

***OCENA STANU SANITARNEGO
WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
ZA 2014 ROK***

BIAŁYSTOK, MARZEC 2015

SPIS TREŚCI

Nazwa rozdziału	Strona
<i>OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO</i>	3
<i>SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA WYBRANYCH CHOROÓB ZAKAŻNYCH</i>	4
<i>STAN SANITARNY OBIEKTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ</i>	20
<i>REALIZACJA SZCZEPIEŃ OBOWIĄZKOWYCH</i>	29
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY PRACY</i>	31
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA, MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH</i>	68
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ</i>	79
<i>OCENA STANU SANITARNEGO I HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA W PLACÓWKACH OŚWIATOWO - WYCHOWAWCZYCH</i>	128
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE NADZORU ZAPOBIEGAWCZEGO</i>	157
<i>OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ</i>	161
<i>DZIAŁANIA PODEJMOWANE W RAMACH PROMOCJI ZDROWIA CELEM ZMNIEJSZENIA SKUTKÓW ZAGROŻEŃ DLA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA</i>	170
<i>DZIAŁ LABORATORYJNY</i>	196
<i>SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ</i>	203
<i>SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDYTACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ</i>	204
<i>nt działalności epidemiologicznej (załączniki od nr 1 do nr 14)</i>	206
ZAŁĄCZNIKI: <i>nt działalności w obszarze higieny komunalnej (załącznik nr 15)</i>	220
<i>nt. działalności w obszarze higieny procesów nauczania w placówkach oświatowo – wychowawczych (załączniki od nr 16 do nr 17)</i>	226

OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Województwo podlaskie położone jest w północno-wschodniej części kraju, w geograficznym środku Europy. Powierzchnia województwa wynosi 20 187 km², co stanowi 6,5% powierzchni Polski i plasuje je na szóstej pozycji w kraju. Województwo podzielone jest na 3 podregiony (białostocki, łomżyński, suwalski), 17 powiatów (14 ziemskich i 3 grodzkie: Białystok, Łomża, Suwałki) oraz 118 gmin.

Białystok z 295 282 mieszkańcami jest największym miastem w północno-wschodniej Polsce. Pełni funkcje administracyjnego, gospodarczego, naukowego i kulturalnego centrum Podlasia. Jest stolicą województwa i siedzibą jego władz.

Łomża zamieszkała przez 62 711 osób jest ważnym ośrodkiem handlu oraz przetwórstwa produktów rolnych.

Suwałki liczą 69 317 mieszkańców. Zlokalizowana na terenie miasta Specjalna Strefa Ekonomiczna stwarza dogodne warunki do rozwoju prywatnej przedsiębiorczości.

Zaludnienie: wg stanu na dzień 31.12.2013r. liczba ludności województwa podlaskiego wynosiła 1 194 965 osób, w tym: 582 646 mężczyzn oraz 612 319 kobiet, co stanowi ok. 3,10% populacji Polaków. Gęstość zaludnienia wynosi 59 osób na km². Ludność miejska liczy 721 824 osoby, odpowiednio ludność wiejska: 473 141 osób.

Bogactwo kulturowe: Podlasie jest najbardziej zróżnicowanym regionem w Polsce pod względem etnicznym i kulturowym. Od stuleci sąsiadują tutaj różne narodowości i wyznania. Poza ludnością polską województwo zamieszkują: Białorusini, Litwini, Tatarzy, Rosjanie, Ukraińcy, Romowie i Żydzi.

Walory krajoznawcze: najcenniejszym bogactwem Podlasia jest przyroda. Na terenie województwa istnieją 4 parki narodowe, w tym najstarszy w Polsce - Białowiecki Park Narodowy, a także Biebrzański Park Narodowy oraz Wigierski i Narwiański Park Narodowy. Ochrona przyrody i środowiska naturalnego obejmuje również 3 parki krajobrazowe, 93 rezerваты przyrody oraz 2077 pomników przyrody. Atutem województwa jest nieskażone środowisko, z fragmentami pierwotnej puszczy oraz unikatowymi rozlewiskami Biebrzy. Województwo zaliczane jest do ekologicznie czystego obszaru „Zielonych Płuc Polski”.

Województwo ma charakter typowo rolniczy, lecz coraz większą rolę zaczyna odgrywać turystyka.

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA WYBRANYCH CHOROÓB ZAKAŻNYCH

Ocena sytuacji epidemiologicznej woj. podlaskiego została przedstawiona w oparciu o nadzór epidemiologiczny prowadzony poprzez analizę i weryfikację zgłoszonych zachorowań na choroby zakaźne, zakażenia i zatrucia. Rejestracja zgłoszonych zachorowań na choroby zakaźne odbywała się w oparciu o aktualne definicje przypadków chorób zakaźnych na potrzeby nadzoru epidemiologicznego.

Dane epidemiologiczne występowania chorób zakaźnych w 2014r. w województwie zostały przedstawione w formie tabelarycznej w oparciu o meldunki dwutygodniowe o zachorowaniach na choroby zakaźne i zatrucia zgłoszone do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego i Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego - Państwowego Zakładu Higieny. Dane te są weryfikowane i mogą ulec zmianie.

Dane epidemiologiczne dotyczące występowania wybranych chorób zakaźnych w województwie podlaskim w 2014r. (dane są w trakcie weryfikacji i mogą ulec zmianie).

Jednostka chorobowa	Liczba zachorowań	Współczynnik zapadalności
Salmonelloza - zatrucia pokarmowe	303	25,3
Salmonelloza - posocznica	2	0,2
Salmonelloza – inne zakażenia pozajelitowe	1	0,1
Czerwonka bakteryjna (szigelozą)	3	0,3
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> biegunkotwórczą	3	0,3
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> enterokrwotoczną	1	0,1
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> inną i BNO	14	1,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Yersinia enterocolitica</i> lub <i>pseudotuberculosis</i>	1	0,1
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Clostridium difficile</i>	167	13,9
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - inne określone	242	20,2
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe - nie określone	77	6,4
Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	87	39,0
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe gronkowcowe	21	1,8
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe jadem kiełbasianym (botulizm)	2	0,2
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe inne określone	5	0,4
Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe nie określone	10	0,8
Giardioza (lamblioza)	380	31,7
Wirusowe zakażenia jelitowe – wywołane przez rotawirusy	1019	85,0
Wirusowe zakażenia jelitowe – wywołane przez norowirusy	57	4,8
Wirusowe zakażenia jelitowe - inne określone	169	14,1
Wirusowe zakażenia jelitowe - nie określone	1073	89,5

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	916	411,0
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - ogółem	713	59,5
Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu - dzieci do lat 2	208	93,3
Tularemia	2	0,2
Mikobakteriozy – inne i BNO	2	0,2
Listerioza	4	0,3
Krztusiec	87	7,3
Płonica (szkarlatyna)	557	46,5
Choroba meningokokowa inwazyjna - ogółem	3	0,3
Choroba meningokokowa inwazyjna - zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu	2	0,2
Choroba meningokokowa inwazyjna - posocznica	2	0,2
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna - ogółem	76	6,3
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pyogenes</i> , inwazyjna – róża	76	6,3
Kiła -wczesna	7	0,6
Kiła –inne postacie kiły i kiła nie określona	6	0,5
Rzeżączka	15	1,3
Inne choroby przenoszone drogą płciową przez Chlamydie	13	1,1
Borelioza z Lyme	1274	106,3
Gorączka plamista i inne riketsjozy	2	0,2
Ostre porażenie wiotkie u dzieci w wieku 0-14 lat	2	1,2
Encefalopatie gąbczaste - choroba Creutzfeldta-Jakoba (CJD)	2	0,2
Styczność i narażenie na wściekliznę / potrzeba szczepień	290	24,2
Kleszczowe zapalenie mózgu	110	9,2
Inne wirusowe zapalenie mózgu - opryszczkowe	1	0,1
Inne wirusowe zapalenie mózgu - inne określone	2	0,2
Inne wirusowe zapalenie mózgu - nie określone	22	1,8
Wirusowe zap. opon mózgowych – enterowirusowe	288	24,0
Wirusowe zapalenie opon mózgowych - inne określone i nie określone	347	28,9
Gorączka denga (klasyczna lub krwotoczna)	2	0,2
Ospa wietrzna	5346	446,0
Odra	1	0,1
Różyczka	95	7,9
Wirusowe zapalenie wątroby typu B – ostre	3	0,3
Wirusowe zapalenie wątroby typu B – przewlekłe	82	6,8
Wirusowe zapalenie wątroby typu C, wg definicji przypadku – 2014r.	61	5,1
Wirusowe zapalenie wątroby typu C, wg definicji przypadku – 2005r.	66	5,5
Wirusowe zapalenie wątroby inne i nie określone	1	0,1
AIDS – Zespół nabytego upośledzenia odporności	9	0,8
Nowo wykryte zakażenia HIV	26	2,2
Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	59	4,9

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Bąblowica (echinokokoza)	7	0,6
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna - ogółem	9	0,8
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna – zap. opon mózgu i/lub mózgu	5	0,4
Choroba wywołana przez <i>Streptococcus pneumoniae</i> inwazyjna - posocznica	5	0,4
Choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> , inwazyjna - ogółem	1	0,1
Choroba wywołana przez <i>Haemophilus influenzae</i> inwaz. - inna określona i nie określona	1	0,1
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu w innych chorobach objętych MZ-56	29	2,4
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne określone	6	0,5
Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/lub mózgu inne, nie określone	8	0,7
Zapalenie opon mózgowych inne i nie określone	68	5,7
Zapalenie mózgu inne i nie określone	4	0,3
Grypa - ogółem	18	1,5
Grypa - u dzieci w wieku 0-14 lat	4	2,3
Zatrucie naturalnie toksycznymi substancjami spożytymi jako pokarm – grzyby	2	0,2

Enterowirusowe zapalenie opon mózgowych

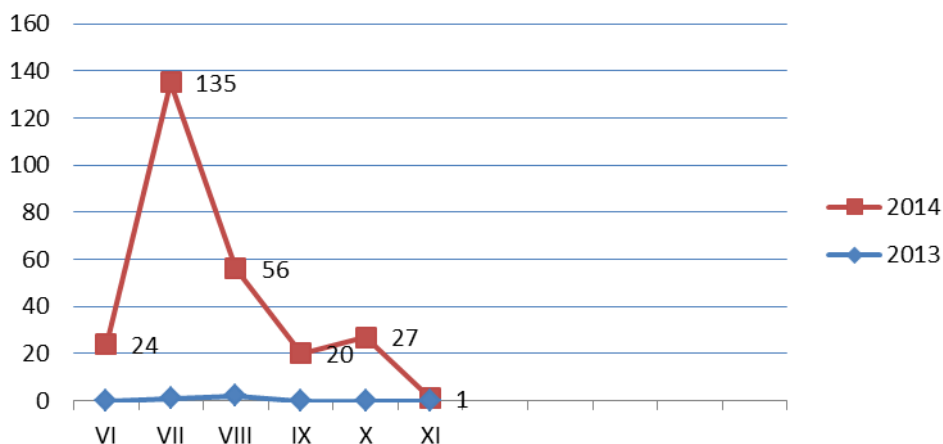
W 2014r. w Polsce odnotowano 331 zachorowań na enterowirusowe zapalenie opon mózgowych (współczynnik zapadalności 0,86 na 100 tys. mieszkańców), tj. o 278 zachorowań więcej w porównaniu z rokiem 2013 (współczynnik zapadalności 0,14 na 100 tys. mieszkańców).

W 2014 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 288 zachorowań (współczynnik zapadalności 24,0 na 100 tys. mieszkańców). W porównaniu do 2013r. odnotowano 6 zachorowań (współczynnik zapadalności 0,5 na 100 tys. mieszkańców).

W okresie od 01.06.2014r. do 30.11.2014r. w województwie podlaskim zarejestrowano powiązanych ze sobą 611 zachorowań na zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych o etiologii wirusowej, z czego 282 to zachorowania zakwalifikowane jako zachorowania na enterowirusowe zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych. Po przeprowadzeniu dochodzenia epidemiologicznego stwierdzono, iż ww. przypadki miały powiązanie epidemiologiczne i dotyczyły: miasta Białegostoku, powiatu białostockiego, sokólskiego, bielskiego, hajnowskiego, siemiatyckiego i monieckiego. Dynamikę zachorowań na entrowirusowe zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych (282 zachorowania) obrazuje krzywa epidemiczna.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Enterowirusowe zapalenie opon mózgowych w województwie podlaskim w okresie 01.06.-30.11.2014r. i 01.06.-30.11.2013r.

Chorzy byli hospitalizowani w Uniwersyteckim Szpitalu Klinicznym w Białymstoku, ul. Żurawia 14 i Uniwersyteckim Dziecięcym Szpitalu Klinicznym w Białymstoku, ul. Waszyngtona 17. Główne odnotowane objawy to: bóle głowy, wymioty, podwyższona temperatura, sztywność karku. Zachorowania z reguły miały łagodny przebieg, bez powikłań, w stanie ogólnym dobrym po hospitalizacji pacjentów wypisywano do domu. W 10 przypadkach zachorowań badania potwierdziły typ enterowirusa ECHO 30. Jest to typ najczęściej występujący jako czynnik etiologiczny zapaleń opon mózgowo - rdzeniowych oraz wywołujący zachorowania w postaci ognisk epidemicznych.

Pierwsze zachorowania o etiologii enterowirusowej, które należy uznać jako początek ogniska epidemicznego wystąpiły na terenie powiatu bielskiego, po przyjęciu komunijnym, które odbyło się dnia 25.05.2014r. w gminie Brańsk. W przyjęciu uczestniczyli goście z miasta i gminy Brańsk oraz Białegostoku. Ogółem z powiatu bielskiego zgłoszono 40 zachorowań na zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych o etiologii wirusowej, w tym 16 zakwalifikowano jako zachorowania na enterowirusowe zapalenie opon mózgowych.

Zgłoszone w dniu 02.06.2014r. do Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Białymstoku podejrzenia zachorowań na zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych o etiologii enterowirusowej miały powiązanie epidemiologiczne z udziałem w przyjęciu komunijnym w gminie Brańsk.

Najwięcej zachorowań na enterowirusowe zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych wystąpiło głównie na terenie miasta Białystok i powiatu białostockiego. W okresie od dnia 01.06.2014r. do 30.11.2014r. do Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Białymstoku wpłynęło 706 podejrzeń zachorowań na zapalenie opon mózgowo -

rdzeniowych, z czego 507 zakwalifikowano jako wirusowe zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych. Po weryfikacji ustalono liczbę zachorowań na poziomie 478.

Z 478 przypadków na terenie miasta Białystok i w powiecie białostockim u 228 osób potwierdzono laboratoryjnie enterowirusowe zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych, co stanowi 47,70% ogólnej liczby zachorowań.

Analizując dynamikę zachorowań należy stwierdzić, że najwięcej przypadków odnotowano w lipcu 2014 roku, tj. 118 przypadków. Po tym okresie zaobserwowano tendencję spadkową. W sierpniu zarejestrowano 42 zachorowania, we wrześniu 28, w październiku 20, w listopadzie 1 zachorowanie na enterowirusowe zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych.

Zachorowania dotyczyły głównie dzieci w przedziale wiekowym: od 2 do 6 lat (73 przypadki potwierdzone enterowirusowego zapalenia opon mózgowo - rdzeniowych, 64 nieokreślone, 30 podejrzeń). U dzieci w wieku 7 - 12 lat (76 przypadków potwierdzonych enterowirusowego zapalenia opon mózgowo - rdzeniowych, 69 nieokreślonych, 25 podejrzeń). W przedziale wiekowym 13 - 16 lat na enterowirusowe zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych zachorowało 55 osób, 40 osób na nieokreślone zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych, 18 podejrzeń; w przedziale wiekowym od 17 do 18 lat - 18 zachorowań potwierdzonych, 7 nieokreślone zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych, 14 podejrzeń. Powyżej 19 lat oraz do 1 roku życia po 3 osoby (powyżej 19 roku 70 osób na nieokreślone zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, 139 podejrzeń; do 1 roku życia - 2 podejrzenia).

Na terenie powiatu sokólskiego zgłoszono 55 zachorowań na wirusowe zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych, a po badaniu laboratoryjnym w kierunku enterowirusów metodą PCR wynik dodatni uzyskano u 26 osób. W okresie letnim odnotowano pojedyncze zachorowania: lipiec - 6, sierpień - 7 zachorowań, wrzesień - 7 przypadków, październik - 6, natomiast w listopadzie nie zarejestrowano chorych na enterowirusowe zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych.

W powiecie hajnowskim wystąpiło 16 zachorowań na zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych, w tym w 5 przypadkach zidentyfikowano czynnik chorobotwórczy: enterowirusy.

Na terenie powiatu monieckiego zanotowano 11 zachorowań na zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych, w tym 3 zakwalifikowano jako zachorowania na enterowirusowe zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych.

W powiecie zambrowskim zarejestrowano 7 zachorowań na wirusowe zapalenie opon mózgowo - rdzeniowych, w tym 2 przypadki o etiologii enterowirusowej. Natomiast w powiecie siemiatyckim zgłoszono 4

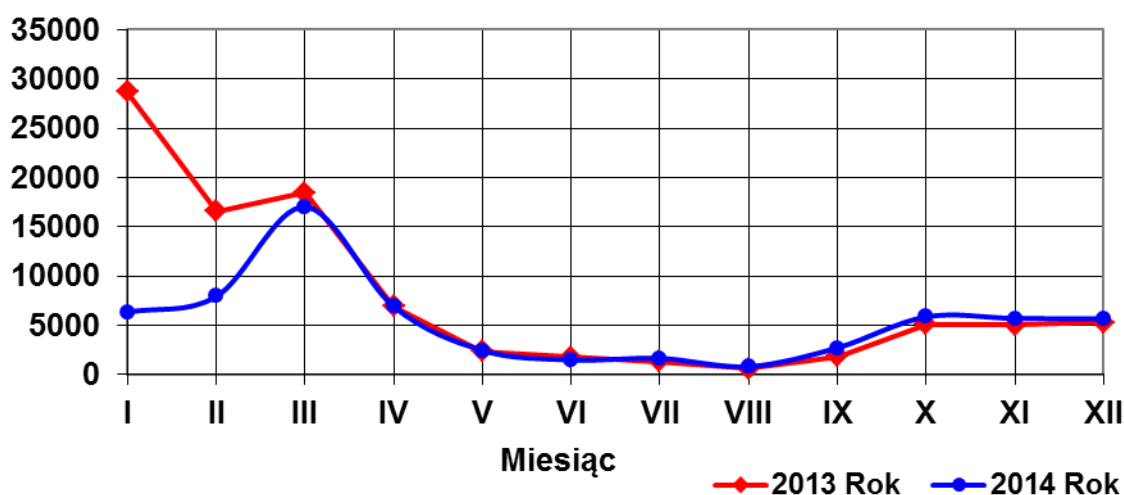
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

W 2014 roku w Polsce zgłoszono 3 134 408 zachorowań na grypę i podejrzeń grypy (współczynnik zapadalności wynosił 8 140,81), w tym 1 528 768 zachorowań u dzieci do 14 r.ż. (współczynnik zapadalności wynosił 26 439,91).

W analogicznym okresie w 2014r. w woj. podlaskim zachorowało 64 624 osoby (współczynnik zapadalności wynosił 5408,0 na 100 tysięcy mieszkańców), w tym 30 144 zachorowania dotyczyły dzieci do 14 r.ż. (współczynnik zapadalności wynosił 17 373,5).

Zachorowania i podejrzania zachorowań na grypę w 2013 i 2014r.

W ramach nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego zachorowania na grypę monitorowane są również w oparciu o system SENTINEL. W systemie SENTINEL nadzór epidemiologiczny i wirusologiczny prowadzony jest w tej samej populacji osób i realizowany jest przez wybranych lekarzy. Są oni zobowiązani do zbierania danych epidemiologicznych, jak i wirusologicznych oraz do pobierania materiału od pacjentów z objawami grypy/grypopodobnymi. Taki zintegrowany i reprezentatywny dla całego kraju nadzór epidemiologiczny i wirusologiczny jest niezbędny dla systemu wczesnego ostrzegania w sytuacji epidemii czy pandemii wirusa grypy.

W nadzorze epidemiologicznym SENTINEL uczestniczyło 20 lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej z 16 placówek ochrony zdrowia województwa podlaskiego.

W sezonie 2013/2014 ogółem pobrano do badań wirusologicznych 38 wymazów. W 13 przypadkach potwierdzono obecność wirusa grypy typu A, w 2 przypadkach badań w kierunku grypy potwierdzono - typ A podtyp H1N1/v. W sezonie grypowym 2014/2015

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

do końca lutego 2015r. pobrano 10 wymazów, w 3 przypadkach stwierdzono obecność wirusa grypy typu A.

Krztusiec

Krztusiec jest bakteryjną chorobą zakaźną wywoływaną przez pałeczkę krztuśca *Bordetella pertusis*. Choroba przenosi się drogą oddechową i jest bardzo zaraźliwa. W wyniku kontaktu z chorą osobą zakażeniu ulega do 90% nieuodpornionych osób.

W roku 2014 w województwie podlaskim zarejestrowano 87 przypadków zachorowań na krztusiec, współczynnik zapadalności wynosił 7,3 na 100 tys. mieszkańców (*Załącznik nr 1*). Oznacza to spadek liczby zachorowań w stosunku do 2013r., w którym wystąpiło 228 zachorowań (współczynnik zapadalności wynosił 19,0 na 100 tys. mieszkańców). Powyższe dane mogą wskazywać na okres międzyepidemiczny krztuśca po epidemii wyrównawczej, która wystąpiła w 2012r.

Ospa wietrzna

W 2014 roku w województwie podlaskim zarejestrowano 5346 zachorowań na ospę wietrzną (współczynnik zapadalności wynosił 446,0 na 100 tys. mieszkańców), tj. 1660 zachorowań więcej niż w roku 2013. Zachorowania na ospę wietrzną w województwie podlaskim w latach 2012 - 2014 w rozbiciu na powiaty przedstawia poniższa tabela.

Dane epidemiologiczne dotyczące występowania zachorowań na ospę wietrzną w województwie podlaskim w latach 2012- 2014.

Lp.	Nazwa powiatu	2012 rok		2013 rok		2014 rok	
		Liczba zachorowań	Zapadalność	Liczba zachorowań	Zapadalność	Liczba zachorowań	Zapadalność
1.	augustowski	315	536,6	172	286,8	232	387,5
2.	bialostocki	2314	531,0	1655	377,9	2277	518,3
3.	bielski	131	225,5	129	220,5	43	74,1
4.	grajewski	100	203,2	43	87,0	178	361,6
5.	hajnowski	199	434,1	29	62,3	382	830,7
6.	kolneński	182	468,5	69	172,5	227	568,5
7.	łomżyński	371	324,7	511	443,4	350	304,4
8.	moniecki	130	309,6	212	496,0	232	547,4
9.	sejneński	95	453,8	185	879,3	132	629,7

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

10.	siemiatycki	222	473,5	93	194,6	29	61,2
11.	sokólski	71	101,3	121	168,8	638	897,0
12.	suwalski	440	419,9	134	127,1	280	265,6
13.	wysokomazowiecki	174	296,4	275	462,4	170	287,4
14.	zambrowski	164	370,4	58	128,6	176	391,8
woj. podlaskie		4908	413,0	3686	306,9	5346	446,0

Najwyższą zapadalność w 2014r. zaobserwowano w powiecie sokólskim.

Obserwowany w 2014 roku wzrost zachorowań na ospę wietrzną potwierdza okresowość epidemiczną choroby z przypadającym co 3 - 4 lata wzrostem zachorowań.

Zapadalność na ospę wietrzną w województwie podlaskim utrzymuje się na dość wysokim poziomie i w 2014r. wynosiła 446,0 zachorowań na 100 tys. mieszkańców.

Zachorowania na ospę wietrzną w Polsce i w województwie podlaskim w latach 2012-2014.

Rok	Województwo podlaskie		Polska	
	Liczba zachorowań	Zapadalność	Liczba zachorowań	Zapadalność
2014	5346	446,00	221 577	575,49
2013	3686	306,90	178 501	463,61
2012	4908	413,00	208 276	540,50

Ospa wietrzna jest ostrą chorobą zakaźną wieku dziecięcego o bardzo wysokiej zaraźliwości.

Bardziej są narażone na zakażenie dzieci przebywające we wspólnych pomieszczeniach, zwłaszcza w żłobkach, przedszkolach, co umożliwia przeniesienie wirusa i powoduje zwiększenie zachorowań. W 2014r. najwięcej zachorowań zarejestrowano u dzieci w grupie wiekowej 5 - 9 lat – 2161 zachorowań i w grupie wiekowej 0 - 4 lat - 1910 zachorowań.

Inwazyjna Choroba meningokokowa

W 2014r. w województwie podlaskim zarejestrowano 4 zachorowania na inwazyjną chorobę meningokokową (wojewódzki współczynnik zapadalności wynosił 0,3) (*Załączniki nr 2 i 3*), w tym 2 posocznice i 2 przypadki zapalenia opon mózgowych i/lub mózgu. Osoby

chore to: 3 dzieci w wieku: 6 miesięcy, 9 miesięcy i 3 lat. W 3 przypadkach potwierdzono *Neisseria meningitidis*, z grupy B – 2 oraz 1 przypadek *Neisseria meningitidis* z grupy C.

W toku dochodzenia epidemiologicznego objęto nadzorem osoby mające kontakt z chorymi i zastosowano chemioprophylaktykę.

Do tej pory w województwie podlaskim wszystkie przypadki były zachorowaniami izolowanymi, pojedynczymi, nie miały charakteru epidemicznego.

Do zakażenia meningokokami może dojść w każdym wieku. Najbardziej narażone są dzieci od 3 miesięcy do 5 lat. Drugi szczyt zachorowań jest notowany u młodzieży między 14 a 19 rokiem życia. W tym wieku wzrasta ilość kontaktów społecznych. Przebywanie w grupie, w dyskotekach, na prywatkach oraz typowe dla młodzieży zachowania (np. picie ze wspólnego naczynia) sprzyjają infekcji.

Meningokoki przenoszone są drogą kropelkową lub przez kontakt bezpośredni z wydzieliną z górnych dróg oddechowych. Szerzenie się choroby meningokokowej odbywa się zazwyczaj za pośrednictwem bezobjawowych nosicieli (rzadko pomiędzy osobami, które zachorowały). Nosiciele mogą stanowić 2 - 25% populacji, natomiast w środowiskach zamkniętych ich odsetek może osiągać 40 - 80%.

W przypadku wystąpienia zakażenia meningokokowego prowadzi się skoordynowane działania lekarzy profilaktyków, mikrobiologów, pracowników stacji sanitarno-epidemiologicznych i Krajowego Ośrodka Referencyjnego ds. Diagnostyki Bakteryjnych Zakażeń Ośrodkowego Układu Nerwowego w celu podjęcia odpowiednich działań zapobiegawczych.

Choroby odkleszczowe

Województwo podlaskie jest terenem endemicznym boreliozy i wirusowego zapalenia mózgu. Obecność na naszym terenie kompleksów leśnych sprzyja zachorowaniom związanym z istnieniem ognisk przyrodniczych, w których patogeny krążą w biocenozie naturalnych gospodarzy – zwierząt i ich przenosicieli kleszczy.

Na terenie województwa w 2014r. odnotowano 1274 przypadki (wojewódzki współczynnik zapadalności 106,3 na 100 tys. mieszkańców). W porównaniu do 2013r. nastąpił wzrost zachorowań na boreliozę (*Załącznik nr 4*).

Najwięcej zachorowań na boreliozę w 2014r. w województwie podlaskim zanotowano w powiatach: białostockim, suwalskim, sokólskim, bielskim i grajewskim.

W 2014r. zarejestrowano 110 przypadków zachorowań na wirusowe zapalenie mózgu przenoszone przez kleszcze (wojewódzki współczynnik zapadalności wyniósł 9,2) (*Załącznik nr 5*).

Analizując zachorowania w latach 2012 - 2014 liczba zachorowań na wirusowe zapalenie mózgu przenoszone przez kleszcze utrzymuje się na podobnym poziomie.

Wieloletnie badania wykazały, że szczepienia są uznawane za najskuteczniejsze zabezpieczenie przed kleszczowym zapaleniem mózgu i jego następstwami.

Styczność, narażenie na wściekliznę

Wścieklizna to ostra wirusowa choroba ośrodkowego układu nerwowego ssaków, w przypadku człowieka zawsze śmiertelna. Wirus wścieklizny jest typowym wirusem neurotropowym z rodziny *Rhabdoviridae*. Przenoszony jest na człowieka ze śliną chorego zwierzęcia poprzez ugryzienie albo oślinienie uszkodzonej skóry lub błony śluzowej. Głównym rezerwuarem wirusa są zwierzęta dzikie i domowe, tj.: wilki, lisy, nietoperze, ale także wiewiórki oraz psy i koty. Jedynym sposobem zapobiegania śmiertelnym skutkom zakażenia jest jak najwcześniejsze wdrożenie szczepień p/wściekliznie.

Nadal zagrożeniem dla ludności województwa podlaskiego są pokąsania przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę (*Załącznik nr 6*). Z powodu kontaktu ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę do szczepień w 2014r. zakwalifikowano 290 osób, tj. o 50 osób więcej niż w 2013r.

Większość osób otrzymała pełny cykl szczepienia. Natomiast najczęstszym powodem przerwania cyklu szczepień było powiadomienie o dobrym stanie zdrowia podejrzanego zwierzęcia.

W 2014r. na terenie województwa podlaskiego zanotowano 4 przypadki wścieklizny u zwierząt.

Ogniska zatruc i zakażeń pokarmowych

W 2014r. w woj. podlaskim odnotowano 5 zbiorowych zatruc pokarmowych. W wyniku zatruc zbiorowych zachorowało 45 osób, w tym 21 dzieci do lat 14, hospitalizowano 25 osób, w tym 18 dzieci do lat 14.

Czynnikami etiologicznymi zatruc pokarmowych były: *Salmonella Enteritidis*, Enterowirusy w 2 zbiorowych zatruciach pokarmowych (w obiektach żywienia zbiorowego); *Salmonella Enteritidis*, *Salmonella z grupy C – Infantis*, *Virchow*) w 2 ogniskach (w domach prywatnych) oraz *Shigella sonnei* w 1 ognisku w Ośrodku dla cudzoziemców.

Zachorowania na *Salmonelozę* - zatrucie pokarmowe

W 2014r. liczba zachorowań na *Salmonelozę* utrzymywała się na tym samym poziomie. Zarejestrowano 303 przypadki (wojewódzki współczynnik zapadalności 25,3), co obrazuje Załącznik nr 7.

W województwie podlaskim na dzień 31.12.2014r. było zarejestrowanych 5 nosicieli *Salmonella typhi* oraz 6 nosicieli *Salmonella paratyphi B*.

Zachorowania na zakaźne choroby przewodu pokarmowego są miernikiem stanu sanitarnego, jak i przestrzegania przez ludność zasad higieny.

Zakażenia jelitowe wywołane przez *Clostridium difficile*

Clostridium difficile jest bakterią występującą powszechnie w środowisku naturalnym (w glebie, w wodzie), a także w przewodzie pokarmowym niektórych gatunków zwierząt. U niemowląt i małych dzieci ta beztlenowa bakteria stanowi część flory fizjologicznej, nie wywołując zazwyczaj objawów choroby. U osób dorosłych *Clostridium difficile* jest przyczyną schorzeń przewodu pokarmowego o różnym stopniu nasilenia objawów. Powodować może łagodne biegunki, ale zarazem ciężkie zapalenia jelita grubego. Wodnistej biegunce towarzyszy zwykle podwyższona temperatura ciała oraz bóle brzucha. Za wymienione objawy odpowiedzialne są przede wszystkim dwie toksyny A i B, będące białkami wytwarzanymi przez bakterie *C. difficile*. Czynnikiem ryzyka zakażenia *C. difficile* jest zaawansowany wiek, hospitalizacja oraz długotrwała antybiotykoterapia pacjenta, zwłaszcza antybiotykami o szerokim spektrum działania.

W województwie podlaskim w 2014r. zarejestrowano 167 przypadków (wojewódzki współczynnik zapadalności 13,9). W stosunku do roku 2013r. wystąpił wzrost o 100 zachorowań. Wśród pacjentów hospitalizowanych w szpitalach zaobserwowano znaczący wzrost zgłoszonych zakażeń jelitowych wywołanych przez *Clostridium difficile*.

Lamblioza

Jedną z częściej występujących chorób pasożytniczych przewodu pokarmowego jest lamblioza wywoływana przez *Giardia intestinalis*.

W województwie podlaskim w 2014r. zarejestrowano 380 przypadków lambliozy (wojewódzki współczynnik zapadalności 31,7). Zaobserwowano spadek liczby zachorowań w stosunku do roku 2013, w którym wystąpiły 433 zachorowania (współczynnik zapadalności wynosił 36,1 na 100 tys. mieszkańców).

Wirusowe Zapalenia Wątroby

W województwie podlaskim w 2014r. zarejestrowano 85 przypadków WZW typu B (*Załączniki nr 8 i 9*), w tym 3 przypadki WZW typu B ostre (wojewódzki współczynnik zapadalności 0,3) i 82 przypadki WZW typu B przewlekłe (wojewódzki współczynnik zapadalności 6,8). Nastąpił wzrost zachorowań na WZW typu B w stosunku do roku 2013 o 43 zachorowania.

Od wielu lat obserwuje się trend wzrostowy liczby zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu C. Liczba zakażonych wirusem zapalenia wątroby typu C nie jest dokładnie oszacowana, ze względu na najczęściej bezobjawowy przebieg choroby.

W roku 2014 w woj. podlaskim zarejestrowano ogółem 127 przypadków zachorowań na WZW typu C (*Załącznik nr 10*). Wg definicji przypadku z 2005r. zarejestrowano 66 zachorowań (wojewódzki współczynnik zapadalności 5,5). Natomiast wg definicji przypadku z 2014 - 61 zachorowań (wojewódzki współczynnik zapadalności 5,1) (*Załącznik nr 11*).

Ze względu na bezobjawowy przebieg choroby oraz brak szczepionki, wirus HCV stanowi bardzo poważne zagrożenie. Nielezione zakażenie może doprowadzić do poważnych konsekwencji zdrowotnych, takich jak: marskość wątroby, rak wątroby.

Rozpoznanie zakażenia wirusem HCV, możliwie wczesne od chwili zakażenia zwiększa szanse na skuteczne leczenie przeciwwirusowe.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego w obliczu narastającego problemu występowania wirusowych zapaleń wątroby typu C podejmuje inicjatywy zapobiegawcze.

W 2012r. rozpoczęto realizację współfinansowanego ze środków Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy pn. „*Zapobieganie zakażeniom HCV*”.

W 2013r. prowadzono prace przygotowawcze do realizacji projektu „*Edukacja pracowników wybranych zawodów zwiększonego ryzyka transmisji zakażeń krwiopochodnych i ogółu społeczeństwa w zakresie prewencji (HCV, HBV, HIV)*”. Wykonano badania ankietowe w pozamedycznych punktach usługowych (np. zakładach kosmetycznych, studiach tatuażu i piercingu oraz w salonach fryzjerskich) mające na celu ocenę wiedzy pracowników tych obiektów nt. szerzenia się zakażeń krwiopochodnych w trakcie świadczenia usług upiększających ciało. Dokonano oceny stanu sanitarnego pomieszczeń, w których świadczone są usługi. W 2014r. w województwie podlaskim rozpoczęto cykl szkoleń skierowanych do personelu usług pozamedycznych.

Gruźlica

Gruźlica stanowi poważny problem zdrowia publicznego. Wywoływana jest przez prątki gruźlicy i ma powinowactwo głównie do układu oddechowego, ale może dotyczyć również wszystkich tkanek i narządów. Początek choroby jest niecharakterystyczny z okresami zaostrzeń i remisji. Nie ma objawów specyficznych dla gruźlicy, a początkowe dolegliwości nie są uciążliwe lub w ogóle nie występują. Stąd też chorzy późno zgłaszają się do lekarza, a w związku z tym choroba jest późno rozpoznawana. Aktualnie choroba jest w większości przypadków wyleczalna poza trudnościami terapeutycznymi wywołanymi zachorowaniami szczepami wielolekoopornymi.

Zgodnie z ustawą o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych chorzy na gruźlicę podlegają obowiązkowemu leczeniu, a osoby ze styczności z chorymi na gruźlicę w okresie prątkowania podlegają nadzorowi epidemiologicznemu, badaniom klinicznym i diagnostycznym.

W 2014r. w woj. podlaskim zarejestrowano 123 zachorowania na gruźlicę, w tym 118 przypadków gruźlicy płuc. Natomiast w 2013r. zarejestrowano 150 zachorowań, w tym 145 przypadków gruźlicy płuc. Najwięcej zachorowań na gruźlicę płuc w 2014r. w województwie podlaskim zanotowano w powiatach: białostockim, łomżyńskim i wysokomazowieckim.

Najważniejszą metodą zapobiegania szerzenia się gruźlicy w społeczeństwie jest wczesne wykrycie choroby i natychmiastowe leczenie.

Występowanie ognisk epidemicznych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą w województwie podlaskim w 2014r.

We wszystkich szpitalach udzielających całodobowych świadczeń zdrowotnych będących pod nadzorem Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku funkcjonowały zespoły kontroli zakażeń szpitalnych.

Zagadnienia związane z kontrolą zakażeń szpitalnych są jednym z ważniejszych problemów w zarządzaniu podmiotów wykonujących działalność leczniczą, zaś istotą nadzoru nad zakażeniami szpitalnymi jest podjęcie wszelkich działań mających na celu ograniczenie ich liczby.

W 2014r. na terenie województwa podlaskiego wystąpiło 9 ognisk epidemicznych zakażeń szpitalnych, to jest o 6 mniej niż w roku poprzednim. W analizowanych ogniskach w 7 przypadkach jako przyczynę wskazano etiologię wirusową (w 2013r. – 9 ognisk), w 1 przypadku bakteryjną (w 2013r. - 4 ogniska) oraz w 1 mieszaną wirusowo - bakteryjną.

Głównym czynnikiem etiologicznym były same rotawirusy w 5 ogniskach bądź łącznie z norowirusami i adenowirusami w 2 ogniskach. Ponadto w 2 ogniskach stwierdzono zakażenia *Clostridium difficile*, w tym w jednym łącznie z rotawirusami. W 2013r. nie odnotowano ognisk wywołanych przez *Clostridium difficile*.

Wszystkie zbiorowe zakażenia dotyczyły oddziałów pediatrycznych.

Zakażeniu uległy 103 osoby w ww. ogniskach epidemicznych, byli to wyłącznie pacjenci. Nie stwierdzono zakażeń wśród personelu medycznego. Zakażenie potwierdzono badaniami u 103 osób.

W 2014r. pod względem postaci klinicznych wystąpiły jedynie zakażenia przewodu pokarmowego.

We wszystkich przypadkach po wystąpieniu ogniska epidemicznego podjęto działania mające na celu szybkie wygaszenie ogniska i zapobieganie szerzeniu się czynników etiologicznych wśród hospitalizowanych pacjentów.

Podsumowanie:

1. Chorobą wymagającą stałego nadzoru epidemiologicznego jest grypa. Prowadzone działania edukacyjno-informacyjne mają na celu zwiększenie odsetka osób zaszczepionych przeciwko grypie. Nadzór epidemiologiczny i wirusologiczny nad gripą oparty na systemie SENTINEL jest niezbędny dla systemu wczesnego ostrzegania w sytuacji epidemii czy pandemii grypy.
2. Sytuację epidemiologiczną w województwie podlaskim w zakresie zakażeń *Neisseria meningitidis* można uznać za unormowaną. W 2014r. odnotowano spadek zachorowalności na chorobę meningokokową. Aktywnie zapobiegano epidemicznemu szerzeniu się zachorowań wywołanych przez *Neisseria meningitidis* prowadząc nadzór epidemiologiczny nad zachorowaniami oraz wspomagając działania profilaktyczne w otoczeniu chorych. Prowadzono szczegółową analizę zgłaszanych zachorowań.
3. Należy dążyć do zmniejszenia liczby zachorowań na choroby przenoszone przez kleszcze na człowieka poprzez promowanie szczepień ochronnych jako skutecznej metody profilaktyki kleszczowego zapalenia opon mózgowych i mózgu. Ryzyko zakażenia chorobami endemicznymi (należą do nich choroby przenoszone przez kleszcze) zwiększa się na skutek niespotykanej dawniej migracji ludności. Ludność zamieszkująca teren endemiczny ma genetycznie wykształconą odporność swoistą. Ludność „odwiedzająca” tereny endemiczne choruje częściej i jest usposobiona do ciężkich postaci choroby.

4. Brak swoistych metod zapobiegania zakażeniom HCV w drodze szczepień ochronnych, wymusza działania polegające na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń medycznych oraz innych usług przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek.
5. Zaobserwowano znaczący wzrost zgłoszonych zakażeń jelitowych wywołanych przez *Clostridium difficile* wśród pacjentów hospitalizowanych w szpitalach.

STAN SANITARNY OBIEKTÓW PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ

Państwowa Inspekcja Sanitarna w 2014r. w województwie podlaskim obejmowała nadzorem działalność leczniczą w:

- 1073 podmiotach leczniczych w tym: 33 szpitalach, 9 zakładach opiekuńczo-leczniczych; 5 zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych; 2 sanatoriach; 2 hospicjach; 823 przychodniach / ośrodkach zdrowia / poradniach / ambulatoriach z izbą chorych / lecznicach; 36 zakładach badań diagnostycznych i medycznych laboratoriach diagnostycznych, 33 zakładach rehabilitacji leczniczej; 130 innych.

Dane liczbowe obrazuje poniższa tabela.

Podmioty wykonujące działalność leczniczą wg danych PIS.

Wyszczególnienie				Liczba urządzeń i obiektów						
				według ewidencji na 31 XII	skontrolowanych					
					ogółem	% skontrolowanych	ze stwierdzonym złym stanem			
							higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym	
Ogółem				1	1073	780	72,69	5	4	6
Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze	Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne	Szpitalne	szpitale ogółem	2	33	27	81,82	2	1	0
			w tym szpitale jednodniowe	3	6	6	100	0	0	0
			w tym szpitale uzdrowskowe	4	0	0	0	0	0	0
			zakłady opiekuńczo-lecznicze	5	9	3	33,33	0	0	0
		Inne niż szpitalne	zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze	6	5	2	40	0	0	0
		zakłady rehabilitacji leczniczej	7	1	0	0	0	0	0	
		sanatoria	8	2	2	100	0	0	1	
		hospicja	9	2	2	100	0	0	0	
		inne	10	3	2	66,67	0	0	0	

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne	przychodnie, ośrodki zdrowia, poradnie, ambulatoria z izbą chorych, lecznice	11	823	587	71,32	3	3	4
	zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne	12	36	29	80,56	0	0	0
	zakłady rehabilitacji leczniczej	13	32	13	40,63	0	0	0
	inne ogółem	14	127	113	88,98	0	0	1
	w tym uzdrowiskowe	15	0	0	0	0	0	0

- 991 praktykach zawodowych w tym: 538 indywidualnych praktykach lekarskich, w tym 416 indywidualnych praktykach lekarzy dentystów; 387 specjalistycznych praktykach lekarskich, w tym 147 indywidualnych specjalistycznych praktykach lekarzy dentystów; 26 grupowych praktykach lekarskich, w tym 18 grupowych praktykach lekarzy dentystów; 10 indywidualnych, grupowych i specjalistycznych praktykach pielęgniarskich oraz 30 innych obiektach wykonujących działalność leczniczą przez praktyki zawodowe.

Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Praktyki zawodowe wykonujące działalność leczniczą wg danych PIS.

Wyszczególnienie			Liczba urzędzeń i obiektów					
			według ewidencji na 31 XII	skontrolowanych				
				ogółem	%	ze stwierdzonym złym stanem		
higieniczno-sanitarnym i technicznym	tylko higieniczno-sanitarnym	tylko technicznym						
Działalność lecznicza wykonywana przez praktykę zawodową	Ogółem	1	991	803	81,03	0	0	0
	Indywidualne praktyki lekarskie ogółem	2	538	416	77,32	0	0	0
	W tym indywidualne praktyki lekarzy dentystów	3	416	345	82,93	0	0	0
	Indywidualne specjalistyczne praktyki lekarskie ogółem	4	387	331	85,53	0	0	0
	W tym indywidualne specjalistyczne praktyki lekarzy dentystów	5	147	132	89,80	0	0	0
	Grupowe praktyki lekarskie ogółem	6	26	23	88,46	0	0	0

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

W tym grupowe praktyki lekarzy dentyków	7	18	18	100	0	0	0
Indywidualne praktyki pielęgniarek	8	2	2	100	0	0	0
Indywidualne specjalistyczne praktyki pielęgniarek	9	1	1	100	0	0	0
Grupowe praktyki pielęgniarek	10	7	6	85,71	0	0	0
Inne	11	30	24	80	0	0	0

W 2014r. na 2064 podmioty lecznicze i praktyki zawodowe:

- skontrolowano 1583 obiekty wykonujące działalność leczniczą, co stanowi 76,70%;
- wydano 877 decyzji administracyjnych, 196 decyzji płatniczych,
- wystawiono: 113 postanowień, 85 tytułów wykonawczych,
- nałożono 10 mandatów karnych na kwotę 2450,00 zł.

Obiekty wykonujące działalność leczniczą skontrolowane przez PIS województwa podlaskiego.

Rodzaj placówki	Rok	Liczba obiektów w ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	% skontrolowanych obiektów objętych ewidencją
Obiekty wykonujące działalność leczniczą ogółem	2014	2064	1583	76,70
	2013	1801	1602	88,95
	2012	1818	1620	89,11

W 2014r. w 5 podmiotach leczniczych stwierdzono zły stan higieniczno-sanitarny i techniczny, co stanowi 0,64% spośród ujętych w ewidencji, w 4 podmiotach kontrola wykazała tylko zły stan higieniczno-sanitarny, tj. 0,51% oraz w 6 podmiotach leczniczych kontrola wykazała nieprawidłowy stan techniczny, co stanowi 0,77%.

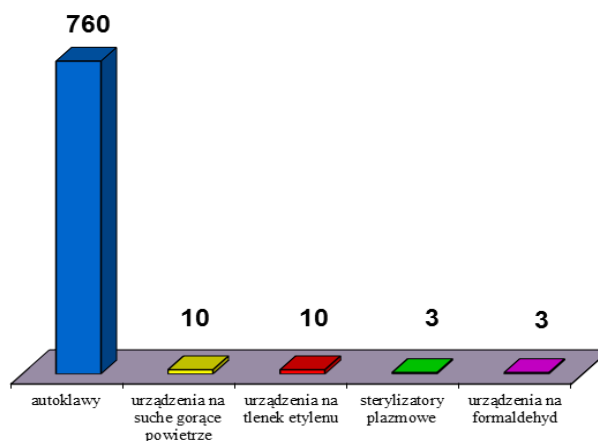
Obiekty wykonujące działalność leczniczą ze złym stanem sanitarnym wg danych PIS.

Obiekty	Rok	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem sanitarnym i technicznym	% obiektów ze złym stanem sanitarnym
Podmioty lecznicze	2014	780	5	0,64
	2013	751	18	2,40
	2012	775	22	2,84
Praktyki zawodowe	2014	991	0	0
	2013	851	1	0,12
	2012	845	3	0,36

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

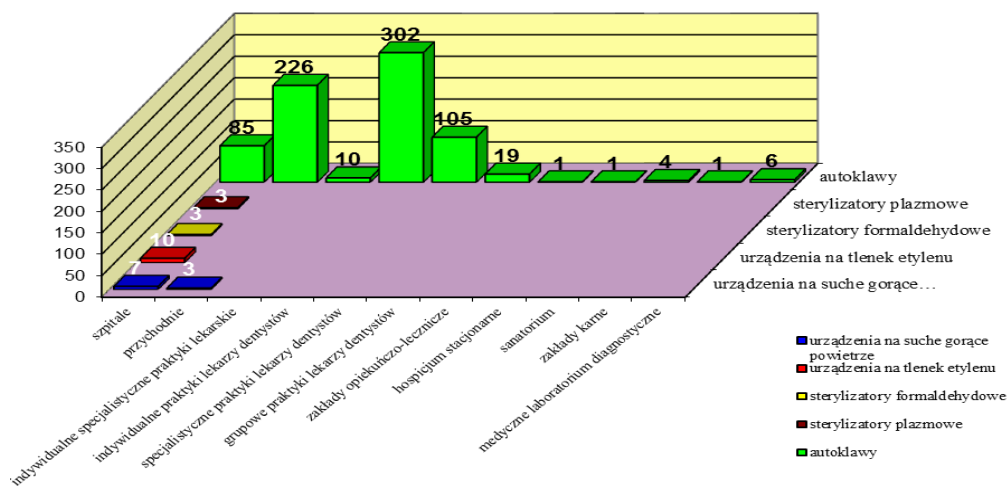
Obiekty wykonujące działalność leczniczą wyposażone były w następujące urządzenia sterylizacyjne: 760 autoklawów, 10 sterylizatorów na suche gorące powietrze, 10 urządzeń na tlenek etylenu, 3 sterylizatory plazmowe oraz 3 urządzenia z wykorzystaniem formaldehydu, co przedstawiono poniżej.

Wyposażenie obiektów wykonujących działalność leczniczą w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2014r.

Wyposażenie obiektów wykonujących działalność leczniczą w urządzenia sterylizacyjne, w rozbiciu na poszczególne rodzaje przedstawia się następująco:

Wyposażenie obiektów wykonujących działalność leczniczą w urządzenia sterylizacyjne w 2014r.

Działalność lecznicza wykonywana przez podmioty lecznicze

Do podmiotów leczniczych należą: szpitale, zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, zakłady rehabilitacji leczniczej, hospicja i inne podmioty (pogotowie ratunkowe, stacja krwiodawstwa), przychodnie / ośrodki

zdrowia/poradnie/ambulatoria z izbami chorych/lecznice; zakłady badań diagnostycznych i medyczne laboratoria diagnostyczne, zakłady rehabilitacji leczniczej.

Kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 780 obiektach tej grupy, co stanowiło 72,69% ujętych w ewidencji. Liczba obiektów, w których przeprowadzono kontrolę zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2013 o 29 obiektów.

Stan sanitarny oceniono negatywnie jedynie w 15 obiektach, co stanowiło 1,92% ogółu skontrolowanych w tej grupie. Wskaźnik ten zmalał w porównaniu z rokiem ubiegłym z 2,4% do 1,92%.

Stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne

Kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 38 obiektach tej grupy, co stanowiło 69,09% ujętych w ewidencji. Stan sanitarny oceniono negatywnie w 4 obiektach, co stanowiło 10,53% ogółu skontrolowanych w tej grupie.

Szpitalne

W województwie podlaskim w 2014r. kontrolą objęto 27 szpitali. Podczas kontroli 2 szpitale oceniono jako ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym oraz 1 ze złym stanem higieniczno-sanitarnym.

Pomimo stale prowadzonych w obiektach szpitalnych prac remontowych, zastrzeżenia dotyczące stanu sanitarno-technicznego były dość liczne.

Najczęściej stwierdzanymi podczas kontroli szpitali usterkami natury sanitarno-technicznej były: zniszczone powierzchnie ścian, sufitów i podłóg; zniszczona stolarka drzwiowa i okienna; zniszczone, skorodowane powierzchnie sprzętów, zacieki na sufitach, ścianach; zniszczona tapicerka foteli, krzeseł, uniemożliwiająca ich prawidłowe mycie i dezynfekcję.

W obiektach, w których stwierdzano uchybienia Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku i państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni woj. podlaskiego prowadzą postępowanie administracyjne mające na celu wyeliminowanie stwierdzonych nieprawidłowości.

Szpitalne posiadają opracowane i zatwierdzone przez właściwego inspektora sanitarnego programy dostosowawcze do wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r. poz. 739). Dostosowanie winno nastąpić do 31.12.2016r.

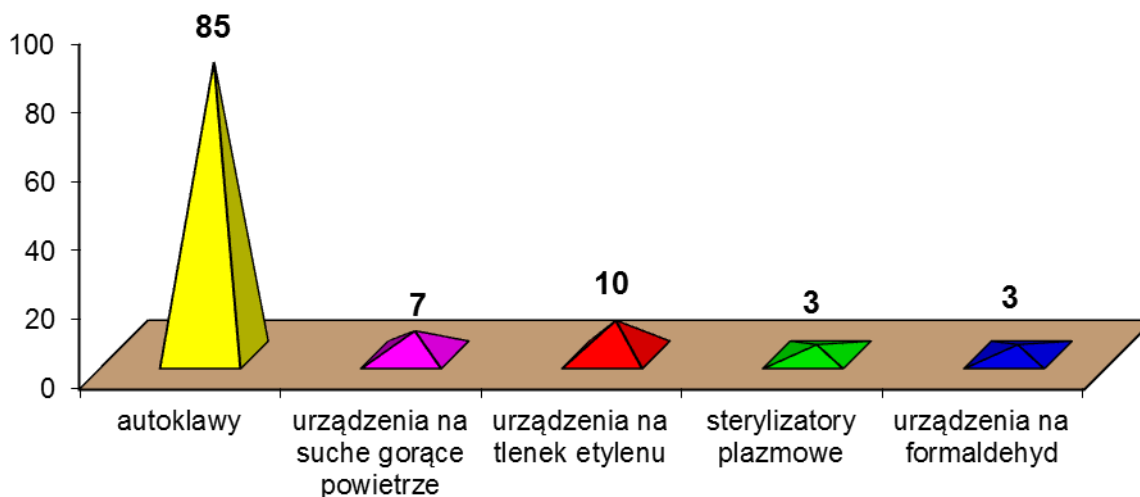
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Podczas przeprowadzanych kontroli w szpitalach w 2014r. stwierdzono, iż sukcesywnie są kontynuowane prace remontowe dostosowujące szpitale do wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2012r. poz. 739).

W 2014r. szpitale wyposażone były w 85 sterylizatorów parowych, 7 sterylizatorów na suche gorące powietrze, 10 sterylizatorów na tlenek etylenu, 3 sterylizatory plazmowe oraz 3 sterylizatory formaldehydowe, co obrazuje poniższy wykres:

Wyposażenie szpitali w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2014r.

Podczas kontroli w szpitalach stwierdzono, że:

- urządzenia sterylizacyjne systematycznie poddawane są kontroli wewnętrznej,
- stosuje się właściwe systemy opakowań sterylizacyjnych,
- prawidłowo przygotowuje się sprzęt i materiał do sterylizacji,
- wyroby medyczne sterylne przechowywane są w Centralnych Sterylizatoriach w magazynach materiału sterylnego – na regałach; w oddziałach – w wydzielonych do tego celu zamkniętych szafkach, zgodnie z opracowanymi przez szpitale procedurami.

Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne

W 2014r. na terenie województwa podlaskiego funkcjonowały następujące podmioty wykonujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne: 823 przychodnie/ośrodki/poradnie/ambulatoria; 36 zakładów badań diagnostycznych i medycznych laboratoriów diagnostycznych, 32 zakłady rehabilitacji leczniczej oraz 127 innych podmiotów udzielających ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych.

Kontrolę stanu sanitarnego przeprowadzono w 742 obiektach tej grupy na 1018 zarejestrowanych, co stanowiło 72,89% ujętych w ewidencji. Liczba obiektów, w których przeprowadzono kontrolę zwiększyła się w porównaniu z rokiem 2013 o 33 obiekty. Stan sanitarny oceniono negatywnie w 11 obiektach, co stanowiło 1,48% ogółu skontrolowanych w tej grupie. Wskaźnik z roku 2013r. kształtował się na poziomie 1,27%.

Najczęściej stwierdzane podczas kontroli uchybienia sanitarno-techniczne, na które prowadzone jest postępowanie administracyjne to: zły stan sanitarno-techniczny ścian, sufitów, podłóg; brak prawidłowo zorganizowanego stanowiska higieny rąk; zacieki, złuszczenia farby na sufitach, ścianach; przy umywalkach brak: dozowników z mydłem, ze środkiem do dezynfekcji rąk; ręczników jednorazowego użytku itp.

Obiekty udzielające ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych wyposażone były w 3 sterylizatory na suche gorące powietrze i 226 autoklawów.

Działalność lecznicza wykonywana w ramach praktyki zawodowej

Działalność lecznicza wykonywana była w ramach: indywidualnej praktyki lekarskiej, indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarskiej, grupowej praktyki lekarskiej, indywidualnej praktyki lekarzy dentyków; indywidualnej specjalistycznej praktyki lekarzy dentyków, indywidualnej praktyki pielęgniarek, indywidualnej specjalistycznej praktyki pielęgniarek, grupowej praktyki pielęgniarek.

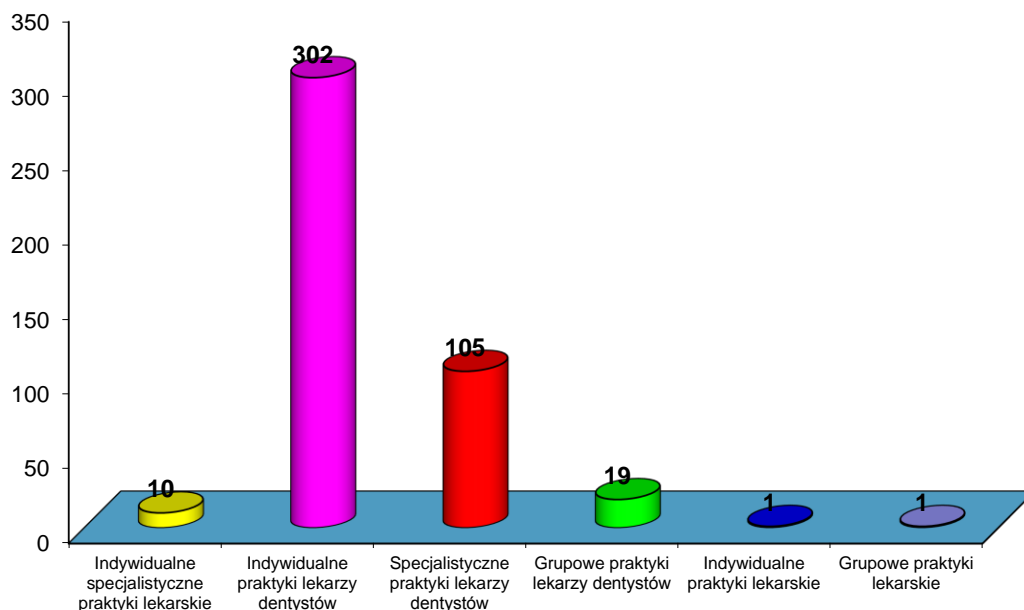
Kontrolę stanu sanitarnego działalności leczniczej wykonywanej przez praktyki zawodowe przeprowadzono w 803 obiektach tej grupy, co stanowiło 81,03% ujętych w ewidencji. Wskaźnik w zakresie wykonalności kontroli w 2013r. kształtował się na poziomie 94,24%.

Stan sanitarny ww. grupy obiektów nie budził zastrzeżeń.

Sterylizacja wyrobów medycznych odbywała się w 438 autoklawach, które są na wyposażeniu gabinetów praktyki zawodowej lub usługa w tym zakresie zlecana była innym

podmiotom – Centralnym Sterylizatorniom, funkcjonującym w szpitalach. Część obiektów stosowała tylko sprzęt sterylny jednorazowego użytku.

Wyposażenie praktyk zawodowych wykonujących działalność leczniczą w urządzenia sterylizacyjne w województwie podlaskim w 2014r.

Odpady medyczne

W trakcie dokonywanych czynności kontrolnych sprawdzano również sposób postępowania z odpadami medycznymi powstałymi w wyniku udzielania świadczeń zdrowotnych. Weryfikowano zasady zbierania, czasowego magazynowania, warunki transportu wewnętrznego na terenie pomiotów leczniczych. Szczegółowej inspekcji podlegały procesy segregacji poszczególnych odpadów na stanowiskach pracy. Weryfikowano także czas przetrzymywania, prawidłowość oznakowania pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów medycznych. Sprawdzano opracowanie, wdrożenie i nadzór nad procedurami w zakresie gospodarki odpadami oraz dokumentację potwierdzającą ich odbiór i unieszkodliwienie.

Najczęściej stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły przekroczenia czasu magazynowania, przepełnienia pojemników na odpady, nieprawidłowego oznakowania oraz niewłaściwego stanu technicznego magazynków odpadów medycznych.

Podsumowanie:

1. Odsetek obiektów ocenionych ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym wyniósł:
  - 0,5% w grupie przychodni/ośrodków/poradni/ambulatoriów (3 obiekty),
  - 7,4% w grupie szpitali (2 obiekty).
2. Stan sanitarny podmiotów leczniczych wykonujących działalność leczniczą ocenionych negatywnie zmniejszył się w porównaniu z ubiegłym rokiem z 2,4% do 1,92%.
3. Stan sanitarno-techniczny podmiotów leczniczych ulega stopniowej poprawie. Podnoszone są standardy w zakresie wyposażenia pomieszczeń.
4. Znacznie zmniejszyło się wykorzystywanie sprzętu wielorazowego użytku na rzecz zwiększonej ilości sprzętu jednorazowego użytku, co stanowi ograniczenie narażenia na ryzyko zakażenia.

REALIZACJA SZCZEPIEŃ OBOWIĄZKOWYCH

Obowiązkowe szczepienia dzieci i młodzieży zapobiegające błonicy, tężcowi, krztuścowi, poliomyelitis, gruźlicy, odrze, nagminnemu zakażeniu przyusznic (śwince), różyczce, inwazyjnemu zakażeniu *Haemophilus influenzae* typu b, inwazyjnym zakażeniom *Streptococcus pneumoniae*, ospie wietrznej, wirusowemu zapaleniu wątroby typu B oraz wściekliznie, finansowane ze środków publicznych przez Ministerstwo Zdrowia, były realizowane zgodnie z Programem Szczepień Ochronnych na 2014r., opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Ministra Zdrowia, poz. 43 w formie Komunikatu z dnia 31.10.2013r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na 2014r. na podstawie art. 17 ust. 11 ustawy z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2013 r. poz. 947). Program ten w porównaniu z rokiem 2013 uległ niewielkim zmianom. Zmiany dotyczyły części II SZCZEPIENIA ZALECANE NIEFINANSOWANE ZE ŚRODKÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W BUDŻECIE MINISTRA WŁAŚCIWEGO DO SPRAW ZDROWIA. Zalecono szczepienia przeciw WZW typu B przewlekle chorym o wysokim ryzyku zakażenia; z chorobami przebiegającymi z niedoborem odporności, w tym leczonych immunosupresyjnie, chorym z cukrzycą oraz pacjentom dializowanym. Wskazano również zasady przeprowadzenia rewakcytacji przeciw WZW typu B osobom przewlekle chorym. Polecono szczepienia przeciw odrze, śwince, różyczce młodym mężczyznom dla zapobiegania różyczce wrodzonej, szczególnie nieszczepionym w ramach szczepień obowiązkowych lub jeżeli od szczepienia podstawowego minęło więcej niż 10 lat. Rozszerzono grupy osób ze wskazań klinicznych, indywidualnych i epidemiologicznych do szczepień przeciw grypie. Zalecono szczepienia przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi szczepionkami ze zmniejszoną zawartością komponentów błoniczego i krztuścowego dzieciom po ukończeniu 7 roku życia, młodzieży i osobom dorosłym. Rozszerzono szczepienia przeciw inwazyjnym zakażeniom *Neisseria meningitidis*, wskazano szczepionkę monowalentną złożoną, adsorbowaną, przeciw serogrupie B – od ukończenia 2 miesiąca życia.

Wykonawstwo szczepień w 2014 r. w województwie podlaskim uległo pogorszeniu w porównaniu z rokiem 2013. W przeprowadzonych szczepieniach np. przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi u dzieci w 2 i 6 roku życia, u młodzieży przeciw błonicy, tężcowi w 14 i 19 roku oraz przeciw odrze, śwince, różyczce u dzieci w 2 roku życia i przeciw gruźlicy wśród noworodków zaobserwowano tendencję spadkową (Załączniki nr 12-14).

Spadek wykonawstwa szczepień obowiązkowych u dzieci małych spowodowany został ruchami antyszczepionkowymi, w wyniku których rodzice nie wyrażają zgody na szczepienie po urodzeniu dziecka. Na podstawie **Kwartalnych sprawozdań z obowiązkowych szczepień ochronnych wg informacji zawartych w kartach uodpornienia przechowywanych przez składającego sprawozdanie**, w porównaniu z 2013r. odnotowano znaczny wzrost ilości osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych.

W 2014r. zidentyfikowano 282 osoby. Powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne prowadziły 87 postępowań egzekucyjnych w sprawie poddania dziecka obowiązkowym szczepieniom ochronnym.

W 2014r. zarejestrowano 32 niepożądane odczyny poszczepienne, głównie po szczepieniu przeciw gruźlicy oraz szczepieniu przeciw błonicy, tężcowi, krztuścowi z komponentą acelularną krztuśca.

Szczepieniami obowiązkowymi objęto 224 551 dzieci i młodzieży do lat 19 (dane wg sprawozdania MZ-54 za 2014r.). Szczepienia ochronne w 457 punktach szczepień prowadziło 276 świadczeniodawców.

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY PRACY

Obszarem działania pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest nadzór nad środowiskiem pracy polegający między innymi na identyfikacji zagrożeń występujących na stanowiskach pracy, wykonywaniu pomiarów i badań stężeń i natężeń czynników szkodliwych w środowisku pracy oraz podejmowaniu działań minimalizowania niekorzystnego wpływu w/w czynników na zdrowie pracowników, jak też nadzór nad przestrzeganiem zakazu wytwarzania lub wprowadzania do obrotu środków zastępczych.

W 2014r. w ewidencji pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego znajdowało się 5356 zakładów. Ogółem zatrudniały one 124 893 osoby, z czego 73 137 pracowało w warunkach czynników szkodliwych. W roku 2014 przeprowadzono 1962 kontrole, podczas których skontrolowano 1824 zakłady, zatrudniające łącznie 83 827 osób, w tym 53 869 pracowników pracujących w warunkach czynników szkodliwych.

Realizacja zadań pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2014r.

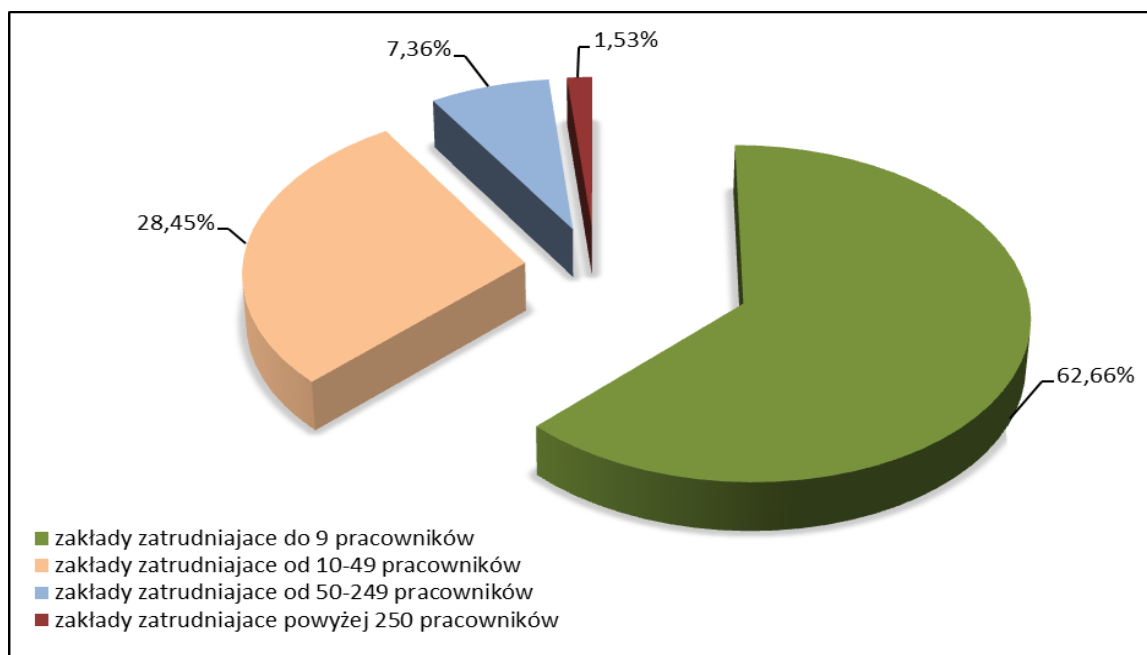
PSSE i WSSE	Liczba zakładów w ewidencji PIS	Ogólna liczba zatrudnionych w zakładach objętych ewidencją	Ogólna liczba osób pracujących w warunkach czynników szkodliwych	Liczba zakładów pracy skontrolowanych	Liczba zatrudnionych w zakładach skontrolowanych	Liczba zatrudnionych w zakładach skontrolowanych pracujących w warunkach czynników szkodliwych	Liczba kontroli	Liczba decyzji
Augustów	274	5232	4028	116	3561	2847	153	77
Białystok	2136	54 532	24 079	454	34 927	18 232	481	519
Bielsk Podlaski	199	6977	4722	137	6315	4562	138	14
Grajewo	152	3093	2029	71	2604	1619	71	21
Hajnówka	285	5453	3213	119	4331	2701	120	33
Kolno	133	1335	813	45	800	535	45	43
Łomża	401	8905	6788	198	5342	4000	210	21
Mońki	142	1373	946	64	1346	935	65	61
Sejny	83	546	321	51	469	211	51	9
Siemiatycze	253	3024	2441	97	2182	1754	100	94
Sokółka	374	4428	2993	139	3653	2623	164	135
Suwałki	477	14 780	9295	142	10 118	7949	162	51
Wysokie Mazowieckie	248	5258	3658	105	3981	2564	109	24
Zambrów	118	3511	2548	61	2619	1944	68	10
WSSE Białystok	81	6446	5263	25	1579	1393	25	13
SUMA	5356	124 893	73 137	1824	83 827	53 869	1962	1125

Liczba działających podmiotów gospodarczych w poszczególnych powiatach jest zróżnicowana – najmniejsza liczba zakładów znajdujących się w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest w powiecie sejneńskim – 83 obiekty, największa w powiecie białostockim – 2136 obiektów (w powiecie białostockim działa 39,9% wszystkich zakładów województwa podlaskiego).

W województwie podlaskim przeważają zakłady małe, zatrudniające do 9 osób - 3356 zakładów, co stanowi 62,66%. Struktura zakładów w ewidencji w zależności od zatrudnionych pracowników przedstawia się następująco:

- zakłady zatrudniające do 9 pracowników – 3356 (62,66%),
- zakłady zatrudniające od 10 - 49 pracowników – 1524 (28,45%),
- zakłady zatrudniające od 50 - 249 pracowników – 394 (7,36%),
- zakłady zatrudniające powyżej 250 pracowników – 82 (1,53%).

Strukturę zakładów wg wielkości zatrudnienia przedstawia poniższy wykres.

Struktura gospodarki w 2014r. na terenie nadzorowanych przez pion higieny pracy powiatów wg prowadzonej działalności przedstawia się następująco:

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Galęzie przemysłu wg PKD, w których przeprowadzono najwięcej kontroli.

Symbol działu PKD	Nazwa działu	Liczba kontroli	Odsetek całkowitej liczby kontroli	Liczba zatrudnionych	Odsetek zatrudnionych
47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	277	14,12%	3892	4,64%
10	Produkcja artykułów spożywczych	245	12,49%	13010	15,52%
46	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowym	212	10,80%	4096	4,89%
16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli: produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wypalania	163	8,31%	4595	5,48%
45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	106	5,40%	834	0,99%
86	Opieka zdrowotna	90	4,59%	10 606	12,65%
31	Produkcja mebli	89	4,54%	3596	4,29%

Głównym celem nadzoru sprawowanego przez pion higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest ustalenie rodzaju czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia człowieka, źródeł ich powstawania oraz stopniowa eliminacja ze środowiska pracy, a w przypadku braku takich możliwości znaczące ograniczenie ich wpływu na zdrowie zatrudnionych, celem zapobieżenia powstawania chorób zawodowych i parazawodowych.

Celem kontroli zakładów pracy jest ocena stanu sanitarnego uwzględniająca między innymi pomieszczenia pracy, organizację i stopień zabezpieczenia stanowisk pracy przed oddziaływaniem czynników szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia, zaplecze higieniczno-sanitarne, wyposażenie pracowników w odzież roboczą i sprzęt ochrony osobistej oraz promocja zdrowia w zakresie kształtowania właściwych zachowań prozdrowotnych.

Natomiast głównym celem nadzoru sprawowanego przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad warunkami pracy jest ustalenie źródeł emisji czynników szkodliwych i uciążliwych, ich identyfikacja oraz eliminowanie bądź zminimalizowanie powodowanych przez nie negatywnych skutków zdrowotnych. W związku z powyższym pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego przeprowadzili 1962 kontrole, zmierzające do rozpoznania, oceny i ograniczenia zagrożeń zawodowych w środowisku pracy.

W skontrolowanych zakładach najczęściej stwierdzano następujące nieprawidłowości:

- brak aktualnych pomiarów czynników szkodliwych – w 263 zakładach (14,42%),

- zły stan sanitarno – higieniczny pomieszczeń - w 165 zakładach (9,05%),
- uchybienia w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin – w 136 zakładach (7,46%),
- brak oceny ryzyka zawodowego - w 130 zakładach (7,13%),
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych - w 67 zakładach (3,67%),
- brak rejestru czynników szkodliwych – w 49 zakładach (2,69%),
- uchybienia w zakresie czynników rakotwórczych lub mutagennych – w 25 zakładach (1,37%),
- uchybienia w zakresie produktów biobójczych – w 19 zakładach (1,04%),
- brak aktualnych badań lekarskich – w 17 zakładach (0,93%),
- uchybienia w zakresie prekursorów kategorii 2 i 3 – w 1 zakładzie (0,05%).

Wskutek stwierdzonych w trakcie kontroli naruszeń wydano 1125 decyzji administracyjnych, zawierających następujące nakazy:

- dotyczące badań i pomiarów środowiska pracy - 804 nakazy,
- w zakresie oceny ryzyka zawodowego - 208 nakazów,
- w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin - 253 nakazy,
- na obniżenie NDS/N – 102 nakazy,
- w zakresie czynników biologicznych – 128 nakazów,
- w zakresie substancji, preparatów czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy - 61 nakazów,
- w zakresie produktów biobójczych – 26 nakazów,
- w zakresie detergentów – 8 nakazów,
- w zakresie prekursorów narkotyków kategorii 2 i 3 – 1 nakaz.

Odzwierciedleniem warunków pracy są wyniki badań i pomiarów czynników szkodliwych i uciążliwych (chemicznych i fizycznych) dla zdrowia w środowisku pracy, przeprowadzane przez laboratoria, między innymi laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Weryfikacja zagrożeń czynnikami szkodliwymi dla zdrowia przeprowadzona na podstawie wyników pomiarów i analiz wykazała, że w warunkach tych czynników pracowało 53 869 osób, tj. 64,26% ogółu zatrudnionych. W ponadnormatywnych warunkach najwyższych dopuszczalnych stężeń pyłów i związków toksycznych (NDS) oraz najwyższych dopuszczalnych natężeń hałasu i wibracji (NDN) pracowało 1658, co stanowi 1,98% ogółu zatrudnionych w skontrolowanych zakładach.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Narażenie na poszczególne grupy czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, dla których stwierdzono stężenia/natężenia przekraczające normatywy higieniczne w oparciu o wyniki badań środowiskowych przedstawia poniższa tabela.

Porównawcze zestawienie liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych w latach 2012-2014.

Nazwa czynnika	Liczba osób pracujących w przekroczonych normatywach (% ogółu zatrudnionych)					
	2012 rok		2013 rok		2014 rok	
hałas	1640	1,95%	1005	1,21%	987	1,18%
pyły	15	0,018%	26	0,03%	49	0,06%
czynniki chemiczne	1	0,001%	6	0,007%	10	0,012%
wibracja	18	0,021%	0	0	4	0,005%
promieniowanie optyczne	0	0	319	0,38 %	646	0,77%

W 2014r. w 87 zakładach (4,77% skontrolowanych obiektów), występowały przekroczenia NDS/N następujących czynników szkodliwych występujących w środowisku pracy:

- hałas - w 45 zakładach,
- pyły - w 7 zakładach,
- wibracja – w 2 zakładach,
- czynniki chemiczne – w 1 zakładzie,
- promieniowanie optyczne – w 32 zakładach.

Informacje dotyczące nadzorowanych zakładów pracy, w których stwierdzono przekroczenia czynników szkodliwych dla zdrowia.

PSSE/WSSE I instancja	Liczba zakładów pracy, w których stwierdzono przekroczenia NDS/NDN	Liczba pracowników pracujących w przekroczeniach				Liczba wydanych decyzji dotyczących obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych	Liczba wydanych decyzji unieruchamiających stanowisko w związku z przekroczeniem normatywu higienicznego
		NDS/NDN (ogółem)	NDS czynników chemicznych	NDS pyłów	NDN czynników fizycznych		
Augustów	5	261	10	16	236	3	1
Białystok	58	922	0	25	899	8	0
Bielsk Podlaski	3	36	0	0	36	2	0
Grajewo	0	0	0	0	0	0	0
Hajnówka	1	8	0	5	8	1	0
Kolno	0	0	0	0	0	0	0

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Łomża	0	0	0	0	0	0	0
Mońki	0	0	0	0	0	0	0
Sejny	0	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	2	30	0	0	30	2	0
Sokółka	3	20	0	0	20	2	0
Suwałki	11	266	0	0	266	4	0
Wysokie Mazowieckie	2	24	0	3	21	2	0
Zambrów	1	87	0	0	87	0	0
WSSE Białystok	1	4	0	0	4	1	0
Suma	87	1658	10	49	1607	25	1

Analiza narażenia zawodowego w poszczególnych rodzajach działalności gospodarczej wg PKD.

Dział PKD (Nr)	Nazwa Działu według Europejskiej Klasyfikacji Działalności	Zatrudnienie ogółem w zakładach pracy	Liczba pracowników zatrudnionych w warunkach powyżej NDS * (NDN)**
02	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna	857	2
08	Pozostałe górnictwo i wydobywanie	300	8
10	Produkcja artykułów spożywczych	13010	183
11	Produkcja napojów	835	51
12	Produkcja wyrobów tytoniowych	713	230
13	Produkcja wyrobów tekstylnych	869	59
16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli: produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wypalania	4595	95
21	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	85	22
22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	4386	136
23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	1358	81
25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	2806	141
27	Produkcja urządzeń elektrycznych	711	85
28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowanych	3112	230
29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	1246	7

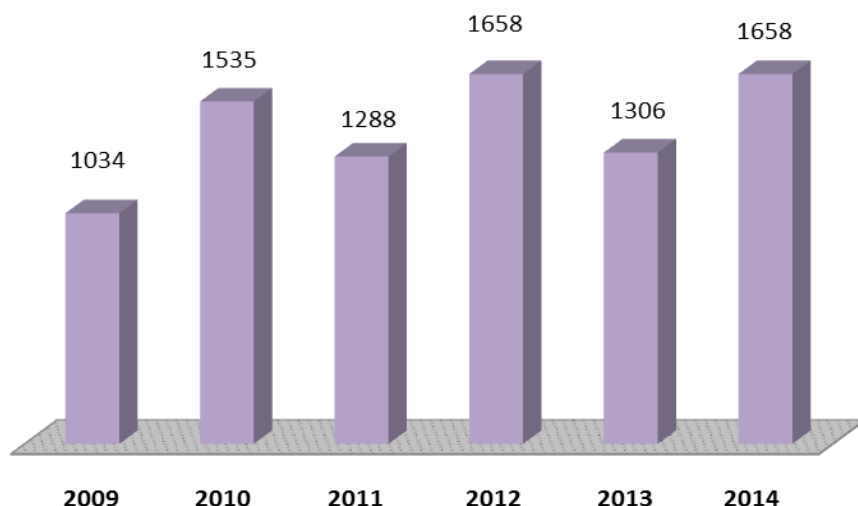
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Dział PKD (Nr)	Nazwa Działu według Europejskiej Klasyfikacji Działalności	Zatrudnienie ogółem w zakładach pracy	Liczba pracowników zatrudnionych w warunkach powyżej NDS * (NDN)**
30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	861	27
31	Produkcja mebli	3596	81
32	Pozostała produkcja wyrobów	960	2
33	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	137	43
35	Wytwarzanie i zaopatrywanie	1778	55
36	Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	832	2
38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów, odzysk surowców	895	7
41	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	2456	33
43	Roboty budowlane specjalistyczne	689	29
45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych	834	4
46	Handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	4096	8
47	Handel detaliczny z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	3892	3
49	Transport lądowy oraz transport rurociągowy	3257	16
52	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport	551	4
64	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych	161	9
72	Badania naukowe i prace rozwojowe	389	1
77	Wynajem i dzierżawa	96	2
86	Opieka zdrowotna	10606	2
OGÓLEM		70 969	1658

* NDS – najwyższe dopuszczalne stężenie substancji chemicznych i zapylenia

** NDN – najwyższe dopuszczalne natężenie hałasu i wibracji

Dane odnośnie liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach czynników szkodliwych dla zdrowia w zakładach na terenie województwa podlaskiego w latach 2009-2014 przedstawia poniższy wykres.

Przekroczenia wartości normatywnych dotyczą przede wszystkim narażenia na czynniki fizyczne, w tym głównie na ponadnormatywny hałas – co stanowi 59,5% ogółu pracujących w przekroczeniach. W wyniku działań kontrolnych Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydano 25 decyzji, zobowiązujących pracodawców do wdrażania programów organizacyjno – technicznych mających na celu wyeliminowanie bądź obniżenie do obowiązujących norm przekroczonych NDS i NDN czynników szkodliwych.

Poprawę warunków pracy starano się uzyskać poprzez przedsięwzięcia techniczne i organizacyjne, a mianowicie:

- wdrażanie nowoczesnych technologii i procesów produkcyjnych,
- wymianę parku maszynowego,
- zainstalowanie wentylacji i klimatyzacji na stanowiskach pracy,
- zmiany organizacyjne i rotację pracowników na stanowiskach pracy.

Ponadto poprawę warunków higieny pracy uzyskano poprzez:

- wyegzekwowanie częstotliwości badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia występujących na stanowiskach pracy z określoną częstotliwością,
- dokonanie oceny ryzyka zawodowego na stanowiskach pracy i zapoznanie pracowników z zagrożeniami,
- dostosowanie zaplecza higieniczno – sanitarnego do obowiązujących przepisów,
- utrzymanie odpowiedniego stanu sanitarnego pomieszczeń produkcyjnych i zaplecza higieniczno-sanitarnego.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

W celu doraźnego zabezpieczenia pracownicy zostali wyposażeni w indywidualny sprzęt ochrony osobistej (ochrony dróg oddechowych, ochronniki słuchu, rękawice antywibracyjne itp.).

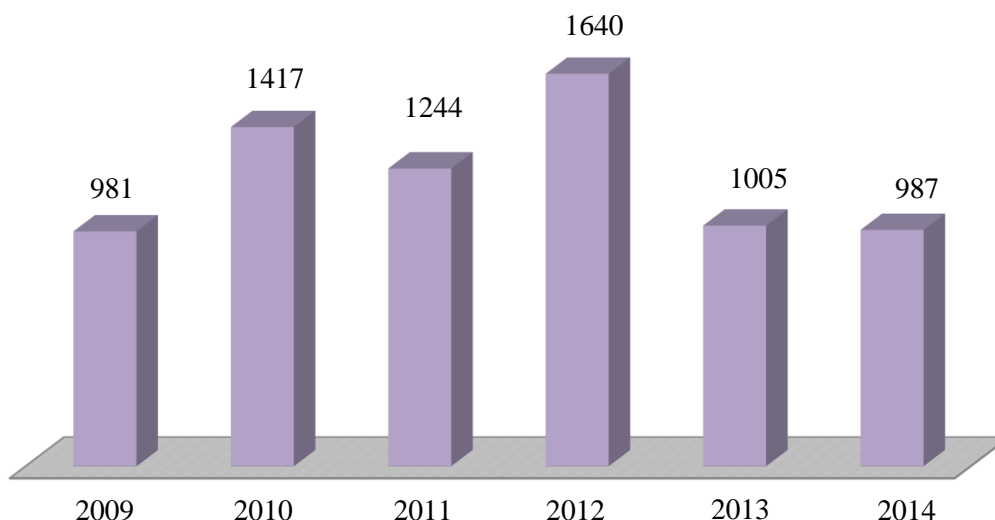
W efekcie prowadzonego nadzoru poprawiono warunki pracy w zakresie przekroczeń normatywów higienicznych 154 osobom.

Narażenie na czynniki fizyczne na terenie województwa podlaskiego w 2014r.

PSSE i WSSE	Hałas słyszalny					Drgania ogólne					Drgania miejscowe				
	Ogółem zatrudnionych	< 0,2 NDN	0,2 – 0,5 NDN	0,5-1 NDN	> 1 NDN	Ogółem zatrudnionych	< 0,2 NDN	0,2 – 0,5 NDN	0,5-1 NDN	> 1 NDN	Ogółem zatrudnionych	< 0,2 NDN	0,2 – 0,5 NDN	0,5-1 NDN	> 1 NDN
Augustów	1470	429	389	417	235	246	30	137	79	0	663	45	455	162	1
Białystok	7466	1042	3090	3051	283	2419	16	1436	967	0	741	13	368	360	0
Bielsk Podlaski	1002	233	421	312	36	100	10	51	39	0	75	4	48	23	0
Grajewo	1330	239	563	528	0	289	9	183	97	0	296	0	251	45	0
Hajnówka	2249	171	593	1477	8	339	67	93	179	0	304	23	178	103	0
Kolno	496	64	145	287	0	45	0	20	25	0	52	0	21	31	0
Łomża	501	266	160	75	0	24	0	24	0	0	24	0	20	4	0
Mońki	440	238	90	112	0	191	16	109	66	0	186	27	109	50	0
Sejny	96	10	53	33	0	18	4	12	2	0	18	4	12	2	0
Siemiatycze	1176	733	148	265	30	451	221	177	53	0	476	245	221	10	0
Sokółka	2072	419	583	1053	17	535	30	320	182	3	733	37	581	115	0
Suwałki	4479	1171	1448	1594	266	804	58	504	242	0	1020	65	755	200	0
Wysokie Mazowieckie	1998	228	1228	521	21	108	3	96	9	0	108	7	91	10	0
Zambrów	1328	150	144	947	87	236	6	225	5	0	246	8	229	9	0
WSSE Białystok	165	12	19	130	4	60	0	36	24	0	67	1	0	66	0
Suma	26268	5405	9074	10802	987	5865	470	3423	1969	3	5009	479	3339	1190	1

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Dane odnośnie liczby osób pracujących w przekroczonych normatywach hałasu w zakładach na terenie województwa podlaskiego w latach 2009-2014 przedstawia poniższy wykres.

Narażenie pracowników na pyły na terenie województwa podlaskiego w 2014r.

PSSE i WSSE	Pyły drewna twardego, takiego jak buk i dąb – frakcja wdychalna					Pyły drewna, z wyjątkiem pyłów drewna twardego-frakcja wdychalna					Pyły drewna mieszane zawierające pył drewna twardego - frakcja wdychalna				
	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 - 1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 - 1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 - 1 NDS	> 1 NDS
Augustów	15	0	15	0	0	91	6	81	4	0	0	0	0	0	0
Białystok	106	0	90	16	0	531	28	379	124	0	20	0	9	11	0
Bielsk Podlaski	3	0	3	0	0	73	6	59	8	0	0	0	0	0	0
Grajewo	0	0	0	0	0	212	25	144	43	0	0	0	0	0	0
Hajnówka	186	0	34	152	0	669	0	276	393	0	0	0	0	0	0
Kolno	2	0	2	0	0	23	0	23	0	0	0	0	0	0	0
Łomża	22	0	10	12	0	162	69	62	31	0	0	0	0	0	0
Mońki	7	0	7	0	0	31	3	28	0	0	0	0	0	0	0
Sejny	0	0	0	0	0	13	0	13	0	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	3	0	3	0	0	46	20	26	0	0	61	13	37	11	0
Sokółka	27	0	26	1	0	99	0	41	58	0	0	0	0	0	0
Suwałki	14	0	0	14	0	595	51	485	59	0	5	0	5	0	0
Wysokie Mazowieckie	5	0	5	0	0	142	18	102	22	0	0	0	0	0	0

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Zambrów	6	0	6	0	0	34	0	22	12	0	29	0	8	21	0
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Suma	396	0	201	195	0	2721	226	1741	754	0	115	13	59	43	0

Narażenie pracowników na pyły na terenie województwa podlaskiego w 2014r.

PSSE i WSSE	Pyły zawierające wolną (krystaliczną) krzemionkę od 2% do 50% [14808-60-7], [14464-46-1], [15468-32-3] – frakcja wdychalna					Inne nietrujące pyły przemysłowe - w tym zawierające wolną (krystaliczną) krzemionkę poniżej 2% [-] – frakcja wdychalna					Pyły organiczne pochodzenia zwierzęcego i roślinnego zawierające poniżej 10% wolnej krzemionki – frakcja wdychalna				
	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS
Augustów	46	2	40	4	0	4	4	0	0	0	520	0	412	108	0
Białystok	536	29	304	203	0	0	0	0	0	0	584	56	396	114	18
Bielsk Podlaski	34	3	26	5	0	1	0	1	0	0	24	0	19	5	0
Grajewo	95	0	70	25	0	29	2	25	2	0	55	0	26	29	0
Hajnówka	87	0	20	62	5	67	0	25	42	0	129	0	79	50	0
Kolno	21	0	4	17	0	4	4	0	0	0	25	0	25	0	0
Łomża	48	8	10	30	0	61	29	22	10	0	218	190	18	10	0
Mońki	21	0	21	0	0	1	1	0	0	0	136	55	55	26	0
Sejny	30	13	11	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	24	11	6	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sokółka	367	23	208	136	0	5	5	0	0	0	74	5	21	48	0
Suwałki	227	0	62	165	0	0	0	0	0	0	268	9	203	56	0
Wysokie Mazowieckie	37	27	10	0	0	1	1	0	0	0	125	1	112	9	3
Zambrów	11	0	3	8	0	0	0	0	0	0	79	4	55	20	0
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Suma	1584	116	795	668	5	173	46	73	54	0	2237	320	1421	475	21

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Narażenie pracowników na czynniki chemiczne - mieszaniny rozpuszczalników organicznych, na terenie województwa podlaskiego w 2014r.

PSSE i WSSE	Aceton [67-64-1]					Toluen [108-88-3]					Ksylen – mieszanina izomerów (1,2-, 1,3-, 1,4-)[95-47-6; 108-38-3; 106-42-3; 1330-20-7]				
	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1– 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS
Augustów	315	15	134	166	0	101	0	98	3	0	10	0	9	1	0
Białystok	155	136	17	2	0	99	69	27	3	0	74	29	42	3	0
Bielsk Podlaski	11	8	3	0	0	4	3	1	0	0	14	13	1	0	0
Grajewo	2	1	1	0	0	2	1	1	0	0	2	1	1	0	0
Hajnówka	34	34	0	0	0	19	17	2	0	0	18	13	1	4	0
Kolno	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	4	0	0	0
Łomża	0	0	0	0	0	37	37	0	0	0	37	37	0	0	0
Mońki	0	0	0	0	0	18	18	0	0	0	1	1	0	0	0
Sejny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	5	4	1	0	0	12	12	0	0	0	12	11	1	0	0
Sokółka	7	5	2	0	0	37	14	23	0	0	39	24	15	0	0
Suwałki	62	6	23	33	0	73	13	27	33	0	66	10	20	36	0
Wysokie Mazowieckie	42	5	37	0	0	28	17	9	2	0	25	12	11	2	0
Zambrów	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15	15	0	0	0
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Suma	633	214	218	201	0	430	201	188	41	0	317	170	101	46	0

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Narażenie pracowników na czynniki chemiczne – dymy spawalnicze, na terenie województwa podlaskiego w 2014r.

PSSE i WSSE	Tlenek węgla [630-08-0]					Tlenki żelaza – w przeliczeniu na Fe – dymy [1309-37-1]					Tlenki azotu [10102-43-9, 10102-44-0, 63907-41-5]				
	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS	Ogółem zatrudnionych	< 0,1 NDS	0,1 – 0,5 NDS	0,5 -1 NDS	> 1 NDS
Augustów	34	6	28	0	0	33	7	26	0	0	34	5	29	0	0
Białystok	583	211	334	38	0	573	146	421	6	0	566	80	355	131	0
Bielsk Podlaski	24	5	19	0	0	24	5	19	0	0	24	5	17	2	0
Grajewo	56	14	42	0	0	56	21	35	0	0	58	14	44	0	0
Hajnówka	227	15	87	125	0	221	29	156	36	0	221	73	14	134	0
Kolno	46	35	11	0	0	31	31	0	0	0	15	11	4	0	0
Łomża	20	15	5	0	0	20	15	5	0	0	20	15	5	0	0
Mońki	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0
Sejny	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Siemiatycze	37	28	9	0	0	37	19	18	0	0	37	8	29	0	0
Sokółka	249	8	65	176	0	238	9	157	72	0	248	33	183	32	0
Suwałki	189	100	17	72	0	192	94	27	71	0	192	96	25	71	0
Wysokie Mazowieckie	31	25	6	0	0	31	20	11	0	0	31	25	6	0	0
Zambrów	4	0	4	0	0	4	0	4	0	0	4	0	4	0	0
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Suma	1500	462	627	411	0	1462	398	879	185	0	1450	365	715	370	0

Nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach produkujących artykuły spożywcze

Pracownicy pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego, w ramach kontroli warunków pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach produkujących artykuły spożywcze, w 2014r. skontrolowali 208 obiektów, przeprowadzając 216 kontroli w tym 8 sprawdzających.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

W ramach kontroli w 76 zakładach produkujących artykuły spożywcze stwierdzono uchybienia. Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły braku aktualnych badań środowiska pracy (45 zakładów), braku opracowanej oceny ryzyka zawodowego (27 zakładów), braku bądź też nieprawidłowego prowadzenia rejestrów i / lub kart badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia na stanowiskach pracy (15 zakładów) oraz nieodpowiedniego stanu higienicznego pomieszczeń pracy oraz pomieszczeń higieniczno – sanitarnych (13 zakładów).

Na w/w uchybienia wydano 77 decyzji administracyjnych zawierających 280 nakazów. Dotyczyły one głównie przeprowadzenia badań i pomiarów w środowisku pracy, oceny ryzyka zawodowego, obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych oraz substancji chemicznych i ich mieszanin.

W wyniku działań kontrolnych wystawiono 11 upomnień i 1 tytuł wykonawczy.

Nadzór nad warunkami pracy pracowników zatrudnionych w zakładach produkujących artykuły spożywcze na terenie województwa podlaskiego 2014r.

PSSE	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	8	13	7	22
Białystok	57	57	30	109
Bielsk Podlaski	16	16	4	16
Grajewo	12	12	6	55
Hajnówka	3	3	1	0
Kolno	12	12	1	3
Łomża	17	17	1	2
Mońki	4	4	3	0
Sejny	9	9	3	6
Siemiatycze	9	9	3	12
Sokółka	3	5	4	10
Suwałki	22	22	4	11
Wysokie Mazowieckie	25	25	10	34
Zambrów	11	12	0	0
Suma	208	216	77	280

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

W zakładach produkujących artykuły spożywcze w kontakcie z czynnikiem szkodliwym pracuje ogółem 9004 osoby. Czynniki szkodliwe, na które narażeni są pracownicy to m.in.: hałas, drgania mechaniczne, pyły, mikroklimat, czynniki biologiczne, czynniki chemiczne.

Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych czynników znajdują się w poniższej tabeli.

Liczba pracowników zatrudnionych w zakładach produkujących artykuły spożywcze w warunkach czynników szkodliwych.

PSSE	Zatrudnionych w warunkach czynników szkodliwych	Liczba pracujących w warunkach poszczególnych czynników						
		Hałas	Wibracja miejscowa	Wibracja ogólna	Pyły organiczne zawierające SiO ₂	Czynniki biologiczne	Mikroklimat	Stosowanie mieszanin chemicznych
Augustów	80	71	20	18	50	60	37	10
Białystok	1514	597	79	231	330	753	41	575
Bielsk Podlaski	1315	834	26	77	51	343	100	0
Grajewo	499	389	35	23	51	124	0	0
Hajnówka	124	107	17	17	0	0	0	0
Kolno	194	194	20	20	25	33	10	159
Łomża	777	777	0	0	139	0	319	0
Mońki	156	127	32	32	7	107	0	24
Sejny	66	70	13	13	20	74	32	24
Siemiatycze	717	503	121	118	27	85	0	351
Sokółka	258	234	9	9	0	192	0	0
Suwałki	1444	815	132	132	256	0	0	0
Wysokie Mazowieckie	1724	1400	50	52	112	885	148	0
Zambrów	136	136	30	30	67	0	0	0
Suma	9004	6254	584	772	1135	2656	687	1143

Działania prowadzone przez pion higieny pracy polegały głównie na prowadzeniu postępowania administracyjnego. Przyczyniły się one do poprawy warunków środowiska pracy oraz poprawy stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń pracy, a także pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

Badania środowiska pracy pozwoliły na ocenę istniejącego narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia w tych zakładach, co umożliwiło dokonanie prawidłowej oceny ryzyka zawodowego pracowników na stanowiskach pracy.

Wykonanie brakujących ocen ryzyka, uzupełnienie tych ocen lub dokonanie korekt w tych ocenach pozwoliło na prawidłowe prognozowanie prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożeń zdrowia pracowników, co pozwoliło na trafne podejmowanie decyzji w aspekcie poprawy warunków zdrowotnych środowiska pracy.

Zapewnienie prawidłowych kart charakterystyki stosowanych chemikaliów i w oparciu o nie sporządzenie instrukcji stanowiskowych bhp przy pracach z niebezpiecznymi substancjami i mieszaninami chemicznymi zmniejszyło ryzyko zagrożeń zdrowotnych szkodliwymi czynnikami chemicznymi.

Zastosowanie właściwych środków ochrony zbiorowej na stanowiskach pracy oraz zapewnienie pracownikom środków ochrony indywidualnej spowodowało obniżenie narażenia na czynniki szkodliwe dla zdrowia pracowników.

Nadzór nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle drzewnym

Pracownicy pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2014r. skontrolowali 251 obiektów w zakresie nadzoru nad warunkami pracy i wypełniania przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle drzewnym. Przeprowadzono w nich 266 kontroli (co stanowi 13,6% wszystkich inspekcji).

Na podstawie działań kontrolnych i analizy warunków zdrowotnych środowiska pracy stwierdzono, iż w skontrolowanych zakładach zatrudnionych jest ogółem 7743 osoby, w tym 5852 pracowników narażonych jest na czynniki szkodliwe dla zdrowia, w tym między innymi na:

- hałas - 4855 osób,
- pył drewna z wyjątkiem drewna twardego - 2574 osoby,
- pył drewna twardego - 377 osób,
- czynniki biologiczne – 501 osób,
- drgania o działaniu miejscowym - 743 osoby,
- drgania o działaniu ogólnym – 737 osób.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

W ramach nadzoru nad zakładami przemysłu drzewnego w 58 skontrolowanych obiektach stwierdzono uchybienia (co stanowi 23,1% skontrolowanych obiektów w w/w zakresie). Na stwierdzone naruszenia państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali 74 decyzje administracyjne, zawierające 312 nakazów, w tym między innymi:

- dotyczące przeprowadzenia badań i pomiarów w środowisku pracy – 117,
- dotyczące obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych – 8,
- w zakresie oceny ryzyka zawodowego - 30,
- w zakresie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – 19,
- w zakresie substancji chemicznych i ich mieszanin - 14.

Dane liczbowe z zakresu nadzoru nad warunkami pracy i wypełnianiem przez pracodawców obowiązków wynikających z oceny ryzyka zawodowego pracowników zatrudnionych w przemyśle drzewnym z terenu województwa podlaskiego w 2014r.

PSSE/WSSE I instancja	Liczba zakładów skontrolowanych w roku sprawozdawczym	Liczba zakładów, w których stwierdzono uchybienia	Liczba osób zatrudnionych		Liczba kontroli w roku sprawozdawczym	Liczba wydanych decyzji
			ogółem	w warunkach czynników szkodliwych		
Augustów	14	8	95	80	24	12
Białystok	48	22	1721	1140	48	21
Bielsk Podlaski	13	1	657	462	13	1
Grajewo	9	2	756	451	9	2
Hajnówka	27	7	1084	911	27	8
Kolno	4	0	38	32	4	0
Łomża	26	2	207	184	26	2
Mońki	5	2	34	27	5	5
Sejny	1	0	19	18	1	0
Siemiatycze	20	3	139	124	20	3
Sokółka	20	2	448	342	22	13
Suwałki	39	6	2124	1781	42	6
Wysokie Mazowieckie	21	3	156	135	21	1
Zambrów	4	0	265	165	4	0
WSSE Białystok	0	0	0	0	0	0
Suma	251	58	7743	5852	266	74

Nadzór nad realizacją przepisów ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach

Powyższe zagadnienie było realizowane podczas kontroli kompleksowych i tematycznych w obiektach wprowadzających do obrotu oraz stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny.

W ewidencji pionu higieny pracy województwa podlaskiego znajdowało się 805 podmiotów, które wprowadzały do obrotu substancje i mieszaniny chemiczne, w tym 5 importerów, 16 formulatorów i 784 dystrybutorów oraz 1641 podmiotów stosujących substancje chemiczne i ich mieszaniny.

W 2014r. w ramach nadzoru nad realizacją zapisów ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach pracownicy pionu higieny pracy przeprowadzili 440 kontroli u 406 pracodawców wprowadzających do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny. Podczas 57 inspekcji stwierdzono nieprawidłowości, co stanowi 12,95% ogółu przeprowadzonych kontroli. W związku z tym państwowi inspektorzy sanitarni wydali 47 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie przedmiotowych uchybień. W powyższych decyzjach zawarto 118 nakazów, dotyczących:

- sprzedaży mieszaniny niebezpiecznej zawierającej w składzie substancję czynną nie dopuszczoną do obrotu – 1 nakaz, co stanowi 0,85% ogółu wydanych nakazów,
- sprzedaży mieszaniny niebezpiecznej z nieczytelną informacją o dacie pakowania – 1 nakaz, co stanowi 0,85% ogółu wydanych nakazów,
- sprzedaży mieszaniny niebezpiecznej zawierającej niedopuszczalną zawartość metanolu – 3 nakazy, co stanowi 2,54% ogółu wydanych nakazów,
- sprzedaży mieszaniny niebezpiecznej naruszającej załącznik XVII REACH – 8 nakazów, co stanowi 6,78% ogółu wydanych nakazów,
- sprzedaży produktu niebezpiecznego naruszającego załącznik XVII REACH – 1 nakaz, co stanowi 0,85% ogółu wydanych nakazów,
- sprzedaży mieszaniny niebezpiecznej dla konsumentów w opakowaniu bez wyczuwalnego dotykem ostrzeżenia o niebezpieczeństwie i/lub bez zamknięcia utrudniającego otwarcie przez dzieci – 4 nakazy, co stanowi 3,39% ogółu wydanych nakazów,
- braku karty charakterystyki – 12 nakazów, co stanowi 10,17% ogółu wydanych nakazów,
- kart charakterystyki w języku obcym - 10 nakazów, co stanowi 8,47% ogółu wydanych nakazów,

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

- nieprawidłowych kart charakterystyki – 35 nakazów, co stanowi 29,66% ogółu wydanych nakazów,
- nieprawidłowego oznakowania opakowania mieszaniny – 19 nakazów, co stanowi 16,10% ogółu wydanych nakazów,
- oznakowania opakowania w języku obcym – 15 nakazów, co stanowi 12,71% ogółu wydanych nakazów,
- niezgodność informacji na oznakowaniu opakowania mieszaniny z treścią karty charakterystyki – 2 nakazy, co stanowi 1,70% ogółu wydanych nakazów,
- nieprawidłowej klasyfikacji mieszaniny – 2 nakazy, co stanowi 1,70% ogółu wydanych nakazów,
- nie zgłoszenia mieszaniny stwarzającej zagrożenie do Inspektora do Spraw Substancji Chemicznych – 3 nakazy, co stanowi 2,54% ogółu wydanych nakazów,
- niewłaściwego, niezgodnego z kartą charakterystyki magazynowania mieszanin chemicznych niebezpiecznych – 2 nakazy, co stanowi 1,70% ogółu wydanych nakazów.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Nadzór nad zakładami wprowadzającymi do obrotu substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2014r.

PSSE/WSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	78	29	33	4	13
Białystok	267	114	127	39	99
Bielsk Podlaski	47	32	33	0	0
Grajewo	33	14	14	0	0
Hajnówka	31	30	30	0	0
Kolno	17	11	11	0	0
Łomża	37	28	28	0	0
Mońki	17	13	13	1	1
Sejny	22	22	22	2	4
Siemiatycze	36	24	27	0	0
Sokółka	49	22	23	0	0

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Suwałki	87	21	30	0	0
Wysokie Mazowieckie	72	41	44	0	0
Zambrów	12	5	5	1	1
WSSE Białystok	0	0	0	0	0
Suma	805	406	440	47	118

Ponadto w ramach nadzoru nad przestrzeganiem przepisów prawa w zakresie substancji i mieszanin chemicznych skontrolowano 872 zakłady stosujące substancje chemiczne i ich mieszaniny przeprowadzając w nich 893 inspekcje. W 79 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości, co stanowi 8,85% ogółu przeprowadzonych kontroli. W związku z tym państwowi inspektorzy sanitarni wydali 56 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie przedmiotowych naruszeń. W powyższych decyzjach zawarto 135 nakazów, dotyczących:

- braku kart charakterystyki - 30 nakazów, co stanowi 22,22% ogółu wydanych nakazów,
- nieprawidłowych kart charakterystyki – 27 nakazów, co stanowi 20% ogółu wydanych nakazów,
- niewłaściwego oznakowania opakowania - 9 nakazów, co stanowi 6,67% ogółu wydanych nakazów,
- braku lub nieaktualnego spisu stosowanych substancji i mieszanin stwarzających zagrożenie - 39 nakazów, co stanowi 28,89% ogółu wydanych nakazów,
- braku oznakowania pojemników z substancjami niebezpiecznymi – 8 nakazów, co stanowi 5,93% ogółu wydanych nakazów,
- braku natrysków do przemywania oczu - 5 nakazów, co stanowi 3,70% ogółu wydanych nakazów,
- braku instrukcji składowania i transportu substancji chemicznych i ich mieszanin - 1 nakaz, co stanowi 0,74% ogółu wydanych nakazów,
- braku procedury dotyczącej występowania w miejscu pracy czynnika chemicznego - 5 nakazów, co stanowi 3,70% ogółu wydanych nakazów,
- braku lub niewłaściwie sporządzonej ocena ryzyka zawodowego w zakresie zagrożeń stwarzanych na stanowiskach pracy przez stosowane substancje chemiczne i ich mieszaniny – 6 nakazów, co stanowi 4,44% ogółu wydanych nakazów,
- braku oznakowania magazynu substancji chemicznych i ich mieszanin – 4 nakazy, co stanowi 2,96% ogółu wydanych nakazów,

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

- niesprawnej wentylacji mechanicznej w magazynie substancji chemicznych i ich mieszanin – 1 nakaz, co stanowi 0,74% ogółu wydanych nakazów.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Nadzór nad zakładami stosującymi substancje chemiczne i ich mieszaniny na terenie województwa podlaskiego w 2014r.

WSSE/PSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
WSSE Białystok	45	17	17	3	6
Augustów	143	53	61	9	32
Białystok	569	257	261	32	80
Bielsk Podlaski	75	60	60	1	2
Grajewo	42	24	24	0	0
Hajnówka	66	44	44	1	1
Kolno	29	11	12	0	0
Łomża	208	132	132	1	1
Mońki	40	38	39	0	0
Sejny	16	16	16	0	0
Siemiatycze	60	27	27	0	0
Sokółka	92	64	70	8	12
Suwalki	120	70	71	0	0
Wysokie Mazowieckie	113	49	49	1	1
Zambrów	23	10	10	0	0
Suma	1641	872	893	56	135

Nadzór nad prekursorami narkotyków kat. 2 i 3

W ewidencji pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2014r. znajdowało się 118 podmiotów wprowadzających do obrotu prekursorów narkotyków kat. 2 i 3 (5 prekursorów kat. 2 oraz 118 prekursorów kat. 3). W powyższych obiektach stwierdzono obrót nadmanganianem potasu zaliczanym do prekursorów kat. 2 oraz kwasem siarkowym, kwasem solnym, acetonem, toluenem, metyloetyloketonem i eterem dietylowym sklasyfikowanymi

jako prekursory kat. 3. Ponadto w ewidencji stacji sanitarno – epidemiologicznych województwa podlaskiego w 2014r. wpisanych było 195 podmiotów stosujących w swojej działalności prekursory kat. 2 i 3. Prekursory, które znajdują się w dyspozycji poszczególnych podmiotów, wykorzystywane są najczęściej na ich potrzeby własne i używane są głównie do analiz chemicznych, laboratoryjnych oraz w procesach przemysłowych, czyszczących, a także przy uzdatnianiu wody.

W ramach nadzoru nad przestrzeganiem zapisów ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012r. poz. 124 z późn. zm.) w zakresie prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, pracownicy pionu higieny pracy przeprowadzili łącznie 226 kontroli, w tym 82 inspekcje w podmiotach wprowadzających do obrotu prekursory narkotyków kat. 2 i 3 oraz 144 kontrole w obiektach stosujących przedmiotowe substancje. Podczas wizytacji w jednym zakładzie stwierdzono nieprawidłowości. W związku z tym wydano 1 decyzję nakazującą uzupełnienie deklaracji klienta w części dotyczącej sposobu wykorzystywania zakupionych prekursorów kat. 2.

Z danych zebranych w 2014r. wynika, iż na terenie województwa podlaskiego nie funkcjonował import prekursorów narkotyków z krajów trzecich. Nie realizowano również eksportu, w związku z powyższym państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni nie wydawali zezwoleń na wywóz z kraju opisywanych wyżej substancji.

Ponadto w 2014r. nie odnotowano przypadków zgłoszeń przez podmioty gospodarcze nietypowych zamówień lub transakcji z udziałem prekursorów narkotyków kat. 2 i 3, które mogły budzić podejrzenie wykorzystania substancji do celów nielegalnego wytwarzania środków odurzających lub substancji psychotropowych.

W ramach realizacji zapisów art. 12 Konwencji Narodów Zjednoczonych o zwalczaniu nielegalnego obrotu środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, przez właściwe kompetentnie instytucje oraz zgodnie z art. 32 rozporządzenia Rady (WE) nr 111/2005 z dnia 22 grudnia 2004r., określającego zasady nadzorowania handlu prekursorami narkotyków pomiędzy Wspólnotą a państwami trzecimi, pracownicy powiatowych stacji sanitarno - epidemiologicznych wypełniają formularz INCB. Dane z zakresu legalnego obrotu prekursorami narkotyków na terenie województwa podlaskiego przekazywane są do Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie.

Nadzór nad produktami biobójczymi

W ewidencji pionu higieny pracy województwa podlaskiego w 2014 roku znajdowało się 376 obiektów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze, w tym 6 podmiotów było

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

zobowiązanych do uzyskania pozwoleń na obrót zgodnie z zapisami ustawy z dnia 13 września 2002r. o produktach biobójczych (Dz. U. z 2015r., poz. 242).

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia w 2014r. skontrolowano 190 podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze. W wyżej wymienionych obiektach przeprowadzono 206 kontroli. Podczas 19 stwierdzono uchybienia, co stanowi 9,2% ogółu inspekcji. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wydano 18 decyzji merytorycznych, w których zawarto 26 nakazów, dotyczących:

- wycofania z obrotu produktów biobójczych, nie posiadających pozwolenia na obrót - 12 nakazów, co stanowi 46,2% ogółu wydanych nakazów,
- zapewnienia właściwego oznakowania opakowania produktu biobójczego - 4 nakazy, co stanowi 15,4% ogółu wydanych nakazów,
- wstrzymania obrotu produktów biobójczych, naruszających ograniczenia zał. XVII REACH - 3 nakazy, co stanowi 11,5% ogółu wydanych nakazów,
- uzyskania i udostępnienia odbiorcom właściwej karty charakterystyki produktu biobójczego - 3 nakazy, co stanowi 11,5% ogółu wydanych nakazów,
- wstrzymania obrotu mieszanin niebezpiecznych będących produktem biobójczym, ze względu na brak na opakowaniu wyczuwalnego dotykem ostrzeżenia o niebezpieczeństwie - 2 nakazy, co stanowi 7,7% ogółu wydanych nakazów,
- oznakowania opakowania produktu biobójczego, będącego mieszaniną stwarzającą zagrożenie, w języku polskim - 1 nakaz, co stanowi 3,8% ogółu wydanych nakazów,
- uzupełnienia numeru pozwolenia MZ na oznakowaniu opakowania - 1 nakaz, co stanowi 3,8% ogółu wydanych nakazów.

Szczegółowe wyniki przeprowadzonych kontroli w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego przedstawiono w poniższej tabeli.

Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu produktów biobójczych na terenie województwa podlaskiego w 2014r.

PSSE	Liczba zakładów w ewidencji	Liczba skontrolowanych zakładów	Liczba kontroli	Liczba decyzji	Liczba nakazów
Augustów	37	17	17	0	0
Białystok	134	60	67	17	24
Bielsk Podlaski	25	14	14	0	0
Grajewo	13	5	5	0	0
Hajnówka	22	13	14	0	0
Kolno	10	5	5	0	0

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Łomża	16	8	11	0	0
Mońki	7	6	6	0	0
Sejny	12	12	12	0	0
Siemiatycze	12	10	12	0	0
Sokółka	12	10	10	0	0
Suwałki	39	10	13	0	0
Wysokie Mazowieckie	30	17	17	1	2
Zambrów	7	3	3	0	0
Suma	376	190	206	18	26

Ponadto w ramach nadzoru nad powyższym zagadnieniem skontrolowano 366 obiektów stosujących produkty biobójcze, przeprowadzając w nich 370 kontroli.

Nadzór nad realizacją działań wynikających z ustaleń Forum dot. wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów, działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach

W ramach realizacji działań wynikających z ustaleń Forum dot. wymiany informacji o egzekwowaniu przepisów działającego przy Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach, zaplanowano do kontroli obiekty, które wcześniej uczestniczyły w projektach REACH-EN-FORCE 1 oraz REACH-EN-FORCE 2. W tych przedsiębiorstwach są zatrudnione osoby przeszkolone z zakresu przepisów REACH i CLP, które są odpowiedzialne za sporządzanie kart charakterystyk, etykiet. Jeden zakład zlokalizowany na terenie powiatu sokólskiego dokonał rejestracji wstępnej na calcium dihydroxide oraz calcium oxide.

Ponadto w związku z informacją otrzymaną z Europejskiej Agencji Chemikaliów w Helsinkach przeprowadzono kontrolę podmiotu wprowadzającego do obrotu mieszaninę, dla której został cofnięty numer rejestracyjny.

Łącznie skontrolowano 9 obiektów (2 formulatorów, 6 obiektów wprowadzających oraz 1 zakład stosujący substancje chemiczne i ich mieszaniny) przeprowadzając w nich 9 kontroli. W trakcie przedmiotowych inspekcji nie stwierdzono nieprawidłowości.

Poza tym podczas każdej kontroli przedsiębiorcy byli instruowani w zakresie wymagań wynikających z rozporządzeń REACH i CLP. W 2014r. podczas przeprowadzanych inspekcji rozdyskrybowano ulotki pt. „Bezpieczeństwo chemikaliów a twoja firma” przygotowane przez Europejską Agencję Chemikaliów, w których umieszczone były informacje nt. stron internetowych poświęconych tematyce nadzoru nad chemikaliami.

Nadzór nad wprowadzaniem do obrotu detergentów

W województwie podlaskim działalność prowadziło 12 podmiotów będących producentami detergentów w myśl rozporządzenia (WE) Nr 648/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004r. w sprawie detergentów. Powyższe zakłady były zlokalizowane na obszarze działalności trzech Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych: w Białymstoku, Grajewie oraz Wysokiem Mazowieckiem. Przedsiębiorstwa produkowały, m.in. płyny do mycia naczyń, proszki do prania, płyny do prania, mydła w płynie.

W ramach realizacji przedmiotowego zagadnienia w 2014r. skontrolowano 45 obiektów wprowadzających do obrotu detergenty, w tym 10 producentów. W wyżej wymienionych obiektach przeprowadzono 47 kontroli. Podczas 3 stwierdzono uchybienia, co stanowi 6,4% ogółu inspekcji. W związku ze stwierdzonymi naruszeniami wydano 3 decyzje merytoryczne, w których zawarto 8 nakazów, dotyczących:

- oznakowania opakowania w języku obcym, nie przytwierdzonego trwale do powierzchni opakowania – 2 nakazy, co stanowi 25% ogółu wydanych nakazów,
- niewłaściwie sporządzonej karty charakterystyki mieszaniny niebezpiecznej, będącej detergentem – 4 nakazy, co stanowi 50% ogółu wydanych nakazów,
- nie udostępniania informacji na stronie internetowej w zakresie składu chemicznego produktów – 2 nakazy, co stanowi 25% ogółu wydanych nakazów.

Nadzór nad realizacją obowiązków wynikających z rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 24 lipca 2012 roku w sprawie substancji chemicznych, ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy

W ewidencji stacji sanitarno-epidemiologicznych województwa podlaskiego znajdowały się 322 zakłady pracy, w których na stanowiskach pracy występowały substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym. W zakresie nadzoru nad realizacją obowiązków wynikających z omawianego rozporządzenia skontrolowano w roku sprawozdawczym 250 zakładów (co stanowi 13,7% wszystkich skontrolowanych zakładów), które zatrudniały 24 988 osób.

Pracownicy pionu higieny pracy stwierdzili w 2014r., iż w narażeniu na substancje chemiczne, ich mieszaniny, czynniki lub procesy technologiczne o działaniu rakotwórczym lub mutagennym zatrudnionych było 3056 pracowników, w tym 1546 kobiet.

Podobnie jak w latach poprzednich największą grupę wśród zatrudnionych w kontakcie z czynnikami kancerogennymi stanowili pracownicy zatrudnieni w ochronie zdrowia

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

(promieniowanie jonizujące 1089 osób) oraz zatrudnieni w przemyśle drzewnym (PKD 16 - produkcja wyrobów z drewna, PKD 31 - produkcja mebli), w którym głównym czynnikiem rakotwórczym jest pył drewna twardego – 425 osób.

W 2014r. przeprowadzono 261 kontroli (co stanowi 13,3% ogółu kontroli) w zakresie realizacji obowiązków wynikających z rozporządzenia w sprawie substancji chemicznych ich mieszanin, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy.

Najczęściej stwierdzane uchybienia podczas kontroli to:

- brak rejestru prac w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi – w 12 zakładach, tj. 4,8 % skontrolowanych zakładów,
- brak rejestru pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych i mutagennych – w 15 zakładach, tj. w 6% skontrolowanych zakładów,
- nie przekazanie do PPWIS „informacji o czynnikach rakotwórczych” – w 6 zakładach, tj. w 2,4% skontrolowanych zakładów.

W celu wyeliminowania stwierdzonych nieprawidłowości dot. czynników rakotwórczych i mutagennych państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w 2014r. wydali 27 decyzji administracyjnych.

Struktura narażenia na poszczególne kancerogeny na terenie województwa podlaskiego w 2014r.

PSSE WSSE I instancja	Liczba osób zatrudnionych w zakładach	Liczba osób pracujących w kontakcie z czynnikami rakotwórczymi	Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze							
			Promieniowanie jonizujące	Pył drewna twardego	Benzen	Benzyna, niskowrząca niespecyfikowana	Związki chromu (VI)	Azbest	WWA	Fenoloftaleina
WSSE Białystok	989	25	25							
Augustów	1056	37		15	9	9	75	3	5	5
Białystok	16237	1718	784	34	91	68		55	66	27
Bielsk Podlaski	475	117	49	7		59		2		
Grajewo	38	13			11			2		
Hajnówka	639	267	17	186	3	28		3		
Kolno	30	17		2	12		2	1		
Łomża	2435	351	123	22	117					
Mońki	119	60	1	7	21	21				
Sejny	2	1						1		
Siemiatycze	88	88		64				5		19

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Sokółka	651	110		34	48	48	2	11		14
Suwałki	1983	160	90	14	7	18	19	12	1	9
Wysokie Mazowieckie	134	45		5		30		3	7	
Zambrów	112	47		35			8	4		
Suma	24988	3056	1089	425	319	281	106	102	79	74

Dane liczbowe z zakresu nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi lub mutagennymi z terenu województwa podlaskiego w 2014r.

PSSE WSSE I instancja	Liczba zakładów pracy w ewidencji w PSSE / WSSE	Liczba zakładów skontrolowanych w roku sprawozdawczym	Liczba osób narażonych na czynniki rakotwórcze			Liczba kontroli w roku sprawozdawczym	Liczba wydanych decyzji
			ogółem	kobiet	mężczyzn		
WSSE Białystok	13	3	25	21	4	3	0
Augustów	21	11	37	7	30	13	3
Białystok	110	81	1718	1100	618	84	14
Bielsk Podlaski	15	14	117	47	70	14	0
Grajewo	5	4	13	0	13	4	0
Hajnówka	29	29	267	51	216	29	0
Kolno	7	7	17	8	9	7	0
Łomża	35	35	351	154	197	35	0
Mońki	6	6	60	18	42	6	4
Sejny	1	1	1	0	1	1	0
Siemiatycze	12	12	88	15	73	12	1
Sokółka	18	18	110	26	84	23	5
Suwałki	37	17	160	96	64	18	0
Wysokie Mazowieckie	7	6	45	3	42	6	0
Zambrów	6	6	47	0	47	6	0
Suma	322	250	3056	1546	1510	261	27

Nadzór nad kontrolą przygotowania pracodawców pod kątem przestrzegania przepisów i zasad bhp podczas usuwania bądź zabezpieczania wyrobów zawierających azbest w ramach realizacji rządowego „Programu Oczyszczania kraju z Azbestu na lata 2009-2032”

Na terenie działania państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego w ewidencji znajdowało się 70 firm zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem, transportem wyrobów zawierających azbest.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Narażenie na azbest na obszarze województwa podlaskiego występowało najczęściej podczas wykonywania prac demontażowych: pokryć dachowych („płyty eternitowe”) budynków mieszkalnych i gospodarczych oraz osłon budynków mieszkalnych.

W 2014r. na terenie województwa podlaskiego przeprowadzono 44 kontrole w siedzibach firm zajmujących się usuwaniem, zabezpieczaniem, transportem wyrobów zawierających azbest oraz 14 kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem.

Podczas kontroli zwracano uwagę na zabezpieczenie pracowników w odpowiednie środki ochrony indywidualnej, odzież i obuwie robocze, jak również bezpieczeństwo i higienę pracy pracowników, opracowanie oceny ryzyka zawodowego oraz posiadanie odpowiednich zezwoleń, decyzji, zatwierdzonych programów gospodarowania odpadami niebezpiecznymi.

Podczas prac demontażowych przy zabezpieczaniu lub usuwaniu azbestu pracowało 111 pracowników. Stwierdzono następujące nieprawidłowości:

- brak rejestru prac, których wykonywanie powoduje konieczność kontaktu z substancjami, preparatami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym - 2 zakłady,
- brak rejestru pracowników narażonych na działanie substancjami, preparatami, czynnikami lub procesami technologicznymi o działaniu rakotwórczym lub mutagennym – 2 zakłady,
- brak oceny i udokumentowania ryzyka zawodowego - 2 zakłady.

W 2014r. na terenie województwa podlaskiego nie stwierdzono chorób zawodowych w wyniku narażenia pracowników na azbest.

Informacja dotycząca warunków pracy podczas zabezpieczania/usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu województwa podlaskiego w 2014r.

PSSE	Liczba firm zajmujących się usuwaniem/zabezpieczaniem**/transportem wyrobów zawierających azbest posiadających siedzibę na terenie działania właściwego PPIS	Liczba przeprowadzonych kontroli w siedzibach tych firm w roku sprawozdawczym.	Liczba przeprowadzonych kontroli w trakcie prac powodujących kontakt z azbestem					Liczba wydanych decyzji o naruszeniu przepisów dotyczących warunków pracy w kontakcie z azbestem
			ogółem	polegających na zabezpieczaniu wyrobów zawierających azbest	polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest	polegających na transporcie wyrobów zawierających azbest	podczas innych prac powodujących kontakt z azbestem	
Augustów	11	1	3		3			1
Białystok	11	14	6		6			3
Bielsk Podlaski	1	1						

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Grajewo			1		1			
Hajnówka	1		1	1	1			
Kolno	1	1						
Łomża	8	8						
Mońki	2	1	1		1			
Sejny	1	1						
Siemiatycze	2	2						
Sokółka	1	1	1	1	1	1	1	
Suwałki	27	10	1		1			
Wysokie Mazowieckie	2	2						
Zambrów	2	2						
Suma	70	44	14	2	14	1	1	4

Rozpowszechnianie informacji nt. bezpiecznych warunków pracy prowadzonych przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB) w ramach kampanii Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z siedzibą w Bilbao

W ramach udziału w rozpowszechnianiu informacji dotyczących bezpiecznych warunków pracy prowadzonych przez Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB), pracownicy higieny pracy w 2014r. podczas prowadzonego nadzoru sanitarnego w zakładach pracy informowali pracodawców o ogólnoeuropejskiej kampanii informacyjnej nt. „*Stres w pracy? Nie, dziękuję!*”. Jest ona koordynowana przez Agencję Bezpieczeństwa i Zdrowia Pracy (EU-OSHA) z siedzibą w Bilbao, której efektem ma być zwiększenie świadomości na temat potrzeby ograniczania stresu w miejscu pracy.

Kampania potrwa w Polsce do końca 2015r. i ma promować dobre praktyki oraz uczyć sposobów radzenia ze stresem.

W trakcie kontroli pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zachęcali pracodawców do wzięcia udziału w Europejskim Konkursie Dobrych Praktyk w zakresie powyższej kampanii, do uczestnictwa w konferencjach oraz w seminariach dotyczących problemów związanych z czynnikami stresu występującymi w danym przedsiębiorstwie oraz walki ze stresem w miejscu pracy.

Podczas przeprowadzanych kontroli pracownicy higieny pracy uświadamiali pracodawcom i ich pracownikom, że stres występuje przy każdym rodzaju pracy, w każdej zbiorowości, w każdej grupie pracowników. Informowano, że prawie 60% pracowników doświadcza problemów ze stresem w pracy, co potwierdzają badania przeprowadzone zarówno w Europie, jak i w Polsce. Przytaczano częściowe wyniki badań Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia Pracy (EU-OSHA), które pokazują, że w Europie stres zajmuje drugie miejsce, po zaburzeniach układu mięśniowo-szkieletowego, wśród najczęściej zgłaszanych problemów zdrowotnych związanych z pracą zawodową. Według szacunków EU-OSHA 50-60% utraconych dni roboczych może wynikać ze stresu związanego z pracą. Uświadamiano również, że ze strony pracodawców musi być wola, zaangażowanie i chęć zmiany mechanizmów, które wywołują stres. Pracodawcy powinni walczyć ze stresem w swoich zakładach pracy również dlatego, że prowadzi on do realnych strat materialnych i finansowych. Jego konsekwencją mogą być m.in.: wzrost absencji w pracy, spadek produktywności, wzrost liczby wypadków w pracy, zwiększona fluktuacja pracowników.

Informacje o powyższej kampanii zostały umieszczone na stronach internetowych WSSE i PSSE. Rozdystrybuowano do zakładów ulotki, broszury i materiały filmowe pokazujące sposoby walki ze stresem w miejscu pracy.

Występowanie chorób zawodowych

Choroba zawodowa jest to choroba, wymieniona w wykazie chorób zawodowych, która została spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy, zwanych „narażeniem zawodowym”. W 2014r. do Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego zgłoszono 160 podejrzeń chorób zawodowych. Na podstawie danych zawartych w orzeczeniach lekarskich, wydawanych przez jednostki służby zdrowia uprawnione do rozpoznawania chorób zawodowych oraz analizy ocen narażenia zawodowego pracowników, organy I instancji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wydały 122 decyzje stwierdzające chorobę zawodową oraz 47 decyzji negatywnych o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. Sporządzono 119 kart stwierdzeń chorób zawodowych, które wysłano do Centralnego Rejestru Chorób Zawodowych Instytutu Medycyny Pracy im. prof. dr med. Jerzego Nofera w Łodzi.

Struktura zachorowań na choroby zawodowe w 2014r. przedstawia się następująco:

6. Astma oskrzelowa – 1 przypadek,
7. Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych – 9 przypadków,

12. Alergiczny nieżyt nosa – 1 przypadek,
15. Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym – 1 przypadek,
18. Choroby skóry – 2 przypadki,
19. Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy – 2 przypadki,
20. Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy – 1 przypadek,
25. Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi – 1 przypadek,
26. Choroby zakaźne lub pasożytnicze – 101 przypadków:
  - borelioza – 87 przypadków,
  - kleszczowe zapalenie mózgu – 10 przypadków,
  - gruźlica płuc – 3 przypadki,
  - WZW typu C – 1 przypadek.

Zanotowano wśród rolników indywidualnych wysoką zapadalność na boreliozę – 71 przypadków (na 87 stwierdzonych) oraz kleszczowe zapalenie mózgu – 9 przypadków (na 10 stwierdzonych). Zjawisko to związane jest z występowaniem terenów endemicznych siedlisk kleszcza pospolitego, będącego przenosicielem tych schorzeń.

W ostatnich latach zanotowano znaczny spadek chorób zawodowych w środowisku nauczycieli, gdzie liczba przewlekłych chorób narządu głosu zmniejszyła się do pojedynczych przypadków, mianowicie w: 2011r. – 2, 2012r. – 1, 2013r. – 2, 2014r. - 1 przypadek.

Liczba chorób zawodowych stwierdzonych przez poszczególne PSSE i WSSE na terenie województwa podlaskiego w 2014r.

PSSE/WSSE	Liczba stwierdzonych chorób
Augustów	7 (5,9%)
Białystok	22 (18,5%)
Bielsk Podlaski	5 (4,2%)
Grajewo	14 (11,8%)
Hajnówka	7 (5,9%)
Kolno	4 (3,4%)
Lomża	4 (3,4%)
Mońki	4 (3,4%)
Sejny	9 (7,6%)

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Siemiatycze	4 (3,4%)
Sokółka	12 (10,1%)
Suwałki	18 (15,1 %)
Wysokie Mazowieckie	9 (7,6%)
Zambrów	0
WSSE Białystok	0
RAZEM	119

Liczba decyzji pozytywnych i negatywnych wydawanych przez poszczególne PSSE i WSSE na terenie województwa podlaskiego w 2013r. i 2014r.

PSSE/WSSE	Decyzje w 2013r.		Decyzje w 2014r.	
	pozytywne	negatywne	pozytywne	negatywne
Augustów	13	1	7	4
Białystok	21	16	24	16
Bielsk Podlaski	9	0	5	0
Grajewo	14	1	14	2
Hajnówka	7	1	7	7
Kolno	6	0	4	1
Łomża	7	0	4	2
Mońki	6	0	4	3
Sejny	6	0	9	3
Siemiatycze	2	0	4	0
Sokółka	8	0	12	3
Suwałki	18	2	18	2
Wysokie Mazowieckie	12	2	9	2
Zambrów	3	0	0	1
WSSE Białystok	2	0	1	1
Suma	134	23	122	47

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Choroby zawodowe stwierdzone w 2014r. przez PPIS i PPWIS na terenie województwa podlaskiego.

PSSE/WSSE	Choroby zawodowe w 2014r.									
	6. Astma oskrzelowa	7. Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	12. Alergiczny nieżyt nosa	15. Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym	18. Choroby skóry	19. Przewlekłe choroby układu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	20. Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	25. Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	26. Choroby zakaźne lub pasożytnicze	Ogółem
Augustów		1							6	7
Białystok					1	1			20	22
Bielsk Podlaski									5	5
Grajewo				1					13	14
Hajnówka		1							6	7
Kolno		2							2	4
Łomża		1							3	4
Mońki		1							3	4
Sejny		1							8	9
Siemiatycze									4	4
Sokółka		1							11	12
Suwałki		1			1	1	1	1	13	18
Wysokie Mazowieckie	1		1						7	9
Zambrów										
WSSE Białystok										
Suma	1	9	1	1	2	2	1	1	101	119

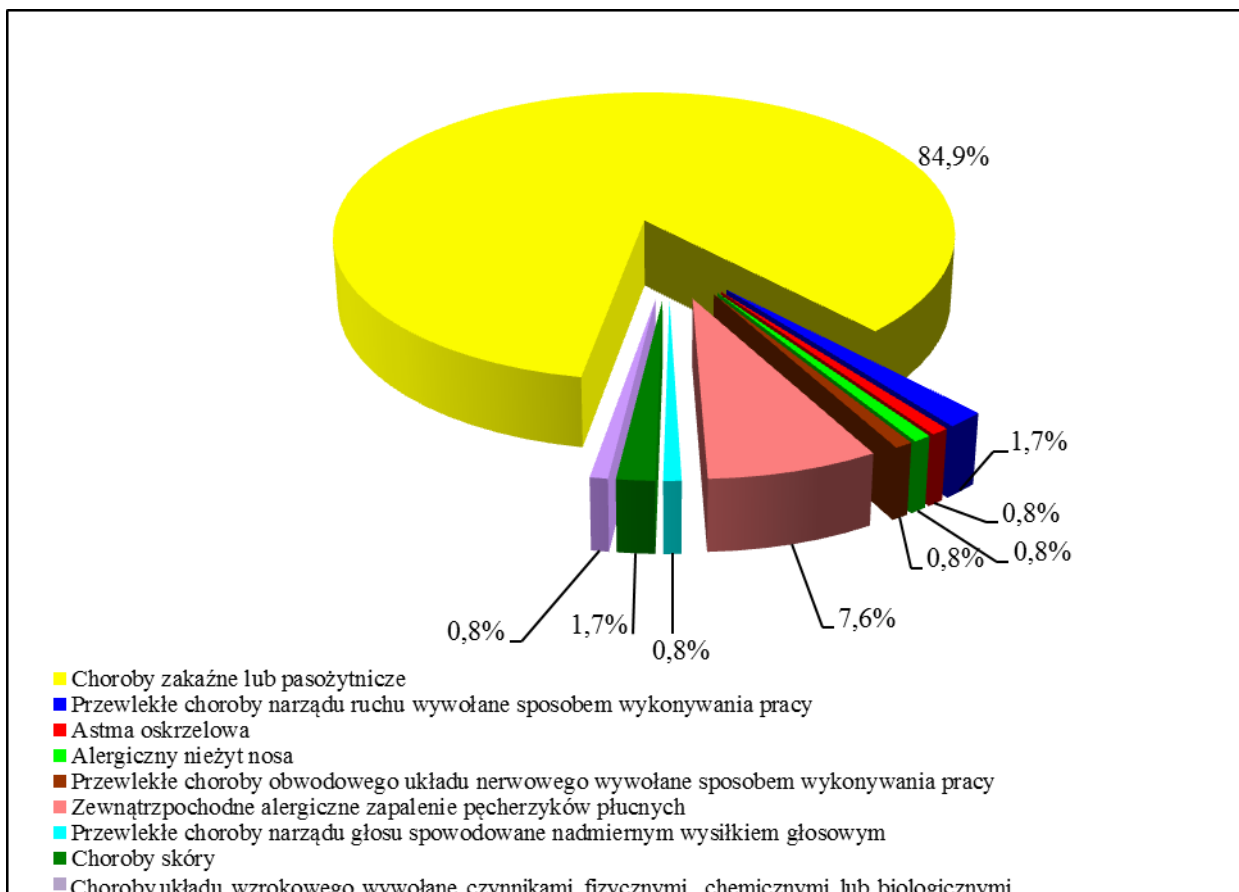
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Częstotliwość występowania chorób zawodowych w latach 2012 – 2014 na terenie województwa podlaskiego.

Schorzenia wymienione w wykazie chorób zawodowych	Liczba stwierdzonych w 2012r. przypadków (% stwierdzonych przypadków)	Liczba stwierdzonych w 2013r. przypadków (% stwierdzonych przypadków)	Liczba stwierdzonych w 2014r. przypadków (% stwierdzonych przypadków)
6. Astma oskrzelowa	2 (1,55%)	3 (2,29%)	1 (0,8%)
7. Zewnątrzpochodne alergiczne zapalenie pęcherzyków płucnych	2 (1,55%)	6 (4,59%)	9 (7,6%)
12. Alergiczny nieżyt nosa	2 (1,55%)	2 (1,53%)	1 (0,8%)
15. Przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym	1 (0,775%)	2 (1,53%)	1 (0,8%)
18. Choroby skóry	1 (0,775%)	1 (0,76%)	2 (1,7%)
19. Przewlekłe choroby narządu ruchu wywołane sposobem wykonywania pracy	1 (0,775%)	-	2 (1,7%)
20. Przewlekłe choroby obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy	2 (1,55%)	2 (1,53%)	1 (0,8%)
21. Obustronny ubytek słuchu spowodowany hałasem	4 (3,10%)	1 (0,76%)	-
22. Zespół wibracyjny	1 (0,775%)	-	-
25. Choroby układu wzrokowego wywołane czynnikami fizycznymi, chemicznymi lub biologicznymi	1 (0,775%)	1 (0,76%)	1 (0,8%)
26. Choroby zakaźne lub	112 (86,82%)	113 (86,25%)	101 (84,9%)
- wzw	2 (1,55%)	-	1 (0,8%)
- gruźlica	1 (0,775%)	1 (0,76%)	3 (2,5%)
- borelioza	97 (75,19%)	102 (77,86%)	87 (73,1%)
- kleszczowe zapalenie mózgu	11 (8,53%)	8 (6,11%)	10 (8,4%)
- mykobakterioza płuc	1 (0,775%)	-	-
- bakteryjne zapalenie mózgu i opon mózgowo-rdzeniowych o etiologii Streptococcus grupy B	-	1 (0,76%)	-
- brodawki wirusowe rąk	-	1 (0,76%)	-

Występowanie chorób zawodowych na terenie województwa podlaskiego w 2014r. graficznie przedstawiono poniżej.

Podsumowanie:

1. Nadal większość podmiotów będących w ewidencji stanowią zakłady zatrudniające do 9 pracowników (3356 zakładów, co stanowi 62,66% ogółu).
2. W województwie podlaskim w 2014r. najwięcej zachorowań na boreliozę występowało wśród rolników indywidualnych, co stanowi 81,61% stwierdzonych zachorowań na boreliozę.

Działania podejmowane w ramach nadzoru nad środkami zastępczymi w 2014r.

Środki zastępcze, potocznie zwane „dopalaczami” stanowią nowe narkotyki, zawierające zmodyfikowane substancje psychoaktywne o działaniu odurzającym lub psychotropowym. Wprowadzane na rynek modyfikowane substancje psychoaktywne stanowią nieidentyfikowalną i niejednorodną grupę produktów o trudnym do przewidzenia rzeczywistym efekcie działania. Zawarte w środkach zastępczych substancje stanowią niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia, z uwagi na szereg działań niepożądanych.

Wprowadzanie do obrotu lub wytwarzanie środków zastępczych jest w Polsce nielegalne. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny w przypadku uzasadnionego podejrzenia zagrożenia życia lub zdrowia ludzi po użyciu środków zastępczych, posiada uprawnienia

do wycofania tego typu produktów, nakazania zaprzestania działalności obiektów służących do ich wytwarzania lub wprowadzania oraz wymierzenia kary pieniężnej w wysokości od 20 000 zł do 1 000 000 zł.

Głównym sposobem obrotu nowymi substancjami psychoaktywnymi w województwie podlaskim jest sprzedaż internetowa, jednakże w roku 2014 nasiliła się również sprzedaż środków zastępczych poprzez sklepy stacjonarne.

W roku 2014 państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego przeprowadzili 10 kontroli w zakresie egzekwowania zakazu wprowadzania do obrotu i wytwarzania środków zastępczych. Sprzedaż środków zastępczych stwierdzono w 4 sklepach stacjonarnych. Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wstrzymali wprowadzanie do obrotu 1076 opakowań produktów, co do których zachodziło podejrzenie, iż są środkami zastępczymi i stanowią zagrożenie dla życia i zdrowia oraz zabezpieczyli do czasu zbadania 34 próby tych produktów. W przebadanych próbach stwierdzono substancje zagrożające życiu i zdrowiu, tj. UR-144, 3-mmc, pentedron i N-etylokatynon. W powyższych sprawach toczą się postępowania administracyjne przed organami I i II instancji oraz Wojewódzkim Sądem Administracyjnym.

Pomimo podejmowanych działań i decyzji administracyjnych nakazujących zaprzestanie działalności kontrolowanych podmiotów środki zastępcze sprzedawane są w dalszym ciągu w czterech powiatach, pod postacią proszku lub suszu roślinnego, pod nazwą różnego typu imitacji, np.: „Rozpałka do ognia koloru srebrnego”, „Dodatek do piasku koloru złotego”.

W celu zwalczania handlu środkami zastępczymi, prowadzono analizę pojawiania się nowych rodzajów środków zastępczych, skutków wywołanych ich użyciem i miejsc występowania poprzez: monitorowanie stron internetowych i przegląd doniesień medialnych.

Strony internetowe przeglądane były pod kątem obecności sprzedaży środków zastępczych na terenie województwa i poszczególnych powiatów. Środki zastępcze w dalszym ciągu wprowadzane były na stronach na serwerach polskich i zagranicznych, gdzie dane adresowe sklepu dostępne były jedynie po zalogowaniu lub w formie formularza kontaktowego oraz na różnego rodzaju serwisach ogłoszeniowych z drobnymi ogłoszeniami lokalnymi, gdzie do kontaktu podany był telefon.

W zakresie egzekwowania zakazu wprowadzania do obrotu środków zastępczych Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego współpracowała z Policją i służbą zdrowia. Miejskie/Powiatowe Komendy Policji udzielały wsparcia państwowym powiatowym inspektorom sanitarnym poprzez wspólne podejmowanie czynności kontrolnych lub asystę funkcjonariuszy Policji. Współpraca z placówkami służby zdrowia polegała na

przekazywaniu informacji dotyczących zatruc środków zastępczymi i danych nt. rozpoznania rynku substancji psychoaktywnych na terenie powiatów.

Zgodnie z ustalonym trybem Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku przekazywał informacje o podejrzeniach zatrucia środkiem zastępczym do Ministra Zdrowia, Komendanta Wojewódzkiego Policji w Białymstoku oraz Głównego Inspektora Sanitarnego i Konsultanta Krajowego w dziedzinie toksykologii klinicznej. W roku 2014 przekazano 23 zgłoszenia odnośnie zatruc środkiem zastępczym.

Podsumowanie:

1. Niezbędna jest kontynuacja monitorowania nielegalnego wprowadzania do obrotu środków zastępczych.
2. W związku ze specyfiką rynku środków zastępczych, istnieje potrzeba prowadzenia współpracy z wieloma organami kontrolnymi, w tym szczególnie z Policją.
3. Nadal należy prowadzić działania, w celu uświadamiania społeczeństwa o zagrożeniach wynikających z używania środków zastępczych.

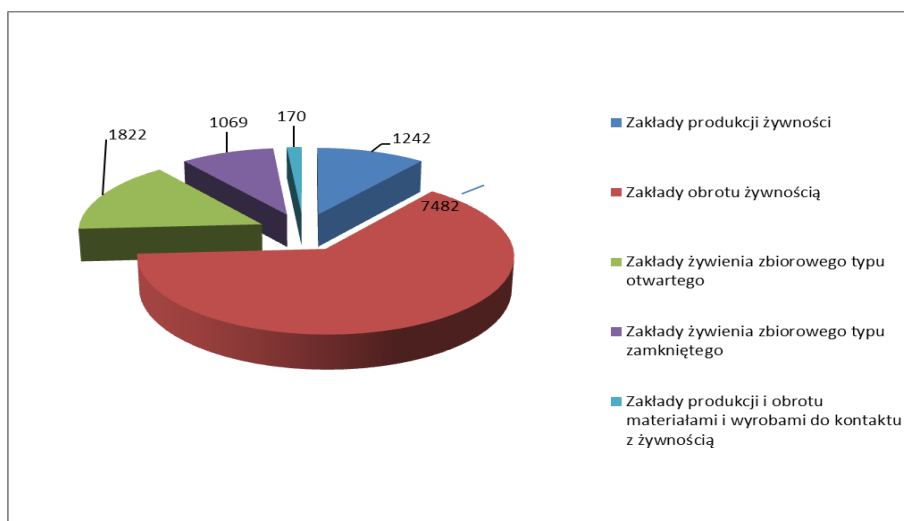
OCENA STANU SANITRNEGO W ZAKRESIE BEZPIECZEŃSTWA ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA, MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

Urzędowa kontrola zakładów żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

W rejestrach pionu bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie podlaskim w 2014r. ujętych było łącznie **11 785** zakładów, w tym **11 615** obiektów żywności i żywienia oraz **170** zakładów produkcji i obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Rodzaje obiektów żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością objętych nadzorem w roku 2014 wg ich liczebności, przedstawia poniższy wykres.

Rodzaje obiektów żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością objętych nadzorem w roku 2014 wg ich liczebności.

Skontrolowano **7481** obiektów (tj. 63,00% ujętych w ewidencji), z których w **6189** (tj. 83,00%) oceniono według jednolitych kryteriów obowiązujących w całym kraju. Na podstawie powyższych ocen w **100** zakładach stwierdzono istotne zagrożenie bezpieczeństwa żywności, co stanowi **1,61%** ogółu obiektów ocenionych.

W nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie **10 644** kontrole i rekontrole, w tym **822** kontrole interwencyjne. Wyniki przeprowadzonych inspekcji wykazały,

iż **6016** zakładów wdrożyło zasady GHP/GMP, natomiast **1990** posiada wdrożony system HACCP.

W ramach nadzoru nad materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, skontrolowano **10** zakładów produkcji oraz **75** miejsc obrotu, w których łącznie przeprowadzono **104** kontrole, w tym **10** w zakładach produkcji i **94** w miejscach obrotu materiałami i wyrobami.

W wyniku urzędowej kontroli żywności sprawowanej w obiektach ujętych w ewidencji w 2014r. wydano **1907** decyzji administracyjnych nakazowych, w tym **34** nakazujących unieruchomienie lub przerwanie działalności całego lub części zakładu oraz **45** zakazujących wprowadzania do obrotu produktu niespełniającego wymagań prawa.

Łącznie pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego wydał **7191** decyzji administracyjnych merytorycznych, w tym były decyzje zatwierdzające działalność podmiotów branży spożywczej, nakazowe i inne wynikające z prowadzonego postępowania administracyjnego oraz **2492** decyzje płatnicze.

Za stwierdzone naruszenia wymagań higieniczno-sanitarnych nałożono **616** mandatów karnych na łączną kwotę **96 900 zł** oraz skierowano **13** wniosków o ukaranie osób winnych stwierdzonych zaniedbań, w tym **2** do Sądu Grodzkiego oraz **11** wniosków o nałożenie kar pieniężnych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku w roku 2014, działając jako organ I instancji na mocy art. 104 ustawy z dnia 25.08.2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia wydał **11** decyzji administracyjnych wymierzając kary pieniężne, na podstawie wniosków złożonych przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego. Kwota **11** kar pieniężnych wyniosła **9793,20 zł**. Kary pieniężne wymierzono m.in. za:

- rozpoczęcie działalności w zakresie produkcji oraz wprowadzania do obrotu żywności bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a tym samym bez uzyskania decyzji właściwego państwowego powiatowego inspektora sanitarnego w sprawie zatwierdzenia zakładu,
- prowadzenie działalności związanej z produkcją i wprowadzaniem do obrotu żywności w zakresie niezgodnym z uzyskaną decyzją o zatwierdzeniu zakładu,
- wprowadzanie do obrotu jako żywność produktu nie będącego żywnością,
- nieprzestrzeganie wymagań w zakresie reklamy i promocji suplementów diety,

- nieprzestrzeganie wymagań w zakresie znakowania środków spożywczych.

Wyniki z kontroli obiektów żywności i żywienia w województwie podlaskim w 2014 roku wskazują, iż w porównaniu do roku 2013 stan sanitarny części grup obiektów uległ poprawie. Spadek odsetka zakładów ocenionych jako niezgodne z wymaganiami prawa odnotowano w super i hipermarketach, hurtowniach, zakładach żywienia otwartego i zamkniętego, kioskach spożywczych oraz innych wytwórniach żywności.

Spośród obiektów **produkcji żywności**, jako zakłady niespełniające wymagań oceniono 1,12% skontrolowanych zakładów produkcyjnych. Negatywnie oceniono 2,27% piekarni, 1,96% automatów do lodów oraz 1,56% ciastkarni.

W odniesieniu do **zakładów obrotu żywnością** negatywnie oceniono 1,71% skontrolowanych zakładów. Największy odsetek obiektów ocenionych jako niezgodne z wymaganiami na poziomie 2,27% odnotowano w grupie - sklepy spożywcze.

Wśród **obiektów żywienia zbiorowego** większy odsetek zakładów negatywnie ocenionych stwierdzono w zakładach żywienia zbiorowego typu otwartego 1,15% w stosunku do zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego – 0,10%.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego, poza kontrolami kompleksowymi, przeprowadzała w nadzorowanych zakładach **kontrole tematyczne**, mające na celu szczegółową ocenę danego zagadnienia, m.in.:

- prawidłowości znakowania środków spożywczych wytwarzanych i wprowadzanych do obrotu w zakładach funkcjonujących na terenie województwa,
- poprawności stosowania przez przedsiębiorców zapisów rozporządzenia nr 1924/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z 20.12.2006r. w sprawie oświadczeń żywieniowych i zdrowotnych zarówno w odniesieniu do żywności ogólnego spożycia jak też asortymentów, dla których zamieszczanie oświadczeń jest obligatoryjne,
- stopnia wdrożenia i sposobu funkcjonowania w zakładach systemów kontroli wewnętrznej opartej o zasady GHP, GMP oraz zasady systemu HACCP z uwzględnieniem elastycznego podejścia przewidzianego dla niektórych przedsiębiorstw sektora spożywczego,
- planowania sposobu żywienia, warunków produkcji posiłków, receptur i technologii przyrządzania posiłków oraz znajomości zasad racjonalnego żywienia przez personel zajmujący się planowaniem i realizacją żywienia,
- prawidłowości stosowania w produkcji i przetwórstwie żywności dozwolonych substancji dodatkowych, substancji pomagających w przetwarzaniu, aromatów i rozpuszczalników ekstrakcyjnych,

- warunków produkcji i wprowadzania do obrotu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- warunków produkcji i jakości zdrowotnej naturalnych wód mineralnych, wód źródlanych, wód stołowych oraz napojów bezalkoholowych,
- warunków wprowadzania do obrotu grzybów i przetworów grzybowych, w tym w zakładach żywienia,
- identyfikowalności wprowadzanych do obrotu środków spożywczych,
- działalności podmiotów w ramach produkcji pierwotnej i dostaw bezpośrednich żywności pochodzenia roślinnego.

Do najczęściej odnotowywanych **nieprawidłowości** w zakładach sektora spożywczego skontrolowanych w roku 2014 należał w szczególności: brak zapisów dokumentujących realizację GHP/GMP oraz systemu HACCP lub nieprzestrzeganie obowiązujących w zakładzie zasad GHP/GMP, brak do wglądu dokumentacji z badań przeprowadzonych w celu potwierdzenia spełnienia kryteriów bezpieczeństwa żywności produkowanych wyrobów, niewłaściwe znakowanie wyrobów gotowych, wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, niewłaściwe warunki przechowywania środków spożywczych - niezgodne z deklaracją producenta, narażone na zanieczyszczenie, brak segregacji asortymentowej, niezachowana ciągłość łańcucha chłodniczego.

Urzędowa kontrola produktów kosmetycznych

W roku 2014 pion bezpieczeństwa żywności i żywienia prowadził również nadzór nad ***produkcją i obrotem produktami kosmetycznymi***.

Ogółem skontrolowano **112** obiektów, w tym **2** zakłady produkcji kosmetyków, **110** obiektów obrotu kosmetykami (15 hurtowni i 95 sklepów specjalistycznych).

Łącznie przeprowadzono **149** kontroli i rekontroli. W **2** przypadkach stwierdzono nieprawidłowości, które były podstawą wydania **1** decyzji administracyjnej. Nie nakładano mandatów karnych.

Urzędowa ocena jakości zdrowotnej zbadanych środków spożywczych, materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością oraz produktów kosmetycznych

W roku 2014 pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego do badań laboratoryjnych pobrał łącznie **2709** próbek, w tym **2639 próbek**

pobrano w nadzorowanych zakładach żywności, żywienia oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, **36** próbek w zakładach produkcji i obrotu kosmetykami oraz **34** próbki w ramach granicznej kontroli sanitarnej.

Pobrano: **2338** próbek żywności, **41** próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, **289** próbek sanitarnych oraz **41** próbek produktów kosmetycznych.

Uszczegóławiając powyższe z nadzorowanych zakładów pobrano odpowiednio:

- z zakładów produkcji żywności - **665 próbek,**
- z zakładów obrotu żywnością – **1724 próbki,**
- z zakładów żywienia zbiorowego – **224 próbki,**
- z wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu żywnością – **26 próbek,**
- z zakładów produkcji i obrotu produktami kosmetycznymi – **36 próbek,**
- w ramach nadzoru nad importem – **34 próbki.**

Z ogólnej liczby pobranych próbek zakwestionowano **203**. Kwestionowany rodzaj próbek to:

- **102** próbki żywności,
- **99** próbek sanitarnych,
- **2** próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych na przestrzeni 2014r. oceniono **1392** próbki, w tym **1344** krajowych środków spożywczych, 28 z UE i 20 z importu. Zakwestionowano **60** próbek krajowych, co stanowi 4,31%.

W kierunku parametrów chemicznych takich jak: metale szkodliwe dla zdrowia, pozostałości pestycydów, mikotoksyny, zanieczyszczenia azotanami, substancje dodatkowe dozwolone, obecność organizmów GMO, z zakładów nadzorowanych przez PIS woj. podlaskiego zbadano łącznie **546** próbek. Zakwestionowano **7** próbek. W kierunku znakowania oceniono **1125** próbek. Niewłaściwe znakowanie stwierdzono w **18** (w 14 próbkach krajowych środków spożywczych i 4 próbkach z importu), co stanowi 1,60%. Organoleptycznie oceniono **1447** próbek (1354 krajowych, 52 z UE i 41 z importu), z czego zakwestionowano **13** próbek krajowych, co stanowi 0,90%.

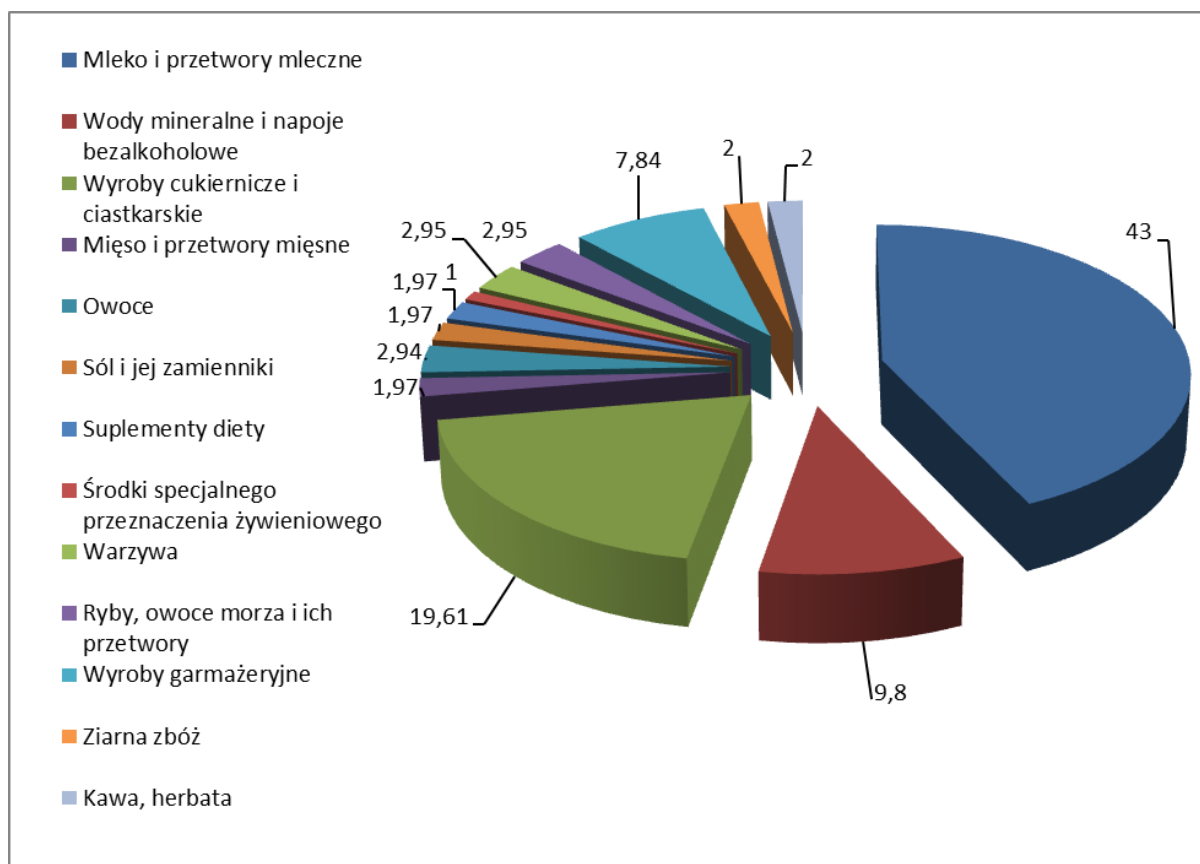
Badania w kierunku obecności zanieczyszczeń biologicznych przeprowadzono ogółem w **145** próbkach (113 krajowych, 6 z UE, oraz 26 z importu). W 2014r. zakwestionowano **2** próbki (1 próbka krajowa i 1 z UE), co stanowi 1,38%.

Dane odnośnie asortymentów środków spożywczych kwestionowanych w roku 2014, przedstawiono graficznie.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Asortymenty środków spożywczych kwestionowane w roku 2014 (wyrażone w procentach).

W roku 2014 Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła również ocenę laboratoryjną jakości materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, produkowanych i wprowadzanych do obrotu na terenie województwa podlaskiego oraz produktów kosmetycznych.

Łącznie do badań pobrano **41** próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym 26 z miejsc obrotu materiałami i wyrobami oraz 15 z obiektów obrotu środkami spożywczymi.

Spośród **41** zbadanych próbek, **6** próbek stanowiły materiały opakowaniowe i opakowania do żywności (5 krajowych, 1 z UE), a **35** (9 krajowych, 18 z importu, 8 UE) - pozostałe wyroby do kontaktu z żywnością tj. wyroby z melaminy, wyroby ceramiczne i szklane, przybory kuchenne z poliamidu i drewna. W wyniku przeprowadzonych badań zakwestionowano **2** próbki materiałów i wyrobów pochodzące z importu, odpowiednio: kubek szklany z uwagi na przekroczone limity migracji metali z obrzeża oraz próbkę łopatkę wykonanej z poliamidu z uwagi na przekroczonego limit migracji amin aromatycznych.

W roku 2014 zbadano **41** próbek **kosmetyków** (36 z zakładów obrotu kosmetykami, 5 z innych zakładów obrotu), przeprowadzając 34 analizy w kierunku poziomu zawartości

dozwolonych substancji dodatkowych i 21 - w kierunku zanieczyszczeń mikrobiologicznych. We wszystkich pobranych próbkach dokonano oceny prawidłowości ich znakowania. Pobrany asortyment stanowiły głównie: kremy, szampony, pasty do zębów dla dzieci, farby do włosów i henny do tatuaży. Próbkę wyrobów kosmetycznych nie były kwestionowane.

System RASFF

W 2014r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego podejmował szereg działań w ramach Systemu Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych i Paszach (RASFF) mających na celu wyeliminowanie z rynku żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością zagrażających zdrowiu ludzi.

Wojewódzki Punkt Kontaktowy systemu RASFF w WSSE w Białymstoku w roku 2014 otrzymał łącznie **74 powiadomienia**, w tym **39 alarmowych** oraz **35 informacyjnych**. Większość zgłoszeń (51) pochodziła z polskiej sieci RASFF pozostałe były przesyłane przez Punkty Kontaktowe innych krajów członkowskich czyli europejskiej sieci RASFF.

Wszelkie dokumenty związane z identyfikacją producenta i odbiorców kwestionowanych środków spożywczych lub materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością przesyłane były bezpośrednio z Krajowego Punktu Kontaktowego oraz za pośrednictwem innych państwowych wojewódzkich inspektorów sanitarnych. W każdym przypadku dokumentację natychmiast przekazywano właściwemu państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu celem podjęcia działań wyjaśniających i zaradczych zmierzających do wycofania produktów niebezpiecznych z obrotu handlowego bądź produkcji.

Działania zmierzające do wyeliminowania z rynku kwestionowanych produktów były podejmowane przez pracowników pionu bezpieczeństwa żywności i żywienia PIS woj. podlaskiego w trakcie **497** kontroli w obiektach wskazanych na listach dystrybucji.

W związku z faktem, iż środki spożywcze będące przedmiotem powiadomień były sprzedawane przez firmy z województwa podlaskiego do kontrahentów w innych krajach, Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku przekazał do Krajowego Punktu Kontaktowego:

- **3** listy dystrybucji uwzględniające odbiorców z Wielkiej Brytanii,
- **1** listę dystrybucji uwzględniającą odbiorcę z Irlandii.

W sytuacji kiedy przedsiębiorcy działający na terenie województwa podlaskiego odsprzedawali kwestionowane produkty kontrahentom z terenu innych województw, Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku przekazywał stosowną

informację do KPK oraz właściwych państwowych wojewódzkich inspektorów sanitarnych. W roku 2014 potrzeba wysyłania takich informacji zaistniała **20 razy**.

W efekcie zgłoszenia z terenowej sieci powiadamiania systemu RASFF Wojewódzki Punkt Kontaktowy przesłał do Krajowego Punktu Kontaktowego systemu RASFF w Głównym Inspektoracie Sanitarnym **7 powiadomień, w tym:**

- **3 alarmowe** w sprawach dot.: przekroczenia migracji ołowiu i kadmu z obrzeża wyrobu, przekroczenia dopuszczalnego poziomu rtęci w mięsie ryby oraz migracji pierwszorzędowych amin aromatycznych z przyboru kuchennego,
- **3 informacyjne** dot. przekroczenia najwyższej dopuszczalnej pozostałości pestycydów,
- **1 powiadomienie Follow Up do powiadomienia alarmowego** zgłoszonego przez innego państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego dotyczące innych partii produktu zakwestionowanego ze względu na deklarowaną obecność nieautoryzowanych substancji.

Kontrola graniczna produktów z importu przywożonych z państw trzecich na teren UE lub wywożonych poza jej obszar

Graniczną kontrolę sanitarną realizowano w oparciu o zapisy rozporządzenia nr 882/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29.04.2004r. w sprawie kontroli urzędowych przeprowadzanych w celu sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym, ustawy z dnia 25.08.2006r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, procedury kontroli wprowadzonej zarządzeniem Głównego Inspektora Sanitarnego Nr 132/2014 z dnia 09.06.2014r., przy uwzględnieniu szczególnych warunków wwozu niektórych produktów z państw trzecich objętych rozporządzeniami Komisji (WE):

- **Nr 669/2009** z dnia 24.07.2009r., **Nr 884/2014** z dnia 13.08.2014r. – pod kątem aflatoksyn,
- **Nr 258/2010** z dnia 25.03.2010r. – odnośnie gumy guar,
- **Nr 1135/2009** z dnia 25.11.2009r. – pod kątem melaminy,
- **Nr 284/2011** – odnośnie przyborów kuchennych z Chin i Hongkongu oraz Decyzją wykonawczą Komisji NR 2011/884/UE z dnia 22.12.2011r. w sprawie ryżu z Chin.

W roku 2014 w punktach granicznej kontroli sanitarnej na przejściach granicznych w Bobrownikach i Kuźnicy oceniono ogółem **792** partie, w tym **638** partii żywności pochodzenia niezwierzęcego i **154** partii materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach wystawił ogółem

784 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych (630 dotyczących żywności: 138 dopuszczających do obrotu i 492 przeznaczonych do innych krajów UE z adnotacją tranzyt oraz 154 dotyczących materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością: 44 dopuszczających do obrotu i 110 z adnotacją tranzyt). Państwowy Graniczny Inspektor Sanitarny w Suwałkach nie wydawał świadectw niespełnienia wymagań zdrowotnych.

Do badań laboratoryjnych pobrano na przejściach granicznych **16 próbek**, których nie kwestionowano.

W 2014r. nadzór w ramach granicznych kontroli sanitarnych realizowali również państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego dokonując oceny importowanych i eksportowanych partii towarów w wyniku otrzymanych wniosków od importerów/eksporterów o dokonanie granicznej kontroli sanitarnej.

Łącznie pracownicy powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych ocenili **188 partii towarów** (182 partie żywności oraz 6 partii materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością) w ramach granicznych kontroli sanitarnych, w tym **66 partii** w ramach eksportu. W wyniku granicznych kontroli sanitarnych, państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wystawili ocenionym towarom łącznie **153 świadectwa spełnienia wymagań zdrowotnych** (147 dla żywności, w tym 31 w ramach eksportu oraz 6 dla importowanych materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością). W ramach oceny jakości zdrowotnej żywności pobrano (przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku, Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Łomży i Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach) łącznie **18 próbek środków spożywczych**. W wyniku przeprowadzonych badań laboratoryjnych próbek nie kwestionowano. Nie podejmowano działań w ramach systemu RASFF.

Ocena sposobu oraz jakości żywienia w zakładach żywienia zbiorowego typu zamkniętego

Badaniami sposobu żywienia w 2014r. objęto 738 obiektów żywienia zbiorowego zamkniętego, co stanowi 69,04% ogółu tego typu zakładów ujętych w ewidencji (w 2013r. 725 obiekty, co stanowiło 73,01%).

W objętych badaniami zakładach do oceny teoretycznej sposobu żywienia pobrano ogółem **53 próbki** (zestawienia dekadowe), z czego 46 zestawień dekadowych – 86,79% nie spełniało zaleceń (w 2013r. 59 zestawień dekadowych, tj. 91,52% kwestionowano). Przyczyną kwestionowania próbek zbadanych teoretycznie była głównie niewłaściwa zawartość wapnia (72,00% badanych próbek), zawartość żelaza (54,00% badanych próbek), a także niezgodna z zaleceniami zawartość witaminy C (72,00% zbadanych próbek), przypadająca średnio na

jeden dzień ocenianej dekady. Ze względu na nieprawidłową wartość energetyczną ocenianej dekady, negatywnie oceniono 41,51% próbek (w 2013r. 38,98% próbek), w tym ze względu na zbyt niski udział energii z białka 9,43% próbek (w 2013r. – 5,08% próbek) oraz zbyt wysoki procent udziału energii z tłuszczu 49,06% badanych próbek (w 2013r. 62,71%).

Ocenie laboratoryjnej w 2014r. poddano **107** próbek posiłków, zwracając szczególną uwagę na wartość energetyczną, procentowy udział energii z białka oraz z tłuszczu, zawartość wapnia i żelaza. Jako nieprawidłowe oceniono 50 próbek, co stanowi 46,73%. Najczęstszą przyczyną kwestionowania była nieprawidłowa wartość energetyczna ocenianego posiłku. Z tego względu zakwestionowano 36 próbek, co stanowi 78,00% ogółu nieprawidłowych. Z uwagi na zbyt niski udział energii z białka zakwestionowano 12 posiłków, tj. 24,00% próbek zakwestionowanych, a zbyt wysoki udział energii z tłuszczu stwierdzono w 31 posiłkach, co stanowi 62,00% próbek zakwestionowanych.

W 2014r. oceniono **779** jadłospisów, kwestionowano 36, co stanowi 4,62% (w 2013r. – 7,05%).

Biorąc pod uwagę grupy obiektów, w których oceniano sposób żywienia największy odsetek próbek kwestionowanych stwierdzono w blokach żywienia w sanatoriach i prewentoriach (50,00%), w bufetach przy zakładach pracy (50,00%), w blokach żywienia w szpitalach (47,37%), w tym prowadzących żywienia w systemie cateringowym (42,86%), w stołówkach w domach dziecka i młodzieży (40,00%), w stołówkach zakładów specjalnych i wychowawczych (38,89%), w stołówkach w bursach i internatach (33,33%), w domach opieki społecznej (32,20%), w stołówkach w żłobkach i domach małego dziecka (21,05%), w zakładach usług cateringowych (15,38%), w innych zakładach żywienia (18,18%), w stołówkach na koloniach, półkoloniach, obozach i zimowiskach (2,20%), w stołówkach w przedszkolach (1,86%), w tym w systemie cateringowym (1,75%), w stołówkach szkolnych (1,45%), w tym w systemie cateringowym (0,99%).

Powyższe nie odbiega w znaczący sposób od rezultatów działań dokonywanych w roku 2013. Nadal sposób żywienia w części placówek jest niezadowolający.

Współpraca z innymi jednostkami kontrolnymi

Na przestrzeni 2014r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego prowadził współpracę z innymi jednostkami kontrolnymi tj. Inspekcją Weterynaryjną, Inspekcją Farmaceutyczną, Inspekcją Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Inspekcją Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych,

Inspekcją Handlową oraz Służbą Celną, zgodnie z zapisami zawartych porozumień o współpracy oraz przy pełnym respektowaniu obowiązujących przepisów prawa. Pozytywnie oceniono wyniki prowadzonej współpracy, realizowanej między innymi poprzez:

- organizację wspólnych szkoleń dla przedstawicieli służb kontrolnych (szkolenia i narady z przedstawicielami Inspekcji Weterynaryjnej, Służby Celnej),
- wzajemne przekazywanie informacji i materiałów dotyczących naruszeń obowiązujących przepisów prawa ujawnionych w wyniku kontroli i badań laboratoryjnych, na szczeblu wojewódzkim i powiatowym, w tym w ramach systemu RASFF,
- organizowanie wspólnych kontroli na szczeblu powiatowym,
- przekazywanie informacji w sprawie eksportu świeżych warzyw i owoców do Federacji Rosyjskiej, przesyłanie do Inspekcji Handlowej aktualizowanych wykazów obiektów wprowadzających żywność do obrotu oraz programów szkoleń organizowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną,
- aktualizację list zakładów zgodnie z zapisami zawartego porozumienia z Inspekcją Weterynaryjną.

Podsumowanie wyników współpracy pozwala na stwierdzenie, iż była ona konstruktywna i efektywna.

Podsumowanie

1. Wyniki kontroli obiektów żywności i żywienia w województwie podlaskim w roku 2014 wskazują, iż stan sanitarny obiektów znajdował się na podobnym poziomie jak w roku 2013.
2. W roku 2014 w porównaniu z 2013r. zwiększył się ogólny odsetek kwestionowanych próbek żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, produktów kosmetycznych oraz sanitarnych.
3. Wyniki ocen żywienia od lat utrzymują się na podobnym poziomie. Nadal sposób żywienia w większości zakładów należy uznać za niezadowalający.

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

Wstęp – podstawy prawne nadzoru nad jakością wody

Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. podlaskiego w 2014r. prowadziła nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na podstawie: Ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011r., Nr 212, poz. 1263 z późn. zm.) oraz Ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (Dz. U. z 2006r., Nr 23, poz. 858 z późn. zm.). Według wyżej wymienionych przepisów jednostkami odpowiedzialnymi za jakość wody produkowanej i podawanej do sieci wodociągowej są producenci wody, czyli przedsiębiorstwa wodociągowe i władze samorządowe.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawują nadzór nad jakością wody przeznaczoną do spożycia przez ludzi poprzez monitoringowe badania próbek wody oraz egzekwowanie od producentów wody właściwej jej jakości – zgodnej z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm.).

Charakterystyka ujęć wody

Sieć rzeczną województwa podlaskiego tworzą dorzecza: Wisły (z większymi rzekami: Narew, Biebrza, Nurzec, Bug) oraz Niemna i Pregoly. W dorzeczu Niemna głównymi ciekami są: Szeszupa oraz Czarna Hańcza i jej dopływ Marycha. W dorzeczu Pregoly znajdują się cieki: Błędzianka i Bludzia.

Zlewnie głównych rzek posiadają w większości cechy typowe dla zlewni nizinnych. Dominują meandrujące koryta rzek, tworzące rozległe doliny, często o charakterze podmokłym i bagienno-torfowym. Znaczne obszary zlewni rzek pokrywają łąki i powierzchnie leśne, w tym obszary objęte, ze względu na walory przyrodnicze, różnorodnymi formami ochrony.

Podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę ludności województwa podlaskiego stanowią wody podziemne. Wody te charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością, w związku z tym w większości nie wymagają uzdatniania – wymagają natomiast ochrony ilościowej i jakościowej.

Na terenie województwa podlaskiego istnieje jedno ujęcie powierzchniowych wód płynących, zlokalizowane na rzece Supraśl (prawy dopływ Narwi) w Wasilkowie. Stanowi

ono jedno ze źródeł zaopatrzenia w wodę do spożycia mieszkańców Białegostoku (Wodociągi Białostockie).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. z 2002r., Nr 204, poz. 1728) - zgodnie z § 2 ust.1 ustala 3 kategorie jakości wód, zależne od wartości granicznych wskaźników jakości wody, które z uwagi na ich zanieczyszczenie muszą być poddane różnym procesom uzdatniania w celu uzyskania wody przeznaczonej do spożycia:

- kategoria A1 – woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego, w szczególności filtracji oraz dezynfekcji,
- kategoria A2 – woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji i dezynfekcji (chlorowania końcowego),
- kategoria A3 – woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji (ozonowania, chlorowania końcowego).

Woda powierzchniowa ujmowana ze stawu infiltracyjnego w Wasilkowie w zakresie wykonanych badań w 2014r. spełniała pięciokrotnie obowiązujące wymagania dla kategorii A2, trzykrotnie – dla kategorii A3.

Analiza prowadzonego monitoringu jakości wody

W 2014r. Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego objęła monitoringiem kontrolnym i przeglądownym wodę produkowaną przez 318 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia oraz 42 wodociągi lokalne - inne podmioty zaopatrujące w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi m. in. szpitale, domy pomocy społecznej.

Celem:

- monitoringu kontrolnego było regularne dostarczanie informacji o organoleptycznej, fizykochemicznej i mikrobiologicznej jakości wody dostarczanej do spożycia przez ludzi, a także informacji o efektywności uzdatniania wody do spożycia i stwierdzeniu, czy badana woda odpowiadała normatywom higienicznym,
- monitoringu przeglądownego było dostarczenie informacji niezbędnych do określenia, czy wartości parametrów ustanowione w obowiązujących przepisach były dotrzymane.

W monitoringu kontrolnym badano 8 - 9 parametrów, w tym 2 - 3 mikrobiologiczne, natomiast w monitoringu przeglądownym badano 49 parametrów,

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

w tym 5 - mikrobiologicznych. Dla aglomeracji białostockiej w Wodociągach Białostockich badania prowadzone były w zakresie 2 – 5 parametrów mikrobiologicznych oraz 7 – 50 parametrów organoleptycznych i fizykochemicznych.

Wodociągi na terenie woj. podlaskiego zarządzane były przez 110 administratorów (*Załącznik nr 1*). Próby wody do badań pobierane były w ustalonych, stałych miejscach, z częstotliwością zależną od dobowej wielkości produkcji wody, zgodnie z załącznikiem nr 6 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm.).

Dla wodociągów o objętości wody produkowanej poniżej 100 m³/dobę pobierano 2 próbki wody w roku dla monitoringu kontrolnego i 1 próbkę na 2 lata dla monitoringu przeglądowego – 29% nadzorowanych wodociągów znajduje się w tej grupie. Infrastruktura wodociągowa w województwie charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem – tylko 4% wodociągów znajduje się w grupie produkujących wodę powyżej 1000 m³/dobę. Największą grupę stanowią wodociągi o produkcji od 101 m³/dobę do 1000 m³/dobę – 67%.

Wodę o kontrolowanej jakości w woj. podlaskim spożywało 1 142 269 osób tj. 95,6% z czego 597 095 osób tj. 52,27% o niekwestionowanej jej jakości.

W 65 niżej wymienionych gminach w 2014r. wszystkie wodociągi dostarczały mieszkańcom wodę o niekwestionowanej w ciągu roku jakości.

Gminy dostarczające mieszkańcom wodę o niekwestionowanej w ciągu roku jakości.

Nazwa powiatu	Nazwa gminy
augustowski	gm. m. Augustów,
białostocki ziemski	gm. Czarna Białostocka, gm. Gródek, gm. Poświętne, gm. Suraż, gm. Zawady,
bielski	gm. m. Bielsk Podlaski, gm. m. Brańsk, gm. Bielsk Podlaski, gm. Brańsk, gm. Boćki, gm. Orla, gm. Rudka, gm. Wyszki,
grajewski	gm. m. Grajewo, gm. m. Rajgród, gm. Rajgród, gm. m. Szczuczyn, gm. Wąsosz,
hajnowski	gm. m. Hajnówka, gm. Hajnówka, gm. Kleszczele, gm. Czeremcha, gm. Czyże, gm. Dubicze Cerkiewne,
kolneński	gm. m. Kolno, gm. Kolno, gm. Stawiski, gm. Grabowo, gm. Mały Płock, gm. Turośl,
łomżyński ziemski	gm. Nowogród, gm. Wizna, gm. Przytuły,
moniecki	gm. m. Knyszyn, gm. Jaświły, gm. Jasionówka, gm. Trzcianne,
sejneński	gm. m. Sejny, gm. Krasnopol, gm. Giby, gm. Puńsk,
siemiatycki	gm. m. Siemiatycze, gm. Siemiatycze, gm. Nurzec Stacja, gm. Mielnik, gm. Perlejewo, gm. Grodzisk,

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

---

suwalski grodzki	gm. m. Suwałki,
suwalski ziemski	gm. Jeleniewo, gm. Bakałarzewo, gm. Szypliszki, gm. Przerośl, gm. Wizajny, gm. Raczki, gm. Suwałki,
wysokomazowiecki	gm. m. Wysokie Mazowieckie, gm. Wysokie Mazowieckie, gm. Czyżew, gm. Nowe Piekuty, gm. Kulesze Kościelne, gm. Sokoły,
zambrowski	gm. m. Zambrów, gm. Rutki, gm. Kołaki Kościelne.

Wodę o kontrolowanej jakości największa liczba ludności spożywała m. in. w następujących powiatach:

- białostockim grodzkim (100%),
- łomżyńskim grodzkim (100%),
- suwalskim grodzkim (100%),
- zambrowskim (100%),
- suwalskim ziemskim (99,98%),
- hajnowskim (99,63%),
- bielskim (99,57%).

Podobnie jak w latach ubiegłych najmniej ludzi spożywało wodę o kontrolowanej jakości w następujących powiatach:

- sejneńskim (82,53%),
- monieckim (84,67%),
- kolneńskim (86,90%).

Na terenie woj. podlaskiego są to tereny o najniższym stopniu zwodociągowania.

W 2014r. spośród ludności spożywających wodę o kontrolowanej jakości 545 174 osób, tj. 47,72% spożywało wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana - warunkowo dopuszczona do spożycia przez ludzi, a więc nie spełniała wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm).

Wodę **kwestionowaną w ciągu roku**, w różnych jego okresach najwięcej osób spożywało w powiatach:

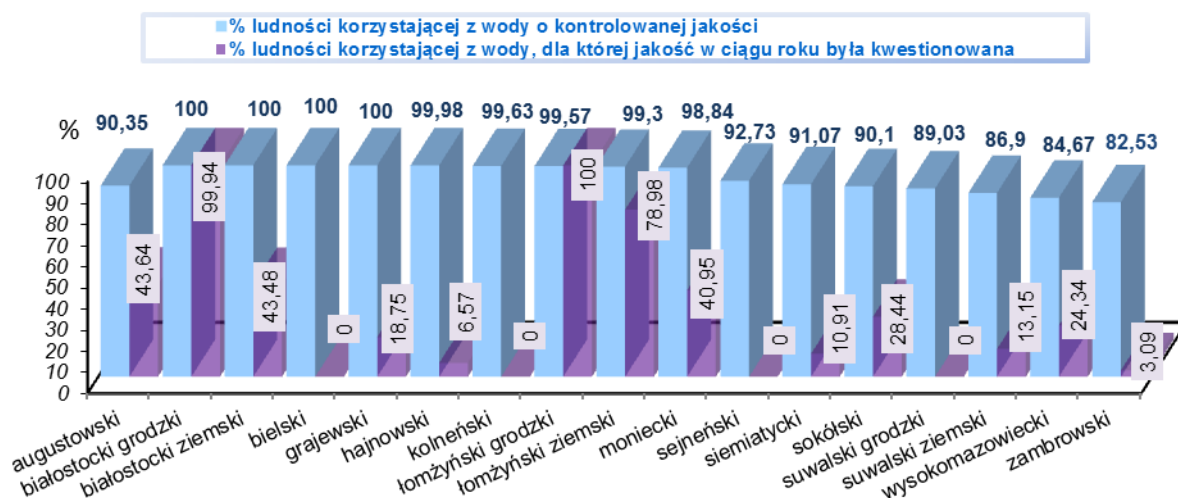
- łomżyńskim grodzkim (100%),
- białostockim grodzkim (99,94%),
- łomżyńskim ziemskim (78,98%),
- augustowskim (43,64%),

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

- białostockim ziemskim (43,48%),
- monieckim (40,95%).

Dane w tym zakresie dla wszystkich podmiotów województwa podlaskiego przedstawia poniższy wykres.

Procent ludności woj. podlaskiego korzystającej z wody kontrolowanej i kwestionowanej jakości.

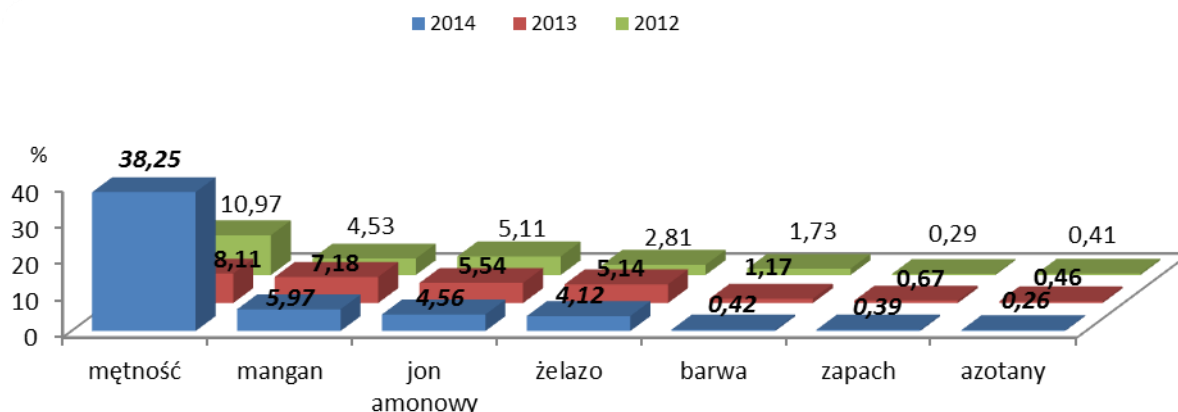
Analiza w zakresie monitoringu parametrów organoleptycznych i fizykochemicznych

Szczegółowa analiza parametrów i wskaźników jakości wody wykazała, że wśród najczęstszych przyczyn kwestionowania jakości wody do spożycia były:

- **mętność** – w 16,61% wodociągów (38,25% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- **mangan** – w 11,29% wodociągów (5,97% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- **jon amonowy** – w 6,90% wodociągów (4,56% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- **żelazo** – w 6,27% wodociągów (4,12% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- **zapach** – w 1,25% wodociągów (0,39% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- **azotany** – w 0,62% wodociągów (0,26% ludności spożywającej wodę kontrolowaną),
- **barwa** – w 0,62% wodociągów (0,42% ludności spożywającej wodę kontrolowaną).

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Procent ludności województwa podlaskiego spożywającej wodę kontrolowaną z ponadnormatywną zawartością poszczególnych parametrów fizykochemicznych i organoleptycznych w różnych okresach 2014r., 2013r. i 2012r.

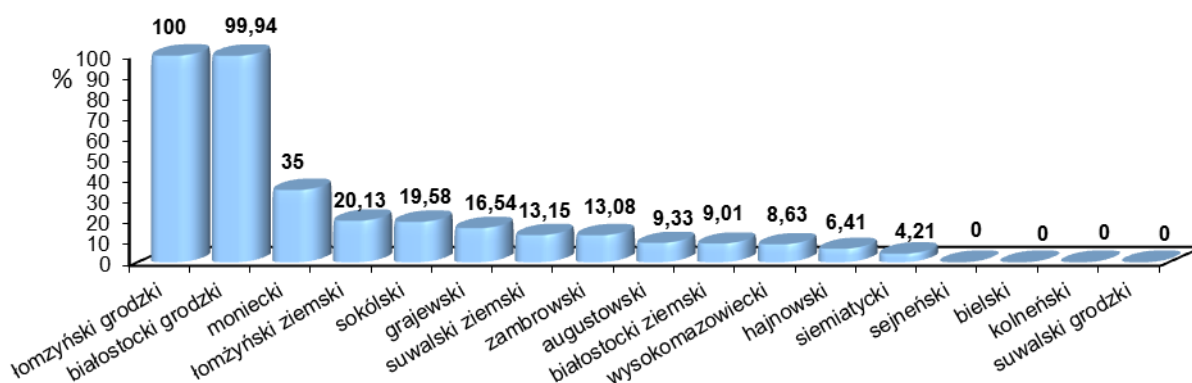
Najczęstszą przyczyną kwestionowania jakości wody nadzorowanej w woj. podlaskim była **mętność**. Czasowe przekroczenie tego parametru stwierdzano m. in. w następujących wodociągach: Pomiany gm. Bargłów; Nowinka gm. Nowinka; Grabowo, Rutki Nowe gm. Augustów; Rudawka, Gruszki gm. Płaska; Białystok gm. m. Białystok; Juchnowiec Kościelny, Wojszki gm. Juchnowiec Kościelny; Garbary, Szymki gm. Michałowo; Ogrodniczki gm. Supraśl; Tykocin, Saniki, Bagienki gm. Tykocin; Białaszewo gm. Grajewo; Radziłów gm. Radziłów; Szczuczyn m. Szczuczyn; Niedźwiadna gm. Szczuczyn; Narewka gm. Narewka; Białowieża gm. Białowieża; Łomża gm. m. Łomża; Miastkowo gm. Miastkowo; Jezioro gm. Piątница; Jedwabne gm. Jedwabne; Bacze Suche, Kupiski, Modzele Stare gm. Łomża; Mońki gm. Mońki; Osowiec gm. Goniądz; Milejczyce gm. Milejczyce; Zwierzyniec Wielki gm. Dąbrowa Białostocka; Suchowola, Kopciówka gm. Suchowola; Janów, Bogusze gm. Sokółka; Bombla gm. Korycin; Kuźnica gm. Kuźnica; Sidra gm. Sidra; Garbas Drugi, Mieruniszki, Czarne, Motule Stare gm. Filipów; Rutka Tartak gm. Rutka Tartak; Średnica, Bryki, Szepietowo gm. Szepietowo; Radziszewo Sieńczuch gm. Ciechanowiec; Gródek gm. Klukowo; Mroczki, Poryte Jabłoń gm. Zambrów; Pęchratka, Paproć Duża gm. Szumowo.

Mętność wody jest wywoływana zawieszonymi w niej cząstkami stałymi lub koloidalnymi. W systemach dystrybucji może występować w wyniku naruszenia osadów i biofilmu, ale może również pochodzić z zanieczyszczonej wody, która przedostała się do systemu z zewnątrz. Zawiesiny powodujące mętność wody mogą w sposób istotny ograniczać skuteczność dezynfekcji, zapewniając ochronę mikroorganizmom. Z tego powodu usuwanie zawiesin przed dezynfekcją jest jednym z najważniejszych procesów w uzdatnianiu

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

wody. Mętność jest ważnym wskaźnikiem potencjalnej obecności zanieczyszczeń, które mogłyby mieć wpływ na zdrowie, w szczególności mogących pochodzić z niewłaściwie uzdatnionej lub niefiltrowanej wody powierzchniowej. Parametr ten jest więc znaczący dla oceny skuteczności dezynfekcji i oznaczanie go powinno być traktowane jako niezbędny dla bezpieczeństwa element zarządzania w dystrybucji wody do picia.

Procent ludności spożywającej wodę z ponadnormatywną w ciągu roku mętnością.

Kolejnymi parametrami powodującymi kwestionowanie wody przeznaczonej do spożycia w woj. podlaskim był mangan i żelazo.

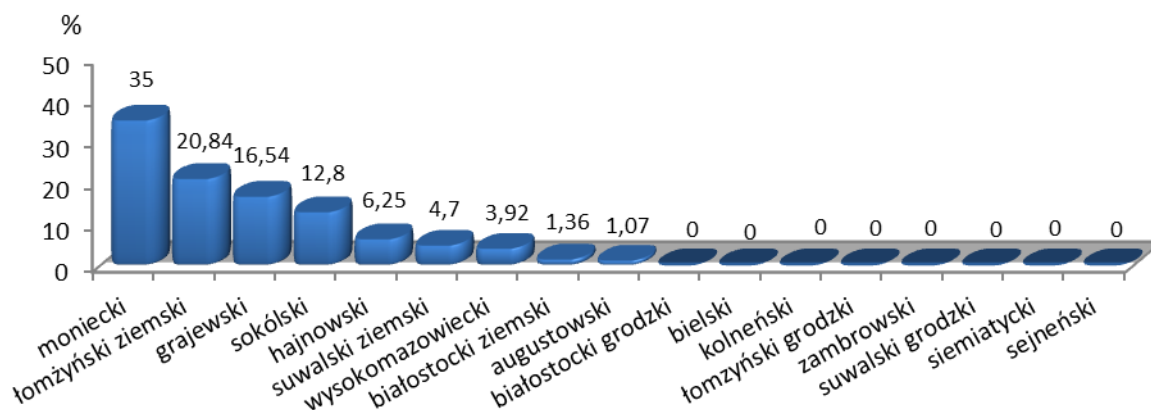
Zwiększona zawartość **żelaza i manganu** nie stwarza zagrożenia dla zdrowia ludzi. W rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, maksymalna wartość dopuszczalnego stężenia żelaza została ustalona na poziomie 0,2 mg/l, a manganu odpowiednio 0,05 mg/l. Regulacje takie przyjęto jednak nie z powodu zagrożenia zdrowia ludzi w razie przekroczenia tych wartości, lecz z uwagi na fakt, że wyższe stężenia mogą prowadzić do niepożądanych zmian właściwości organoleptycznych wody, która w związku ze wzrostem barwy i mętności oraz metalicznym posmakiem może budzić uzasadnione zastrzeżenia konsumentów. Ponadto woda, w której stężenie żelaza i manganu przekracza wymienione wartości, może być powodem problemów w eksploatacji sieci wodociągowej, przede wszystkim w postaci wytrącania się osadów i w konsekwencji być przyczyną zgłaszania reklamacji przez odbiorców.

Zgodnie ze stanowiskiem ekspertów Światowej Organizacji Zdrowia brak jest podstaw do określenia wartości stężenia żelaza w wodzie przeznaczonej do spożycia, której

przekroczenie stwarzałyby zagrożenie dla zdrowia ludzi. Natomiast w przypadku manganu wartość zalecana, ustalona ze względów zdrowotnych równa 0,4 mg/l jest wyższa niż próg akceptowalności wynoszący 0,1 mg/l.

Ponadnormatywną zawartość żelaza w wodzie dopuszczoną warunkowo do spożycia przez ludzi w różnych okresach stwierdzano m. in. w następujących wodociągach: Gruszki gm. Płaska; Szymki gm. Michałowo; Bagienki gm. Tykocin; Białaszewo gm. Grajewo; Radziłów gm. Radziłów; Szczuczyn gm. m. Szczuczyn; Niedźwiadna gm. Szczuczyn; Narewka gm. Narewka; Piątница, Jeziorko gm. Piątница; Łuby Kiertany gm. Miastkowo; Kupiski, Jarnuty gm. Łomża; Mońki gm. Mońki; Osowiec gm. Osowiec; Janów, Suchowola, Kopciówka gm. Suchowola; Motule Stare gm. Filipów; Szepietowo gm. Szepietowo.

Procent ludności spożywającej w ciągu roku wodę z ponadnormatywną zawartością żelaza.

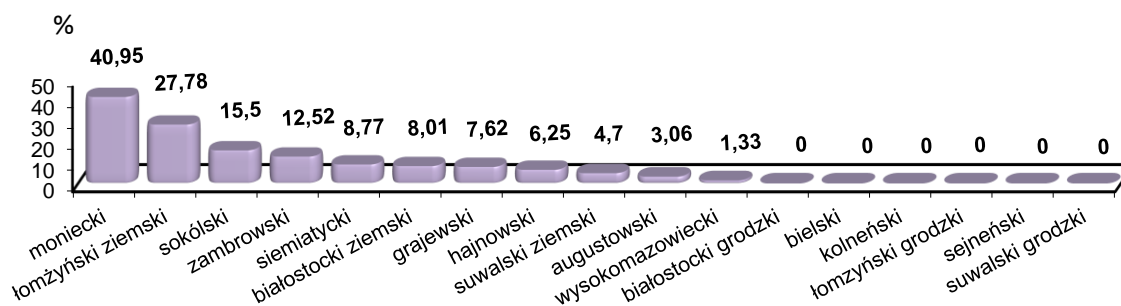

Mangan najczęściej współwystępuje w wodzie z żelazem. Podobnie jak w przypadku żelaza, negatywne skutki przekroczonej wartości manganu to głównie nieprzyjemny smak oraz zapach wody. Mangan tworzy charakterystyczne czarne osady w rurach, armaturze, które są jeszcze bardziej uciążliwe niż w przypadku żelaza i są trudniejsze w usunięciu. W osadach manganowych bardzo intensywnie rozwijają się różne bakterie.

Sytuacja w tym zakresie na przestrzeni ostatnich lat nie ulega zmianie. Trwała poprawa jakości wody w większości przypadków wykracza poza ograniczone możliwości technologiczne istniejących stacji uzdatniania. Niezbędne jest wdrożenie technologii uzdatniania uwzględniającej nowe realia, a więc: rozbudowaną sieć wodociagową, nierównomierne zużycie dobowe wody oraz znacząco zaostrzone prawem wymagania jakościowe dla tych parametrów w ostatnich latach – infrastruktura wodociagowa była

projektowana i wykonana dla warunków, w których dopuszczalne wartości tych parametrów były znacznie wyższe. Ponadnormatywną zawartość manganu w wodzie dopuszczonej warunkowo do spożycia przez ludzi w różnych okresach stwierdzano m. in. w następujących wodociągach: Jaziewo gm. Sztabin; Gruszki gm. Płaska; Jaworówka gm. Dobrzyniewo Duże; Wojszki, Kleosin gm. Juchnowiec Kościelny; Bokiny gm. Łapy; Garbary, Szymki gm. Michałowo; Słucz gm. Radziłów; Niedźwiadna gm. Szczuczyn; Białaszewo gm. Grajewo; Narewka gm. Narewka; Piątница, Jezioro gm. Piątница; Łuby Kiertany gm. Miastkowo; Zbójna gm. Zbójna; Kupiski, Jarnuty gm. Łomża; Mońki gm. Mońki; Goniądz, Osowiec gm. Goniądz; Ruda gm. Krypno; Drohiczyn gm. Drohiczyn; Milejczyce gm. Milejczyce; Zwierzyniec Wielki gm. Dąbrowa Białostocka; Suchowola, Kopciówka gm. Suchowola; Janów, Kruszyniany gm. Krynki; Dubaśno gm. Nowy Dwór; Motule Stare gm. Filipów; Pszczółczyn, gm. Kobylin Borzymy; Mroczi, Poryte Jabłoń gm. Zambrów; Łętownica, Paproć Duża gm. Szumowo.

Procent ludności spożywającej w ciągu roku wodę z ponadnormatywną zawartością manganu.

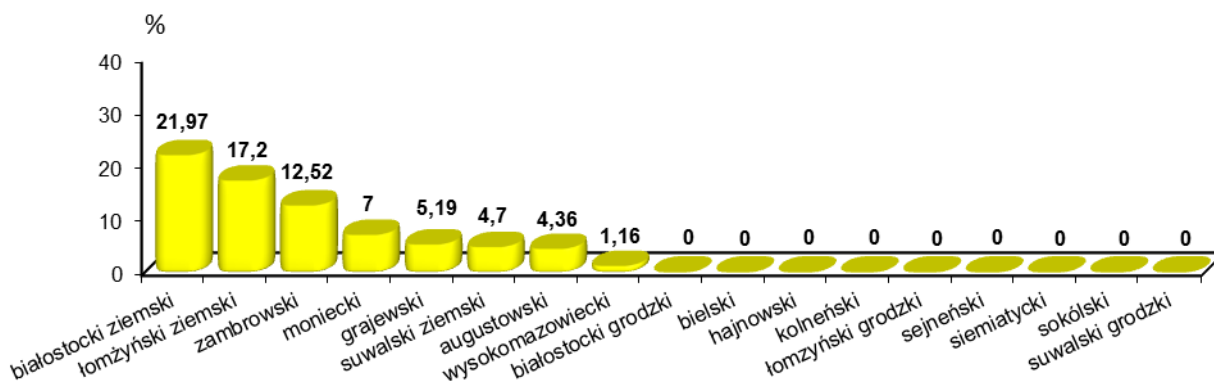
Jon amonowy występuje często jako składnik naturalny w wodzie surowej w punktach ujęć wody. Wpływ może mieć też rolnicze wykorzystanie tych terenów, na których stosowano nawozy mineralne. Zgodnie jednak z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) jon amonowy nie ma bezpośredniego wpływu na zdrowie i nie zaproponowano zalecanej dopuszczalnej wartości opartej na przesłankach zdrowotnych.

Ponadnormatywną zawartość jonu amonowego w wodzie dopuszczonej warunkowo do spożycia przez ludzi w różnych okresach stwierdzano m. in. w następujących wodociągach: Jaziewo gm. Sztabin; Płaska, Gruszki gm. Płaska; Juchnowiec Kościelny,

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Wojszki, Kleosin gm. Juchnowiec Kościelny; Łapy gm. Łapy; Szymki gm. Michałowo; Białaszewo gm. Grajewo; Niedźwiadna gm. Szczuczyn; Miastkowo, Łuby Kiertany gm. Miastkowo; Jeziorko, Piątница gm. Piątница; Osowiec, Goniądz gm. Goniądz; Motule Stare gm. Filipów; Gródek, gm. Klukowo; Mroczyki, Poryte Jabłoń gm. Zambrów; Łętownica, Paproć Duża gm. Szumowo.

Procent ludności spożywającej w ciągu roku wodę z ponadnormatywną zawartością jonu amonowego.

Kolejnym analizowanym parametrem były **azotany**. Ponadnormatywna ich zawartość występowała okresowo m. in. w wodzie wodociągów: Skieblewo gm. Lipsk oraz Szudziałowo gm. Szudziałowo. W wodociągu Radziszewo Sieńczuch trwa przyznana do końca 2015r. przez PPIS w Wysokiem Mazowieckiem zgoda na odstępstwo od dopuszczalnego poziomu zawartości azotanów w wodzie.

Azotany są ważnym parametrem biorąc pod uwagę zdrowie konsumentów. Mogą prowadzić szczególnie u małych dzieci, kobiet ciężarnych oraz u osób w wieku podeszłym, do powstawania przewlekłych, a nawet ostrych zatruc (tzw. methemoglobinemii). Mogą powodować niedobór witaminy A, a także zahamowanie wzrostu.

W 2014 roku kontynuowano monitoring obecności pozostałości pestycydów i ich metabolitów w wodzie, szczególną uwagę zwrócono na pestycydy chloroorganiczne. Badania zawartości dieldryny i endryny oraz pozostałości innych pestycydów chloroorganicznych w wodzie nadzorowanych wodociągów wykazały ich poziomy poniżej granicy oznaczalności metodyk.

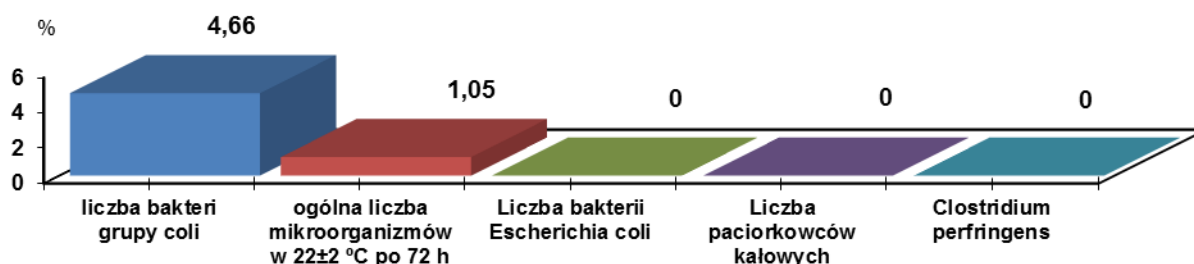

Analiza w zakresie monitoringu parametrów mikrobiologicznych

Monitoringiem w zakresie wymagań mikrobiologicznych, jakim powinna odpowiadać woda do spożycia objęto 5 parametrów, z czego najczęściej stwierdzano:

- bakterie z grupy coli (5,64% wodociągów – dotyczy 4,66% ludności spożywającej kontrolowaną wodę),
- ogólna liczba mikroorganizmów w 22 ± 2 °C po 72 h (1,25% wodociągów – dotyczy 1,05% ludności spożywającej kontrolowaną wodę).

Procent ludności spożywającej wodę kontrolowaną – okresowo zanieczyszczoną mikrobiologicznie (warunkowo dopuszczoną do spożycia przez ludzi) w woj. podlaskim.

Zanieczyszczenia mikrobiologiczne wody występowały w następujących powiatach:

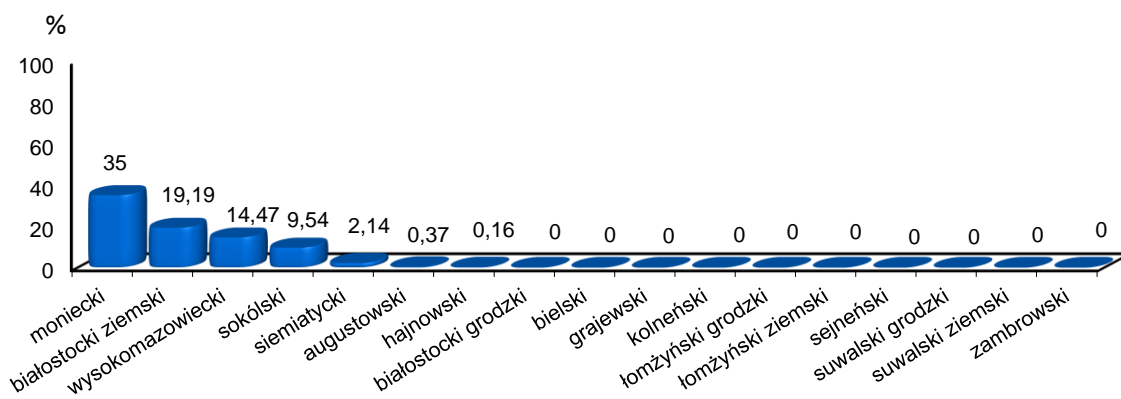
- augustowskim (wodociąg Rudawka, gmina Płaska – liczba bakterii grupy coli, trwało 6 dni),
- białostockim ziemskim (liczba bakterii grupy coli w wodociągach: Obrubniki gm. Dobrzyniewo Duże – 7 dni; Ignatki Osiedle - 6 i 5 dni; Sokole gm. Michałowo - 11 i 8 dni; Białystok gm. Wasilków – 6 dni; Zabłudów gm. Zabłudów – 8 dni; Kuriany gm. Zabłudów – 13 i 8 dni; ogólna liczba mikroorganizmów w 22 ± 2 °C po 72 h w wodociągu: – Kleosin gm. Juchnowiec Kościelny – 48 dni),
- hajnowskim (liczba bakterii grupy coli w wodociągu: Siemianówka gm. Narewka - 6 dni),
- łomżyńskim ziemskim (ogólna liczba mikroorganizmów w 22 ± 2 °C po 72 h w wodociągu: Modzele Stare gm. Łomża – 58 dni),

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

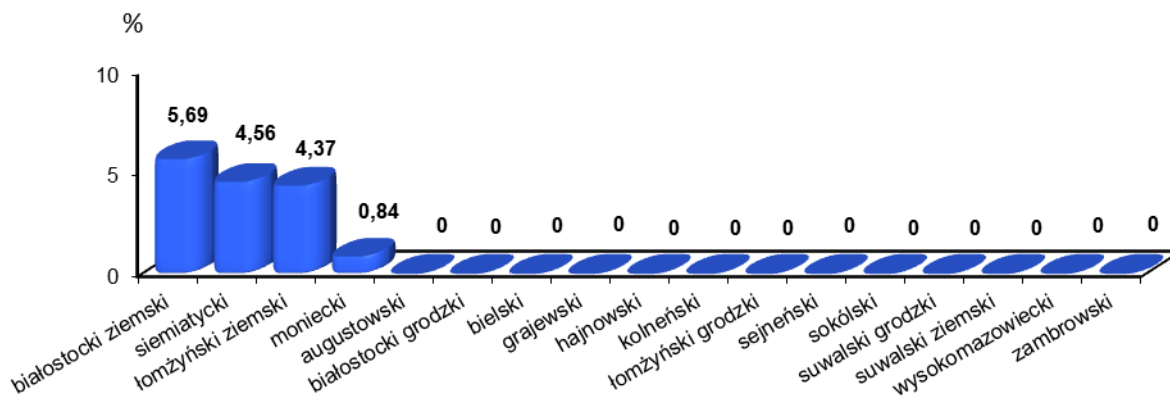
- monieckim (liczba bakterii grupy coli w wodociągach: Mońki gm. Mońki – 3 dni; Osowiec gm. Goniądz – 8 dni; ogólna liczba mikroorganizmów w 22 ± 2 °C po 72 h w 1 wodociągu: Ruda gm. Krypno – 3 dni),
- siemiatyckim (liczba bakterii grupy coli w wodociągu: Dziadkowice gm. Dziadkowice – 19 dni; ogólna liczba mikroorganizmów w 22 ± 2 °C po 72 h w wodociągu: Drohiczyn gm. Drohiczyn - 44 dni),
- sokólskim (liczba bakterii grupy coli w wodociągach: Dąbrowa Białostocka – 13 dni; Zwierzyniec Wielki gm. Dąbrowa Białostocka – 7 dni; Długi Ług gm. Korycin – 6 dni; Dubaśno gm. Nowy Dwór – 7 dni; Kopciówka gm. Suchowola – 7 dni; Kuźnica – 6 dni),
- wysokomazowieckim (liczba bakterii grupy coli w wodociągu: Ciechanowiec gm. Ciechanowiec – 20 dni).

Pogorszenie jakości wody w zakresie mikrobiologicznym było spowodowane m.in. awariami urządzeń, brakiem właściwej dezynfekcji po dokonanej konserwacji, złym stanem technicznym instalacji wewnętrznej, małym rozbiorem wody, brakiem regularnego płukania sieci, co mogło być skutkiem wtórnego zanieczyszczenia w związku z odkładaniem się w przewodach związków żelaza i manganu. W niektórych przypadkach bezpośredniej przyczyny złej jakości bakteriologicznej wody w systemie dystrybucji nie dało się ustalić. Wg administratorów sieci taką przyczyną może być zasysanie wody do sieci publicznej z lokalnych ujęć wody, co jest bardzo trudne do zlokalizowania.

Procent ludności narażonej w ciągu roku na spożywanie wody warunkowo dopuszczonej do spożycia, w której stwierdzono obecność bakterii z grupy coli (ludność powiadomiona o zanieczyszczeniu, zalecono przygotowanie wody).

Procent ludności narażonej w ciągu roku na spożywanie wody warunkowo dopuszczalnej do spożycia – ze względu na ogólną liczbę mikroorganizmów w 22 ± 2 °C po 72 h (ludność powiadomiona o zanieczyszczeniu, zalecono przygotowanie wody).

Zaopatrzenie w wodę do spożycia mieszkańców Białegostoku

Białystok – stolica woj. podlaskiego, której ludność stanowi 24,7% ludności woj. podlaskiego. Mieszkańcy w większości zaopatrywani byli w wodę z Wodociągów Białostockich Sp. z o.o. Ponadto około 170 osób korzystało z wody produkowanej przez FADOM - BUD, tj. wodociąg lokalny o charakterze publicznym. Średnie dobowe zaopatrzenie mieszkańców Białegostoku w wodę do spożycia z tych wodociągów wynosiło 36 065,7 m³/d, w tym Wodociągi Białostockie dostarczały – 36 062,5 m³/d, oraz FADOM – BUD – 3,2 m³/d.

Woda dla potrzeb wodociągu Białystok eksploatowana była z ujęcia wody głębinowej w Jurowcach oraz ujęć wody powierzchniowej i infiltracyjnej w Wasilkowie.

Ujęcie głębinowe w Jurowcach czerpie wodę z dwóch czwartorzędowych poziomów wodonośnych. Studnie zgrupowane są w zespoły studzienne i pobierają wodę z głębokości od 20 do 132 metrów. Woda z ujęć głębinowych w Jurowcach była uzdatniana w Wydziale Produkcji Wody Jurowce w Białymstoku, ul. 1000-lecia PP 77 – poddawano ją wstępnemu ozonowaniu, filtracji na filtrach antracytowo-piaskowych i dezynfekcji chlorem gazowym.

Woda z rzeki Supraśl ujmowana jest w Wasilkowie z ujęć: powierzchniowego i infiltracyjnego (ujęcie brzegowe, 6 stawów infiltracyjno - retencyjnych, 19 studni pobierających wodę infiltracyjną z głębokości od 17,5 do 40,8 metrów).

Woda powierzchniowa była przesyłana do Wydziału Produkcji Wody Pietrasze - Wasilków w Białymstoku, ul. Wysockiego 160, następnie była poddawana wstępnemu ozonowaniu, koagulacji, flokulacji, filtracji na filtrach pospiesznych, pośredniemu ozonowaniu, filtracji na filtrach węglowych i dezynfekcji chlorem gazowym. Zaś woda z ujęcia infiltracyjnego była ozonowana, filtrowana na filtrach kontaktowych w Wydziale Produkcji Wody Pietrasze - Wasilków w Wasilkowie i przesyłana do Wydziału Produkcji Wody Pietrasze - Wasilków w Białymstoku w celu dalszego jej uzdatnienia, tj. filtracji na filtrach pospiesznych, pośredniemu ozonowaniu, filtracji na filtrach węglowych, dezynfekcji końcowej chlorem gazowym.

Nadzór nad jakością wody w wodociągu Białystok na terenie powiatu grodzkiego obejmował: kontrole Wydziału Produkcji Wody Pietrasze - Wasilków i Wydziału Produkcji Wody Jurowce w Białymstoku oraz pobór próbek wody przeznaczonej do spożycia i ocenę jakości wody w tych próbkach.

Łącznie pobrano do badań laboratoryjnych 132 próbki wody przeznaczonej do spożycia, z czego zakwestionowano dwie: jedną z powodu przekroczeń mętności, drugą z powodu dużej ilości ogólnego węgla organicznego. W związku z tym wystosowano do administratora przedmiotowego wodociągu telefonogramy informujące o niewłaściwej jakości wody i nakazujące podjęcie stosownych działań oraz wydano dwie decyzje administracyjne. Na koniec 2014r. woda z Wodociągu Białystok odpowiadała wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r. Nr. 61, poz. 417 z późn. zm.).

Nadzór nad jakością wody w wodociągu FADOM-BUD obejmował kontrolę ujęcia wody, pobór próbek do badań laboratoryjnych wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz ocenę jakości wody w tych próbkach. Łącznie pobrano do badań 3 próbki oraz wydano trzy pozytywne oceny jakości wody. Badania wody z tego wodociągu prowadzono w zakresie od 2 do 5 parametrów bakteriologicznych oraz od 7 – 44 parametrów fizykochemicznych.

W 2014r. stężenie chloroformu, dichlorobromometanu i Σ THM kształtowało się na poziomie wartości niższych niż dopuszczalne przez cały rok.

Zaopatrzenie w wodę do spożycia mieszkańców Łomży

Źródłem zaopatrzenia ludności miasta w wodę przeznaczoną do spożycia są zasoby wód podziemnych na ujęciu wody „Rybaki” w Łomży, które składa się z 8 studni głębinowych pobierających wodę z głębokości od 81,5 m do 112 m oraz „Podgórze” zlokalizowane

na terenie gm. Łomża, składające się z 9 studni głębinowych pobierających wodę z głębokości od 72 m do 130 m. Wody czerpane z czwartorzędowych poziomów wodonośnych charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością i po zastosowaniu prostego uzdatniania jak napowietrzanie i filtracja nadają się do spożycia. Nie wymagają stałej dezynfekcji wody.

Producentem wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi jest Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Łomży. Produkcja wody w 2014 roku wynosiła 6839 m³/dobę.

Jakość wody dostarczanej konsumentom kontrolowana była w czterech punktach monitoringowych na sieci wodociągowej z częstotliwością zgodną z załącznikiem nr 6 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r. Nr 61, poz. 417 z późn. zm.).

Odnotowano krótkotrwałe pogorszenia jakości wody, które trwały łącznie 21 dni z uwagi na przekroczenie dopuszczalnych norm parametru mętności. W wyniku podjętych działań naprawczych przez przedsiębiorstwo wodociągowe, uzyskano poprawę jakości wody.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Łomży dokonał oceny realizacji kontroli wewnętrznej jakości wody prowadzonej przez przedsiębiorstwo wodociągowe. Harmonogramy poboru próbek zostały opracowane przez producenta wody zgodnie z obowiązującymi przepisami. Probki wody do badań pobierano z właściwą częstotliwością i w pełnym zakresie badań. Nie odnotowano nieprawidłowości w tym zakresie.

Zaopatrzenie w wodę do spożycia mieszkańców Suwałk

Producentem wody przeznaczonej do spożycia dla mieszkańców Suwałk jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka z o.o. w Suwałkach.

Zaopatrzenie w wodę oparte jest na 19 studniach głębinowych. Łączna długość sieci wodociągowej (z przyłączami) wynosi ok. 216 km. Dzienna produkcja wody przekracza wartość 8760 m³/dobę.

Do dezynfekcji stałej zastosowanej w stacji uzdatniania wody w Suwałkach używana jest lampa UV. Lampa zamontowana jest na rurociągu tłocznym wody wychodzącej do miasta. Stacja wodociągowa w Suwałkach wyposażona jest również w urządzenia do okresowej (awaryjnej) dezynfekcji wody za pomocą podchlorynu sodu.

W sierpniu 2014 roku do sieci wodociągowej Suwałk podłączonych zostało 5 bloków mieszkalnych zaopatrywanych wcześniej przez wodociąg lokalny TRACKTEC.

Woda z wodociągu Suwałki od wielu lat prezentuje wysoką jakość zarówno pod względem parametrów fizykochemicznych jak i mikrobiologicznych. W 2014 roku do badań pobrano

35 prób monitoringowych w ramach kontroli urzędowej i 41 prób monitoringowych w ramach kontroli wewnętrznej. W żadnej z nich nie stwierdzono ponadnormatywnej zawartości badanych parametrów. Administrator wodociągu współpracuje z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Suwałkach, uzgadnia i realizuje harmonogram poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej oraz dąży do ulepszania swoich działań.

Działania naprawcze przeprowadzane przez przedsiębiorstwa wodociągowe w przypadku stwierdzenia niewłaściwej jakości wody

W wodociągach, w których stwierdzono niewłaściwą jakość wody administratorzy w celu ustalenia przyczyny zwiększali częstotliwość poboru próbek wody w ramach kontroli wewnętrznej. W zależności od wyników badań podejmowano m. in. następujące działania naprawcze:

- zwiększono napowietrzanie wody, intensyfikowano płukanie złóż filtracyjnych (np. wodociąg Ruda gm. Krypno),
- płukano i/lub dezynfekowano odcinki sieci wodociągowej oraz urządzenia uzdatniające (np. wodociągi: Rudawka gm. Płaska; Obrubniki gm. Dobrzyniewo Duże; Ignatki Osiedle gm. Juchnowiec Kościelny; Sokole gm. Michałowo; Białystok gm. Wasilków; Zabłudów, Kuriany gm. Zabłudów; Siemianówka gm. Narewka; Osowiec gm. Goniądz; Dziadkowice gm. Dziadkowice; Dąbrowa Białostocka gm. Dąbrowa Białostocka; Długi Ług gm. Korycin, Kuźnica gm. Kuźnica).

W wielu przypadkach były to jednak poprawy krótkotrwałe. Gruntowna i trwała poprawa jakości wody w większości wodociągów jest ograniczona bieżącymi możliwościami technologicznymi stacji uzdatniania w zakresie filtrowania wody, a jest możliwa tylko poprzez zmianę obecnych technologii uzdatniania, które uwzględniałyby nowe realia, takie jak rozbudowa sieci wodociągowych, zwiększone i nierównomierne zużycie dobowe wody. W takich sytuacjach podejmowano decyzje o modernizacji stacji uzdatniania wody.

Modernizacja infrastruktury wodociągowej

W 2014r. na terenie woj. podlaskiego wiele wodociągów poddano modernizacji. Były to m. in:

- powiat augustowski: wodociąg Pomiany gm. Bargłów Kościelny (modernizacja stacji uzdatniania wody – pełna automatyzacja urządzeń), wodociąg Jaziewo gm. Sztabin (zakończono przebudowę całej stacji uzdatniania wody wraz z wyminą wszystkich urządzeń uzdatniających),

- miasto i powiat białostocki: wodociąg Białystok; gm. Wasilków (wykonano dwie nowe studnie na ujęciu w Jurowcach),
- powiat bielski: wodociąg Bolesty gm. Bielsk Podlaski (modernizacja stacji uzdatniania wody: wymiana armatury, pomp, zmiana odżelaziaczy i odmanganiaczy na 3 filtry równoległe ciśnieniowe z wielowarstwowymi złożami filtracyjnymi, montaż 2 pionowych zbiorników wyrównawczych o łącznej pojemności 300 m³), wodociąg Rajsk (modernizacja stacji uzdatniania wody: wymiana armatury, pomp, zmiana odżelaziaczy na 2 filtry równoległe ciśnieniowe z wielowarstwowymi złożami filtracyjnymi, montaż zbiornika wyrównawczego o pojemności 100 m³),
- powiat grajewski: wodociąg Białaszewo gm. Grajewo (modernizacja stacji uzdatniania wody – wymiana dysz napowietrzających, zamiana odpowietrzników kulowych na pływakowe, wymiana drenażu filtra pospiesznego, złoża filtracyjnego),
- powiatu kolneńskiego: wodociąg w Lemanie gm. Turośl (modernizacja stacji uzdatniania wody),
- powiatu łomżyńskiego ziemskiego: wodociąg Miastkowo (remont budynku stacji uzdatniania wody, renowacja studni głębinowych z wymianą pomp i armatury, wymiana wyposażenia technologicznego stacji uzdatniania wody tj. napowietrzania, 2 filtrów pospiesznych wypełnionych złożami kwarcowymi i brausztynowymi),
- powiatu monieckiego: wodociąg w Osowcu, Mońkach i Goniądzu (modernizacja stacji uzdatniania wody - wymiana złóż filtracyjnych, modernizacja systemu napowietrzania wody),
- powiatu siemiatyckiego: wodociąg Tymianka, gm. Nurzec Stacja (modernizacja stacji uzdatniania wody, montaż 3 odżelaziaczy, chlorator, areator), wodociąg Milejczyce gm. Milejczyce (kontynuacja z 2013r. modernizacji stacji uzdatniania wody: odżelaziacz, odmanganiacz, areator, 2 zbiorniki wyrównawcze po 100 m³),
- powiatu sokólskiego: wodociąg Suchowola (modernizacja stacji uzdatniania wody: generalny remont, przebudowa budynku technologicznego wraz ze zmianą technologii, budowa zbiorników wody uzdatnionej), wodociąg Kopciówka (modernizacja stacji uzdatniania: budynku technologicznego wraz ze zmianą technologii, budowa zbiorników wody uzdatnionej), wodociąg Dąbrowa Białostocka (modernizacja stacji uzdatniania wody, budowa zbiorników wody uzdatnionej),
- powiatu suwalskiego ziemskiego: wodociąg Kaletnik gm. Szypliszki (nowo wybudowana stacja uzdatniania wody wyposażona w odżelaziacz).

Ponadto w 2014r. na terenie woj. podlaskiego rozbudowano sieć wodociągową m. in. na terenie:

- powiatu augustowskiego: wodociąg Augustów gm. m. Augustów (rozbudowa wodociągu – przyłączono 3 miejscowości: Komaszówka, Twardy Róg, Rzepiski), wodociąg Krasne gm. Lipsk (rozbudowa wodociągu – przyłączono 4 miejscowości: Nowy Lipsk, Jasionowo, Wyżarne, Podwolkuszne), wodociąg Jaziewo gm. Sztabin (zakończono przebudowę całej stacji uzdatniania wraz z wyminą wszystkich urządzeń uzdatniających wodę, nastąpiła rozbudowa wodociągu – przyłączono miejscowość Dębowo),
- powiatu białostockiego grodzkiego i ziemskiego: dokonano rozbudowy sieci wodociągowej wodociągów: Białystok gm. m. Białystok (wykonano 7214,91 mb sieci wodociągowej), Białystok gm. Supraśl (wykonano 128 mb sieci wodociągowej), Suraż gm. Suraż (wykonano 477,5 mb sieci wodociągowej), Kleosin gm. Juchnowiec Kościelny (wykonano 1616,3 mb sieci wodociągowej), Ignatki Osiedle gm. Juchnowiec Kościelny (wykonano 1998,8 mb sieci wodociągowej), Juchnowiec Kościelny gm. Juchnowiec Kościelny (wykonano 347 mb sieci wodociągowej), Tolcze gm. Turośń Kościelna (wykonano 95 mb sieci wodociągowej), Pomigacze gm. Turośń Kościelna i Juchnowiec Kościelny (wykonano 2126,5 mb sieci wodociągowej), Supraśl gm. Supraśl (wykonano 611 mb sieci wodociągowej), Grabówka gm. Supraśl (wykonano 111 mb sieci rozdzielczej), Bohdan gm. Dobrzyniewo Duże (wykonano 423 mb sieci rozdzielczej), Fasty gm. Dobrzyniewo Duże (wykonano 26 mb sieci rozdzielczej), Obrubniki gm. Dobrzyniewo Duże (wykonano 170 mb sieci wodociągowej), Czarna Białostocka gm. Czarna Białostocka (wykonano 105,8 mb sieci wodociągowej), Łapy gm. Łapy (wykonano 136 mb sieci wodociągowej), Zabłudów gm. Zabłudów (wykonano 935 mb, w tym sieci wodociągowej), Kuriany gm. Zabłudów (wykonano 19 584 mb, w tym sieci wodociągowej),
- powiatu grajewskiego: wodociąg Grajewo gm. m. Grajewo, wodociąg Rajgród gm. Rajgród, wodociąg Wojewodzin (rozbudowa sieci wodociągowej – przyłączono miejscowość: Uścianki),
- powiatu hajnowskiego: wodociąg Kuzawa, gm. Czeremcha (rozbudowa sieci nastąpiła w 2013r., zaś w 2014r. podłączono 2 miejscowości: Opaka Duża, Pohulanka), wodociąg Łosinka, gm. Narew (rozbudowa sieci wodociągowej – przyłączono miejscowość Usnarszczyzna), wodociąg Nowe Berezowo gm. Hajnówka (rozbudowa sieci wodociągowej – w wyniku likwidacji wodociągu Stary Kornin przyłączono

- 2 miejscowości: Stare Berezowo, Mochnate), wodociąg Dubicze Cerkiewne gm. Dubicze Cerkiewne (rozbudowa sieci wodociągowej – w wyniku likwidacji wodociągu Stary Kornin przyłączono 5 miejscowości: Stary Kornin, Istok, Koryciska, Jagodniki, Siemiwołoki), wodociąg Narewka gm. Narewka (rozbudowa sieci wodociągowej w wyniku likwidacji wodociągu Gruszki przyłączono 2 miejscowości: Gruszki, Guszczewina),
- powiatu kolneńskiego: wodociąg w Lemanie gm. Turośl (zakończono II etap budowy wodociągu, podłączono 3 miejscowości: Ksebki, Łacha, Zimna),
  - powiatu łomżyńskiego ziemskiego: wodociąg Orlikowo gm. Jedwabne (rozbudowa sieci wodociągowej – przyłączono 7 miejscowości: Siostrzanki, Nadbory, Pluty, Biodry, Biodry Kolonia, Brzostowo, Chiliny), wodociąg Zbójna (rozbudowa sieci wodociągowej – przyłączono miejscowość Ruda Osowiecka),
  - powiatu monieckiego: wodociąg w Trzciannem (rozbudowa sieci wodociągowej – przyłączono miejscowość Boguszewo Kolonia), wodociąg w Laskowcu (rozbudowa sieci wodociągowej – przyłączono miejscowość Zajki zasilaną przez wodociąg Laskowiec), wodociąg w Mońkach (podłączono miejscowości zasilane przez wyłączone wodociągi Rybaki i Boguszewo: Rybaki, Żodzie, Boguszewo, Lewonie oraz 2 nowe Czekołydy i Zalesie, dobudowano 1800 metrów sieci wodociągowej),
  - powiatu sokólskiego: wodociąg Dąbrowa Białostocka (rozbudowa sieci wodociągowej – przyłączono miejscowość Wesołowo), wodociąg Kuźnica (rozbudowa sieci wodociągowej – przyłączono 2 miejscowości: Popławce, Łosośna Mała),
  - powiatu suwalskiego grodzkiego i ziemskiego: wodociąg Suwałki gm. m. Suwałki (podłączono 5 bloków mieszkalnych zaopatrywanych wcześniej przez wodociąg zakładowy TRACKTEC), wodociąg Wiżajny gm. Wiżajny (rozbudowa sieci wodociągowej – podłączono 16 miejscowości zaopatrywanych przez wyłączony wodociąg Smolniki: Ługiele, Jegleniszki, Rogożjany Wielkie, Soliny, Poplin, Dzierwany, Mierkinie, Kłajpeda, Sześciwłoki, Jaczne, Cisówek, Dziadówek, Kleszczówek, Smolniki, Jodoziory, Polimonie), wodociąg Raczki gm. Raczki (rozbudowa sieci wodociągowej – podłączono miejscowość Dowspuda),
  - powiatu zambrowskiego: rozbudowa sieci wodociągowej wodociągów: Zambrów, Srebrny Borek, Zanie.

Ocena kontroli wewnętrznej prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowe

W 2014r. państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni woj. podlaskiego dokonali oceny realizacji kontroli wewnętrznej jakości wody do spożycia prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjne - zgodnie z art. 5 ust. 1a ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. z 2006r., Nr 123, poz. 858 z późn. zm.). W szczególności oceniono realizację obowiązków zawartych w § 4 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r. Nr. 61, poz. 417 z późn. zm.).

W większości powiatów odnotowano poprawę w stosunku do lat ubiegłych, ale nadal stwierdzano następujące nieprawidłowości:

- wykonano niepełny zakres badań: jednokrotnie monitoringu kontrolnego i dwukrotnie monitoringu przegląadowego,
- próbki wody do badań pobierano z niewłaściwą częstotliwością – w 2 wodociągach,
- nie informowano państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych o pogorszeniu jakości wody – w 29 wodociągach.

Stwierdzano, że przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne w sposób zadowalający realizowały kontrolę wewnętrzną we wszystkich wodociągach na terenie powiatów: bielskiego, grajewskiego, hajnowskiego, kolneńskiego, łomżyńskiego, monieckiego, sejneńskiego, siemiatyckiego, suwalskiego, wysokomazowieckiego i zambrowskiego. Natomiast w powiatach: białostockim grodzkim i ziemskim, sokólskim kontrolę wewnętrzną wodociągi realizowały w niepełnym zakresie i/lub z niewłaściwą częstotliwością. Przedsiębiorstwa wodociągowe nie zawsze w trybie niezwłocznym informowały państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych o ujawnionych w ramach kontroli wewnętrznej przypadkach pogorszenia jakości wody. Starły się jednak przy tym jednocześnie doprowadzić do szybkiej poprawy jakości wody i udokumentowania tego ponownym jej badaniem. Należy jednak stwierdzić, że nie były to przypadki ekstremalne, wymagające radykalnych działań, np. zamknięcia wodociągu.

W 2014r. we wszystkich wodociągach punkty poboru próbek wody wraz z terminami badań były wcześniej uzgodnione z państwowymi powiatowymi inspektorami sanitarnymi.

Na terenie woj. podlaskiego tylko jedno laboratorium - należące do Wodociągów Białostockich Sp. z o.o. posiadało zatwierdzony przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku system jakości, co zgodnie z obowiązującymi przepisami uprawnia do wykonywania badań w ramach kontroli

wewnętrznej. Pozostałe wodociągi wykonują badania w ww. laboratorium lub – w ramach umowy/zlecenia - w trzech istniejących laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej funkcjonujących w zintegrowanym systemie badań jakości wody tj. w Białymstoku, Łomży i Suwałkach oraz w laboratoriach spoza woj. podlaskiego.

Sposób informowania konsumentów o jakości wody

O jakości spożywanej wody konsumenci byli informowani w następujący sposób:

a) poprzez umieszczenie informacji:

- na krajowym portalu internetowym Głównego Inspektoratu Sanitarnego Monitoring Jakości Sanitarnej Wody – w 2014r. wydano 38 komunikatów,
- na własnych stronach internetowych WSSE i PSSE oraz właścicieli i administratorów wodociągów,
- na stronach Biuletynu Informacji Publicznej,
- na tablicach ogłoszeń w urzędach gmin,
- na tablicach ogłoszeń w poszczególnych miejscowościach,
- na klatkach schodowych bloków mieszkalnych w przypadku budynków wielorodzinnych,

b) publikowanie w prasie lokalnej oraz ogłaszanie w radiu lokalnym,

c) przekazywanie informacji sołtysom poszczególnych miejscowości przez konserwatorów wodociągów, w przypadku potwierdzonych zanieczyszczeń mikrobiologicznych.

Ocena jakości wody w innych urządzeniach wodociągowych

Poza wodociągami zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia, w 2014r. na terenie woj. podlaskiego pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonali ponadto oceny jakości wody w 42 innych podmiotach zaopatrujących w wodę. Były to m. in. wodociągi zakładowe - obiekty produkujące i sprzedające żywność, zaopatrujące szkoły, szpitale oraz w sezonie letnim obiekty o znaczeniu turystycznym. Jakość wody w ww. podmiotach na koniec 2014r. w sprawozdawczości do Głównego Urzędu Statystycznego oceniono jako dobrą. Wodociągi te zaopatrywały 4781 osób, co stanowi 0,42% ludności spożywającej wodę o kontrolowanej jakości na terenie woj. podlaskiego.

Podsumowanie

W wyniku nadzoru nad wodociągami na terenie woj. podlaskiego państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wydali ogółem 478 decyzji, w tym: 60 decyzji administracyjnych

w związku z ponadnormatywną zawartością parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych warunkowo dopuszczających wodę do spożycia przez ludzi w określonych terminach, 39 decyzji prolongujących terminy decyzji wydanych przed 2014r., 189 decyzji umarzających postępowanie administracyjne, 23 decyzje na niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń i urządzeń wodociągowych, 14 decyzji m. in. dot. ocen higienicznych materiałów i urządzeń użytych do budowy sieci wodociągowej oraz 153 decyzje płatnicze. Ponadto wystosowano 872 oceny jakości wody do spożycia przez ludzi: okresowe, obszarowe, powiatowe, gminne oraz 49 wystąpień m. in. do administratorów wodociągów dotyczących poprawy sytuacji w zakresie zaopatrzenia ludności w wodę.

W wyniku prowadzonego postępowania administracyjnego w wielu przypadkach wyegzekwowano od administratorów wodociągów poprawę jakości wody w nadzorowanych wodociągach.

Wnioski:

1. W województwie podlaskim 95,6% ludności spożywało wodę o kontrolowanej jakości, z czego 47,72% ludności spożywało wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana - warunkowo dopuszczona do spożycia przez ludzi, a więc nie spełniała wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm.).
2. Podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę ludności województwa podlaskiego stanowią wody podziemne. Wody te charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością, w związku z tym w większości nie wymagają uzdatniania – wymagają natomiast ochrony ilościowej i jakościowej.
3. W wyniku prowadzonego przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. podlaskiego wzmożonego nadzoru, w wielu przypadkach wyegzekwowano od administratorów wodociągów poprawę jakości wody. Z 60 wydanych decyzji warunkowo dopuszczających wodę do spożycia przez ludzi ze względu na ponadnormatywną zawartość parametrów fizykochemicznych i mikrobiologicznych na koniec roku w 54 przypadkach zalecenia zostały wykonane.
4. Woda powierzchniowa ujmowana ze stawu infiltracyjnego w Wasilkowie na potrzeby Wodociągu Białystok w zakresie wykonanych badań w 2014r. spełniała pięciokrotnie obowiązujące wymagania dla kategorii A2, trzykrotnie – dla kategorii A3.

5. Mieszkańcy Białegostoku w większości zaopatrywani byli przez Wodociągi Białostockie Sp. z o.o. W 2014r. z łącznie pobranych do badań laboratoryjnych 132 próbek wody przeznaczonej do spożycia zakwestionowano dwie: jedną z powodu przekroczeń mętności, drugą z powodu dużej ilości ogólnego węgla organicznego. Na koniec 2014r. woda z Wodociągu Białystok odpowiadała wymaganiom określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r. Nr. 61, poz. 417 z późn. zm.).
6. Producentem wody dla mieszkańców Łomży jest Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Łomży. W 2014r. odnotowano krótkotrwałe pogorszenia jakości wody, które łącznie trwały 21 dni z uwagi na przekroczenie dopuszczalnych norm parametru mętności. W wyniku podjętych działań naprawczych przez przedsiębiorstwo wodociągowe, uzyskano poprawę jakości wody.
7. Producentem wody przeznaczonej do spożycia przez mieszkańców Suwałk jest Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Suwałkach. W 2014r. do badań pobrano 35 prób monitoringowych w ramach kontroli urzędowej i 41 prób monitoringowych w ramach kontroli wewnętrznej. W żadnej z tych prób nie stwierdzono ponadnormatywnej zawartości badanych parametrów.
8. Zgodnie z art. 5 ust. 1a ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. z 2006r., Nr 123, poz. 858 z późn. zm.) w 2014r. państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni woj. podlaskiego dokonali oceny realizacji kontroli wewnętrznej jakości wody do spożycia prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjne. Stwierdzono nadal następujące nieprawidłowości: w trzech przypadkach wykonano niepełny zakres badań, w dwóch wodociągach próbki wody do badań pobierano z niewłaściwą częstotliwością, administratorzy/ właściele dwudziestu dziewięciu wodociągów nie informowali państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych o pogorszeniu jakości wody.
9. Na terenie woj. podlaskiego tylko jedno laboratorium - należące do Wodociągów Białostockich Sp. z o.o. posiadało zatwierdzony przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku system jakości, co zgodnie z obowiązującymi przepisami uprawnia do wykonywania badań w ramach kontroli wewnętrznej.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Obiekty użyteczności publicznej

W ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 3488 obiektów pełniących funkcję użyteczności publicznej. Liczba tych obiektów w porównaniu z rokiem 2013 zwiększyła się o 51. Spośród ogólnej liczby obiektów objętych ewidencją w 2014r., skontrolowano 2234 obiekty, co stanowiło 64,05%.

Z grupy obiektów skontrolowanych w 2014r. oceniono jako złe ogółem 58, co wyniosło 3,59% obiektów skontrolowanych. Największą grupę ocenionych jako złe stanowiły obiekty, które nie spełniały wymagań technicznych – 28, higieniczno-sanitarnych – 20 oraz obiekty ocenione jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym – 10.

Spośród obiektów użyteczności publicznej objętych nadzorem w 2014 roku największą liczbę obiektów ocenionych jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym stanowiły zakłady fryzjerskie – 14, obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie – 12 i inne obiekty użyteczności publicznej – 13. Najwyższy odsetek obiektów ocenionych negatywnie to: dworce autobusowe (15,38%), pływalnie w tym parki wodne (12,12%) oraz dworce i stacje kolejowe (9,09%).

Grupy obiektów użyteczności publicznej, ich ilość w ewidencji, liczbę obiektów skontrolowanych oraz liczbę obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym w latach 2013-2014 przedstawia poniższa tabela.

Grupy obiektów użyteczności publicznej woj. podlaskiego, ich ilość w ewidencji, liczba obiektów skontrolowanych oraz liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym w latach 2013 – 2014.

Lp.	Grupa obiektów użyteczności publicznej	2013 rok			2014 rok		
		Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym	Liczba obiektów objętych ewidencją	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i/lub technicznym
1	Ustępy publiczne	33	33	0	33	35	0
2	Pływalnie kryte	30	30	2	33	33	4
3	Pływalnie odkryte	10	8	0	10	9	0
4	Domy pomocy społecznej i inne	41	35	6	43	35	2

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

	jednostki pomocy społecznej oraz placówki zapewniające całodobową opiekę						
5	Noclegownie	3	3	0	3	3	0
6	Hotele	36	29	0	40	35	0
7	Motele	1	1	0	1	1	0
8	Pensjonaty	6	6	0	6	5	0
9	Kempingi	3	3	0	3	3	0
10	Schroniska, w tym schroniska młodzieżowe i pola biwakowe	25	25	0	28	20	0
11	Inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie	542	396	13	531	273	12
12	Zakłady fryzjerskie	873	647	16	917	626	14
13	Zakłady kosmetyczne	396	255	5	420	254	5
14	Zakłady tatuażu	10	9	0	10	10	0
15	Zakłady odnowy biologicznej	134	47	2	123	48	1
16	Inne zakłady świadczące usługi łączone w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej	158	105	6	148	96	2
17	Dworce autobusowe	15	14	1	13	13	2
18	Dworce i stacje kolejowe	30	25	4	27	22	2
19	Przystanie statków żeglugi śródlądowej	1	1	0	1	1	0
20	Przystanie jednostek pływających rekreacyjnych i sportowych	4	3	0	4	3	0
21	Przejścia graniczne	7	7	0	7	7	0
22	Tereny rekreacyjne	168	59	0	179	68	0
23	Cmentarze	283	97	2	284	131	0
24	Inne obiekty użyteczności publicznej	554	377	13	549	345	13

Sytuację w wybranych grupach obiektów użyteczności publicznej szczegółowo opisano poniżej.

Dworce autobusowe, dworce i stacje kolejowe

W 2014r. w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowało się 27 dworców i stacji kolejowych. Kontrolą sanitarną objęto 81,48% obiektów wykazanych w ewidencji. W porównaniu z rokiem 2013 liczba obiektów zmniejszyła się o 4. W 2014 roku został zlikwidowany i przekazany gminie w inne użytkowanie Dworzec PKP w Nurcu Stacji, natomiast poczekalnia Dworca PKP w Grajewie została zamknięta, a Dworzec PKP w Augustowie i przystanek osobowy Różanystok w gminie Dąbrowa Białostocka zostały zdjęte z ewidencji obiektów. Negatywnie z uwagi na zły stan techniczny obiektów oceniono:

- Dworzec PKP w Czeremsze ze względu na zniszczoną elewację budynku dworcowego (brudne, popisane ściany, z odpadającymi okładzinami elewacyjnymi, tablice informacyjne ze śladami korozji),
- Dworzec PKP w Sokółce również ze względu na zniszczoną elewację budynku. W 2014r. dworzec został przejęty przez Gminę Sokółka. Do Burmistrza Sokółki wystosowano wystąpienie z prośbą o wypowiedzenie się w sprawie poprawy stanu technicznego budynku dworcowego. Uzyskano informację o planowanym remoncie w 2015r.

Liczba dworców autobusowych w 2014r. również zmniejszyła się, bowiem zdjęto z ewidencji obiektów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego Dworzec autobusowy w Dąbrowie Białostockiej i Dworzec PKS w Sokółce.

Spośród 13 dworców autobusowych objętych nadzorem w 2014r. skontrolowano wszystkie. W grupie obiektów ze złym stanem higieniczno-sanitarnym i technicznym znalazły się dwa:

- Dworzec PKS w Wysokiem Mazowieckiem ze względu na zły stan techniczny ścian i sufitów: korytarza prowadzącego do toalet ogólnodostępnych, pomieszczenia poboru opłat za toalety, poczekalni dla podróżnych (brudne, z ubytkami tynku i powłok malarskich, popękane, popisane),
- Dworzec PKS w Białymstoku oceniono jako zły z uwagi na niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny w toaletach dla pracowników oraz pęknięte szyby na hali dworcowej. Za niewłaściwy stan sanitarny nałożono mandat karny w wysokości 50,00 zł. Obiekt wymaga pilnej modernizacji i dostosowania do obecnie panujących standardów.

Ustępy publiczne i ogólnodostępne

Stan sanitarno-higieniczny ustępów publicznych i ogólnodostępnych objętych nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego zarówno w 2013 jak i w 2014 roku nie budził zastrzeżeń. Przeprowadzono kontrole sanitarne 35 ustępów publicznych i 13 ogólnodostępnych, podczas których nie stwierdzono uchybień. Jednakże mając na względzie potrzeby ludności w tym zakresie nadal tego typu obiektów jest za mało.

Domy pomocy społecznej, inne placówki organizacyjne pomocy społecznej i placówki zapewniające całodobową opiekę oraz noclegownie i domy dla bezdomnych

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2014r. znajdowało się 46 obiektów. W porównaniu z rokiem 2013 ich liczba zwiększyła się o 2 ponieważ objęto nadzorem dzienny dom pomocy społecznej w Białymstoku oraz placówkę zapewniającą całodobową opiekę w powiecie bielskim. Natomiast liczba domów pomocy społecznej (19) oraz noclegowni i domów dla bezdomnych (3) w ciągu dwóch lat nie uległa zmianie.

W 2014r. skontrolowano łącznie 38 placówek, co stanowiło 82,60% tego typu obiektów objętych nadzorem. Kontrolą objęto 17 domów pomocy społecznej, co stanowiło 89,47% ich ewidencji, 5 innych placówek organizacyjnych pomocy społecznej, co stanowi 45,45% objętych ewidencją oraz wszystkie 13 placówek zapewniających całodobową opiekę, a także 3 noclegownie, domy dla bezdomnych.

Spośród łącznej liczby obiektów skontrolowanych dwa oceniono jako niespełniające wymagań higieniczno-sanitarnych i technicznych, co stanowiło 5,26% placówek skontrolowanych. Powodem takiej oceny było w przypadku domu pomocy społecznej z powiatu monieckiego, wykrycie ponadnormatywnej liczby bakterii *Legionella sp.* w sieci instalacji ciepłej wody. Prowadzone w tej sprawie postępowanie administracyjne będzie nadal prowadzone także w 2015 roku. W przypadku placówki zapewniającej całodobową opiekę z powiatu bielskiego powodem negatywnej oceny był zły stan techniczny ścian i sufitów we wszystkich pokojach mieszkalnych, w toaletach i łazienkach przy pokojach na parterze, a także WC ogólnodostępnym na piętrze budynku (zabrudzenia, odpryski farby, plamy po zaciekach, zawilgocenia).

Stan sanitarno-higieniczny i techniczny w tej grupie obiektów w porównaniu z 2013 rokiem uległ znacznej poprawie.

W 2014 roku wskutek prowadzonego postępowania administracyjnego wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-higienicznego i technicznego schroniska dla bezdomnych

w Białymstoku, które zostało odnowione oraz dwóch placówek z terenu powiatu białostockiego.

Obiekty hotelarskie oraz inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie

W ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2014r. znajdowało się 78 obiektów hotelarskich posiadających decyzje dotyczące zaszeregowania do właściwego rodzaju i kategorii. W stosunku do roku 2013 objęto nadzorem o 7 obiektów więcej m.in. 4 nowe hotele: „Supraśl” w Supraślu, „Nad Wigrami” w Gawrych Rudzie, „Nowodwory” w Ciechanowcu, „Odessa” w Wysokiem Mazowieckiem. Natomiast „Lipowy Most Golf Park” w Borkach w powiecie białostockim uzyskał status hotelu.

W 2014r. skontrolowano 64 obiekty, co stanowiło 82,05% obiektów objętych ewidencją. Wszystkie skontrolowane jednostki utrzymane były w dobrym stanie sanitarno- technicznym. Nadal najwięcej obiektów hotelarskich funkcjonuje na terenie miasta i powiatu augustowskiego (31) oraz białostockiego (23), ich liczba w stosunku do 2013 roku zwiększyła się o kolejne 3 obiekty.

W województwie podlaskim nadzorem obejmowane są również inne obiekty, w których świadczone są usługi hotelarskie. W 2014r. ewidencją objęto 531 tego typu obiektów. Spośród tej liczby najwięcej, bo 127 jest pod nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach i w stosunku do roku 2013 ich liczba zmniejszyła się o 16. Ponadto Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Augustowie nadzoruje 80 tego typu obiektów (o 1 mniej niż w roku ubiegłym), w Łomży 71 (o 9 więcej niż w 2013 roku), w Białymstoku 53 (o 1 mniej niż w roku ubiegłym). Jak wynika z powyższej statystyki w 2014 roku najwięcej nowych obiektów powstało w powiecie łomżyńskim. Jednak nadal w województwie podlaskim branża hotelarska skupia się przede wszystkim w regionach najbardziej atrakcyjnych turystycznie takich jak: Suwalszczyzna i Pojezierze Augustowskie. To nadal najbardziej dynamicznie rozwijające pod względem turystycznym regiony województwa podlaskiego. Tam jest największe skupisko ośrodków wczasowych, gospodarstw agroturystycznych oraz innych obiektów świadczących usługi hotelarskie chcących swoją ofertą zachęcić turystów z kraju i z zagranicy do odpoczynku w województwie podlaskim.

W stosunku do roku 2013 ogólna liczba obiektów świadczących usługi hotelarskie zmniejszyła się o 11. Należy zwrócić uwagę na ogromną rotację obiektów. W 2014r. działalność zakończyło m.in. 21 gospodarstw agroturystycznych (16 w powiecie suwalskim,

3 grajewskim, 2 augustowskim) ale objęto nadzorem 6 z powiatu łomżyńskiego. Ponadto likwidacji uległy 2 działające od wielu lat ośrodki wypoczynkowe: „Wodociąg” w Rajgrodzie i Uniwersytetu w Białymstoku w Ploskach nad Narwią. Natomiast w 2014 roku nadzorem objęto nowe obiekty np.: 3 w powiecie suwalskim (obiekt hotelarski „EDEN Villa & Spa”, obiekt hotelarski – „Szelment 1”, „Zajazd Budzisko”), „Pod Jabłoniami” w Augustowie, ponadto Pokoje noclegowe w Grajewie, Apartamenty gościnne „Stoczek 1929” w Białowieży, 7 pokoi gościnnych w powiecie łomżyńskim.

W roku 2014 skontrolowano ogółem 373 tego typu obiektów świadczących usługi hotelarskie, co stanowiło 70,24% tych obiektów objętych ewidencją. Do grupy obiektów skontrolowanych i ocenionych jako złe zaliczono 12 obiektów, co wynosi 3,21% obiektów skontrolowanych. Uchybienia dotyczące stanu technicznego stwierdzono w 9 obiektach, spośród których 7 zlokalizowanych jest w powiecie augustowskim i po 1 w powiecie hajnowskim i grajewskim.

Do najczęściej stwierdzanych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej uchybień należały: zły stan techniczny ścian, stolarki okiennej i drzwiowej (zniszczone, popękane, z ubytkami tynku i zawilgocone ściany, zniszczona, skorodowana stolarka okienna, w jednym obiekcie brak możliwości otwarcia okien i ich umycia), brak prawidłowej wentylacji, w 2 obiektach stwierdzono zniszczoną elewację zewnętrzną domków campingowych (łuszcząca się farba). W zakresie stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego złe oceniono 2 obiekty z Augustowa, z uwagi na: ogólny brak porządku w pomieszczeniach obiektów, nieuporządkowany teren jednego obiektu, zły stan techniczny ścian i sufitów pomieszczeń, niesprawną wentylację oraz wiele drobnych usterek odnoszących się do braku lub niesprawnego sprzętu i urządzeń w pokojach mieszkalnych. Natomiast w zakresie stanu higieniczno-sanitarnego oceniono negatywnie jeden obiekt z Białegostoku z uwagi na brudne toalety, niewłaściwą czystość bieżąca pokoi, nieuporządkowany teren wokół budynku.

Kąpielisko i miejsca wykorzystywane do kąpeli

Kąpielisko oraz miejsca wykorzystywane do kąpeli w sezonie letnim 2014r. prowadziły działalność zgodnie ze zmianami zawartymi w ustawie Prawo wodne stanowiącymi wdrożenie do polskiego prawa postanowień dyrektywy 2006/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lutego 2006r. dotyczącej zarządzania jakością wody w kąpieliskach i uchylającą dyrektywę 76/160/EWG.

Na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 1 kąpielisko na Zalewie „Arkadia” w Suwałkach. Nadzór nad jakością wody prowadził Państwowy Powiatowy Inspektor

Sanitarny w Suwałkach. W 2013 roku były dwa kąpieliska, jednak w 2014 roku administrator Zalewu Nr 2 w Siemiatyczach zrezygnował z organizacji kąpieliska na rzecz miejsca wykorzystywanego do kąpieli.

Zalew „Arkadia” w Suwałkach, na którym zlokalizowane jest kąpielisko zasilany jest przez rzekę Czarna Hańcza. Teren plaży ciągnie się wzdłuż północnej linii brzegowej zalewu. Przy plaży znajdują się pomosty pływające oraz wieża obserwacyjna dla ratowników. Strefy kąpieli są trwale wyznaczone, wydzielony jest również brodzik dla dzieci o głębokości do 40 cm. W środkowej części plaży zlokalizowany jest budynek zaplecza składający się z trzech wydzielonych funkcjonalnie części:

- pomieszczenia ratowników wraz z pomieszczeniem udzielania pierwszej pomocy,
- wypożyczalni sprzętu pływającego wraz z zapleczem sanitarnym dla kąpiących się,
- lokalu gastronomicznego.

W sąsiedztwie kąpieliska znajduje się plac zabaw dla najmłodszych, boisko do siatkówki plażowej, skate park oraz siłownia pod gołym niebem dla dorosłych. Ponadto infrastrukturę kąpieliska uzupełniają ścieżki piesze i rowerowe, ciągnące się wokół całego Zalewu „Arkadia”.

Do najistotniejszych elementów nadzoru sanitarnego nad kąpieliskiem należy ocena jakości wody, prowadzona zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 kwietnia 2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. z 2011, Nr 86, poz. 478). Organizator kąpieliska jest zobowiązany do ustalenia wspólnie z właściwym państwowym powiatowym inspektorem sanitarnym harmonogramu poboru próbek w sezonie kąpielowym i wykonywania zgodnie z nim badania wody tak, aby każde kąpielisko było zbadane minimum czterokrotnie w trakcie jego funkcjonowania.

Zgodnie z ww. zapisami rozporządzenia próby wody pobierano zgodnie z ustaleniami zawartymi pomiędzy organizatorem i Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Suwałkach w formie harmonogramu pobierania próbek wody z kąpieliska, który był zatwierdzony przez Główny Inspektorat Sanitarny w Warszawie.

Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Suwałkach w sezonie letnim 2014r. przeprowadził 3 kontrole kąpieliska, podczas których nie stwierdził uchybień.

Do badań laboratoryjnych pobrano 5 prób wody, z czego 1 próbę w ramach kontroli urzędowej, a 4 próby w ramach kontroli wewnętrznej. Na podstawie wyników badań wody – własnego oraz przekazanych przez organizatora w trakcie sezonu kąpielowego Państwowy

Powiatowy Inspektor Sanitarny w Suwałkach wydał łącznie 5 bieżących ocen o jakości wody w kąpielisku.

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku działając na podstawie art. 4 ust 1 pkt.1, a także art. 12a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011r., Nr 212, poz. 1263 z późn. zm.), art. 156 ust. 1 pkt. 8 i ust. 2 oraz art. 163 ust 1. pkt 1a ustawy Prawo wodne (Dz. U. z 2012r., poz. 145 z późn. zm.), rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 08 kwietnia 2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. z 2011r. Nr 86, poz. 478) w dniu 18.06.2014r. wydał komunikat stwierdzający przydatność wody do kąpieli i informując jednocześnie o przewidywanym czasie trwania sezonu kąpielowego na Zalewie „Arkadia” w Suwałkach tj. od 21.06. do 31.08.2014r.

Zgodnie z zapisami art. 6 pkt. 2 ustawy - Prawo wodne organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej są obowiązane do prowadzenia od sezonu kąpielowego w 2013r. internetowego Serwisu kąpieliskowego. Serwis kąpieliskowy zawiera informacje dotyczące kąpielisk, a w szczególności: wykaz kąpielisk, klasyfikację wody w każdym kąpielisku na przestrzeni ostatnich trzech lat oraz profilu wody w kąpielisku, bieżącą ocenę jakości wody w kąpielisku, informację o zakazie kąpieli wraz ze wskazaniem przyczyn zakazu oraz informację o innych zaleceniach dotyczących jakości wody, ogólny opis wody w kąpielisku, sporządzony w oparciu o profil wody w kąpielisku, przedstawiony w języku nietechnicznym. Ponadto informacje o: możliwości występowania krótkotrwałych zanieczyszczeń, liczbie dni, w których kąpiel była zakazana w czasie poprzedniego sezonu kąpielowego, z uwagi na takie zanieczyszczenie, ostrzeżeniu o każdym takim występującym lub przewidywanym zanieczyszczeniu. Jak również dane o rodzaju oraz spodziewanym czasie trwania sytuacji wyjątkowej, której występowania nie przewiduje się przeciętnie częściej niż raz na cztery lata.

Krajowy serwis informacyjny prowadzony był przez Główny Inspektorat Sanitarny w Warszawie w oparciu o dane z szesnastu wojewódzkich stacji sanitarno-epidemiologicznych na stronie internetowej: www.sk.gis.gov.pl Aktualizacja danych odbywała się na bieżąco.

Na terenie województwa podlaskiego w 2014r. funkcjonowało 37 miejsc wykorzystywanych do kąpieli. Na podstawie przekazywanych wyników badań przez organizatorów miejsc wykorzystywanych do kąpieli państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego dokonywali bieżącej oceny jakości wody.

W trakcie trwania sezonu kąpielowego kwestionowana była jakość wody do kąpielii w dwóch miejscach:

- Zbiorniku Małej Retencji w Michałowie (na rzece Supraśl) - od 01 do 31.08.2014r.- ze względu na ponadnormatywną liczbę bakterii *Escherichia coli* oraz zakwit sinic. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku po przeanalizowaniu wyników laboratoryjnych prób wody pobranych na zlecenie organizatora stwierdził nieprzydatność wody do kąpielii z uwagi na ponadnormatywną liczbę bakterii *Escherichia coli*. Nadano telefonogram w tej sprawie oraz wydano decyzję nakazującą organizatorowi wprowadzenie zakazu kąpielii i korzystania z wody w miejscu wykorzystywanym do kąpielii oraz oznakowanie tablicą informacyjną o zakazie kąpielii. Decyzji nadano rygor natychmiastowej wykonalności. W sierpniu jeszcze trzykrotnie w ramach kontroli urzędowej Zbiornika Małej Retencji w Michałowie organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dokonywały wizualnej oceny lustra wody i nadal stwierdzały zakwit sinic. Do końca sezonu kąpielowego decyzja o nieprzydatności wody do kąpielii była aktualna,
- na Zalewie w Sokółce zakaz kąpielii trwał od 12 do 14.08.2014r. ze względu na zakwit sinic. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sokółce po przeprowadzeniu kontroli urzędowej miejsca wykorzystywanego do kąpielii na Zalewie w Sokółce i oceny wizualnej lustra wody stwierdził występowanie sinic wzdłuż brzegu. Decyzją orzekł o nieprzydatności wody do kąpielii i nakazał oznakowanie miejsca tablicą informacyjną o zakazie kąpielii. Administrator Zalewu w Sokółce w ramach kontroli wewnętrznej już po dwóch dniach dokonał wizualnej oceny lustra wody oraz dostarczył wyniki badań laboratoryjnych wody, na podstawie których Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sokółce wydał decyzję o przydatności wody do kąpielii.

Informacje na temat przydatności wody do kąpielii w miejscach wykorzystywanych do kąpielii dostępne były na stronie internetowej Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Białymstoku: www.wsse.bialystok.pl (w zakładce monitoring wody) oraz w Biuletynie Informacji Publicznej.

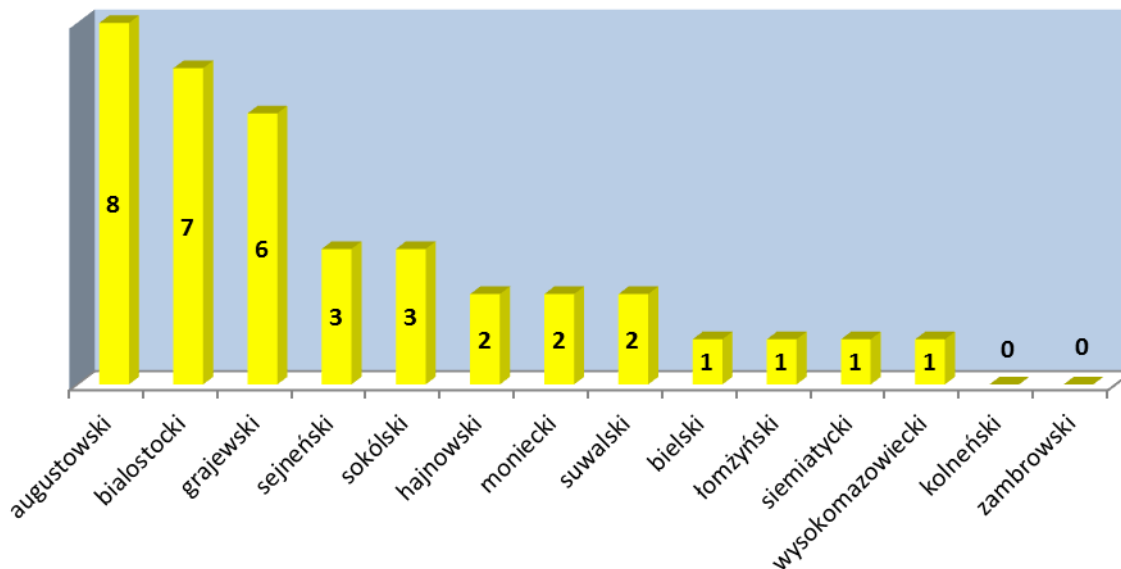
Ponadto w trakcie trwania sezonu kąpielowego Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku nałożył mandat karny w wysokości 200,00 zł na organizatora miejsca wykorzystywanego do kąpielii w Wasilkowie na rzece Supraśl ze względu na to, iż nie przekazał temu organowi wyników badań jakości wody i miejsce wykorzystywane do kąpielii zostało uruchomione bez oceny jakości wody, co stanowiło naruszenie art. 34d ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001r. Prawo wodne (Dz. U. z 2012r., poz. 145 z późn. zm.).

Zgodnie z zebranymi informacjami od państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego w sezonie letnim 2014 roku:

- na terenie powiatu monieckiego były miejsca, które okoliczna ludność zwyczajowo wykorzystywała do kąpieli, ale nie były nadzorowane. Zlokalizowane były: na rzece Narew w gminie Trzcianne i Krypno, na rzece Biebrza w Osowcu oraz sztucznym zbiorniku w Jasionówce. Władze samorządowe nie dążyły jednak do tworzenia tam oficjalnych miejsc wykorzystywanych do kąpieli lub kąpielisk, które gwarantowałyby bezpieczeństwo osobom z nich korzystającym,
- na terenie powiatu augustowskiego podczas prowadzonych kontroli obiektów przy których zlokalizowane są miejsca wykorzystywane do kąpieli, zwrócono uwagę na coraz mniejsze zainteresowanie i motywację dzierżawców/właścicieli tych obiektów do organizowania tam miejsc wykorzystywanych do kąpieli. Powodem są dodatkowe koszty, które musi ponieść organizator takiego miejsca związane z badaniem wody i monitorowaniem jej jakości oraz zatrudnieniem ratowników, a także uzyskaniem opinii WOPR. Na 8 funkcjonujących w powiecie augustowskim miejsc wykorzystywanych do kąpieli (największa liczba w województwie podlaskim) 5 nie posiadało kontroli obszaru wodnego przez ratowników wodnych.

W 2014 roku największa liczba miejsc wykorzystywanych do kąpieli zlokalizowana była na terenie ww. powiatu augustowskiego – 8, białostockiego - 7 i grajewskiego – 6. Na terenie dwóch powiatów: sejneńskiego, sokólskiego znajdowały się po 3 miejsca wykorzystywane do kąpieli, natomiast w powiecie hajnowskim, suwalskim i monieckim znajdowały się po 2 miejsca wykorzystywane do kąpieli, a w pozostałych powiatach: bielskim, łomżyńskim, siemiatyckim i wysokomazowieckim po 1 miejscu. Na terenie powiatu kolneńskiego i zambrowskiego nie było miejsc wykorzystywanych do kąpieli. Obrazowo sytuację przedstawia poniższy wykres oraz tabela.

Liczba miejsc wykorzystywanych do kąpielii w powiatach województwa podlaskiego w 2014 roku

Lista miejsc wykorzystywanych do kąpielii w powiatach województwa podlaskiego w sezonie letnim 2014r.

Lp.	Powiat	Nazwa akwenu	Adres miejsca wykorzystywanego do kąpielii	Jakość wody do kąpielii
1.	augustowski	Jezioro Necko	Plaża "Radiowej Trójki" nad jeziorem Necko w Augustowie	przydatna
2.	augustowski	Jezioro Necko	Augustów ul. Wczasowa 1-2	przydatna
3.	augustowski	Jezioro Serwy	Ośrodek Sportów Wodnych "CHRIS" w Serwach 1, gm. Płaska	przydatna
4.	augustowski	Jezioro Serwy	Serwy Plaża nad jeziorem Serwy (działka 101)	przydatna
5.	augustowski	Jezioro Paniewo	Płaska Plaża nad jeziorem Paniewo (Binduga)	przydatna
6.	augustowski	Jezioro Orle	Płaska Plaża nad jeziorem Orle	przydatna
7.	augustowski	Jezioro Mikaszewo	Jazy nad jeziorem Mikaszewo (Binduga)	przydatna
8.	augustowski	Jezioro Serwy	Mołowiste Plaża nad jeziorem Serwy (Binduga)	przydatna
9.	białostocki	rzeka Supraśl	Supraśl	przydatna
10.	białostocki	Zalew Czarna Białostocka na rzece Czapielówka	Czarna Białostocka	przydatna
11.	białostocki	zbiornik rekreacyjno-retencyjny w Zarzeczanach	Zarzeczań	przydatna
12.	białostocki	Zalew Siemianówka	Rudnia	przydatna
13.	białostocki	Zbiornik Małej Retencji w Michałowie	Michałow	nieprzydatna
14.	białostocki	rzeka Narew	Uhow	przydatna

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

15.	bialostocki	rzeka Supraśl	Wasilków	przydatna
16.	bielski	rzeka Narew	Ośrodki Wypoczynkowe w okolicy wsi Ploski	przydatna
17.	grajewski	Jezioro Rajgrodzkie	Rajgród, ul. Leśna 21	przydatna
18.	grajewski	Jezioro Rajgrodzkie	Rajgród, ul. Leśna 3	przydatna
19.	grajewski	Jezioro Rajgrodzkie	Rajgród, ul. Szkolna	przydatna
20.	grajewski	Jezioro Rajgrodzkie	Tama k/Rajgrodu	przydatna
21.	grajewski	Jezioro Rajgrodzkie	Tama k/Rajgrodu	przydatna
22.	grajewski	Jezioro Dręstwo	Wóznawieś gm. Rajgród	przydatna
23.	hajnowski	Miejsce wykorzystywane do kąpieli „Dubicze Cerkiewne”	Dubicze Cerkiewne gm. Dubicze Cerkiewne	przydatna
24.	hajnowski	Miejsce wykorzystywane do kąpieli „Repczyce”	Repczyce gm. Kleszczele	przydatna
25.	łomżyński	rzeka Narew	Łomża - przy moście Hubala	przydatna
26.	moniecki	„NAD BIEBRZĄ” w Goniądzu	Goniądz, ul. Demokratyczna 2	przydatna
27.	moniecki	MWdK w Dolistowie	Dolistowo b/n gm. Jaświły	przydatna
28.	sejneński	Jezioro Pomorze	Ośrodek Wypoczynkowy FZZPPRiTv w Posejnelach 26; gm. Giby	przydatna
29.	sejneński	Jezioro Pomorze	Ośrodek Turystyczny „Kukle” Zygmunt Modzelewski Kukle; gm. Giby	przydatna
30.	sejneński	Jezioro Pomorze	Ośrodek Wezasowy „Campercamp” Giby 91A	przydatna
31.	siemiatycki	Zalew Nr 2	Siemiatycze, ul. Sportowa	przydatna
32.	sokólski	Zalew Sokółka	Sokółka, ul. Wodna	przydatna
33.	sokólski	Zalew Korycin	Korycin, ul. Słowiańska	przydatna
34.	sokólski	Zalew Karpowicze	Karpowicze, gm. Suchowola	przydatna
35.	suwalski	Jezioro Wigry	Stary Folwark – MWdK przy PTTK	przydatna
36.	suwalski	Jezioro Czarne	Krzywe	przydatna
37.	wysokomazowiecki	Miejsce wykorzystywane do kąpieli na rzece Nurzec w Ciechanowcu	Ciechanowiec	przydatna

Pobór prób wody w miejscach wykorzystywanych do kąpieli prowadzony był zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 08 kwietnia 2011r. w sprawie prowadzenia nadzoru nad jakością wody w kąpielisku i miejscu wykorzystywanym do kąpieli (Dz. U. z 2011, Nr 86, poz. 478) przez organizatorów tych miejsc, którzy w ramach kontroli wewnętrznej przed rozpoczęciem sezonu kąpielowego pobierali po jednej próbce wody

i jeden raz w trakcie jego trwania. Sprawozdania z wynikami badań laboratoryjnych przekazywane były państwowym powiatowym inspektorom sanitarnym województwa podlaskiego, którzy na ich podstawie wydawali oceny i decyzje o przydatności wody do kąpiel.

W trakcie trwania sezonu kąpielowego 2014r. państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego wydali 83 oceny o dobrej jakości wody i 4 oceny o nieprzydatności wody do kąpiel.

Ustawodawca w obowiązujących przepisach prawnych nie obliuguje organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej do przeprowadzania kontroli miejsc wykorzystywanych do kąpiel, a jedynie do dokonania bieżącej oceny jakości tej wody na podstawie przekazywanych przez organizatora miejsca wykorzystywanego do kąpiel sprawozdań z badań wody. Niemniej jednak większość państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego mając na względzie sprawowanie bezpośredniego nadzoru nad obiektami, w sezonie letnim zarządzili przeprowadzenie kontroli tych miejsc i terenu wokół nich. W 2014 roku na 37 objętych ewidencją miejsc wykorzystywanych do kąpiel skontrolowano 26. Ponadto pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego podczas kontroli miejsc wykorzystywanych do kąpiel dokonywali kontroli wizualnej w zakresie: obecności zakwitów sinic, czy obecności innych zanieczyszczeń i odpadów jak: materiały smoliste, szkło, tworzywa sztuczne, przedmioty pływające jak również zwracali uwagę na ich wyposażenie. Na podstawie kontroli w 2014 roku czterokrotnie stwierdzono zakwit sinic: 3 krotnie na zbiorniku małej retencji w Michałowie i raz na Zalewie w Sokółce.

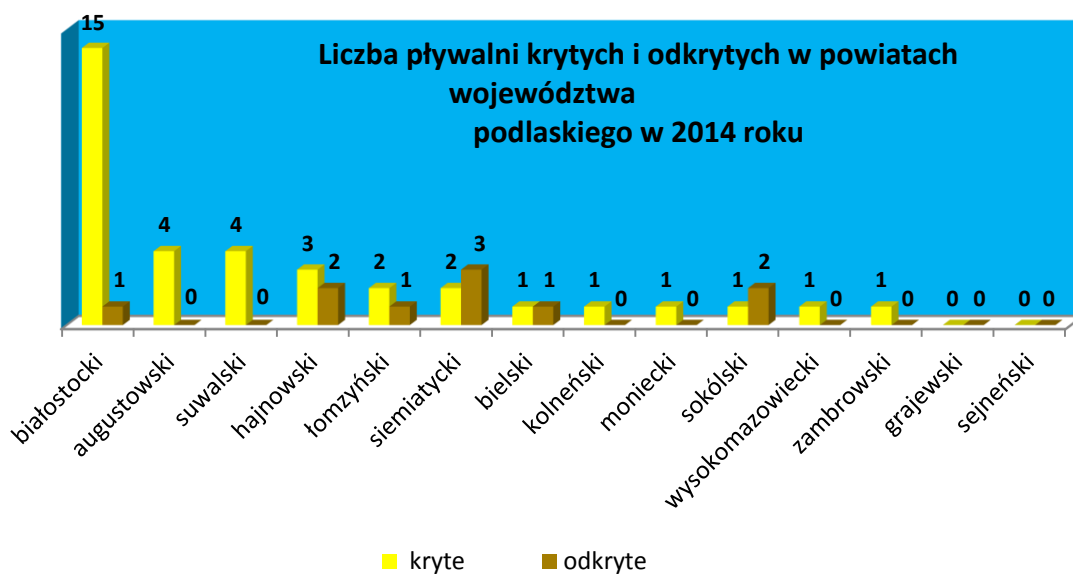
Pływalnie kryte i odkryte

Pływalnie z uwagi na związane z korzystaniem z nich ryzyko zakażeń wymagają szczególnego nadzoru. Kontrola jakości wody basenowej jest ważnym elementem tego nadzoru, ale właściwa jej realizacja ciągle natrafia na trudności, wynikające z braku szczegółowych regulacji prawnych określających wymagania, jakim powinna odpowiadać woda, oraz sposób ich kontroli i oceny.

W 2014r. w ewidencji organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego znajdowały się 43 pływalnie, z czego 33 to obiekty kryte, w tym 5 parków wodnych oraz 10 pływalni odkrytych funkcjonujących sezonowo. Liczbę pływalni krytych i odkrytych zlokalizowanych w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego w 2014r. przedstawia wykres.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Liczba pływalni krytych i odkrytych w powiatach województwa podlaskiego w 2014r.

Liczba pływalni w porównaniu z 2013r. zwiększyła się o 3. W roku 2014 nadzorem objęto 3 pływalnie kryte:

- Centrum Wypoczynkowo - Szkoleniowego "Laguna" w Augustowie,
- Basen Rehabilitacyjny Przedszkola Samorządowego Nr 58 w Białymstoku,
- Pływalnię w Hotelu „Borowinowy Zdrój” w Supraślu.

W 2014r. skontrolowano 42 pływalnie, czyli wszystkie funkcjonujące w tym roku. Nie skontrolowano basenu odkrytego ZOL w Bacikach Średnich (sezonowy) z uwagi na pisemną informację właściciela obiektu o nienapełnianiu wodą niecki basenu w sezonie letnim 2014r.

Stan sanitarno-techniczny nadzorowanych pływalni w 2014r. w porównaniu z rokiem ubiegłym utrzymywał się na tym samym poziomie. Obiekty ocenione jako złe pod względem higieniczno-sanitarnym i technicznym zlokalizowane były w powiecie augustowskim (3 w tym 1 park wodny) i suwalskim (1).

Podczas prowadzonych czynności kontrolnych stwierdzono uchybienia dotyczące stanu sanitarnego pływalni w powiecie augustowskim m.in. zanieczyszczone dno niecki basenowej (biały osad, resztki piasku), przetrzymywanie zbędnych przedmiotów w miejscach do tego nieprzeznaczonych (w korytarzu), przepelniony kosz w toalecie ogólnodostępnej, brak podajników lub suszarek do rąk w dwóch pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych w SPA. Za stwierdzone uchybienia sanitarne w pływalni ukarano mandatem karnym w wysokości 200,00 zł. Właściciel obiektu uchybienia stwierdzone podczas kontroli usunął jeszcze przed wydaniem decyzji administracyjnej.

W parku wodnym na terenie powiatu augustowskiego stwierdzano oprócz uchybień dotyczących stanu sanitarnego np.: nieuporządkowane pomieszczenie podbasenia, zakurzone elementy dekoracyjne, stwierdzono także usterki odnoszące się do stanu technicznego obiektu (wykwity rdzy na podwieszanym suficie w części mokrej basenu, brak osłon na filtrach w podłodze niecki basenowej rekreacyjnej). Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Augustowie do połowy 2015r. będzie prowadził postępowanie administracyjne w tej sprawie. Ponadto w obiekcie w ciągu 2014 roku urzędowy nadzór nad jakością wody był bardzo utrudniony ponieważ park wodny często był nieczynny.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni w Augustowie i Suwałkach nadal prowadzą postępowanie administracyjne mające na celu poprawę stanu technicznego 2 pływalni. Dotyczy ono przede wszystkim nieodpowiedniego stanu technicznego: drzwi w toaletach i przebieralniach, podłóg w szatniach, płytek ściennych w szatni damskiej, ścian i futryn drzwiowych w pomieszczeniu konserwatorów, stolarki okiennej w pomieszczeniu ratowników, krat przy niecce basenowej, osłon grzejników na pływalni, a także stanu technicznego ścian i sufitów niektórych pomieszczeń (korytarza komunikacyjnego, hali z nieckami basenowymi, pomieszczeń ratowników).

W ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego nad 43 pływalniami (w tym 10 odkrytymi) organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2014r. przeprowadziły łącznie 169 kontroli, z czego 13 na basenach odkrytych funkcjonujących sezonowo. W odniesieniu do 5 obiektów państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w 2014 roku prowadzili, a w 2015r. nadal w 3 obiektach będą prowadzić postępowanie administracyjne, mające na celu eliminację uchybień stwierdzonych podczas kontroli, a odnoszących się do stanu technicznego obiektów.

Wskutek prowadzonego postępowania administracyjnego poprawę stanu sanitarno-technicznego uzyskano w 2 pływalniach (w tym 1 parku wodnym) w powiecie białostockim. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku prowadził postępowanie administracyjne dotyczące stanu technicznego: niecek basenów (zimnego, z falą i brodzika dla dzieci), schodów wejściowych do niecek basenu, jacuzzi, łazienek, ścian i sufitów w szatni oraz w pomieszczeniach z nieckami basenowymi. Polecenia decyzji zostały wykonane.

W ramach podejmowanych działań profilaktyczno-prewencyjnych zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa osób kąpiących się, tak jak w ubiegłym roku, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego prowadziły nadzór nad jakością wody w pływalniach krytych, odkrytych i parkach wodnych. W tym celu w 2014r.

przeprowadzono łącznie 397 badań laboratoryjnych, z czego 11 w pływalniach odkrytych. W 15 obiektach (w tym 2 pływalniach odkrytych) w ciągu roku stwierdzano obecność dużej liczby bakterii w wodzie do kąpielii, a w 1 przypadku zawyżony poziomu chloru wolnego w niecce pływalni. Właściwi państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni obligowali właścicieli pływalni do przeprowadzenia działań mających na celu poprawę jakości wody. W związku z tym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego wystosowały 15 wystąpień (w tym 2 dotyczyły jakości wody w pływalniach odkrytych) i nadały 16 telefonogramów (w tym 1 dotyczący jakości wody w pływalni odkrytej). W większości przypadków właściciele lub administratorzy pływalni każdorazowo wdrażali działania naprawcze mające na celu poprawę jakości wody do kąpielii. Zlecali pobór prób wody do badań laboratoryjnych, a wyniki potwierdzające dobrą jej jakość dostarczali właściwemu państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu.

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku w związku z sytuacją epidemiologiczną województwa podlaskiego dotyczącą zachorowań na enterowirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych w sierpniu 2014r. zarekomendował wzmoczenie reżimu sanitarno-epidemiologicznego w pływalniach/basenach kąpielowych powiatów: białostockiego, bielskiego, hajnowskiego, sokólskiego, zambrowskiego poprzez:

- wzmoczenie nadzoru nad higieną osób kąpiących się w pływalni/basenie szczególnie przed wejściem do niecki poprzez dokładne umycie pod prysznicem całego ciała,
- zalecenie używania podwyższonego stężenia chloru,
- zalecenie nie korzystania z pływalni osób poniżej 13 roku życia w przypadku przekroczenia jakichkolwiek wskaźników zanieczyszczenia kałowego,
- prowadzenie bieżącej kontroli wody na pływalni/basenie oraz przesłanie aktualnych wyników badań wody wykonywanych we własnym zakresie w ramach kontroli wewnętrznej w szczególności po przerwie eksploatacyjnej.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni w Białymstoku, Bielsku Podlaskim, Hajnówce, Sokółce, Zambrowie oraz Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku nadzorujący pod względem sanitarnym baseny /pływalnie wdrożyli odpowiednie działania mające na celu wyegzekwowanie powyższych zaleceń m.in. do zarządców nadzorowanych obiektów wystosowano wystąpienia o wzmoczeniu reżimu sanitarno – epidemiologicznego.

W związku z zaistniałą sytuacją zmieniono zakres badań wody z pływalni z gronkowców koagulazo – dodatnich na paciorkowce kałowe oprócz badanej ogólnej liczby bakterii na agarze, bakterii grupy coli i *Escherichia coli*.

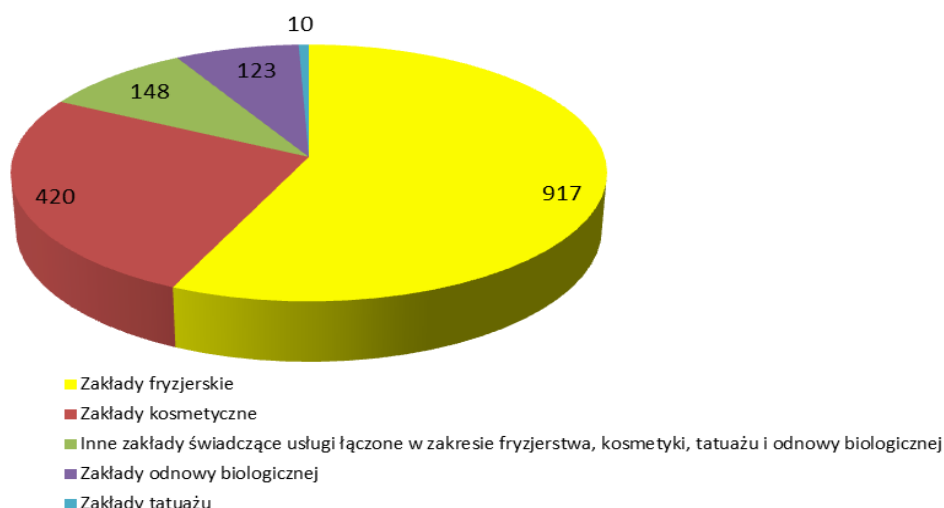
Cotygodniowe raporty z sytuacji epidemicznej w zakresie zachorowań na enterowirusowe zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych w województwie podlaskim wraz z załączonymi tabelami dotyczącymi wyników badania jakości wody z pływalni powiatów objętych wzmożonym reżimem sanitarnym oraz z miejsc wykorzystywanych do kąpieli (w sierpniu) przesyłano Głównemu Inspektoratowi Sanitarnemu i Narodowemu Instytutowi Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny w Warszawie od sierpnia do grudnia 2014r. tj. do momentu wygaśnięcia ogniska enterowirusowego zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z ww. usług

W roku 2014 w ewidencji państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa podlaskiego ujęto łącznie 1618 tego typu obiektów. Największą grupę stanowiły zakłady fryzjerskie – 917, zakłady kosmetyczne – 420, inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna usługa - 148 oraz zakłady odnowy biologicznej – 123. Najmniejszą grupę zakładów stanowiły zaś zakłady świadczące usługi tatuażu, których w województwie podlaskim w 2014r. było tylko 10. Powyższe zestawienie przedstawia wykres.

Liczba obiektów świadczących ww. usługi rokrocznie ulega zwiększeniu. W porównaniu z 2013 rokiem w 2014r. ewidencją objęto o 47 zakładów więcej.

Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu, odnowy biologicznej i inne, w których świadczone są łącznie więcej niż jedna z ww. usług będące w ewidencji w 2014r.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Pracownicy organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2014r. skontrolowali ogółem 1034 obiekty świadczące usługi fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej i tatuażu oraz zakładów świadczących łącznie ww. usługi, co stanowi 64% ogólnej liczby obiektów tego typu będących w ewidencji województwa.

Spośród 917 zakładów fryzjerskich w 2014r. skontrolowano 626, co stanowi 68% objętych ewidencją w województwie podlaskim. Z 420 zakładów kosmetycznych skontrolowano 254, co stanowi 60% tego typu zakładów. Natomiast ze 123 gabinetów odnowy biologicznej skontrolowano 48, co stanowi 39 % zakładów objętych ewidencją. Spośród 148 zakładów świadczących usługi łączone skontrolowano 96, co stanowi 65% tych obiektów objętych ewidencją.

Skontrolowano wszystkie (10) gabinety tatuażu, będące w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Nadal na terenie województwa podlaskiego najwięcej obiektów świadczących usługi w zakresie fryzjerstwa, kosmetyki, tatuażu i odnowy biologicznej zlokalizowanych jest w mieście Białystok i powiecie białostockim – 684, co stanowi aż 42% wszystkich tego typu obiektów objętych ewidencją. Na terenie miasta i powiatu łomżyńskiego zarejestrowano 168 obiektów zaś miasta i powiatu suwalskiego zewidencjonowano 165 ww. zakładów.

Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w związku ze stwierdzonymi uchybieniami w ww. zakładach prowadzili postępowanie administracyjne mające na celu wyegzekwowanie dobrego stanu higieniczno-sanitarnego i technicznego nadzorowanych obiektów.

Na 1034 skontrolowane obiekty świadczące wszystkie wyżej wymienione usługi na koniec roku, 22 zakwalifikowano jako złe - pod względem higieniczno-sanitarnym, co stanowi tylko 1,6%. Pod względem technicznym takich obiektów było 5, co stanowi 0,5%.

Najczęściej stwierdzane uchybienia natury higieniczno-sanitarnej dotyczyły braku sterylizacji i dezynfekcji narzędzi do wykonywania usług, stosowania brudnej bielizny przy wykonywaniu usług, braku procedur postępowania przy zabiegach naruszających ciągłość tkanek, używania brudnych maszynek do strzyżenia i przyborów do makijażu, braku umywalki do mycia rąk w toalecie dla pracowników.

Najczęściej stwierdzane uchybienia natury technicznej związane były ze złym stanem technicznym ścian i sufitów na zapleczach oraz w pomieszczeniach użytkowych.

Nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad ww. obiektami prowadzony jest w oparciu o:

- ustawę z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (Dz. U. z 2013r. poz. 947 późn. zm.),
- ustawę z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2013r. poz. 1409 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2002r. Nr 75, poz. 690 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003r. Nr 169, poz. 1650 z późn. zm.),
- rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 października 2002r. w sprawie nadania funkcjonariuszom organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej uprawnień do nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego (Dz. U. z 2014r. poz. 282).

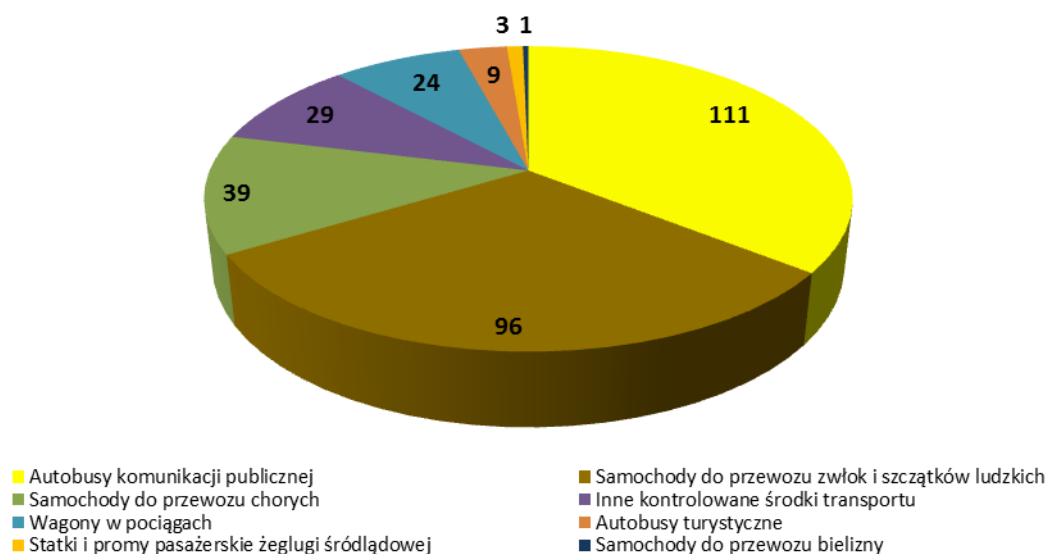
Brak szczegółowego aktu prawnego jakim było rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 lutego 2004r. w sprawie szczegółowych wymagań sanitarnych, jakim powinny odpowiadać zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej, które utraciło moc z dniem 2 stycznia 2012r. utrudnia nadzór nad obiektami stanowiącymi jedną z największych grup obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych przez pion higieny komunalnej.

Środki transportu

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w 2014r. przeprowadzili ogółem 312 kontroli środków transportu. W liczbie tej znalazło się 111 autobusów komunikacji publicznej, 96 samochodów do przewozu zwłok i szczątków, 24 wagony w pociągach, 39 samochodów do przewozu chorych, 9 autobusów turystycznych, 3 statki pasażerskie żeglugi śródlądowej, 1 samochód do przewozu bielizny oraz 29 innych środków transportu.

Liczba skontrolowanych środków transportu na terenie województwa podlaskiego w 2014r.

Spośród skontrolowanych środków transportu - 5 (autobusy komunikacji publicznej) znalazło się w grupie obiektów ze złym stanem technicznym, co stanowiło 1,6 % środków transportu skontrolowanych. Stwierdzono w nich zniszczone fotele pasażerskie. W celu wyeliminowania nieprawidłowości została wydana decyzja administracyjna.

Badania ciepłej wody użytkowej z instalacji wewnętrznej obiektów użyteczności publicznej województwa podlaskiego w kierunku wykrywania bakterii *Legionella sp.*

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku mając na względzie zapisy rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r. Nr 61, poz. 417 z późn. zm.), rokrocznie biorąc pod uwagę zagrożenie zachorowania na legionellozę uwzględnia przede wszystkim pobór próbek w zakładach opieki zdrowotnej zamkniętej tj. szpitalach, zakładach opiekuńczo–lecniczych, zakładach pielęgnacyjno–opiekuńczych, sanatorium, domach pomocy społecznej i obiektach pełniących taką rolę, bursach szkolnych, domach studenta oraz innych zamieszkania zbiorowego.

W województwie podlaskim w 2014r. badanie wody ciepłej z instalacji tej wody w kierunku wykrywania bakterii *Legionella sp.* przeprowadzono w 40 następujących obiektach pobierając 57 próbek wody ciepłej:

- 14 szpitalach,
- 12 innych obiektach użyteczności publicznej,

- 10 domach pomocy społecznej i pełniących taką rolę obiektach zapewniających całodobową opiekę,
- 2 zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych,
- 1 sanatorium,
- 1 domu opieki hospicyjnej.

Spośród 32 szpitali organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego badaniami w kierunku wykrywania bakterii *Legionella sp.* w instalacji ciepłej wody obiektów objęły 14, co stanowiło 43,75% szpitali działających w województwie. W 6 szpitalach spośród 14 stwierdzono skażenie bakteriami *Legionella sp.* instalacji ciepłej wody, co stanowiło 42,85% szpitali objętych badaniami.

Spośród 10 domów pomocy społecznej, w których wykonano badania w 2 stwierdzono średnie skażenie bakteriami *Legionella sp.* instalacji ciepłej wody.

W 6 innych obiektach użyteczności publicznej spośród 12 objętych badaniami tj. w domach studenta na terenie Białegostoku stwierdzono wysokie w trzech z nich, bardzo wysokie w jednym oraz średnie w dwóch skażenie bakteriami *Legionella sp.* instalacji ciepłej wody.

Państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego w 2014r. prowadzili i nadal będą prowadzić w roku 2015 postępowanie administracyjne nakazujące zmniejszenie liczby bakterii w wodzie ciepłej użytkowej. W przypadku stwierdzenia wysokiego i bardzo wysokiego skażenia instalacji ciepłej wody obiektu nakazywano:

- natychmiastowe wyłączenie z eksploatacji urządzeń i instalacji wody ciepłej w miejscu stwierdzenia skażenia,
- przystąpienie do działań interwencyjnych włącznie z czyszczeniem i dezynfekcją systemu instalacji wewnętrznej wody ciepłej w obiekcie oraz zakazania korzystania z pryszniców,
- przedstawienie do wglądu wyników badań próbek wody ciepłej z instalacji wewnętrznej obiektu na obecność bakterii *Legionella sp.* zlokalizowanych w określonych w decyzji punktach,
- przedstawienie do wglądu co 3 miesiące wyników badań próbek wody ciepłej z instalacji wewnętrznej w budynku obiektu na obecność bakterii *Legionella sp.* zlokalizowanych w punkcie czerpalnym najdalej położonym od zbiornika ciepłej wody.

Przejścia graniczne

W 2014 roku w obrębie województwa podlaskiego na granicy polsko-białoruskiej (245,9 km) funkcjonowało 7 przejść granicznych, w tym:

- **4 drogowe:**

- „Kuźnica Białostocka – Bruzgi” - zlokalizowane w powiecie sokólskim (dozwolony ruch graniczny osobowy i towarowy),
- „Bobrowniki – Bierestowica” - zlokalizowane w powiecie białostockim (dozwolony ruch graniczny osobowy i towarowy),

- „Białowieża – Piererow” - położone w powiecie hajnowskim (dozwolony ruch graniczny osobowy: pieszy i rowerowy),
- „Połowce – Pieszczatka” - położone w powiecie hajnowskim (dozwolony osobowy ruch graniczny z wyłączeniem ruchu autobusowego),

- 2 kolejowe:

- „Kuznica Białostocka – Grodno” - zlokalizowane w powiecie sokólskim (dozwolony osobowy i towarowy ruch graniczny),
- „Siemianówka – Świsłocz” - położone w powiecie hajnowskim (dozwolony towarowy ruch graniczny),

- 1 rzeczne:

- „Rudawka – Lesnaja” na Kanale Augustowskim – przejście sezonowe, czynne od 1 maja do 1 października, zlokalizowane w powiecie augustowskim (dozwolony ruch graniczny osobowy).

W 2014r. ilość nadzorowanych przejść granicznych w stosunku do roku ubiegłego nie uległa zmianie. Zmieniła się natomiast infrastruktura drogowego przejścia granicznego w Połowcach z uwagi na ukończoną w III kwartale inwestycję dotyczącą budowy nowych obiektów budowlanych drogowego przejścia granicznego, zlokalizowanych w sąsiedztwie poprzedniej, tymczasowej infrastruktury.

Skontrolowano wszystkie funkcjonujące w obszarze województwa podlaskiego przejścia graniczne. Ogółem przeprowadzono 14 kontroli tych obiektów, sporządzono 14 protokołów kontroli, uchybień nie stwierdzono, wydano 14 decyzji administracyjnych uchylających postępowanie na etapie protokołu.

Zakres przeprowadzonych kontroli obejmował: stan sanitarno-porządkowy terenu przejść granicznych, stan sanitarny pomieszczeń do obsługi podróżnych, stan czystości i porządku węzłów sanitarnych, zaopatrzenie sanitariatów w ciepłą i zimną wodę oraz środki higieny, sposób przechowywania sprzętu porządkowego, zaopatrzenie przejść w wodę przeznaczoną

do spożycia przez ludzi, sposób usuwania ścieków oraz postępowania z odpadami komunalnymi.

Ponadto na drogowych przejściach w Kuźnicy Białostockiej i Bobrownikach sprawdzano: stan sanitarny pomieszczeń izolatoriów, zaopatrzenie izolatoriów w środki dezynfekcyjne, stan sanitarno-techniczny zlewni ścieków z autokarów.

Kontrole wykazały, iż stan sanitarno – techniczny przejść granicznych województwa podlaskiego w 2014r. nie budził zastrzeżeń.

Zarówno teren posesji, jak i pomieszczenia do obsługi podróżnych oraz pomieszczenia sanitarne ogólnodostępne dla osób przekraczających granicę utrzymane były w należyтым stanie sanitarnym. Toalety czyste, dezynfekowane, zaopatrzone w bieżącą zimną i ciepłą wodę, wyposażone w środki do mycia rąk i do ich higienicznego suszenia. Kabiny ustępowe zaopatrzone w papier toaletowy. Wentylacja w sanitariatach grawitacyjna lub mechaniczna – sprawna. Przejścia zaopatrzone w wystarczającą ilość środków myjących i dezynfekcyjnych, a sposób przechowywania sprzętu porządkowego nie budził zastrzeżeń.

Podróżni przekraczający granicę państwa w obrębie województwa podlaskiego mieli zapewnioną odpowiedniej jakości wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Drogowe przejścia w Bobrownikach i Białowieży zaopatrywane są w wodę z urządzeń wodociągowych zlokalizowanych w obszarze tych przejść. Natomiast pozostałe przejścia korzystają z wodociągów gminnych, nadzorowanych przez właściwych terenowo państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych.

Nieprawidłowości w zakresie usuwania ścieków bytowo-gospodarczych nie stwierdzono. Ścieki odprowadzane do systemu kanalizacyjnego i oczyszczane w oczyszczalniach ścieków tj. własnych - zlokalizowanych w obszarze drogowych przejść w Bobrownikach i Białowieży oraz gminnej oczyszczalni - w Kuźnicy Białostockiej. Nieczystości płynne z terenu drogowego przejścia w Połowcach i rzeczno w Rudawce gromadzono w zbiornikach bezodpływowych, wywożono i oczyszczano w gminnych oczyszczalniach ścieków, a toalety przenośne typu Toi Toi (dodatkowo usytuowane na tych przejściach) czyszczone były przez specjalistyczne firmy.

Zlewnie ścieków z autokarów zlokalizowane na przejściach granicznych z możliwością ruchu autobusowego tj. drogowych w Bobrownikach i Kuźnicy Białostockiej utrzymane w czystości, w dobrym stanie sanitarno-technicznym.

Sposób gromadzenia i usuwania odpadów komunalnych nie budził zastrzeżeń. Odpady gromadzone w koszach na śmieci oraz pojemnikach/kontenerach utrzymanych w dobrym stanie sanitarno-technicznym. Usuwaniem odpadów zajmują się specjalistyczne firmy – umowy na wywóz odpadów aktualne.

Stan sanitarny pomieszczeń do tymczasowej izolacji chorych lub podejrzanych o zakażenie, zlokalizowanych na 2 największych drogowych przejściach granicznych w Bobrownikach i Kuźnicy Białostockiej nie budził zastrzeżeń. Pokoje chorych i osób z kontaktu oraz pozostałe pomieszczenia wchodzące w skład izolatoriów utrzymane w czystości. Izolatoria zaopatrzone w środki do dezynfekcji powierzchni i dezynfekcji rąk.

W 2014 roku funkcjonariusze służb granicznych na drogowym przejściu granicznym w Kuźnicy Białostockiej zgłosili 3 przypadki przewozu zwłok ludzkich przez granicę państwa, wszystkie dotyczące sprowadzenia zwłok z Białorusi do Polski. Przeprowadzono w związku z tym 3 kontrole, które obejmowały sprawdzenie warunków przewozu zwłok oraz wymaganych przy ich przewozie dokumentów określonych w ustawodawstwie. Nieprawidłowości w powyższym zakresie nie stwierdzono.

Podsumowanie

W 2014r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego w zakresie higieny komunalnej przeprowadziły 4405 kontroli. Na podstawie tych kontroli wydano 1349 decyzji merytorycznych i 299 płatniczych oraz 271 postanowień. W zakresie postępowań odwoławczych Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 6 decyzji administracyjnych.

W związku ze stwierdzonymi naruszeniami dotyczącymi stanu sanitarno-higienicznego nałożono 29 mandatów karnych na sumę 3100,00zł. W ramach prowadzonego postępowania egzekucyjnego wystawiono 10 tytułów wykonawczych.

Pracownicy pionu higieny komunalnej w 2014 roku do badań laboratoryjnych pobrali 2274 próbki. Wykonano 14 267 oznaczeń chemicznych, 9670 oznaczeń fizycznych i 6595 mikrobiologicznych.

Wnioski:

1. W województwie podlaskim 95,6% ludności spożywało wodę o kontrolowanej jakości, z czego 47,72% ludności spożywało wodę, której jakość w ciągu roku, w różnych okresach, w zakresie różnych parametrów była kwestionowana - warunkowo

- dopuszczona do spożycia przez ludzi, a więc nie spełniała wymogów określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2007r., Nr 61, poz. 417 z późn. zm.).
2. Podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę ludności województwa podlaskiego stanowią wody podziemne. Wody te charakteryzują się stosunkowo dobrą jakością, w związku z tym w większości nie wymagają uzdatniania – wymagają natomiast ochrony ilościowej i jakościowej.
  3. Zgodnie z art. 5 ust. 1a ustawy z dnia 7 czerwca 2001r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków (Dz. U. z 2006, Nr 123, poz. 858 z późn. zm.) w 2014 roku państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni woj. podlaskiego dokonali oceny realizacji kontroli wewnętrznej jakości wody do spożycia prowadzonej przez przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjne. Stwierdzono nadal następujące nieprawidłowości: w trzech przypadkach wykonano niepełny zakres badań, w dwóch wodociągach próbki wody do badań pobierano z niewłaściwą częstotliwością, administratorzy/ właściciele dwudziestu dziewięciu wodociągów nie informowali państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych o pogorszeniu jakości wody.
  4. W 2014r. na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało tylko jedno kąpielisko i 37 miejsc wykorzystywanych do kąpieli. Mając więc na względzie atrakcyjność i charakter turystyczny regionu celowym staje się stałe podnoszenie jakości wypoczynku szczególnie w miejscach wykorzystywanych do kąpieli.
  5. Pomimo braku zgłoszeń zachorowań na legionellozę w województwie podlaskim w 2014 roku należy nadal monitorować jakość wody ciepłej użytkowej w kierunku *Legionella sp.* w ramach działań prewencyjnych.
  6. W województwie podlaskim istnieje potrzeba zwiększenia ilości ustępów publicznych lub ogólnodostępnych.
  7. Obiekty hotelarskie oraz inne, w których świadczone są tego rodzaju usługi to grupa obiektów użyteczności publicznej, gdzie obserwuje się stopniowe podnoszenie standardu obiektów, a także dbałość o rodzaj świadczonych usług.
  8. Brak aktu prawnego jakim było rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 lutego 2004r. w sprawie szczegółowych wymagań sanitarnych, jakim powinny odpowiadać zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej, które utraciło moc z dniem 2 stycznia 2012r. nadal utrudnia sprawowanie bieżącego nadzoru sanitarnego nad obiektami stanowiącymi jedną z największych grup obiektów użyteczności publicznej nadzorowanych przez pion higieny komunalnej.

OCENA STANU SANITARNEGO I HIGIENY PROCESÓW NAUCZANIA W PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH

W roku 2014 Państwowa Inspekcja Sanitarna obejmowała nadzorem ogółem 1601 placówek, w tym:

- 1110 stałych placówek oświatowo-wychowawczych,
- 17 szkół wyższych i 12 domów studenta,
- 462 placówki sezonowe.

W ciągu roku sprawozdawczego skontrolowano 1003 stałe placówki oświatowo-wychowawcze, 16 szkół wyższych, 12 domów studenta i przeprowadzono 1348 kontroli, podczas których dokonano oceny:

- stanu sanitarnego i technicznego placówek,
- umeblowania sal zabaw/lekcyjnych i usadzenia uczniów zgodnie z wymogami ergonomii,
- przestrzegania zasad higieny przy układaniu tygodniowych rozkładów zajęć,
- przestrzegania przez szkoły obowiązków wynikających z ustawy z dnia 25 lutego 2011r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz. U. Nr 63, poz. 322) oraz rozporządzeń Wspólnoty Europejskiej w niej wymienionych.

Ponadto zbierano dane statystyczne na temat liczby dzieci korzystających z różnych form żywienia prowadzonych przez szkoły.

Jak wynika ze sporządzonej analizy na podstawie materiałów własnych i otrzymanych z PSSE stan sanitarny i techniczny placówek stałych utrzymuje się na dobrym poziomie, gdyż tylko:

- w 0,09% skontrolowanych stwierdzono zły stan sanitarno-higieniczny budynku, tj. w 1 żłobku – w powiecie białostockim.
- w 0,39% skontrolowanych stwierdzono zły stan techniczny budynku, tj. w:
  - 2 samodzielnych szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi - w powiecie sokólskim,
  - 1 zespole szkół, w skład którego wchodzi: szkoła podstawowa i gimnazjum - w powiecie zambrowskim,
  - 1 szkole wyższej - w powiecie białostockim.

W wyżej wymienionym żłobku za stwierdzone nieprawidłowości natury sanitarno-higienicznej nałożono mandat w wysokości 100 zł. Natomiast w pozostałych placówkach, w których stwierdzono usterki natury technicznej prowadzone jest postępowanie

administracyjno-egzekucyjne. W dalszym ciągu zły stan techniczny stwierdzono w 2 szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi w powiecie sokólskim, pomimo przeprowadzania drobnych napraw i remontów w tych placówkach. Mieszczą się one w budynkach starych, wymagających gruntownego remontu. Konieczna jest w nich wymiana całej armatury sanitarnej i stolarki okiennie - drzwiowej. Większość nadzorowanych placówek jest podłączona do wodociągu miejskiego/gminnego oraz do sieci kanalizacyjnej centralnej (miejskiej/gminnej). Jednak w roku sprawozdawczym jeszcze 6 placówek posiadało własne ujęcia wody i 255 placówek posiadało własną sieć kanalizacyjną, z której nieczystości w 185 placówkach były odprowadzane do zbiornika bezodpływowego (szamba), a w 70 do własnej oczyszczalni ścieków.

Z własnego ujęcia wody korzystają następujące placówki:

- 1 placówka innych form wychowania przedszkolnego – w powiecie białostockim,
- 3 samodzielne szkoły podstawowe – po 1 w powiatach: białostockim, kolneńskim i sejneńskim,
- 1 zespół szkół – w powiecie grajewskim,
- 1 dom dziecka – w powiecie białostockim.

Ścieki do bezodpływowych zbiorników (szamb) odprowadzają następujące placówki:

- 50 przedszkoli – po 1 w powiatach: augustowskim, siemiatyckim i wysokomazowieckim, po 3 w suwalskim i zambrowskim, po 5 w kolneńskim i sejneńskim oraz w 4 w powiecie grajewskim, 13 w sokólskim i 14 w białostockim,
- 116 samodzielnych szkół podstawowych – po 2 w powiatach: hajnowskim i suwalskim, po 4 w monieckim, sejneńskim i siemiatyckim, po 6 w augustowskim, bielskim, łomżyńskim, po 19 w kolneńskim i sokólskim oraz 8 w powiecie grajewskim, 10 w zambrowskim, 11 w wysokomazowieckim, 15 w białostockim,
- 3 samodzielne gimnazja – po 1 w powiatach: bielskim, kolneńskim i sejneńskim,
- 11 zespołów szkół – po 1 w powiatach: monieckim, sejneńskim i wysokomazowieckim oraz po 2 w białostockim, siemiatyckim, suwalskim i zambrowskim,
- 1 dom dziecka – w powiecie białostockim,
- 1 pozaszkolna placówka specjalistyczna – 1 w powiecie monieckim,
- 1 szkolne schronisko młodzieżowe – w powiecie monieckim,
- 1 stała baza harcerska – w powiecie sokólskim.

Natomiast nieczystości do własnych oczyszczalni ścieków odprowadzają następujące placówki:

- 21 przedszkoli – po 1 w powiatach: kolneńskim, monieckim i siemiatyckim, po 2 w grajewskim, sokólskim i zambrowskim oraz 3 w powiecie suwalskim, 4 w wysokomazowieckim i 5 w augustowskim,
- 32 samodzielne szkoły podstawowe – po 2 w powiatach: monieckim, siemiatyckim, sokólskim i zambrowskim, po 6 w augustowskim, grajewskim i suwalskim oraz 1 w powiecie sejneńskim i 5 w wysokomazowieckim,
- 2 samodzielne gimnazja – po 1 w powiatach: grajewskim i siemiatyckim,
- 13 zespołów szkół – po 1 w powiatach: kolneńskim i suwalskim, po 2 w augustowskim i grajewskim oraz 7 w powiecie wysokomazowieckim,
- 1 specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy – w powiecie zambrowskim,
- 1 pozaszkolna placówka specjalistyczna - w powiecie wysokomazowieckim.

Na koniec roku sprawozdawczego w dalszym ciągu ubikacje zewnętrzne posiadała jedynie stała baza harcerska w powiecie sokólskim. Także nie uległa zmianie liczba placówek zlokalizowanych w budynkach nieprzystosowanych. W roku sprawozdawczym w powiecie grajewskim rozbudowano jedną szkołę. W związku z tym na koniec roku sprawozdawczego w dalszym ciągu w budynkach nieprzystosowanych funkcjonowało 6 placówek, w tym:

- 1 przedszkole - w powiecie grajewskim,
- 3 szkoły podstawowe, w których znajdują się 2 oddziały przedszkolne - 1 w powiecie bielskim i 2 w grajewskim,
- 1 filia szkoły podstawowej wchodząca w skład zespołu szkół - w powiecie zambrowskim,
- 1 zespół szkół ogólnokształcących, w skład którego wchodzi: szkoła podstawowa specjalna, gimnazjum specjalne, zasadnicza szkoła zawodowa specjalna i szkoła przysposabiająca do pracy - w powiecie grajewskim.

Placówki te mieszczą się między innymi: w budynkach zabytkowych, w budynku po komitecie partii oraz w budynkach mieszkalnych adoptowanych na ich potrzeby. W części budynków są wąskie korytarze, sale lekcyjne małe, niektóre wąskie, uniemożliwiające zachowanie odpowiedniej odległości między rzędami ławek. W budynku jednej szkoły podstawowej (w powiecie bielskim) nadal stwierdzano niezachowanie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych, a w obiekcie szkoły filialnej (w powiecie zambrowskim) wspólny sanitariat dla personelu i uczniów.

Dane liczbowe dotyczące warunków do utrzymania higieny oraz jakości wody używanej w placówkach nauczania i wychowania województwa podlaskiego w latach 2013-2014 przedstawia poniższa tabela.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Warunki do utrzymania higieny i jakość wody używanej w placówkach nauczania i wychowania województwa podlaskiego w latach 2013-2014.

Rok	Placówki							
	objęte nadzorem	skontrolowane	korzystające z wody nie odpowiadającej wymogom rozporządzenia	z niezachowanymi standardami dostępności do urządzeń sanitarnych	z niewłaściwymi warunkami do utrzymania higieny			
					ogółem	w tym, w których stwierdzono		
brak bieżącej ciepłej wody w sanitariatach	zaniedbania czystości i porządku w sanitariatach	niewłaściwy stan techniczny sanitariatów						
2013	1135	1026	19 (1,85%)	9 (0,88%)	32 (3,12%)	1 (0,1%)	1 (0,1%)	30 (2,92%)
2014	1139	1031	17 (1,65%)	4 (0,39%)	37 (3,59%)	0	1 (0,1%)	36 (3,49%)

Z przedstawionych w tabeli danych liczbowych wynika, że na terenie województwa podlaskiego poprawiły się warunki do utrzymania higieny osobistej uczniów i wychowanków, ponieważ w roku sprawozdawczym nie stwierdzono placówek niezapewniających uczniom/wychowankom dostępu do ciepłej wody w sanitariatach.

Ponadto o 0,49% zmniejszyła się liczba placówek, w których notowano ponadnormatywną liczbę uczniów/wychowanków przypadających na 1 urządzenie sanitarne. Dane o niezachowaniu standardów dostępności do urządzeń sanitarnych są zmienne, ponieważ ich liczbę ustala się przeliczając znajdujące się w placówce urządzenia sanitarne na największą liczbę uczniów/wychowanków przebywających jednocześnie w placówce, która co roku może być inna.

Jednak w dalszym ciągu ponadnormatywną liczbę uczniów/wychowanków przypadających na 1 urządzenie sanitarne odnotowano w następujących placówkach:

- 4 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym 2 w powiecie augustowskim oraz po 1 w powiatach: bielskim i suwalskim.

Ponadto z analizy danych liczbowych przedstawionych w tabeli wynika, że jednak o 0,57% skontrolowanych wzrosła liczba placówek oświatowo – wychowawczych, w których stwierdzono niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych. Taki stan odnotowano w następujących placówkach:

- 8 przedszkolach – 7 w powiecie białostockim i 1 w suwalskim,
- 7 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym 4 z oddziałami przedszkolnymi – 5 w powiecie białostockim i 2 w grajewskim,
- 6 samodzielnych gimnazjach – po 1 w powiatach: grajewskim, monieckim i suwalskim oraz 3 w powiecie białostockim,

- 11 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 2 przedszkola, 7 oddziałów przedszkolnych, 11 szkół podstawowych, 11 gimnazjów – po 1 w powiatach: siemiatyckim i zambrowskim, po 2 w monieckim i suwalskim oraz 5 w powiecie białostockim,
- 1 szkole wyższej – w powiecie białostockim,
- 3 domach studenta – w powiecie białostockim.

W roku sprawozdawczym na poprawę warunków do utrzymania higieny wydano 34 decyzje administracyjne. Nakazywały one poprawę stanu technicznego pomieszczeń higieniczno-sanitarnych uczniów i w 1 szkole podstawowej w powiecie białostockim zapewnienie ciepłej wody we wszystkich pomieszczeniach sanitarnych. W ciągu roku wyegzekwowano wykonanie nakazów 3 wydanych decyzji w następujących placówkach:

- 1 przedszkolu – w powiecie siemiatyckim,
- 1 samodzielnej szkole podstawowej – w powiecie białostockim,
- 1 zespole szkół, w skład którego wchodzi: oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum - w powiecie siemiatyckim.

Zapewniono ciepłą wodę we wszystkich sanitariatach wyżej wymienionej samodzielnej szkoły podstawowej, jak również w sanitariatach przedszkola, w którym w 2013r. stwierdzono brak bieżącej ciepłej wody.

Także z przedstawionych w tabeli danych liczbowych wynika, że o 0,2% zmniejszyła się liczba placówek korzystających z wody nie odpowiadającej wymogom rozporządzenia. W związku z tym w porównaniu do 2013r. odnotowano spadek współczynnika określającego placówki z wodą nie odpowiadającą wymaganiom rozporządzenia na 10 skontrolowanych w następujących powiatach:

- augustowskim o 0,2,
- grajewskim o 0,04,
- hajnowskim o 0,01,
- siemiatyckim o 0,93,
- sokólskim o 0,44,
- wysokomazowieckim o 1,22.

Na koniec roku sprawozdawczego z wody warunkowo dopuszczonej do spożycia korzystało 17 placówek, w tym:

- 1 przedszkole – w powiecie łomżyńskim,
- 3 placówki innych form wychowania przedszkolnego - po 1 w powiatach: grajewskim, hajnowskim i łomżyńskim,

- 8 samodzielnych szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi – 2 w powiecie grajewskim i 6 w łomżyńskim,
- 3 samodzielne gimnazja – w powiecie łomżyńskim,
- 1 zespół szkół, w skład którego wchodzi: oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum - w powiecie hajnowskim,
- 1 szkoła filialna wchodząca w skład zespołu szkół - w powiecie augustowskim.

Zakłady zaopatrzone w wodę nie odpowiadającą wymogom rozporządzenia znajdują się w powiatach: augustowskim, grajewskim, hajnowskim i łomżyńskim, a obliczony współczynnik określający placówki zaopatrzone w wodę warunkowo dopuszczoną do spożycia na 10 skontrolowanych wynosi odpowiednio 0,15; 0,57; 0,61 i 1,29. W porównaniu do 2013r. jest on wyższy tylko w powiecie łomżyńskim o 1,29.

Podobnie jak w roku ubiegłym jakość wody kwestionowano głównie ze względu na przekroczenia parametrów fizyko-chemicznych, tj. ze względu na przekroczenia zawartości żelaza, azotanów, manganu, jonu amonowego jak również ze względu na mętność, barwę i określono jako wodę warunkowo dopuszczoną do użytku na podstawie Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. (Dz. U. z 2007r. Nr 61, poz. 417 z późn. zm.).

W 2014r. nie badano wody z 1 wodociągu lokalnego w powiecie białostockim zaopatrującego w wodę szkołę podstawową z oddziałem przedszkolnym na wsi, ponieważ wszystkie podejmowane wcześniej działania nie doprowadziły do poprawy jakości wody. W dalszym ciągu dyrekcja szkoły zgodnie z zaleceniem decyzji administracyjnej wydanej przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku w 2008r. zapewniała uczniom i personelowi placówki wodę mineralną.

Kwestionowaną jakość wody w placówkach oświatowo-wychowawczych w poszczególnych powiatach przedstawia *Załącznik nr 1*.

Mając na uwadze poprawę warunków higieniczno-sanitarnych i technicznych w placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie województwa podlaskiego organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały ogółem w 2014r. 301 decyzji administracyjnych, w tym 126 nakazujących usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości i 175 zmieniających treść wydanych decyzji oraz nałożyły 1 mandat karny na sumę 100 złotych. Ponadto wydano 169 decyzji płatniczych.

Ogółem wyegzekwowano wykonanie 149 decyzji, w tym 112 z lat ubiegłych. W związku z tym odnotowano poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych w niżej wymienionych placówkach ponieważ:

- **przeprowadzono remonty generalne w całym/części budynku w :**
  - 7 przedszkolach – po 1 w powiatach: siemiatyckim i wysokomazowieckim oraz w 5 w powiecie suwalskim,
  - 2 placówkach innych form wychowania przedszkolnego – w powiecie suwalskim,
  - 3 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym w 2 z oddziałami przedszkolnymi – 1 w powiecie augustowskim i 2 w powiecie suwalskim,
  - 1 samodzielnym gimnazjum – w powiecie suwalskim,
  - 7 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 6 oddziałów przedszkolnych, 6 szkół podstawowych, 6 gimnazjów, 1 liceum ogólnokształcące i 1 szkoła policealna - 2 w powiecie augustowskim i 5 w powiecie suwalskim,
  - 1 internacie zespołu szkół - w powiecie grajewskim,
  - 2 szkołach wyższych – w powiecie białostockim,
  - 1 domu studenta – w powiecie łomżyńskim,
  - 2 placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego - w powiecie augustowskim,
- **przeprowadzono remonty bieżące polegające na malowaniu części pomieszczeń placówek i /lub doprowadzeniu do należytego stanu technicznego podłóg w:**
  - 11 przedszkolach – po 1 w powiatach: sejneńskim i suwalskim, 3 w powiecie siemiatyckim oraz 6 w białostockim,
  - 1 placówce innych form wychowania przedszkolnego – w powiecie suwalskim,
  - 64 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym w 47 z oddziałami przedszkolnymi - po 1 w powiatach: monieckim i sejneńskim, po 2 w bielskim, hajnowskim i wysokomazowieckim, po 5 w siemiatyckim i suwalskim, 3 w powiecie zambrowskim, 4 w łomżyńskim, 7 w kolneńskim, 11 w grajewskim oraz 21 w białostockim,
  - 21 samodzielnych gimnazjach – po 1 w powiatach: sejneńskim, siemiatyckim i zambrowskim, po 3 w grajewskim, łomżyńskim, suwalskim i wysokomazowieckim oraz 6 w powiecie białostockim,
  - 3 samodzielnych liceach ogólnokształcących – 1 w powiecie suwalskim oraz 2 w łomżyńskim,
  - 84 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 12 przedszkoli, 29 oddziałów przedszkolnych, 69 szkół podstawowych, 65 gimnazjów, 14 liceów ogólnokształcących, 10 techników, 7 zasadniczych szkół zawodowych, 1 szkoła przyspasabiająca do pracy – po 1 w powiatach: augustowskim, kolneńskim,

- sokólskim i zambrowskim, po 5 w grajewskim, łomżyńskim i wysokomazowieckim, 2 w powiecie monieckim, 6 w siemiatyckim, 7 w bielskim, 8 w hajnowskim, 13 w suwalskim oraz 29 w białostockim,
- 3 samodzielnych szkołach ponadgimnazjalnych – po 1 w powiatach: hajnowskim, kolneńskim i łomżyńskim,
  - 1 internacie samodzielnej szkoły ponadgimnazjalnej – w powiecie hajnowskim,
  - 1 warsztacie zespołu szkół - w powiecie hajnowskim,
  - 4 domach studenta – w powiecie białostockim,
  - 2 specjalistycznych placówkach wychowania pozaszkolnego – po 1 w powiatach: augustowskim i siemiatyckim.
- przeprowadzono remonty sanitariatów (malowanie pomieszczeń, wymiana urządzeń sanitarnych, wyłożenie ścian glazurą i posadzek terakotą) połączone z modernizacją podnoszącą ich standard w placówkach:**
- 4 przedszkolach – w powiecie białostockim,
  - 19 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym w 8 z oddziałami przedszkolnymi – po 1 w powiatach: bielskim, łomżyńskim i monieckim, po 2 w kolneńskim i sokólskim oraz 3 w powiecie suwalskim i 7 w białostockim,
  - 10 samodzielnych gimnazjach – po 1 w powiatach: kolneńskim, sejneńskim, suwalskim i zambrowskim oraz 2 w powiecie łomżyńskim i 4 w białostockim,
  - 1 samodzielnej szkole ponadgimnazjalnej – w powiecie hajnowskim,
  - 23 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 9 oddziałów przedszkolnych, 21 szkół podstawowych, 22 gimnazja, 5 liceów ogólnokształcących, 2 technika i 2 zasadnicze szkoły zawodowe – po 1 w powiatach: grajewskim, monieckim, wysokomazowieckim i zambrowskim, po 2 w hajnowskim, siemiatyckim i suwalskim oraz 4 w powiecie bielskim i 9 w białostockim,
  - 1 centrum kształcenia praktycznego – w powiecie białostockim,
  - 4 domach studenta – w powiecie białostockim,
- w ramach przeprowadzonych remontów zwiększono liczbę urządzeń sanitarnych w sanitariatach niżej wymienionych placówek:**
- 3 samodzielnych szkół podstawowych, w tym 2 z oddziałami przedszkolnymi – po 1 w powiatach: augustowskim, białostockim i kolneńskim,
  - 1 samodzielne gimnazjum – w powiecie augustowskim,
  - 1 zespołu szkół, w skład którego wchodzi: oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum – w powiecie wysokomazowieckim,

- **dostosowano do wzrostu dzieci urządzenia sanitarne w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych placówek:**
  - 4 samodzielnych szkół podstawowych, w tym 3 z oddziałami przedszkolnymi – 1 w powiecie białostockim i 3 w grajewskim,
  - 6 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 5 oddziałów przedszkolnych, 6 szkół podstawowych i 6 gimnazjów – 2 w powiecie białostockim i 4 w bielskim,
- **zwiększono liczbę pomieszczeń sanitarnych w budynkach następujących placówek:**
  - 3 samodzielnych szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi – 2 w powiecie suwalskim i 1 w zambrowskim,
  - 1 samodzielne gimnazjum – w powiecie suwalskim,
  - 2 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 2 oddziały przedszkolne, 2 szkoły podstawowe i 2 gimnazja – w powiecie suwalskim,
  - 1 młodzieżowego ośrodka wychowawczego – w powiecie sokólskim,
- **zapewniono dostęp do ciepłej wody we wszystkich sanitariatach następujących placówek:**
  - 1 przedszkola – w powiecie białostockim,
  - 1 samodzielnej szkoły podstawowej – w powiecie białostockim,
- **przeprowadzono termomodernizację budynków w następujących placówkach:**
  - 3 przedszkolach – 1 w powiecie sejneńskim oraz 2 w białostockim,
  - 1 samodzielnej szkole podstawowej – w powiecie suwalskim,
  - 4 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 3 oddziały przedszkolne, 4 szkoły podstawowe i 4 gimnazja – w powiecie suwalskim,
- **dokonano wymiany/naprawy dachu w placówkach:**
  - 3 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym w 2 z oddziałami przedszkolnymi – 1 w powiecie białostockim i 2 w łomżyńskim,
  - 1 samodzielnym gimnazjum – w powiecie bielskim,
  - 7 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 4 oddziały przedszkolne, 7 szkół podstawowych, 7 gimnazjów, 2 licea ogólnokształcące, 1 technikum i 1 zasadnicza szkoła zawodowa – po 1 w powiatach: białostockim i kolneńskim, 2 w powiecie bielskim oraz 3 w suwalskim,
  - 1 warsztacie zespołu szkół – w powiecie sejneńskim,
- **doprowadzono do właściwego stanu sanitarno-technicznego elewację budynku szkolnego:**
  - 1 samodzielnej szkoły ponadgimnazjalnej – w powiecie kolneńskim,

- **dokonano wymiany bądź bieżących napraw w ogrodzeniu terenu placówki w:**
  - 4 przedszkolach – po 2 w powiatach: białostockim i suwalskim,
  - 5 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym w 2 z oddziałami przedszkolnymi – po 2 w powiatach: białostockim i suwalskim oraz 1 w powiecie łomżyńskim,
  - 2 samodzielnych gimnazjach – w powiecie suwalskim,
  - 5 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 3 oddziały przedszkolne, 4 szkoły podstawowe, 4 gimnazja, 1 liceum ogólnokształcące i 1 technikum – po 2 w powiatach: białostockim i suwalskim oraz 1 w powiecie łomżyńskim,
- **przeprowadzono remonty bieżące bloków żywienia w placówkach:**
  - 4 przedszkolach – w powiecie suwalskim,
  - 2 samodzielnych szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi – po 1 w powiatach: łomżyńskim i suwalskim,
  - 1 samodzielnym gimnazjum – w powiecie bielskim,
  - 12 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 1 przedszkole, 7 oddziałów przedszkolnych, 11 szkół podstawowych, 11 gimnazjów, 3 licea ogólnokształcące, 1 technikum i 2 zasadnicze szkoły zawodowe – po 1 w powiatach łomżyńskim i monieckim oraz po 5 w bielskim i suwalskim,
- **oddano do użytku nowo otwarte bloki żywienia oparte na cateringu w placówkach:**
  - 17 żłobkach – po 2 w powiatach: bielskim i suwalskim oraz 1 w powiecie kolneńskim i 12 w białostockim,
  - 14 przedszkolach – 3 w powiecie augustowskim, 10 w białostockim i 1 w suwalskim,
  - 4 placówkach innych form wychowania przedszkolnego – w powiecie białostockim,
  - 2 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym w 1 z oddziałem przedszkolnym – po 1 w powiatach: białostockim i wysokomazowieckim,
  - 2 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 2 oddziały przedszkolne, 2 szkoły podstawowe i 2 gimnazja – w powiecie białostockim,
- **ponownie uruchomiono nieczynny blok żywienia zbiorowego typu zamkniętego w placówce:**
  - 1 gimnazjum – w powiecie grajewskim,
- **oddano do użytku 2 nowo otwarte bloki żywienia zbiorowego typu zamkniętego zapewniające dożywianie wychowankom/uczniom placówek:**
  - 2 przedszkoli – w powiecie suwalskim,
  - 1 samodzielnej szkoły podstawowej – w powiecie suwalskim,
  - 1 samodzielnego gimnazjum – w powiecie suwalskim,

- **wymieniono instalację elektryczną w części lub we wszystkich pomieszczeniach w budynkach:**
  - 2 przedszkoli – po 1 w powiatach: sejneńskim i suwalskim,
  - 5 samodzielnych szkół podstawowych, w tym 1 z oddziałem przedszkolnym – po 1 w powiatach: sejneńskim i suwalskim oraz 3 w powiecie białostockim,
  - 14 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 2 przedszkola, 5 oddziałów przedszkolnych, 13 szkół podstawowych, 13 gimnazjów, 1 liceum ogólnokształcące, 1 technikum – 6 w powiecie białostockim, 2 w bielskim, 1 w siemiatyckim i 5 w suwalskim,
  - 4 domów studenta – w powiecie białostockim,
- **wymieniono/odrestaurowano stolarkę okienną i/lub drzwiową w części pomieszczeń w budynkach placówek:**
  - 3 przedszkoli – po 1 w powiatach: augustowskim, białostockim i suwalskim,
  - 7 samodzielnych szkół podstawowych, w tym 4 z oddziałami przedszkolnymi – po 1 w powiatach: augustowskim i sokólskim oraz 3 w powiecie białostockim i 2 w suwalskim,
  - 2 samodzielnych gimnazjów – po 1 w powiatach: białostockim i zambrowskim,
  - 1 samodzielnej szkoły ponadgimnazjalnej – w powiecie hajnowskim,
  - 16 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 2 przedszkola, 3 oddziały przedszkolne, 8 szkół podstawowych, 9 gimnazjów, 5 liceów ogólnokształcących, 4 zasadnicze szkoły zawodowe, 4 technika – po 1 w powiatach: hajnowskim i sokólskim, 7 w powiecie białostockim, 2 w łomżyńskim i 5 w suwalskim,
  - internatu samodzielnego technikum – w powiecie hajnowskim,
  - 4 domów studenta – w powiecie białostockim,
- **oddano do użytku nowo wybudowaną halę sportową z pełnym zapleczem higieniczno- sanitarnym w placówce:**
  - 1 zespołu szkół, w skład którego wchodzi: liceum ogólnokształcące, technikum i zasadnicza szkoła zawodowa – w powiecie monieckim,
- **oddano do użytku nowo wybudowane sale gimnastyczne z pełnym zapleczem sanitarnym w placówkach:**
  - 1 samodzielnej szkole podstawowej – w powiecie suwalskim,
  - 1 samodzielnym gimnazjum - w powiecie suwalskim,
  - 2 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 1 przedszkole, 1 oddział przedszkolny, 2 szkoły podstawowe i 2 gimnazja – po 1 w powiatach: siemiatyckim i suwalskim,

- oddano do użytku sale rekreacyjno-zastępcze w placówkach:

- 3 samodzielnych szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi – 1 w powiecie grajewskim i 2 w zambrowskim,
- 1 samodzielnym liceum ogólnokształcącym – w powiecie siemiatyckim,

- oddano do użytku nowe boiska sportowe w placówkach:

- 1 samodzielnej szkole podstawowej – w powiecie białostockim,
- 3 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 1 oddział przedszkolny, 2 szkoły podstawowe, 2 gimnazja i 1 liceum ogólnokształcące – po 1 w powiatach: łomżyńskim, sokólskim i suwalskim,

- oddano do użytku nowo wybudowany budynek socjalny przy boisku szkolnym w:

- 1 samodzielnej szkole podstawowej z oddziałem przedszkolnym – w powiecie suwalskim,

- dokonano modernizacji istniejących sal gimnastycznych/zastępczych i/lub pomieszczeń zaplecza sanitarnego w budynkach:

- 1 samodzielnej szkoły podstawowej z oddziałem przedszkolnym – w powiecie suwalskim,
- 3 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 2 oddziały przedszkolne, 2 szkoły podstawowe, 3 gimnazja i 1 technikum – w powiecie w suwalskim,

- dokonano modernizacji istniejących boisk szkolnych w placówkach:

- 3 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym 2 z oddziałami przedszkolnymi – po 1 w powiatach: augustowskim, białostockim i suwalskim,
- 1 samodzielnej szkole podstawowej i 1 samodzielnym gimnazjum, mieszczących się w jednym budynku – w powiecie grajewskim,
- 4 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 3 oddziały przedszkolne, 4 szkoły podstawowe, 4 gimnazja i 1 liceum ogólnokształcące – po 1 w powiatach: kolneńskim i siemiatyckim oraz 2 w powiecie suwalskim,

- wymieniono bieżnię tartanową w sali gimnastycznej w placówce:

- 1 zespole szkół, w skład którego wchodzi oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum – w powiecie białostockim,

- oddano do użytku siłownię w placówce:

- 1 samodzielnej szkole ponadgimnazjalnej – w powiecie siemiatyckim,

- przeprowadzono remonty bieżące bloków sportowych w placówkach:

- 2 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym 1 z oddziałem przedszkolnym – po 1 w powiatach: łomżyńskim i zambrowskim,

- 2 samodzielnych gimnazjach – po 1 w powiatach: bielskim i suwalskim,
- 12 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 4 oddziały przedszkolne, 6 szkół podstawowych, 6 gimnazjów, 5 liceów ogólnokształcących, 6 techników, 4 zasadnicze szkoły zawodowe – po 1 w powiatach: białostockim, grajewskim i zambrowskim oraz 3 w powiecie bielskim, 2 w łomżyńskim i 4 w suwalskim,
- **doprowadzono do właściwego stanu technicznego nawierzchnię boiska szkolnego w placówkach:**
  - 1 samodzielnej szkole podstawowej – w powiecie białostockim,
  - 1 samodzielnym gimnazjum – w powiecie białostockim,
  - 1 zespole szkół, w skład którego wchodzi: przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum – w powiecie białostockim,
- **naprawiono i odnowiono sprzęt terenowy do gier i zabaw w placówkach:**
  - 1 samodzielnym przedszkolu – w powiecie białostockim,
  - 6 samodzielnych szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi – po 1 w powiatach: kolneńskim, monieckim, siemiatyckim, sokólskim, wysokomazowieckim i zambrowskim,
  - 2 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 1 przedszkole, 1 oddział przedszkolny, 2 szkoły podstawowe i 2 gimnazja – po 1 w powiatach: monieckim i suwalskim,
- **wybudowano nowe place zabaw dla dzieci w placówkach:**
  - 1 samodzielnym przedszkolu – w powiecie wysokomazowieckim,
  - 12 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym 11 z oddziałami przedszkolnymi – po 1 w powiatach: hajnowskim i suwalskim, po 2 w kolneńskim, siemiatyckim i wysokomazowieckim oraz 4 w powiecie augustowskim,
  - 15 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 8 oddziałów przedszkolnych, 15 szkół podstawowych, 15 gimnazjów i 1 liceum ogólnokształcące – po 1 w powiatach: sejneńskim i wysokomazowieckim, po 3 w augustowskim, hajnowskim i siemiatyckim oraz 4 w powiecie suwalskim,
- **doprowadzono do właściwego stanu technicznego plac szkolny (np. ułożono polbruk) w placówkach:**
  - 1 samodzielnym przedszkolu – w powiecie sejneńskim,
  - 5 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym 4 z oddziałami przedszkolnymi – po 1 w powiatach: białostockim i monieckim oraz 3 w powiecie suwalskim,
  - 1 samodzielnym gimnazjum – w powiecie suwalskim,
  - samodzielnej szkole ponadgimnazjalnej – w powiecie łomżyńskim,

- 6 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 1 przedszkole, 2 oddziały przedszkolne, 6 szkół podstawowych, 5 gimnazjów - po 1 w powiatach: kolneńskim i suwalskim oraz 4 w powiecie białostockim,
- **urządzono sanitariat dla uczniów niepełnosprawnych w budynkach placówek:**
  - 3 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 2 oddziały przedszkolne, 3 szkoły podstawowe i 3 gimnazja – po 1 w powiatach: grajewskim, suwalskim i wysokomazowieckim,
- **zamontowano windę dla dzieci niepełnosprawnych w budynkach placówek:**
  - 2 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 2 oddziały przedszkolne, 2 szkoły podstawowe, 2 gimnazja i 1 liceum ogólnokształcące – po 1 w powiatach: suwalskim i wysokomazowieckim,
- **wybudowano podjazd dla niepełnosprawnych do budynków placówek:**
  - 1 samodzielne gimnazjum w powiecie białostockim,
  - 1 zespołu szkół, w skład którego wchodzi: szkoła podstawowa i gimnazjum – w powiecie suwalskim,
- **wyremontowano podjazdy dla niepełnosprawnych przy budynkach placówek:**
  - 1 zespołu szkół, w skład którego wchodzi: przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum – w powiecie monieckim,
  - 1 specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego – w powiecie białostockim,
- **obudowano kaloryfery w pomieszczeniach przeznaczonych na zbiorowy pobyt dzieci w placówkach:**
  - 6 samodzielnych przedszkolach – 5 w powiecie białostockim i 1 w suwalskim,
  - 6 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym 4 z oddziałami przedszkolnymi - 2 w powiecie białostockim, 1 w sokólskim oraz 3 w suwalskim,
  - 1 samodzielne gimnazjum – w powiecie suwalskim,
  - 4 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 2 oddziały przedszkolne, 3 szkoły podstawowe, 3 gimnazja i 1 zasadnicza szkoła zawodowa – po 2 w powiatach: białostockim i suwalskim,
- **dokonano wymiany stolików i krzeseł na nowe w części sal zabaw/ lekcyjnych w placówkach:**
  - 4 samodzielnych przedszkolach – po 1 w powiatach: białostockim i wysokomazowieckim oraz 2 w powiecie suwalskim,

- 14 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym w 9 z oddziałami przedszkolnymi
  - po 3 w powiatach: grajewskim i suwalskim oraz 1 w powiecie siemiatyckim,
  - 2 w monieckim i 5 w białostockim,
- 3 samodzielnych gimnazjach – 1 w powiecie białostockim i 2 w suwalskim,
- 16 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 2 przedszkola, 6 oddziałów przedszkolnych, 14 szkół podstawowych, 13 gimnazjów, 2 licea ogólnokształcące i 1 technikum – po 8 w powiatach: białostockim i suwalskim,
- **odnowiono schody wejściowe do budynków placówek:**
  - 2 samodzielnych przedszkoli – po 1 w powiatach: białostockim i sejneńskim,
  - 2 samodzielnych szkół podstawowych – po 1 w powiatach: monieckim i łomżyńskim,
  - 1 samodzielnego liceum ogólnokształcącego - w powiecie suwalskim,
  - 1 samodzielnej szkoły ponadgimnazjalnej - w powiecie kolneńskim,
  - 2 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 1 przedszkole, 1 szkoła podstawowa, 1 gimnazjum, 1 liceum ogólnokształcące i 1 technikum – po 1 w powiatach: monieckim i wysokomazowieckim,
  - 1 młodzieżowego ośrodka wychowawczego – w powiecie sokólskim,
  - 1 specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego – w powiecie białostockim,
- **przeprowadzono remont gabinetu profilaktyki i pomocy przedlekarskiej w placówkach:**
  - 2 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym 1 z oddziałem przedszkolnym – po 1 w powiatach: białostockim i bielskim,
  - 1 samodzielnym gimnazjum – w powiecie białostockim,
  - 1 zespole szkół, w skład którego wchodzi: oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum - w powiecie białostockim,
- **dokonano wymiany instalacji wodociągowej w budynkach placówek:**
  - 1 samodzielnego gimnazjum – w powiecie białostockim,
  - 1 zespołu szkół, w skład którego wchodzi: oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum - w powiecie bielskim,
- **wykonano izolacje pionową w szatniach szkolnych w placówkach:**
  - 3 samodzielnych szkołach podstawowych – w powiecie zambrowskim,
  - 1 samodzielnym gimnazjum – w powiecie zambrowskim,
- **ustawiono wiaty na rowery w placówkach:**
  - 1 samodzielnej szkole podstawowej – w powiecie białostockim,

- 1 samodzielnym gimnazjum – w powiecie białostockim,
- **wymieniono wykładzinę w niecce basenu w placówce:**
  - 1 zespole szkół, w skład którego wchodzi: oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum - w powiecie białostockim,
- **zamontowano wentylację nawiewno-wywiewną w budynkach placówek:**
  - 1 samodzielnego przedszkola – w powiecie białostockim,
  - 1 zespołu szkół, w skład którego wchodzi: szkoła podstawowa i gimnazjum - w powiecie białostockim,
- **zamontowano wentylację mechaniczną wraz z klimatyzacją w budynku placówki:**
  - 1 zespołu szkół, w skład którego wchodzi: liceum ogólnokształcące, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa, szkoła artystyczna - w powiecie wysokomazowieckim.

Ponadto poprawiono warunki do nauki/opieki w istniejących placówkach oświatowo-wychowawczych podejmując następujące działania:

- **przenosząc placówki do budynków dostosowanych do ich potrzeb:**
  - 1 żłobek – w powiecie białostockim,
  - 2 samodzielne szkoły ponadgimnazjalne – w powiecie łomżyńskim,
- **rozbudowując bazę dydaktyczną placówek:**
  - 2 samodzielnych szkół podstawowych z oddziałami przedszkolnymi - po 1 w powiatach: grajewski i zambrowskim,
  - 2 zespołów szkół w skład których wchodzi: 1 przedszkole, 1 szkoła podstawowa, 2 gimnazja, 1 liceum ogólnokształcące – w powiecie białostockim,
  - 1 szkoły wyższej – 1 w powiecie białostockim,
- **zwiększając bazę dydaktyczną placówek przez adoptowanie innych istniejących pomieszczeń w budynkach:**
  - 1 żłobka – w powiecie suwalskim,
  - 4 samodzielnych przedszkoli – w powiecie suwalskim,
  - 3 samodzielnych szkół podstawowych, w tym 2 z oddziałami przedszkolnymi – 1 w powiecie kolneńskim i 2 w suwalskim,
  - 1 samodzielnego gimnazjum – w powiecie suwalskim,
  - 4 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 2 oddziały przedszkolne, 2 szkoły podstawowe, 2 gimnazja, 2 licea ogólnokształcące, 1 technikum i 1 szkoła policealna – 1 w powiecie grajewskim i 3 w suwalskim,

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

- 2 warsztatów szkolnych w zespołach szkół – po 1 w powiatach: białostockim i hajnowskim.

Podobnie jak w latach ubiegłych w czasie przeprowadzanych kontroli poza bezpieczeństwem i higieną bazy lokalowej oceniano również przestrzeganie zaleceń higienistów przy organizacji procesów nauczania.

Warunki higieny procesów nauczania w szkołach charakteryzują wyniki:

- oceny wyposażenia sal zabaw/lekcyjnych w meble dostosowane do wzrostu wychowanków/uczniów,
- oceny prawidłowości układania tygodniowych rozkładów zajęć.

Ocena warunków higieny procesów nauczania.

Rok	Umeblowanie pomieszczeń do nauki				Tygodniowe rozkłady zajęć			
	dostosowanie do wzrostu		meble niedostosowane		skontrolowano		niewłaściwe	
	Liczba zbadanych uczniów	Ilość szkół	Liczba uczniów	Ilość szkół	Oddziałów	Ilość szkół	W ilu oddziałach	Ilość szkół
2013	19752	579	14 (0,07%)	1 (0,17%)	2578	686	100 (3,88%)	27 (3,94%)
2014	20147	579	17 (0,08%)	3 (0,51%)	2790	682	54 (1,94%)	20 (2,93%)

Oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów dokonywano w szkołach samodzielnych i wchodzących w skład zespołów szkół. Ogółem przeprowadzono ją w **579** szkołach, w tym:

- w 383 szkołach podstawowych (248 samodzielnych i 135 wchodzących w skład zespołów szkół),
- w 196 gimnazjach (64 samodzielnych i 132 wchodzących w skład zespołów szkół).

Z danych zamieszczonych w powyższej tabeli wynika, że w roku sprawozdawczym o **0,34%** zwiększyła się liczba szkół, w których dzieci siedzą w meblach niedostosowanych do wzrostu, a także o **0,01%** zwiększyła się liczba dzieci siedzących nieprawidłowo.

Należy stwierdzić, że na terenie województwa podlaskiego w dalszym ciągu w **0,51%** ocenianych szkół z mebli niedostosowanych do wzrostu korzystało **0,08%** badanych uczniów.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Ponadto pracownicy powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych dokonali oceny dostosowania mebli do wzrostu dzieci w 343 przedszkolach, w tym 301 samodzielnych i 42 wchodzących w skład zespołów szkół.

Z danych przedstawionych w poniższej tabeli wynika, iż tak samo jak w roku 2013 w skontrolowanych przedszkolach wszystkie dzieci objęte badaniem siedziały w meblach dostosowanych do ich wzrostu.

Ocena dostosowania mebli do wzrostu dzieci w przedszkolach.

Rok	Umieblowanie sal zabaw w przedszkolach			
	dostosowanie do wzrostu		meble niedostosowane	
	Liczba zbadanych dzieci	Ilość przedszkoli	Liczba dzieci	Ilość przedszkoli
2013	8554	320	0	0
2014	9256	343	0	0

Tygodniowe rozkłady zajęć skontrolowano w 682 szkołach, w tym w:

- **383** szkołach podstawowych (247 samodzielnych i 136 wchodzących w skład zespołów szkół),
- **201** gimnazjach (65 samodzielnych i 136 wchodzących w skład zespołów szkół),
- **43** liceach ogólnokształcących (12 samodzielnych i 31 wchodzących w skład zespołów szkół),
- **55** ponadgimnazjalnych szkołach zawodowych (7 samodzielnych i 48 wchodzących w skład zespołów szkół).

W porównaniu do 2013r. stwierdzono zmniejszenie się o **1,01%** liczby szkół, w których oceniono rozkłady zajęć jako niewłaściwe i zmniejszenie się o **1,94%** liczby oddziałów, w których tygodniowe rozkłady oceniono jako nieprawidłowe. W dalszym ciągu zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego w Warszawie dyskwalifikowano tylko rozkłady zajęć w których stwierdzano, że:

- zajęcia nie rozpoczynają się o stałej porze,
- różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia jest większa od 1 godziny.

Z przedstawionych w tabeli danych liczbowych wynika, że w roku sprawozdawczym w **2,93%** badanych szkół tygodniowe rozkłady zajęć nie spełniały powyższych kryteriów.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Dożywianie uczniów. Ze względu na długi okres pobytu dzieci w szkole, często wydłużony o czas dojazdu, spożywanie posiłku w szkole staje się koniecznością. Dane liczbowe zebrane w 2014r. na temat korzystania uczniów z różnych form dożywiania prowadzonego przez szkoły podstawowe (samodzielne i wchodzące w skład zespołów szkół) oraz gimnazjalne (samodzielne oraz wchodzące w skład zespołów szkół) przedstawiają poniższe tabele.

Dożywianie uczniów szkół podstawowych (łącznie z dziećmi z oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych) i gimnazjalnych.

Rok	Liczba uczniów w szkołach	Dożywianie							
		Wydawanie ciepłych posiłków				Organizowanie II śniadań		Podawanie napojów	
		Liczba placówek	Liczba uczniów korzystających ogółem	W tym:		Liczba placówek	Liczba korzystających	Liczba placówek	Liczba korzystających
Liczba uczniów korzystających z posiłków dwudaniowych	Liczba uczniów korzystających z posiłków jednodaniowych			Liczba placówek	Liczba korzystających				
2013	10 4076	489	47 213 (45,36%)	38 873 (37,35%)	8340 (8,01%)	49	1704 (1,63%)	224	37 488 (36,01%)
2014	10 2760	501	49 067 (47,74%)	40 117 (39,03%)	8950 (8,71%)	57	2353 (2,29%)	242	40 684 (39,59%)

Z danych zamieszczonych w tabeli wynika, że w 2014r. ciepłe posiłki w szkołach spożywało 47,74% uczniów, w tym posiłki:

- dwudaniowe spożywało 39,03% uczniów,
- jednodaniowe spożywało tylko 8,71% uczniów.

Natomiast napoje otrzymywało 39,59% uczniów, a drugie śniadania organizowane przez szkołę jadło 2,29% uczniów.

Porównując dane liczbowe przedstawione w tabeli zauważa się, że w roku sprawozdawczym zwiększyła się liczba uczniów korzystających z dożywiania organizowanego przez szkoły we wszystkich proponowanych formach, a więc zarówno korzystających z ciepłych posiłków, drugich śniadań i napojów. Obserwuje się wzrost liczby korzystających:

- z posiłków dwudaniowych o 1,68%,
- z posiłków jednodaniowych o 0,7 %,
- z drugich śniadań organizowanych przez szkoły o 0,66%,
- z napojów o 3,58%.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Przedstawione dane jednoznacznie świadczą o tym, że w dalszym ciągu w szkołach najczęstszą formą dożywiania jest:

- serwowanie posiłku dwudaniowego,
- podawanie napoju.

Korzystanie uczniów z ciepłych posiłków w szkołach podstawowych i gimnazjalnych na terenie województwa podlaskiego w latach 2013 – 2014.

		Augustów	Białystok	Bielsk Podlaski	Grajewo	Hajnówka	Kolno	Łomża	Monki	Sejny	Siemiatycze	Sokolka	Suwalki	Wysokie Mazowieckie	Zambrów	Razem:
Liczba uczniów w skontrolowanych szkołach ogółem	2013	5225	36704	4805	5987	2956	4443	8017	3493	1697	3991	6347	10824	5876	3711	104076
	2014	5884	34081	4585	6038	3150	4477	8490	3625	1806	3690	6262	10615	5890	4167	102760
Liczba uczniów korzystających z dożywiania w szkołach	2013	1506	18433	3161	2313	1918	1638	2537	1802	588	2667	4079	3528	1806	1237	47213
	2014	1483	19152	2744	2410	1907	1688	3196	1923	549	2577	4223	3805	1916	1494	49067
Współczynnik uczniów dożywianych na 100 uczących się w szkołach	2013	28,82	50,22	65,79	38,63	64,88	36,86	31,64	51,58	34,64	66,82	64,26	32,59	30,73	33,33	45,36
	2014	25,2	56,2	59,85	39,91	60,54	37,7	37,64	53,05	30,4	69,84	67,44	35,85	32,53	35,85	47,75

Na podstawie analizy danych liczbowych z powyższej tabeli należy stwierdzić, że w porównaniu do roku 2013 odnotowano wzrost współczynnika osób korzystających z ciepłych posiłków na 100 uczących się w szkołach o 2,39. W dalszym ciągu najwyższy współczynnik odnotowano w szkołach w powiatach: siemiatyckim, sokólskim, hajnowskim, bielskim, białostockim i monieckim. Najniższy współczynnik odnotowano w powiatach: augustowskim, sejneńskim i wysokomazowieckim.

Częstość korzystania uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych z ciepłych posiłków w poszczególnych powiatach przedstawia *Załącznik nr 2*.

Nadzór nad szkołami wyższymi

W 2014r. na terenie województwa podlaskiego funkcjonowało 17 uczelni wyższych, w tym 8 uczelni publicznych oraz 9 niepublicznych i 12 domów studenta. W związku z tym na koniec roku sprawozdawczego ewidencja szkół wyższych w poszczególnych powiatowych stacjach sanitarno – epidemiologicznych przedstawiała się następująco:

- PSSE w Białymstoku - 12 szkół wyższych i 10 domów studenta,
- PSSE w Hajnówce - 1 szkoła wyższa,
- PSSE w Łomży – 3 szkoły wyższe i 1 dom studenta,
- PSSE w Suwałkach – 1 szkoła wyższa i 1 dom studenta.

Pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa podlaskiego skontrolowali 54 obiekty należące do 16 szkół wyższych przeprowadzając 16 kontroli oraz 12 domów studenta przeprowadzając 6 kontroli. W czasie kontroli uczelni wyższych dokonano oceny:

- stanu sanitarno-higienicznego i technicznego obiektów dydaktycznych oraz bloków i terenów sportowych,
- zapewnienia odpowiednich pomieszczeń do nauki, urządzeń sanitarnych,
- warunków zaplecza do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego,
- stanu technicznego umeblowania,
- przestrzegania przepisów zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy,
- przestrzegania przepisów w zakresie stosowania i przechowywania substancji chemicznych i ich mieszanin (zagadnienia realizowane przez Oddział Higieny Pracy).

Kontrole uczelni, które posiadają laboratoria przeprowadzono wspólnie z pracownikami pionu higieny pracy.

W związku z tym trzy uczelnie wyższe skontrolowano wspólnie z pracownikami Oddziału Higieny Pracy PSSE w Białymstoku (Uniwersytet w Białymstoku, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku i Politechnikę Białostocką) w zakresie bezpieczeństwa i higieny pomieszczeń oraz przestrzegania wymagań w stosunku do używanego sprzętu, jak również warunków zdrowotnych środowiska pracy i realizacji zapisów ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach.

Ponadto w roku sprawozdawczym pracownicy pionu higieny komunalnej PSSE w Białymstoku w ramach kontroli jakości wody ciepłej w domach studenta pobrali do badań próbki wody. Otrzymane wyniki badań laboratoryjnych próbek wody wskazywały na skolonizowanie instalacji wody ciepłej bakteriami *Legionella sp.* w następujących domach studenta:

- Domu Studenta Nr 1 i Nr 2 Politechniki Białostockiej,
- Domu Studenta Nr 1 Uniwersytetu w Białymstoku,
- Domu Studenta Nr 2 Uniwersytetu w Białymstoku,
- Domu Studenta Nr 1 i Nr 2 Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku.

W wyniku przeprowadzonych kontroli Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał ogółem 11 decyzji administracyjnych, w tym:

- 1 na poprawę warunków sanitarno - technicznych w placówce dydaktycznej nakazującą usunięcie nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli przeprowadzonej w 2013r.,
- 2 na poprawę warunków sanitarno-technicznych w domach studenta,
- 4 na poprawę jakości wody ciepłej w domach studenta,
- 4 decyzje prolongujące termin wykonania obowiązku.

Ponadto w związku ze stwierdzeniem uchybień w 2 placówkach skontrolowanych w grudniu 2014r., 2 decyzje nakazujące zostały wydane w 2015r.

Stan sanitarny wszystkich skontrolowanych uczelni był bardzo dobry. W zakresie stanu technicznego niepubliczne uczelnie oceniono jako bardzo dobre, a 7 uczelni publicznych jako dobre. Kontrola 1 uczelni publicznej - Uniwersytetu Muzycznego im. Fryderyka Chopina Wydziału Instrumentalno – Pedagogicznego w Białymstoku wykazała szereg nieprawidłowości, na które została wydana decyzja administracyjna już w 2015r., a wobec powyższego stan techniczny placówki określono jako zły.

Także w czasie kontroli zbierano informacje nt. zmian jakie zaszły na wyższych uczelniach. Odnotowano następujące zmiany:

- w roku sprawozdawczym zakończono budowę i w październiku 2014r. przekazano do użytkowania Kampus Uniwersytetu w Białymstoku przy ul. Ciołkowskiego, w którym funkcjonuje Wydział Fizyki, Wydział Matematyki i Informatyki, a w trakcie przeprowadzki do nowego budynku jest Instytut Biologii,
- w Zamiejscowym Wydziale Leśnym Politechniki Białostockiej w Hajnówce wyburzono salę rekreacyjno-zastępczą i na jej miejscu rozpoczęto budowę laboratorium badawczego,
- przeprowadzono remont kapitalny w Domu Studenta Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży,
- przeprowadzono remont kapitalny w budynku jednego zakładu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku i w jednym budynku Politechniki Białostockiej w Białymstoku.

Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego na poszczególnych uczelniach

Uczelnie państwowe

W roku sprawozdawczym w Zamiejscowym Wydziale Leśnym Politechniki Białostockiej w Hajnówce wyburzono salę rekreacyjno-zastępczą. Dlatego zajęcia wychowania fizycznego odbywały się na basenie miejskim i w wynajmowanej w pobliskim Zespole Szkół Ogólnokształcących sali gimnastycznej. W związku z tym w roku sprawozdawczym tylko cztery uczelnie państwowe posiadały infrastrukturę do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Trzy niżej wymienione dysponowały własnymi zespołami sportowymi składającymi się z jednej lub więcej sal sportowych i pomieszczeń pomocniczych: przebieralni, natryskowni, ustępów, przechowalni sprzętu sportowego, gabinetu wychowania fizycznego oraz posiadały własne siłownie, sale do aerobiku tj.:

- Politechnika Białostocka,
- Uniwersytet w Białymstoku,
- Uniwersytet Medyczny w Białymstoku.

Natomiast Wyższa Szkoła Zawodowa w Suwałkach posiada własne pracownie sportowe, tj.: siłownię, salę fitness, salę do treningu boksu oraz solarium, saunę, jacuzzi. W roku sprawozdawczym podobnie jak w roku ubiegłym ze znajdującego się w budynku uczelni jacuzzi i sauny studenci mogli korzystać odpłatnie w godzinach popołudniowych.

Pozostałe 3 szkoły wyższe państwowe nie posiadały infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Studenci Państwowej Wyższej Szkoły Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży korzystali z pełnowymiarowej sali gimnastycznej, siłowni i boiska wielofunkcyjnego podległej placówki tj. Akademickiego Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych w Łomży, a dwóch pozostałych uczelni tj.: Uniwersytetu Muzycznego im. F. Chopina w Warszawie Wydział Instrumentalno - Pedagogiczny w Białymstoku oraz Akademii Teatralnej im. A. Zelwerowicza w Warszawie Wydział Sztuki Lalkarskiej w Białymstoku uczęszczali na basen.

Uczelnie niepaństwowe

Trzy niżej wymienione szkoły wyższe niepaństwowe posiadały własne zespoły sportowe, w tym jedna z pełnym zapleczem sanitarnym, są to:

- Wyższa Szkoła Wychowania Fizycznego i Turystyki w Białymstoku,
- Niepaństwowa Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Białymstoku,

- Wyższa Szkoła Agrobiznesu w Łomży.

Ponadto cztery uczelnie niepaństwowe w Białymstoku posiadały własne siłownie oraz sale do aerobiku/fitness, w tym jedna z nich również salę rekreacyjną. Dodatkowo studenci tych uczelni korzystali z basenu.

Natomiast słuchacze 2 szkół niepublicznych (po 1 w Białymstoku i w Łomży) nie posiadających żadnej infrastruktury do zajęć wychowania fizycznego odbywali je korzystając z bloków sportowych innych placówek.

Nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami

W roku sprawozdawczym pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej skontrolowali 108 szkół posiadających substancje chemiczne i ich mieszaniny, w tym:

- 27 samodzielnych gimnazjów,
- 6 samodzielnych liceów ogólnokształcących,
- 1 samodzielną szkołę policealną,
- 74 zespoły szkół.

W trakcie przeprowadzanych kontroli oceniano warunki przechowywania i stosowania substancji i preparatów chemicznych w szkolnych pracowniach chemicznych. Nieprawidłowości nie stwierdzono. We wszystkich skontrolowanych szkołach osoby pracujące z niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i ich mieszaninami zapoznały się z kartami charakterystyki i miały możliwość stałego korzystania z nich. W pracowniach chemicznych wywieszane były regulaminy określające zasady bhp. Uczniowie i pracownicy byli wyposażeni w środki ochrony indywidualnej oraz mieli zapewnione wszystkie wymagane środki do udzielania pierwszej pomocy w razie wypadku. Nauczyciele byli przeszkoleni w zakresie udzielania pierwszej pomocy.

W wyniku przeprowadzonych kontroli ustalono, że:

- część szkół przekazało posiadane odczynniki chemiczne w całości do utylizacji, tj.:
  - 2 samodzielne gimnazja - w powiecie białostockim,
  - 1 samodzielne liceum ogólnokształcące – w powiecie białostockim,
  - 4 zespoły szkół – 1 w powiecie monieckim oraz 3 w powiecie białostockim,
- 1 szkoła zużyła posiadane substancje chemiczne i ich mieszaniny podczas zajęć dydaktycznych i nie przewiduje zakupu nowego zestawu odczynników, tj.:
  - 1 zespół szkół - w powiecie suwalskim,

- 2 szkoły niezużyte, przeterminowane substancje chemiczne przygotowały i zgłosiły do utylizacji, tj.:
  - 2 zespoły szkół – po 1 w powiatach grajewskim i suwalskim,
- 1 szkoła przechowywane preparaty chemiczne przygotowała i zgłosiła do utylizacji, tj.:
  - 1 zespół szkół – w powiecie bielskim,
- 6 szkół, które w ubiegłym roku nie znajdowały się w ewidencji placówek posiadających substancje chemiczne i ich mieszaniny, zakupiło odczynniki chemiczne, tj.:
  - 1 samodzielne gimnazjum - w powiecie białostockim,
  - 5 zespołów szkół - po 1 w powiatach: augustowskim i sejneńskim oraz 3 w powiecie białostockim,
- 1 szkoła znajdująca się w ewidencji placówek posiadających substancje chemiczne i ich mieszaniny została w 2014 roku zlikwidowana, tj.:
  - 1 zespół szkół – w powiecie białostockim,
- 1 szkoła znajdująca się w ewidencji placówek posiadających substancje chemiczne i ich mieszaniny w 2014r. zawiesiła swoją działalność ze względu na brak naboru uczniów, tj.:
  - 1 zespół szkół - w powiecie monieckim.

Ponadto objęto nadzorem 1 szkołę policealną w powiecie białostockim posiadającą substancje i preparaty chemiczne.

W związku z powyższym w ewidencji szkół posiadających substancje chemiczne i ich mieszaniny wprowadzono następujące zmiany:

- wykreślono:
  - 2 samodzielne gimnazja,
  - 1 samodzielne liceum ogólnokształcące,
  - 10 zespołów szkół,
- dopisano:
  - 1 samodzielne gimnazjum,
  - 5 zespołów szkół,
  - 1 samodzielną szkołę policealną.

Ocena infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach ulegają systematycznej poprawie. W 2014r. oddano do użytku:

- **1 nowo wybudowaną halę sportową z pełnym zapleczem higieniczno-sanitarnym w placówce:**
  - 1 zespole szkół, w skład którego wchodzi: liceum ogólnokształcące, technikum i zasadnicza szkoła zawodowa – w powiecie monieckim,
- **4 nowo wybudowane sale gimnastyczne z pełnym zapleczem sanitarnym w placówkach:**
  - 1 samodzielnej szkole podstawowej – w powiecie suwalskim,
  - 1 samodzielnym gimnazjum - w powiecie suwalskim,
  - 2 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 1 przedszkole, 1 oddział przedszkolny, 2 szkoły podstawowe i 2 gimnazja – po 1 w powiatach: siemiatyckim i suwalskim,
- **4 sale rekreacyjno-zastępcze w placówkach:**
  - 3 samodzielnych szkołach podstawowych z oddziałami przedszkolnymi – 1 w powiecie grajewskim i 2 w zambrowskim,
  - 1 samodzielnym liceum ogólnokształcącym – w powiecie siemiatyckim,
- **4 nowe boiska sportowe przy szkołach:**
  - 1 samodzielnej szkole podstawowej – w powiecie białostockim,
  - 3 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 1 oddział przedszkolny, 2 szkoły podstawowe i 2 gimnazja i 1 liceum ogólnokształcące – po 1 w powiatach: łomżyńskim, sokólskim i suwalskim,
- **nowo wybudowany budynek socjalny przy boisku szkolnym w placówce:**
  - w 1 samodzielnej szkole podstawowej z oddziałem przedszkolnym – w powiecie suwalskim,
- **siłownię w placówce:**
  - 1 samodzielnej szkole ponadgimnazjalnej – w powiecie siemiatyckim,

Ponadto dokonano:

- **modernizacji istniejących sal gimnastycznych/zastępczych i/lub pomieszczeń zaplecza sanitarnego w budynkach:**
  - 1 samodzielnej szkoły podstawowej z oddziałem przedszkolnym – w powiecie suwalskim,

- 3 zespołów szkół, w skład których wchodzi: 2 oddziały przedszkolne, 2 szkoły podstawowe, 3 gimnazja i 1 technikum – w powiecie w suwalskim,
- **modernizacji istniejących boisk szkolnych w placówkach:**
  - 3 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym 2 z oddziałami przedszkolnymi – po 1 w powiatach: augustowskim, białostockim i suwalskim,
  - 1 samodzielnej szkole podstawowej i 1 samodzielnym gimnazjum, mieszczących się w jednym budynku – w powiecie grajewskim,
  - 4 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 3 oddziały przedszkolne, 4 szkoły podstawowe, 4 gimnazja i 1 liceum ogólnokształcące – po 1 w powiatach: kolneńskim i siemiatyckim oraz 2 w powiecie suwalskim.

Także doprowadzono do właściwego stanu technicznego nawierzchnię boisk szkolnych w placówkach:

- 1 samodzielnej szkole podstawowej – w powiecie białostockim,
- 1 samodzielnym gimnazjum – w powiecie białostockim,
- 1 zespole szkół, w skład którego wchodzi: przedszkole, szkoła podstawowa i gimnazjum – w powiecie białostockim,

Przeprowadzono remonty bieżące bloków sportowych polegające na malowaniu części pomieszczeń i/lub doprowadzeniu do należytego stanu technicznego podłóg w następujących placówkach:

- 2 samodzielnych szkołach podstawowych, w tym 1 z oddziałem przedszkolnym – po 1 w powiatach: łomżyńskim i zambrowskim,
- 2 samodzielnych gimnazjach – po 1 w powiatach: bielskim i suwalskim,
- 12 zespołach szkół, w skład których wchodzi: 4 oddziały przedszkolne, 6 szkół podstawowych, 6 gimnazjów, 5 liceów ogólnokształcących, 6 techników, 4 zasadnicze szkoły zawodowe – po 1 w powiatach: białostockim, grajewskim i zambrowskim oraz 3 w powiecie bielskim, 2 w łomżyńskim i 4 w suwalskim.

Ponadto wymieniono bieżnię tartanową w sali gimnastycznej w placówce:

- 1 zespole szkół, w skład którego wchodzi: oddział przedszkolny, szkoła podstawowa i gimnazjum – w powiecie białostockim,

Dane liczbowe opisujące infrastrukturę do prowadzenia wychowania fizycznego w placówkach szkolnych województwa podlaskiego w latach 2013-2014 przedstawia poniższa tabela.

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w placówkach szkolnych.

Rok	Liczba placówek		Liczba placówek posiadających										Liczba placówek nie posiadających warunków do prowadzenia wychowania fizycznego
	w ewidencji	skontrolowanych	tylko			salę(e) gimnastyczną(e) z boiskiem	salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną(e) z boiskiem	salę(e) gimnastyczną(e) i salę(e) zastępczą(e) /rekreacyjną(e)		szkolny zespół sportowy			
			salę(e) gimnastyczną(e)	salę(e) zastępczą(e)/rekreacyjną(e)	boisko(a) szkolne			z boiskiem	bez boiska	z boiskiem	bez boiska		
2013	607	553	7 1,26%	16 2,89%	70 12,65%	35 6,32%	111 20,07%	17 3,07%	2 0,36%	243 43,94%	17 3,07%	35 6,32%	
2014	603	547	10 1,83%	18 3,29%	69 12,61%	32 5,85%	112 20,48%	16 2,93%	1 0,18%	245 44,79%	18 3,29%	26 4,75%	

Z przedstawionych danych wynika, że w porównaniu do ubiegłego roku zaszły następujące zmiany:

- o 0,57% wzrosła liczba szkół posiadających tylko salę gimnastyczną,
- o 0,4% wzrosła liczba szkół posiadających tylko salę zastępczą rekreacyjną,
- o 0,41 % wzrosła liczba szkół posiadających sale zastępcze rekreacyjne z boiskiem,
- o 0,85 % wzrosła liczba szkół posiadających szkolny zespół sportowy z boiskiem,
- o 0,22 % wzrosła liczba szkół posiadających szkolny zespół sportowy, ale bez boiska,
- o 0,04 % zmniejszyła się liczba szkół posiadających tylko boisko sportowe,
- o 0,47 % zmniejszyła się liczba szkół posiadających salę gimnastyczną z boiskiem,
- o 0,18% zmniejszyła się liczba szkół posiadających zarówno salę gimnastyczną i salę zastępczą, ale bez boiska,
- o 0,14 % zmniejszyła się liczba szkół posiadających zarówno salę gimnastyczną i salę zastępczą z boiskiem,
- o 1,57% zmniejszyła się liczba szkół nie posiadających warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego.

Z informacji zebranych w czasie kontroli wynika, że w 99 szkołach posiadana infrastruktura do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego jest niewystarczająca i część uczniów ćwiczyła na korytarzach. Ponadto ustalono, że uczniowie placówek, w których stwierdzono brak warunków lub niewystarczające warunki do prowadzenia wychowania fizycznego korzystali z infrastruktury poza placówką. W roku sprawozdawczym z sal gimnastycznych lub hal sportowych w innych szkołach, klubach sportowych lub ośrodkach sportu i rekreacji korzystało 57 szkół, z siłowni/fitness klubu/innej placówki specjalistycznej 11 szkół, z basenu 147 szkół i z boisk/stadionów sportowych 38 szkół.

Wnioski:

1. Warunki zdrowotne w placówkach oświatowo-wychowawczych na terenie województwa podlaskiego ulegają systematycznej poprawie. Jednak w dalszym ciągu istnieją placówki zlokalizowane w obiektach nie w pełni spełniających warunki do ich prawidłowego funkcjonowania.
2. Z punktu widzenia higieny osoby odpowiedzialne za kształtowanie środowiska szkolnego powinny stworzyć warunki do prawidłowego rozwoju psychofizycznego ucznia. Jednak w dalszym ciągu stwierdza się, że przy ustalaniu tygodniowych rozkładów zajęć często nie uwzględnia się zasad higieny pracy umysłowej ucznia, a przy usadzaniu dzieci w ławkach szkolnych zasad ergonomii.
3. Posiłek w szkole stanowi niezbędny element racjonalnego żywienia warunkującego prawidłowy rozwój dziecka, jego dobre samopoczucie i zdolność do pracy. Dlatego konieczne jest kontynuowanie działań zmierzających do zapewnienia przynajmniej jednego posiłku w szkole jak największej liczbie uczniów.
4. Z punktu widzenia ochrony środowiska najbezpieczniejszym sposobem usuwania ścieków z nieruchomości jest odprowadzanie ich do kanalizacji centralnej bądź do własnej oczyszczalni ścieków. Jednak w dalszym ciągu znaczna część placówek oświatowo-wychowawczych odprowadza je do zbiorników bezodpływowych tzw. szamb. Do niedawna szamba były jedynym dostępnym sposobem odprowadzania ścieków. Nie był to jednak sposób doskonały, a raczej doraźny i dość prymitywny. Dlatego dzisiaj, gdy dostępne są już inne możliwości, w większości przypadków warto zrezygnować z szamba na rzecz bardziej nowoczesnych rozwiązań. Nigdy nie ma stuprocentowej gwarancji, że szambo będzie szczelne, a ścieki wydostające się z szamba to poważne zagrożenie dla środowiska i dla zdrowia człowieka. Środowisko naturalne jest, było i będzie, ale jakie pozostanie zależy od nas samych. To człowiek w głównej mierze decyduje o stopniu jego niszczenia, zanieczyszczenia, skażenia, degradacji i przekształcania.

OCENA STANU SANITARNEGO W ZAKRESIE NADZORU ZAPOBIEGAWCZEGO

Zadaniem zapobiegawczego nadzoru sanitarnego jest podejmowanie działań mających na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno – zdrowotnego w obiektach oraz zapobieganie negatywnym skutkom wpływu szkodliwych i uciążliwych czynników na zdrowie ludzi na etapie planowania przestrzennego, projektowania i realizacji inwestycji oraz dopuszczenia do użytkowania obiektów budowlanych. Zakres kompetencji określa ustawa o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz inne ustawy i akty wykonawcze.

W ostatnich latach w dalszym ciągu można zaobserwować zainteresowanie gmin w kierunku zmiany polityki przestrzennej i dostosowanie jej do obowiązujących wymogów. Organy administracji samorządowej sporządzają studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, a na ich podstawie opracowują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Należy zauważyć, iż działania planistyczne generują przyjmowanie rozwiązań proekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki energetycznej, gospodarki odpadami, co znacząco wpływa na poprawę stanu sanitarnego miast, gmin i osiedli wiejskich. Na podkreślenie zasługuje fakt, że zapisy do większości planów przewidują zaopatrzenie w wodę z ujęć publicznych, odprowadzanie ścieków do kanalizacji sanitarnej, funkcjonowanie kotłowni wyłącznie na paliwo ekologiczne.

Nieodłącznym elementem przy rozpatrywaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego jest analiza prognozy oddziaływania na środowisko, która uwzględnia skutki dla środowiska, w tym zdrowia ludzi, wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu, powodowane emisją zanieczyszczeń do powietrza, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów oraz zanieczyszczeniami gleby.

W 2014r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie woj. podlaskiego działając na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2012r. poz. 647 z późn. zm.), zaopiniowały łącznie **93** miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Ustawa z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania

na środowisko (Dz. U. z 2013r., poz. 1235 z późn. zm.) przywołuje organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jako kompetentne w sprawach opiniowania i uzgadniania w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko oraz w kwestiach opiniowania w ramach oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko.

Na etapie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wydano:

- **64** uzgodnienia dot. odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko (w 2013r. – 81 uzgodnień),
- **111** uzgodnień zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko (w 2013r. – 119 uzgodnień),
- **78** opinii do projektów polityk, strategii, planów lub programów (w 2013r. – 121 opinii).

W większości przypadków przeważały projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, plany gospodarki odpadami i ich aktualizacje, plany gospodarki niskoemisyjnej, programy usuwania wyrobów zawierających azbest, programy ochrony środowiska oraz plany urządzenia lasu.

Odrębną kwestię w działaniach zmierzających do zapewnienia właściwego stanu sanitarnego województwa (następny etap w procesie inwestycyjnym) stanowi określenie przez państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego i powiatowego inspektora sanitarnego warunków realizacji szczególnej grupy inwestycji – przedsięwzięć mogących (zawsze lub potencjalnie) znacząco oddziaływać na środowisko, których pełną listę zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z 9 listopada 2010r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. Nr 213, poz. 1397 z późn. zm.). Każde z wymienionych w rozporządzeniu przedsięwzięć wymaga wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. Najczęściej rozpatrywane przedsięwzięcia to: elektrownie wiatrowe, drogi, sieci kanalizacyjne, oczyszczalnie ścieków. Podczas opiniowania zwracano szczególną uwagę na zebranie pełnej informacji o przedsięwzięciu i jego wpływie na zdrowie i życie okolicznych mieszkańców.

W ramach postępowania dotyczącego oceny oddziaływania przedsięwzięć kwalifikowanych do mogących znacząco oddziaływać na środowisko organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego wydały:

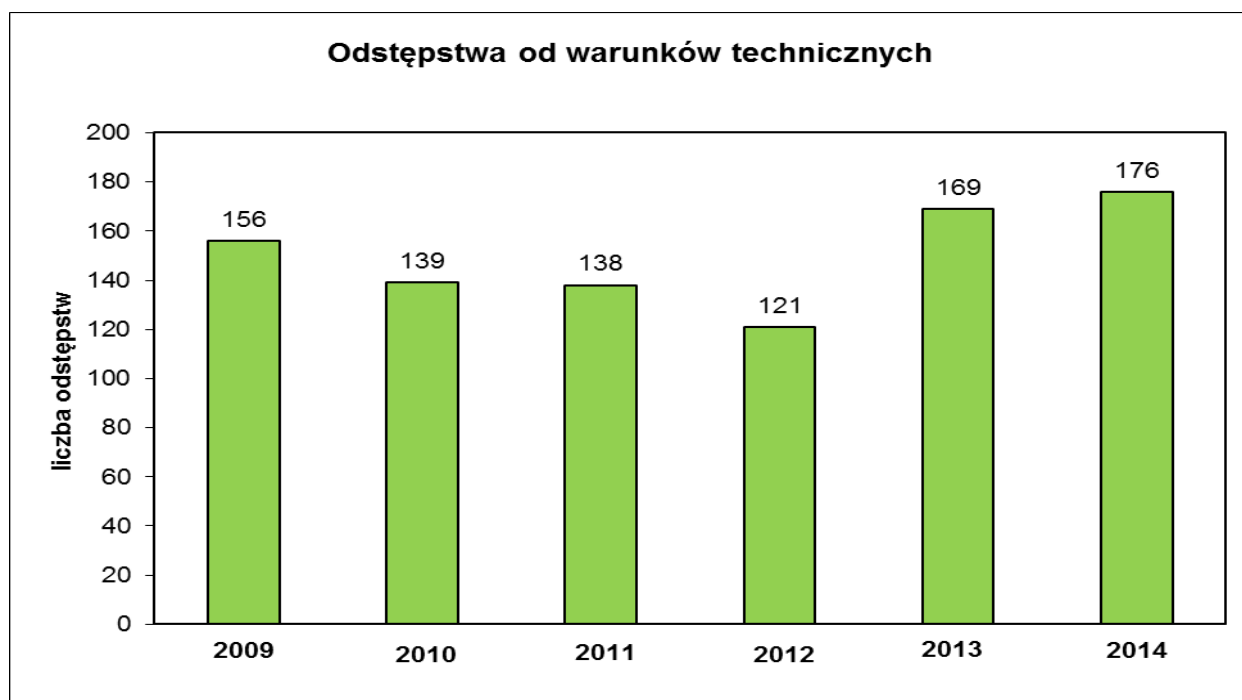
- **588** opinii co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko przedsięwzięć należących do II - ej grupy (mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko), a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do

zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko (w 2013r. – 694 opinie),

- **79** opinii przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (w 2013r. – 81 opinii),
- **17** opinii na etapie ponownego przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko (w 2013r. – 11 opinii).

Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku w porozumieniu z Okręgowym Inspektorem Pracy zajmował stanowiska dotyczące odstępstw od przepisów określających warunki techniczne jakie muszą spełniać budynki oraz od przepisów określających wymogi bezpieczeństwa i higieny pracy. W 2014r. wydano **176** opinii co stanowi o 4 % więcej niż w 2013r. (m.in. w zakresie obniżenia wysokości pomieszczeń, zagłębienia pomieszczeń poniżej terenu, braku oświetlenia naturalnego), w tym państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni województwa podlaskiego wydali **3 opinie** w zakresie odstępstw od warunków technicznych. Odstępstwa od warunków technicznych w poszczególnych latach obrazuje poniższy wykres.

Odstępstwa od warunków technicznych w poszczególnych latach.

Kolejny bardzo ważny etap w działalności inwestycyjnej stanowi uzgadnianie i opiniowanie dokumentacji projektowej w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych. Uzgodnień dokonują działający na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego rzeczoznawcy ds. sanitarno – higienicznych, natomiast opiniowanie następuje przez

państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych i Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zaopiniowali **60** projektów budowlanych tj. o ok. 46 % mniej niż w 2013r. (2013r. – 111). Natomiast rzeczoznawcy ds. sanitarno - higienicznych uzgodnili **767** dokumentacji projektowych, tj. o 3% mniej niż w 2013r. (2013r. – 793).

Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego obowiązek weryfikacji sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz przyjmowania zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, które są składane przez prowadzącego daną instalację. W 2014r. zweryfikowano **230** sprawozdań z pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku oraz przyjęto **376** zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne, których funkcjonowanie nie stwarza zagrożeń zdrowotnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 15 kwietnia 2011r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2013r. poz. 217 z późn. zm.) organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej mają obowiązek wydawania opinii o pomieszczeniach i urządzeniach podmiotu wykonującego działalność leczniczą. W 2014r. wydano łącznie w tym zakresie **323** decyzje tj. o ok. 15% więcej niż w 2013r. (2013r. – 282).

Ostatni etap działania zapobiegawczego nadzoru sanitarnego stanowi uczestniczenie pracowników w dopuszczaniu obiektów budowlanych do użytkowania. W 2014r. zajęto **143** stanowiska, tj. o 13% więcej niż w 2013r. (2013r. – 126), w tym **1** opinia została wydana przez Państwowego Granicznego Inspektora Sanitarnego w Suwałkach.

Podsumowanie

W porównaniu z latami poprzednimi w dalszym ciągu obserwuje się poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych na różnych etapach procesu inwestycyjnego. Dotyczy to zwłaszcza dużych obiektów użyteczności publicznej, komunalnych, usługowych, zakładów pracy, służby zdrowia i oświaty, które były kontrolowane pod względem zastosowania rozwiązań zapewniających bezpieczeństwo zdrowotne przyszłych użytkowników.

W 2014r. ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przez Państwową Inspekcję Sanitarną wyniosła **3552** i była o 12% mniejsza niż w 2013r. (2013r. – 4043).

OCENA STANU SANITARNEGO

W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

Higieną radiacyjną w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku zajmuje się Oddział Higieny Radiacyjnej i Dział Laboratoryjny (Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży).

Dział Laboratoryjny Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży posiada akredytację na pomiary:

Akredytacja na pomiary w zakresie higieny radiacyjnej.

Badane cechy i metody badawcze	Normy i/lub udokumentowane procedury badawcze
Badania dotyczące inżynierii środowiska - pole elektromagnetyczne w środowisku pracy.	PN-T-06580-3:2002
Badania dotyczące inżynierii środowiska - pole elektromagnetyczne w środowisku ogólnym.	Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30.10.2003r. (Dz. U. Nr 192, poz. 1883)
Moc dawki i dawka ekspozycyjna promieniowania X	PB-56, wyd. 4:21.05.2007
Stężenie radionuklidów: ^{137}Cs i ^{40}K metodą spektrometrii gamma w zakresie: 6,0 – 10 kBq/kg dla ^{137}Cs 40,0 – 100 kBq/kg dla ^{40}K	PB-58 wyd. 5:17.05.2007
Badanie właściwości fizycznych wyposażenia medycznego – urządzenia radiologiczne w zakresie:	
1. Testy specjalistyczne wyposażenia do radiografii ogólnej.	PB-54 wyd. 1:26.02.2007 PB-77 wyd. 1:14.04.2006
2. Testy specjalistyczne wyposażenia do fluoroskopii i angiografii.	PB-13 wyd. 1:01.04.2008
3. Testy specjalistyczne wyposażenia do mammografii	PB-33 wyd. 1:01.06.2009
4. Testy specjalistyczne wyposażenia do zdjęć panoramicznych i cefalometrii.	PB-54 wyd. 1:26.02.2007
5. Testy specjalistyczne wyposażenia do zdjęć wewnątrzustnych (stomatologia)	PB-86 wyd. 1:01.09.2006
Stężenie radionuklidów cezu 137 i strontu 90 w żywności, wodzie i paszach metodą radiochemiczną.	PB-20, wyd. 1:12.10.2007

W Oddziale Higieny Radiacyjnej zatrudnionych jest pięć osób upoważnionych przez Podlaskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Białymstoku do wykonywania czynności kontrolnych. Kontrole prowadzone są w następujących zakresach tematycznych:

1. wykonywanie czynności nadzoru w zakresie higieny radiacyjnej, w tym:

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

- kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc stosowania źródeł promieniowania jonizującego,
  - kontrola zakładów, otoczenia zakładów i innych miejsc użytkowania źródeł elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
  - prowadzenie dochodzenia w sprawach związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego,
  - udział w akcjach awaryjnych związanych ze stosowaniem źródeł promieniowania jonizującego i elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego;
2. dokonywanie ustaleń kontroli;
  3. sporządzanie dokumentacji w zakresie czynności nadzoru służących do opracowywania protokołów kontroli oraz projektów wystąpień pokontrolnych.

W 2014r. sprawowano nadzór w zakresie higieny radiacyjnej nad 404 zakładami w województwie podlaskim, w których użytkowano 654 medyczne aparaty rtg i 428 urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne. W 346 zakładach stosowano wyłącznie aparaturę rentgenowską zaś w 27 zakładach wyłącznie źródła pola elektromagnetycznego. W 31 jednostkach stosowano zarówno źródła promieniowania jonizującego jak i źródła pola elektromagnetycznego, w tym w 1 zakładzie dodatkowo stosowano źródła izotopowe w celach medycznych. Liczbę urządzeń z podziałem na rodzaj zastosowania oraz strukturę wiekową użytkowanej aparatury przedstawiają poniższe tabele.

Ogólna liczba i rodzaj aparatów rtg według ewidencji na koniec 2014r.

Rodzaj aparatu rtg		liczba
tylko do prześwietleń	stosowane w radiologii zabiegowej naczyniowej	9
	stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	33
	stosowane w diagnostyce bez radiologii zabiegowej	3
tylko do zdjęć		85
do zdjęć i prześwietleń		33
mammografy		10
do wewnątrzustnych zdjęć zębów		392
do zdjęć panoramicznych		56
densytometry		16
tomografy komputerowe		17

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Wiek aparatów mammograficznych użytkowanych w województwie podlaskim – stan na koniec 2014r.

Rok produkcji	2014r.	2010r.	2007r.	2006r.	2005r.	2003r.	2000r.	1997r.
Mammografy ogółem	1	1	2	1	2	1	1	1
Mammobusy	0	0	0	0	1	1	1	0
Mammografy stosowane do badań skryningowych	0	1	2	1	1	1	1	1

W nadzorowanych obiektach przeprowadzono łącznie 236 kontroli. W 2014r. w zakresie higieny radiacyjnej Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał 406 decyzji administracyjnych, w tym 323 decyzje dotyczące zakładów użytkujących źródła promieniowania jonizującego, 7 dotyczących jednostek użytkujących źródła pola elektromagnetycznego oraz 76 decyzji dotyczących podmiotów użytkujących zarówno źródła promieniowania jonizującego jak i źródła pola elektromagnetycznego.

Struktura wiekowa aparatury RTG na terenie województwa podlaskiego na koniec 2014r.

Rok produkcji	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005
Liczba aparatów rtg	24	35	37	78	60	40	49	37	30	73
Rok produkcji	2004	2003	2002	2001	2000	1999	1998	1997	1996	1995
Liczba aparatów rtg	38	28	18	17	28	10	10	6	5	3
Rok produkcji	1994	1993	1992	1991	1990	1989	1988	1987	1986	1985
Liczba aparatów rtg	4	3	1	2	1	2	1	1	1	3
Rok produkcji	1983	1982	1978	1973	Brak danych					
Liczba aparatów rtg	1	2	1	1	4					

Ogólna liczba i rodzaj urządzeń wytwarzających pole elektromagnetyczne 0 Hz – 300 GHz według ewidencji na koniec 2014r.

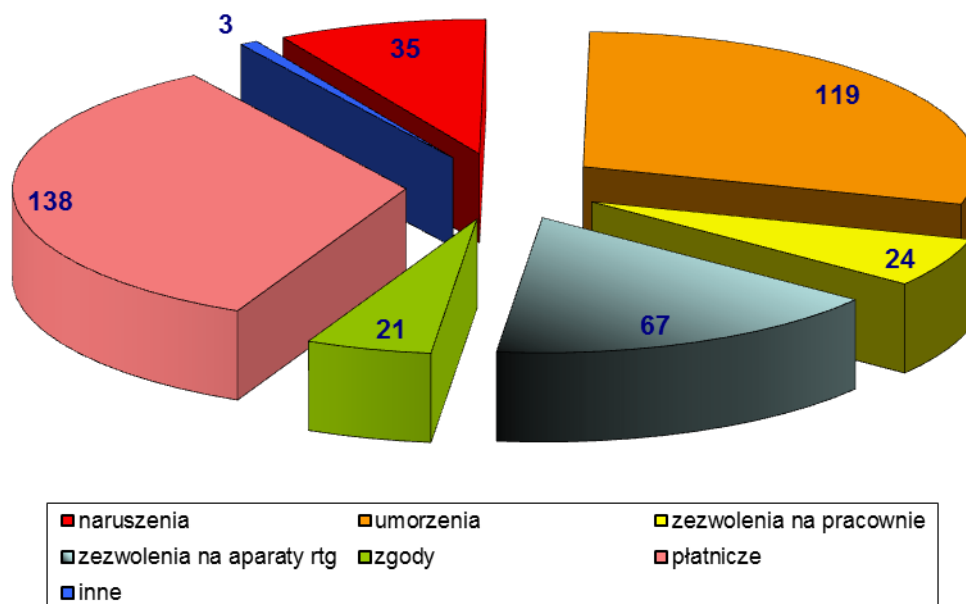
Dziedzina zastosowań	Urządzenia i instalacje	Liczba
Ochrona zdrowia	aparaty do elektrochirurgii	167
	diatermie	64
	urządzenia MRI	9
	inne (terapia)	50
Przemysł	urządzenia indukcyjne	6
	zgrzewarki	2
Radiokomunikacja i łączność	radiofoniczne	20
	telewizyjne	14
	inne	96

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Dwadzieścia siedem wydanych decyzji administracyjnych (łącznie 90 zaleceń pokontrolnych) obligowało użytkowników źródeł promieniowania jonizującego do usunięcia stwierdzonych podczas kontroli naruszeń. W przypadku jednostek użytkujących zarówno źródła promieniowania jonizującego jak i źródła pola elektromagnetycznego zostało wydanych 8 decyzji administracyjnych (łącznie 19 zaleceń pokontrolnych) obligujących strony do usunięcia stwierdzonych naruszeń.

W 2014r. Podlaski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Białymstoku wydał 24 decyzje zezwalające na uruchomienie pracowni rtg, 67 na uruchomienie i stosowanie aparatów rentgenowskich w celach medycznych oraz 21 zgód na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych oraz paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych oraz zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej. Całościowo liczbę i rodzaje decyzji wydanych w 2014r. przedstawia poniższy wykres.

Liczba i rodzaj decyzji wydanych w zakresie higieny radiacyjnej w 2014r.

Nowoczesny tomograf komputerowy – „320 rzędowy” – pierwszy w województwie podlaskim

Wydane zezwolenia na uruchomienie i stosowanie aparatury rentgenowskiej w 2014r.

Rodzaj aparatu	Liczba wydanych zezwoleń
aparat stomatologiczny do zdjęć wewnątrzustnych zębów	39
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych i cefalometrycznych	6
aparat stomatologiczny do zdjęć pantomograficznych	5
aparat zdjęciowy	3
aparaty stosowane w radiologii zabiegowej pozostałej	10
tomograf komputerowy	4
aparat do densytometrii kości	6
aparat do badań mammograficznych	1

W województwie podlaskim, w narażeniu na promieniowanie jonizujące pracuje 1600 osób, z tego 833 osoby są objęte pomiarami dawek indywidualnych. W ubiegłym roku nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych dawek rocznych u tych osób. Na tej podstawie ocenia się, że ochrona radiologiczna na stanowiskach pracy jest właściwa.

W kontakcie z polem elektromagnetycznym pracowały 1563 osoby. Wskaźnik ekspozycji W na PEM był poniżej 0,5 w przypadku 1522 osób, w przypadku 41 osób mieścił się w przedziale $0,5 \leq W \leq 1$. Nie stwierdzono stanowisk pracy, na których wskaźnik ekspozycji $W > 1$. Ocena wartości wskaźnika ekspozycji pozwala stwierdzić, że organizacja pracy

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

---

i ochrona przed polem elektromagnetycznym na stanowiskach pracy jest prawidłowa. Podczas kontroli zakładów stosujących urządzenia wytwarzające pole elektromagnetyczne w zakresie 0 Hz –300 GHz stwierdzono w 3 przypadkach brak aktualnych pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego. Nieprawidłowości z zakresu higieny radiacyjnej stwierdzone podczas kontroli zakładów stosujących aparaturę rentgenowską w celach medycznych występujące w roku 2014 przedstawiono w tabeli.

Naruszenia stwierdzone podczas kontroli pracowni rtg w 2014r.

Lp.	Temat	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości
1.	brak kontroli narażenia pracowników	1
2.	brak ewidencji dawek, osób i orzeczeń lekarskich	9
3.	brak certyfikatów potwierdzających przeszkolenie w dziedzinie ochrony radiologicznej pacjenta	7
4.	brak testów specjalistycznych	13
5.	brak testów podstawowych	6
6.	zakaz użytkowania aparatury rtg	13
7.	brak odpowiedniego oznakowania	2
8.	brak protokołu przeglądu wentylacji	13
9.	brak inspektora ochrony radiologicznej	6
10.	brak lub nieprawidłowa instrukcji ochrony radiologicznej	1
11.	brak programu szkoleń i jego realizacji	1
12.	brak lub nieprawidłowe skierowania na badania rtg	1
13.	niewykonywanie testu ciężowego w radiologii zabiegowej	1
14.	nieprawidłowy program zapewnienia jakości	8
15.	brak zgodności stanu faktycznego z projektem	2
16.	brak zgody na świadczenie usług medycznych	13
17.	brak lub nie okazano decyzji zezwalającej na uruchomienie i stosowanie aparatu rtg	1
18.	brak zaświadczeń lekarskich	7
19.	brak protokołów pomiarów dozymetrycznych	1

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Prezesa Państwowej Agencji Atomistyki harmonogramami, Dział Laboratoryjny WSSE - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała pomiary skażeń promieniotwórczych żywności, wody i pasz na terenie województwa podlaskiego. Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych przedstawia tabela. Skażenia promieniotwórcze żywności od kilku lat utrzymują się na bardzo niskim poziomie.

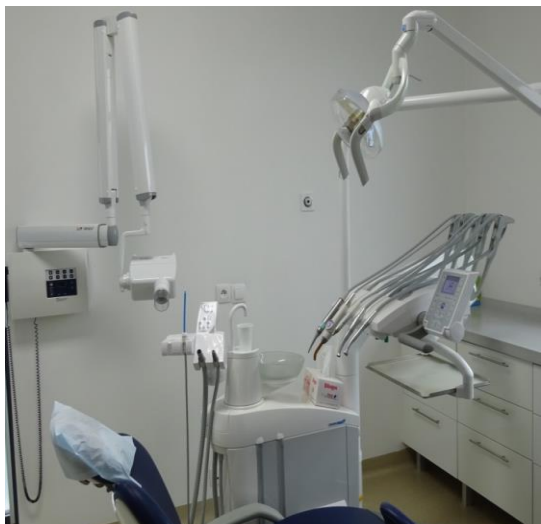
Wyniki oznaczeń Cs-137 z uwzględnieniem podziału na poszczególne produkty żywnościowe wykonane w ramach placówek pomiaru skażeń promieniotwórczych.

Lp.	Rodzaj próbki (produkt)	Liczba wykonanych oznaczeń Cs-137	Liczba oznaczeń, w których przekroczona była norma ¹	Przedział w jakim mieściły się wyniki oznaczeń ²
1.	Mleko – Płynne	8	0	0,19-1,75
2.	Mięso – Wołowina i wieprzowina	8	0	0,23-0,72
3.	Ryby – Słodkowodne	4	0	0,22-0,42
4.	Drób – Kurczak	4	0	0,24-0,49
5.	Jaja	4	0	0,19-0,32
6.	Zboża –żyto	2	0	0,31-0,36
7.	Ziemniaki	2	0	0,22-0,45
8.	Warzywa – Kapusta, marchew	2	0	0,39-0,73
9.	Owoce – Jabłka	2	0	0,34-0,77
10.	Woda wodociągowa	8	0	0,000-0,024
11.	Woda powierzchniowa lub jezioro	2	0	0,003-0,004
12.	Środki żywienia zwierząt – Pasze zielone	2	0	0,44-1,25

¹ 370Bq/kg dla –mleka i jego przetworów; 600Bq/kg inne produkty,

² w Bq/kg (Bq/l).

Dział Laboratoryjny WSSE - Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze stanowiskami pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży wykonywała testy specjalistyczne kontroli jakości fizycznych parametrów aparatury rtg oraz pomiary pola elektromagnetycznego dla celów bhp. Wykonano badania 71 aparatów rentgenowskich oraz pomiary rozkładu pola elektromagnetycznego 42 urządzeń.

Aparat rtg do zdjęć wewnątrzustnych z odczytem cyfrowym

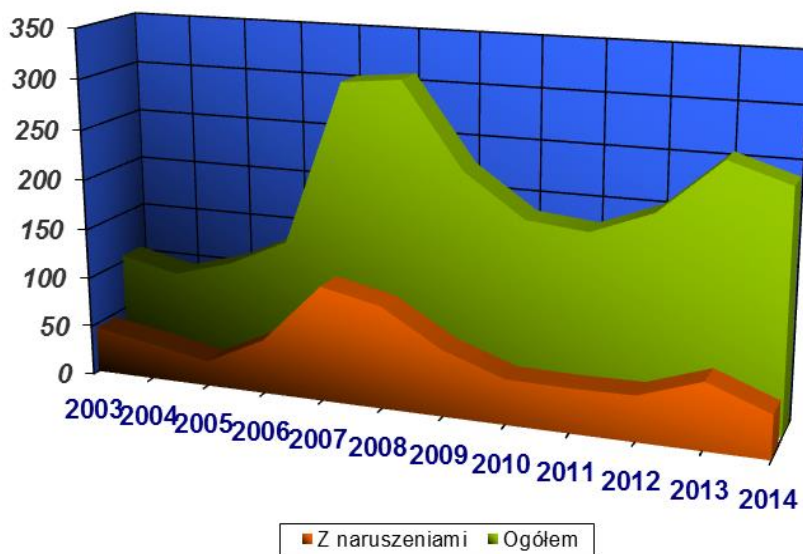
Aparat do zdjęć pantomograficznych i cefalometrycznych, z opcją tomografii

W roku 2003 stwierdzono naruszenia podczas 46 kontroli na ogólną liczbę 155 kontroli, co stanowiło 29,68% kontrolowanych obiektów. W roku 2004 stwierdzono naruszenia podczas 36 kontroli na ogólną liczbę 180 kontroli, co stanowi 20%, zaś w 2005r. stwierdzono naruszenia podczas 25 kontroli na ogólną liczbę 214, co stanowi 11,68%. W 2006r. z przeprowadzonych 186 kontroli, naruszenia stwierdzono podczas 54 kontroli, co stanowi 29,03% kontroli. W 2007r. stwierdzono naruszenia podczas 115 kontroli na ogólną liczbę 302 kontroli, co stanowi 38,1% kontroli. W 2008r. stwierdzono naruszenia podczas 102 kontroli na ogólną liczbę 308 kontroli, co stanowi 33,1% kontroli. W 2009r. stwierdzono naruszenia podczas 66 kontroli na ogólną liczbę 225 kontroli, co stanowi 29,33%. W 2010r. wykonano 183 kontrole, podczas 45 stwierdzono naruszenia, co stanowi 24,59%. W 2011r. przeprowadzono 177 kontroli, podczas 44 stwierdzono naruszenia, co stanowi 24,86%. W 2012r. wykonano 201 kontroli, podczas 45 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 22,39% wszystkich przeprowadzonych kontroli. W 2013r. przeprowadzono 255 kontroli, podczas 66 stwierdzono naruszenia, co stanowi 25,88%. W 2014r. przeprowadzono 236 kontroli, podczas 43 kontroli stwierdzono naruszenia, co stanowi 18,22%. Dane zostały zwizualizowane na poniższych wykresach.

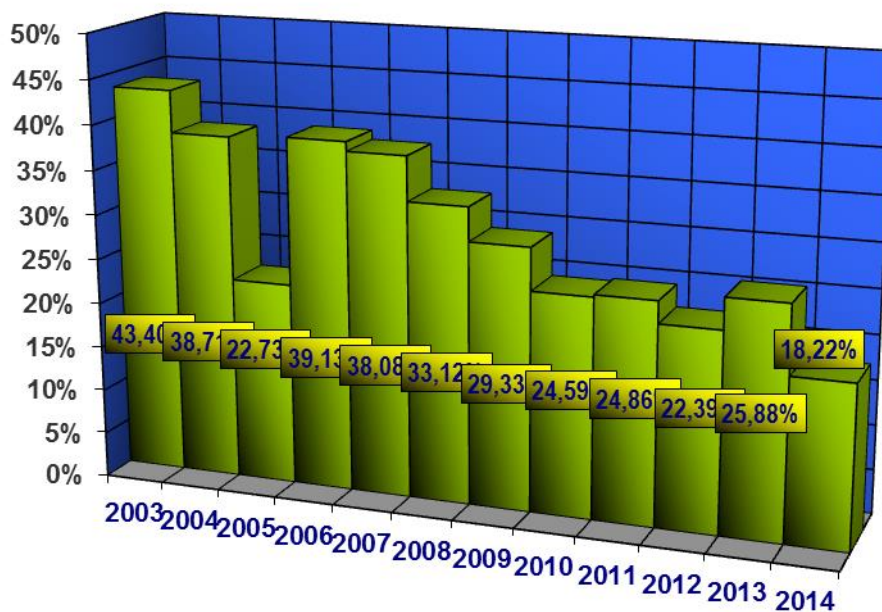

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Zestawienie wykonanych kontroli i kontroli, w czasie których stwierdzono naruszenia na przestrzeni lat 2003 - 2014.

Procent kontroli, podczas których stwierdzono naruszenia w latach 2003-2014.

Podsumowanie

Dzięki zwiększonej ilości obowiązujących szkoleń w zakresie ochrony radiologicznej, jak również w wyniku zastosowania bardziej nowoczesnego sprzętu stan higieny radiacyjnej w naszym województwie ulega stałej, systematycznej poprawie.

DZIAŁANIA PODEJMOWANE W RAMACH PROMOCJI ZDROWIA CELEM ZMNIEJSZENIA SKUTKÓW ZAGROŻEŃ DLA ZDROWIA MIESZKAŃCÓW WOJEWÓDZTWA

Zdrowie człowieka zależy od wielu, powiązanych ze sobą czynników. Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015 podaje, iż wśród czynników warunkujących zdrowie wyróżnia się cztery grupy: styl życia (ok. 50% „udział”), środowisko fizyczne i społeczne życia, pracy, nauki (ok. 20%), czynniki genetyczne (ok. 20%), działania służby zdrowia (ok. 10%).

By przez długi czas cieszyć się dobrym zdrowiem człowiek powinien przede wszystkim odżywiać się racjonalnie, unikać wszelkiego rodzaju używek oraz prowadzić aktywny tryb życia. Aby społeczeństwo było zdrowe, już od najmłodszych lat życia dziecka, trzeba kształtować jego nawyki żywieniowe, promować aktywność fizyczną. Działania te realizowane są w rodzinie, a wsparcia w wychowaniu prozdrowotnym udzielają również placówki wychowania i nauczania. Misja promocji zdrowia realizowana jest poprzez programy prozdrowotne, akcje i kampanie informacyjno-edukacyjne kierowane do konkretnych grup odbiorców i/lub ogółu społeczeństwa, szkolenia tematyczne, a także imprezy plenerowe, ekspozycje form wizualnych i informacje upowszechniane za pośrednictwem lokalnych mass mediów.

Na mocy ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej zadania z zakresu promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej realizuje również Państwowa Inspekcja Sanitarna, której działania wynikają ze zdiagnozowanych problemów zdrowotnych w skali globalnej, krajowej lub lokalnej. Kierunki działań profilaktycznych wytycza Światowa Organizacja Zdrowia, Ministerstwo Zdrowia, Główny Inspektorat Sanitarny oraz sytuacja epidemiologiczna w województwie i poszczególnych jego powiatach.

Zakres tematyczny działań promujących zdrowie podejmowanych przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. podlaskiego w 2014r.

Rodzaj i zakres oddziaływań	Sposób realizacji	Zasięg
Profilaktyka palenia tytoniu i chorób odtytoniowych	PROGRAM OGRANICZANIA ZDROWOTNYCH NASTĘPSTW PALENIA TYTONIU	
	PROGRAMY PROFILAKTYCZNE	
	Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas” Program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas I-III szkół podstawowych „Nie pal przy mnie, proszę” Program profilaktyki palenia tytoniu dla uczniów starszych klas szkoły podstawowej i gimnazjum „Znajdź właściwe rozwiązanie”	ogólnopolski

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

	AKCJE I KAMPANIE SPOŁECZNE	
	Światowy Dzień bez Tytoniu	ogólnopolski
	Światowy Dzień Rzucania Palenia	
	DZIAŁANIA SŁUŻĄCE UPOWSZECHNIANIU INFORMACJI O OBOWIĄZUJĄCYCH REGULACJACH PRAWNYCH W ZAKRESIE MIEJSC WOLNYCH OD DYMU TYTONIOWEGO ORAZ EGZEKOWANIU ZAPISÓW USTAWY z dnia 8 kwietnia 2010r o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych	
Nadzór nad przestrzeganiem art.4 ustawy z 9 listopada 1995 roku o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych	ogólnopolski	
Profilaktyka HIV/AIDS	KRAJOWY PROGRAM ZAPOBIEGANIA ZAKAŻENIOM HIV I ZWALCZANIA AIDS	
	Kampania społeczna „Znam rekomendacje PTN AIDS. Zalecam test na HIV”	ogólnopolski
	Kampania „Jeden test ^{TM} . Dwa życia”	
	Akcja edukacyjna „Mój Walenty jest the best. Idzie ze mną zrobić test”	
	Światowy Dzień Walki z AIDS	wojewódzki
	Wojewódzka Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS	
Europejski Tydzień Testowania	ogólnopolski	
Profilaktyka innych chorób zakaźnych	STOP! HCV	lokalny
	Profilaktyka grypy sezonowej	wojewódzki
	Profilaktyka chorób wywoływanych przez meningokoki w tym program: „Pierwszy dzwonek”	lokalny
	Światowy Dzień Zdrowia ph. „Choroby Wektorowe”	ogólnopolski
	Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach	ogólnopolski
	XXVIII edycja ogólnopolskiej akcji „Żółty Tydzień”	ogólnopolski
	Profilaktyka zakażeń enterowirusami	lokalny
	Kampania „Zaszczep w sobie chęć szczepienia”	ogólnopolski
	Profilaktyka chorób przenoszonych przez krew	lokalny
	Profilaktyka zakażeń wirusem EBOLA	lokalny
Profilaktyka chorób odkleszczowych (KZM, borelioza)	Program zapobiegania chorobom przenoszonym przez kleszcze na człowieka pn. „Kleszcz mały czy duży – nic dobrego nie wróży”	lokalny
Profilaktyka nadwagi i otyłości oraz zatruc pokarmowych	Program edukacyjny promujący zdrowe odżywianie i aktywność fizyczną pn. „Trzymaj Formę!”	ogólnopolski
	Promocja prawidłowego odżywiania, zapobiegania nadwadze, otyłości i cukrzycy	lokalny
	Profilaktyka zakażeń pokarmowych	lokalny
Profilaktyka chorób nowotworowych	NARODOWY PROGRAM ZWALCZANIA CHOROÓB NOWOTWOROWYCH	
	Program profilaktyki nowotworów piersi „Różowa Wstążeczka”	lokalny
	Narodowy Program Zwalczenia Chorób Nowotworowych	lokalny
	Miesiąc Walki z Rakiem Piersi	ogólnopolski
Szkoła Promująca Europejski Kodeks Walki z Rakiem	wojewódzki	
Profilaktyka próchnicy zębów i chorób przyzębia	Program edukacyjny „Radosny Uśmiech - Radosna Przyszłość”	lokalny
	Edukacja, promocja i profilaktyka w kierunku zdrowia jamy ustnej	lokalny

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Profilaktyka wad wrodzonych u dzieci	Program Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej	lokalny
	Już teraz możesz zadbać o zdrowie swego przyszłego dziecka	lokalny
Profilaktyka schorzeń układu oddechowego	Program edukacyjny „Wolność Oddechu – Zapobiegaj Astmie”	lokalny
Profilaktyka uzależnień	“Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”, w ramach Szwajcarsko – Polskiego Programu Współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.	ogólnopolski
	Program „ARS, czyli jak dbać o miłość?”	ogólnopolski
	Profilaktyka zatruc alkoholem metylowym	lokalny
	Profilaktyka używania alkoholu	lokalny
	Profilaktyka używania narkotyków w tym środków zastępczych tzw. dopalaczy	ogólnopolski
Promocja zdrowia psychicznego	„Stres pod kontrolą”	lokalny
	„Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Mieszkańców Suwałk na lata 2011-2015”.	lokalny
Promocja bezpiecznych zachowań	Letnia Szkoła Bezpieczeństwa 2014	wojewódzki
	Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa 2014	wojewódzki
	Promocja zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym	lokalny
	Promocja udzielania I pomocy przedmedycznej	lokalny
Promocja wychowania zdrowotnego	Program edukacyjny „Moje dziecko idzie do szkoły”	wojewódzki
	Program „Dbam o swoje zdrowie”	lokalny
	„Promocja zdrowia w oczach dziecka”	lokalny
Promocja higieny osobistej	Program „Powiedz nie trądzikowi”	lokalny
	Program „Higiena Osobista Warunkiem Zdrowia”	lokalny
	Profilaktyka wszawicy	lokalny
	Promocja zdrowego stylu życia poprzez realizację: festynu prozdrowotnego „Dzień bez samochodu”, konkursu recytatorsko-muzycznego „Zdrowym być”, konkursu „Na drodze mojego życia”, XXII i XXIII Ogólnopolskiej Olimpiady Zdrowego Stylu Życia, imprezy „Zdrowy styl życia, zdrowy człowiek”, comiesięcznego internetowego konkursu o zdrowiu	lokalny
	Program zarządzania potencjałem funkcjonariuszy celnych w grupie wiekowej 50+	lokalny

1. PROFILAKTYKA PALENIA TYTONIU I CHORÓB ODTYTONIOWYCH

Działania podejmowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną woj. podlaskiego realizowane były w oparciu o zapisy Krajowego Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu na lata 2014 – 2018 i miały na celu:

- zmianę klimatu społecznego i zachowań w stosunku do palenia tytoniu poprzez wielopłaszczyznowe populacyjne działania informacyjno-edukacyjne,
- zapobieganie paleniu tytoniu przez dzieci i młodzież poprzez realizację programów propagujących modę na niepalenie,
- upowszechnianie programów edukacyjnych i interwencyjnych w zakładach pracy i placówkach użyteczności publicznej oraz nadzór nad przestrzeganiem przepisów ustawy antytytoniowej.

Antytytoniowe inicjatywy skierowane były do różnorodnych grup odbiorców (dzieci w wieku przedszkolnym, szkolnym i ich rodziców, studentów, pacjentów, ogółu społeczeństwa), co służyło zwiększaniu zasięgu prowadzonych oddziaływań.

STRATEGIE I METODY REALIZACJI PODEJMOWANYCH DZIAŁAŃ (INTERWENCJE PROGRAMOWE I NIEPROGRAMOWE)

1.1 Program „Czyste powietrze wokół nas”

Zadania programowe kierowane do dzieci w wieku przedszkolnym i ich rodziców realizowane były na poziomie przedszkoli poprzez ich uczestnictwo w programie pn. „Czyste powietrze wokół nas”, którego głównym celem jest ochrona dzieci przed narażeniem na bierne wdychanie dymu tytoniowego. Realizacja zadań programowych zakładała ścisłą współpracę i współdziałanie wychowawców, rodziców i dzieci. W programie uczestniczyło 8908 dzieci w wieku 3-6 lat z 179 placówek (czyli 26% wszystkich przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych na terenie województwa podlaskiego) i 5558 rodziców.

1.2 Program „Nie pal przy mnie proszę” oraz „Znajdź właściwe rozwiązanie”

Uczniowie szkół podstawowych uczestniczyli w programach: „Nie pal przy mnie proszę” (klasy I-III) oraz „Znajdź właściwe rozwiązanie” (klasy IV-VI).

Programem „Nie pal przy mnie proszę” objęto 12 176 uczniów (38% uczniów klas I-III) ze 152 szkół podstawowych, co daje 38% tego typu szkół na terenie woj. podlaskiego oraz 4217 rodziców.

W programie dla starszych uczniów szkół podstawowych oraz gimnazjum, czyli „Znajdź właściwe rozwiązanie”, uczestniczyło w sumie 15 694 uczniów z 187 placówek oraz 4604 rodziców.

1.3 Światowy Dzień bez Tytoniu

Działania profilaktyczne w ramach obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu kierowano głównie do dzieci i młodzieży w placówkach wychowania i nauczania, studentów, osób dorosłych pracujących, a także do ogółu społeczeństwa. Organizowano akcje informacyjno-edukacyjne, imprezy prozdrowotne, konkursy z nagrodami, rozdawnictwo materiałów oświatowo-zdrowotnych i gadżetów, ekspozycje plakatów, punkty informacyjne, emisje spotów edukacyjnych w lokalnych rozgłośniach radiowych. Podejmowane inicjatywy realizowane były we współpracy z władzami lokalnymi, instytucjami zdrowia publicznego, placówkami oświatowymi, mediami lokalnymi.

W ramach Światowego Dnia bez Tytoniu pracownicy Oddziału Promocji Zdrowia Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku we współpracy z Wydziałem Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku zorganizowali II Festiwal Dziecięcej Piosenki o Zdrowiu ph. „Zamiast hołdować nikotynie poświęć czas sobie i swojej rodzinie!”, który był etapem finałowym konkursu piosenki dla przedszkoli realizujących Program przedszkolnej edukacji antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”. Celem przedsięwzięcia była promocja zdrowego stylu życia w środowisku dzieci przedszkolnych i ich rodziców, popularyzacja wiedzy o zdrowiu oraz upowszechnianie piosenki jako metody pracy oświatowo – zdrowotnej. Udział w konkursie wzięło 10 przedszkoli działających na terenie Białegostoku. Podczas Festiwalu Dziecięcej Piosenki o Zdrowiu 74 przedszkolaków zaprezentowało 12 autorskich piosenek, których treść nawiązywała do tematyki zdrowego stylu życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego, tj. zachęcała do świadomego wyboru zachowań sprzyjających zdrowiu (sport, rekreacja na świeżym powietrzu, zdrowa dieta, spędzanie czasu wolnego z rodziną i przyjaciółmi, rozwijanie własnych zainteresowań), służących jako alternatywa dla używania tytoniu (szczególnie w obecności dzieci). Odbiorcami muzycznego spektaklu było około 400 osób. Przekaz treści prozdrowotnych, zawartych w prezentowanych przez przedszkolaków piosenkach, nagrany został na płytę DVD i trafił do przedszkoli biorących udział w konkursie jako pomoc dydaktyczna wzbogacająca i uatrakcyjniająca dalsze działania edukacyjne

kierowane do rodziców dzieci przedszkolnych w kolejnych latach. Konkursowi dla przedszkoli towarzyszył Konkurs dla rodziców na tekst piosenki antytytoniowej, która stanowiła utwór przewodni festiwalu śpiewany przez wszystkich uczestników, przy wsparciu publiczności. Do konkursu zgłoszonych zostało 17 tekstów 13 rodziców z 7 białostockich przedszkoli realizujących program „Czyste powietrze wokół nas”. Jury konkursu wyłoniło laureata oraz przyznało 3 wyróżnienia.

Ciekawą kampanią antynikotynową trwającą od 15 maja 2014r. do obchodów Światowego Dnia bez Tytoniu – 31 maja 2014r zorganizowała Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Zambrowie we współpracy z Bursą Szkolną w Zambrowie. Działania edukacyjne przeprowadzone przez Samorząd Wychowanków cieszyły się dużym zainteresowaniem młodzieży. Wyobrażenia i duża wiedza na temat szkodliwości palenia papierosów przełożone zostały na elementy dekoracji: gazetkę ścienną, plakaty, ulotki, materiały informacyjno – edukacyjne, które wyeksponowane zostały na holu głównym. Zarówno młodzież, jak i goście przybywający do placówki, mogli je oglądać, czytać, a nawet pisać na specjalnie przygotowanych do tego celu plakatach swoje postanowienia i deklaracje odnośnie palenia papierosów. Na zakończenie kampanii został zorganizowany konkurs o tematyce antynikotynowej pod hasłem: „Lansujemy modę na niepalenie”. Młodzież została poczęstowana jabłkami i marchewką w myśl hasła wieńczącego działania: „Zamiast papierosa – zjedz jabłko”.

29.05.2014r. na placu zabaw przy Przedszkolu Nr 5 w Sokółce zorganizowano imprezę przedszkolną dla dzieci, rodziców i opiekunów oraz personelu przedszkola pod hasłem ”Nie pal przy mnie, grilluj ze mną”. Pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Sokółce oplakatowali plac zabaw, utworzyli punkt edukacyjny dla rodziców, w którym można było wykonać pomiar tlenu węgla w wydychanym powietrzu, zapoznać się

z materiałami oświatowo-zdrowotnymi, otrzymać informacje o skutkach palenia tytoniu i formach pomocy osobom używającym tytoniu. W czasie imprezy nauczyciele przeprowadzili wiele zabaw, konkursów dla dzieci i rodziców. Na zakończenie odbyło się wspólne grillowanie. Impreza cieszyła się dużym zainteresowaniem uczestników. Wzięło w niej udział 131 osób, dla 20 z nich wykonano pomiary tlenku węgla w wydychanym powietrzu.

Powiatowa Stacja Sanitarno - Epidemiologiczna w Łomży wraz z partnerami Łomżyńskiej Koalicji Antytytoniowej opracowała własny spot telewizyjny pt. „Jedziesz? Nie pal, bądź czujny!” dotyczący szkodliwości palenia tytoniu, a także promujący jazdę samochodem bez palenia tytoniu. Dodatkowo opracowana została ulotka informacyjna, która przekazywana była kierowcom.

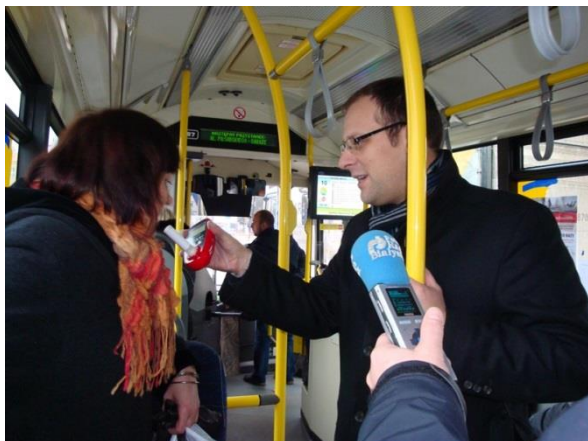
W Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Długoborzu przy współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno - Epidemiologiczną w Zambrowie zorganizowana została dwudniowa akcja pod hasłem „*Rzuć Palenie*”. W pierwszym dniu uczniowie oplakatowali szkołę, zapoznali się z ulotkami oraz umieścili je w holu szkoły. Prowadzone były rozmowy z uczniami ulegającymi nałogowi palenia papierosów przez pedagoga i psychologa z Ośrodka. Drugiego dnia zorganizowane zostały zajęcia psychoedukacyjne nt. szkodliwości i skutków palenia papierosów. Tego dnia odbyła się również projekcja dwóch filmów antytytoniowych.

1.4 Światowy Dzień Rzucania Palenia

Światowy Dzień Rzucania Palenia obchodzony jest w trzeci czwartek listopada. W tym dniu w Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku odbyło się podpisanie porozumienia antytytoniowego powołującego Podlaski Wojewódzki Zespół ds. Realizacji Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu na lata 2014 - 2018. Wolę wspólnych działań na rzecz ograniczania ekspozycji na dym tytoniowy ludności naszego województwa wyraziło 18 instytucji i organizacji.

Ciekawą inicjatywę w ramach obchodów „Światowego Dnia Rzucania Palenia” zrealizowała Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łomży we współpracy z Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacji w Łomży. W autobusie linii Nr 10 utworzono profilaktyczny punkt mobilny. Akcja odbyła się pod hasłem: „Każdy dzień dobry na rzucenie palenia” i przeprowadzona była wśród pasażerów autobusu. Informacje o terminie i miejscu akcji prezentowane były przez 6 dni w formie krótkiego profilaktycznego spotu informacyjnego na monitorach w autobusach, na stronach internetowych MPK, PSSE i Urzędu Miasta w Łomży oraz podawane były przez Radio RMF MAXXX. Pasażerowie autobusu otrzymywali materiały edukacyjne, a także mieli możliwość pomiaru tlenu węgla w wydychanym powietrzu.

Działaniami edukacyjnymi w zakresie profilaktyki tytoniowej objęto również dzieci, młodzież i inne grupy osób, wypoczywające w okresie ferii zimowych i wakacji letnich na terenie województwa podlaskiego, w ramach interwencji nieprogramowych: Letnia i Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa. Interwencjami objęto w sumie 18 296 osób.

Zgodnie z z Ustawą z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, zakazem palenia tytoniu objęte są pomieszczenia zakładów pracy, obiektów sportowych, jednostek oświatowych, obiektów kultury i wypoczynku, tereny podmiotów leczniczych i opieki społecznej, lokale gastronomiczno-rozrywkowe, środki pasażerskiego transportu publicznego, obiekty służące obsłudze podróżnych, przystanki komunikacji publicznej oraz ogólnodostępne miejsca przeznaczone do zabaw dzieci. Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego dokonali w 2014r. oceny przestrzegania zapisów tego aktu prawnego w 8335 obiektach użyteczności publicznej.

2. PROFILAKTYKA HIV/AIDS

Państwowa Inspekcja Sanitarna, w ramach realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS, działania profilaktyczne kierowała przede wszystkim do młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, studentów, kobiet w ciąży, lekarzy pierwszego kontaktu, ginekologów, pielęgniarek, położnych oraz

ogółu społeczeństwa. Poprzez akcje i kampanie społeczne, imprezy prozdrowotne, szkolenia, konkursy oraz artykuły i audycje w lokalnych mass mediach informacje o problemie HIV/AIDS dotarły do znacznej liczby mieszkańców naszego województwa

2.1 Kampania społeczna "Znam rekomendacje PTN AIDS. Zalecam test na HIV"

Celem działań kampanijnych było upowszechnienie wczesnej diagnostyki zakażenia HIV, która ogranicza liczbę nowych zakażeń i pozwala w odpowiednim czasie rozpocząć terapię antyretrowirusową (ARV). Do odbiorców docierano poprzez:

- lokalne mass media (emisja spotu zachęcającego do wykonania testu w kierunku HIV w Radiu Akadera w Białymstoku, audycje radiowe oraz radiowe konkursy wiedzy o HIV/AIDS),
- rozdawnictwo materiałów oświatowo-zdrowotnych oraz gadżetów z logo kampanii podczas imprez masowych,
- szkolenia kadry medycznej.

2.2 Kampania społeczna "Jeden test^{TM}. Dwa życia"

Zrób test
na HIV.
Dla siebie
i swojego
dziecka.

Celem kampanii jest zwiększenie świadomości dotyczącej testowania w kierunku HIV wśród osób dorosłych, w szczególności kobiet w ciąży, a w konsekwencji zmniejszenie liczby zakażeń HIV wśród nowo narodzonych dzieci.

W ramach kampanii, która zainaugurowana została w listopadzie 2014 roku podjęto szereg działań informujących o zagrożeniach jakie dla matki i dziecka niesie za sobą zakażenie HIV oraz zachęcających kobiety w ciąży oraz planujące ciążę do wykonania testu w kierunku HIV. Aby dotrzeć do jak największej grupy odbiorców przygotowano i eksponowano na słupach ogłoszeniowych w Białymstoku plakaty zachęcające kobiety ciężarne do badań w kierunku HIV a w Radiu Akadera emitowano spot o takim samym przesłaniu. W wydaniu internetowym Kuriera Porannego zamieszczono bannery edukacyjne zachęcające do testowania. Ponadto przeprowadzono konkurs literacki pod

hasłem „Będę mamą! Zrobiłam test na HIV”. Działania kierowane do kobiet planujących ciążę realizowane były między innymi wśród studentów Wydziału Pedagogiki i Psychologii Uniwersytetu w Białymstoku oraz Wydziału Nauk o Zdrowiu.

2.3 Wojewódzka Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS

Ciekawym i cieszącym się dużym zainteresowaniem działaniem edukacyjnym skierowanym do uczniów szkół ponadgimnazjalnych była Wojewódzka Olimpiada Wiedzy o HIV/AIDS. Jej celem było poszerzenie wiedzy młodzieży na temat zapobiegania zakażeniom HIV, chorobom przenoszonym drogą płciową oraz kształtowanie pozytywnych postaw wobec ludzi żyjących z HIV i chorych na AIDS.

W zmaganiach wzięło udział:

- 2148 uczniów z 45 szkół ponadgimnazjalnych województwa podlaskiego na etapie szkolnym,
- 202 uczniów z 44 szkół ponadgimnazjalnych województwa podlaskiego na etapie powiatowym,
- 42 uczniów z 22 szkół ponadgimnazjalnych województwa podlaskiego na etapie wojewódzkim.

3. PROFILAKTYKA NADWAGI I OTYŁOŚCI

Cyklicznie co 4 lata (od 1992 roku) Instytut Matki i Dziecka w ramach międzynarodowego projektu przeprowadza w Polsce badanie Health Behaviour School-Aged Children (HBSC), które ocenia zachowania zdrowotne oraz samoocenę, w tym również w odniesieniu do masy ciała dzieci i młodzieży. Z najnowszego raportu z badań HBSC przeprowadzonych w 2010 roku wynika, że 18,3% dzieci w wieku 11-12 lat ma nadwagę, a 3,4% jest otyłych. W przedziale wiekowym 13-14 lat - 14,9% ma nadwagę, 3,4% otyłość, a 15 -16 lat - 11,6% nadwagę, 2,7% otyłość. Problem nadwagi i otyłości częściej dotyczy chłopców niż dziewcząt. Równie alarmujące są dane dotyczące aktywności fizycznej - zaledwie 30% młodzieży uprawia aktywność ruchową w czasie wolnym od zajęć, co przyczynia się do pogorszenia jej sprawności fizycznej. Tymczasem nadmierna masa ciała lub w połączeniu ze znikomą aktywnością fizyczną stanowią czynnik ryzyka przewlekłych chorób niezakaźnych (chorób układu krążenia, cukrzycy typu II, kamicy żółciowej, niektórych nowotworów, schorzeń układu kostno-stawowego). Dlatego zapobieganie nadwadze, otyłości i przewlekłym chorobom niezakaźnym stało się obecnie priorytetem na poziomie Unii Europejskiej.

3.1. Ogólnopolski Program edukacyjny promujący zdrowe odżywianie się i aktywność fizyczną „Trzymaj Formę!”

W 2014 roku realizowana była VIII edycja ogólnopolskiego programu edukacyjnego pn. „Trzymaj Formę!”, którego celem było zwiększenie świadomości uczestników programu dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie. W tegorocznej edycji, pod hasłem „Trzymaj Formę! Bądź aktywny!” uczestniczyło 21 420 uczniów z 237 szkół województwa podlaskiego, z klas I-III szkół gimnazjalnych (13635 uczniów) i klas V-VI szkół podstawowych (7785 uczniów).

W realizacji programu biorą też udział rodzice i opiekunowie uczniów. W roku 2014r. w „Trzymaj Formę!” uczestniczyło 8673 rodziców, którzy aktywnie pomagali w realizacji bądź organizacji działań programowych, wspierali jego realizację, a także pomagali sprawować opiekę podczas wyjazdu na sportowe zajęcia pozaszkolne. Uczniowie uczestniczący w programie „Trzymaj Formę!” układali jadłospisy zgodnie z zasadami zbilansowanej diety, uczyli się odczytywać i rozumieć etykiety produktów spożywczych, oceniali własną aktywność fizyczną i styl życia oraz przyrządzali zdrowe potrawy: sałatki,

surówki, kanapki itp., obliczali swoje BMI, przeprowadzali m.in. testy wysiłkowe, uczestniczyli w pokazach i instruktażach ruchowych oraz ćwiczeniach gimnastycznych, zajęciach tanecznych czy aerobiku. Brali też aktywny udział w rajdach rowerowych, pieszych, wyjazdach na basen czy lodowisko, organizowali wystawy tematyczne oraz akcje promujące zdrowe odżywianie. Dzięki działaniom programowym zmienił się również asortyment w sklepikach szkolnych. Sprzedawano więcej kanapek, owoców i warzyw, soków i wody mineralnej.

Wzmocnieniem realizacji programu był ogólnopolski konkurs o zdrowym stylu życia „Trzymaj Formę”. W konkursie brali udział uczniowie ze szkół powiatu białostockiego, sokólskiego i zambrowskiego. W etapie szkolnym brało udział 1848 uczniów, powiatowym 29. Wszystkie prace oceniane były na poziomie krajowym. W maju 2014 roku odbył się etap ogólnopolski konkursu, którego zwyciężczynią została uczennica Zespołu Szkół Integracyjnych w Sokółce.

Placówki realizujące program podejmowały szereg działań profilaktycznych. Jednym z ciekawszych przedsięwzięć była realizacja kkk cd ! □wny

z Siemiatyckim Domem Kultury, poprzedzone prelekcją na temat zasad prawidłowego odżywiania. Następnie młodzież pod nadzorem kucharza przygotowywała potrawy na bazie warzyw i owoców. W warsztatach uczestniczył Burmistrz Miasta Siemiatycze, który sfinansował całe przedsięwzięcie. Poza warsztatami kulinarnymi uczniowie uczestniczyli też w projekcie „Jak poprawić swoją kondycję i wygląd?”, skutkiem którego było opracowanie przez młodzież zestawu ćwiczeń cardio oraz wzmacniających, który, przy regularnym wykonywaniu, pomoże wyrzeźbić i wyszczuplić ciało. Działaniami wspomagającymi realizację były również:

- przygotowanie przez każdą klasę plakatów promujących zdrowe żywienie i aktywność fizyczną,
- prowadzenie przez wychowawców klas i nauczycieli wychowania fizycznego pogadarek na temat zdrowego i aktywnego życia,
- Szkolny Turniej Siatkowy dla uczniów klas I-III, zorganizowany z okazji Dnia Dziecka.

4. PROFILAKTYKA PRÓCHNICY ZĘBÓW I CHORÓB PRZYŻĘBIA

Próchnica jest chorobą zakaźną i z uwagi na najszerszy zasięg występowania zaliczana jest do chorób społecznych. Szczególnie intensywnie rozwija się u dzieci i młodzieży. Dane epidemiologiczne próchnicy jednoznacznie pokazują, że stan uzębienia dzieci w Polsce jest bardzo zły.

4.1. Program edukacyjny „Radosny Uśmiech - Radosna Przyszłość”

Realizacja programu edukacyjnego „Radosny Uśmiech - Radosna Przyszłość” jest jednym ze sposobów walki z pogarszającym się stanem uzębienia dzieci. Program adresowany jest do uczniów klas I-III szkół podstawowych. W 2014 roku przystąpiły do niego placówki z powiatów: bielskiego, hajnowskiego i sejneńskiego. Głównym celem programu było motywowanie do zmiany nawyków higienicznych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy

nt. zdrowia jamy ustnej, kształtowanie umiejętności prawidłowego szczotkowania zębów, budowania pozytywnego wizerunku stomatologa i zachęcanie do regularnych wizyt kontrolnych.

W programie uczestniczyło 1133 uczniów z 22 szkół podstawowych. Dzieci brały udział w pokazach i ćwiczeniach prawidłowego szczotkowania zębów, fluoryzacji zębów, oglądały filmy edukacyjne. W niektórych szkołach objęte zostały fluoryzacją zębów i zorganizowano im wizyty u stomatologa.

5. PROFILAKTYKA CHORÓB ODKLESZCZOWYCH ŚWIATOWY DZIEŃ ZDROWIA PH. „CHOROBY WEKTOROWE”

Wektory to organizmy, które są przenosicielami patogenów i pasożytów. Poprzez wędrówkę i kontakt z otoczeniem przenoszą groźne drobnoustroje na inne organizmy, często na ludzi. W ten sposób mogą wywoływać choroby, które zagrażają zdrowiu lub życiu człowieka. Do chorób przenoszonych przez wektory, występujących w naszym województwie, należą odkleszczowe zapalenie mózgu oraz borelioza.

Na terenie województwa podlaskiego wskaźniki zapadalności na kleszczowe zapalenie mózgu i opon mózgowo – rdzeniowych oraz na boreliozę należą do najwyższych w kraju. W związku z tym Państwowa Inspekcja Sanitarna, od kilku lat realizuje program zapobiegania chorobom przenoszonym przez kleszcze na człowieka pn. „Kleszcz mały czy duży – nic dobrego nie wróży”.

Celem programu jest zmniejszenie liczby zachorowań na choroby przenoszone przez kleszcze na człowieka poprzez:

- edukację młodzieży szkół gimnazjalnych w zakresie profilaktyki chorób wywoływanych przez kleszcze,
- zaktywizowanie środowisk szkolnych do działań edukacyjnych dotyczących profilaktyki chorób wywoływanych przez kleszcze,
- promowanie szczepień ochronnych, jako skutecznej metody profilaktyki kleszczowego zapalenia opon mózgowych i mózgu.

Uczniowie poznawali zagadnienia z zakresu fizjologii i ekologii kleszczy, uczyli się rozpoznawać pajęczaki, a także nabywali umiejętności usuwania wkłutego kleszcza.

W trakcie realizacji programu omawiano również choroby przenoszone przez kleszcze oraz promowano szczepienia profilaktyczne i używanie repelentów.

w zakresie dróg szerzenia się i profilaktyki zakażenia HCV. Celem było także dotarcie do rodziców z przekazem motywującym do wykonania testu na obecność wirusa.

W woj. podlaskim program realizowało 663 uczniów z 4 szkół ponadgimnazjalnych z powiatu sokólskiego i kolneńskiego.

6.2. Profilaktyka grypy sezonowej oraz powikłań pogrypowych

Celem podejmowanych inicjatyw było zmniejszenie liczby zachorowań na grypę sezonową poprzez podniesienie poziomu wiedzy nt. zasad higieny oraz roli szczepień w profilaktyce chorób zakaźnych, a także propagowanie zaleceń dotyczących zdrowego stylu życia i zasad postępowania w przypadku zachorowania.

Działaniami edukacyjnymi objęto: dzieci i młodzież z placówek oświatowych oraz placówek wypoczynku, ich rodziców i

Aby zapobiegać zakażeniom enterowirusami w powiecie białostocki i bielskim realizowano działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży oraz ich rodziców. Działaniami objęto 3062 osoby.

6.4. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

W związku z tworzeniem się coraz większej liczby szczepów bakterii opornych na

przyczyną zgonów u kobiet w wieku 40-55 lat. Dlatego październik 2014 r., jak co roku był miesiącem, w którym prowadzono kampanię społeczną dot. raka piersi. Państwowa Inspekcja Sanitarna aktywnie wspierała działania Wojewódzkiego Ośrodka Koordynującego Populacyjny Program Wczesnego Wykrywania Raka Piersi poprzez udział w Marszu Nadziei p.n. „Rak to nie wyrok”, a także propagowanie badań mammograficznych i samobadania piersi oraz zajęcia edukacyjne w placówkach oświatowych.

8. PROFILAKTYKA CHORÓB UKŁADU ODDECHOWEGO

8.1. Program edukacyjny „Wolność Oddechu- Zapobiegaj Astmie”

Astma oskrzelowa jest przewlekłą chorobą zapalną dróg oddechowych i jednocześnie najczęstszą chorobą przewlekłą występującą u dzieci. Skuteczność i efekty leczenia, a także jakość życia pacjentów uzależnione są od tego, na jakim etapie rozwoju choroba zostanie wykryta.

W 2014 r. program „Wolność Oddechu - Zapobiegaj Astmie” realizowany był lokalnie w powiecie sokólskim. Jego adresatami byli uczniowie kl. I-III szkół podstawowych, ich rodzice i nauczyciele, pielęgniarki środowiska szkolnego. Działania podejmowane w trakcie realizacji treści programowych służyły głównie:

- uświadomieniu rodzicom i opiekunom dzieci znaczenia wczesnej profilaktyki astmy,
- stworzeniu dzieciom zagrożonym chorobą możliwości optymalnej jakości życia.

Zasadniczymi działaniami podejmowanymi w trakcie realizacji programu były: prelekcje, pogadanki, wykłady, szkolenia, projekcje filmów, spotkania i rozmowy indywidualne z rodzicami. W programie uczestniczyło ponad 400 osób (uczniowie i ich rodzice).

9. ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU WAD WRODZONYCH U DZIECI

9.1. Program Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej

Wady cewy nerwowej są to nieprawidłowości w procesie tworzenia się centralnego układu nerwowego, powstające w pierwszych 4 tygodniach rozwoju zarodka. Należą do nich bezmózgowie oraz przepukliny mózgu i rdzenia. Badania wykazały, że ich występowanie jest związane z niedoborami kwasu foliowego w okresie przedkoncepcyjnym i pierwszych 12-tu tygodniach ciąży. Polska należy do krajów o najwyższej w Europie umieralności niemowląt z powodu WCN.

W celu upowszechnienia spożycia kwasu foliowego przez kobiety w wieku rozrodczym oraz kształtowania wśród młodych kobiet świadomości realnego wpływu na zdrowie ich przyszłego potomstwa, w dwóch powiatach woj. podlaskiego: białostockim i sokólskim, realizowany był Program Pierwotnej Profilaktyki Wad Cewy Nerwowej. Działania prowadzone były w szkołach gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych, w placówkach służby zdrowia oraz podczas imprez prozdrowotnych w środowisku lokalnym. Edukacja

im. Prof. J. Nofera w Łodzi (IMP), Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) oraz Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii (KBPN).

Głównym celem projektu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Grupą docelową objętą działaniami edukacyjnymi są kobiety w wieku prokreacyjnym, między 15 a 49 r.ż. Pozostałymi beneficjentami projektu są rodziny kobiet z grupy docelowej, lekarze, nauczyciele, uczniowie szkół ponadgimnazjalnych, pracownicy wybranych zakładów pracy, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, a także ogół społeczeństwa będący adresatem kampanii społecznej.

W województwie podlaskim Państwowa Inspekcja Sanitarna podejmowała działania edukacyjno - informacyjne podczas akcji profilaktycznych i festynów prozdrowotnych skierowane do młodzieży i ich rodziców, studentów, pracowników zakładów pracy, klientów centrów handlowych oraz ogółu społeczeństwa. W ramach Projektu KIK/68 tematykę profilaktyki uzależnień poruszano na wykładach, szkoleniach i spotkaniach edukacyjnych wśród rodziców i młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, pielęgniarek i położnych, pracowników zakładów pracy, urzędników, kobiet w ciąży, uczestników wypoczynku letniego i zimowego.

Prowadzono działania edukacyjno - promocyjne poprzez artykuły prasowe, audycje radiowe, emisje spotu edukacyjnego na portalach internetowych, emisje filmów edukacyjnych, konkursy wiedzy, radiowe, plastyczne, happeningi, warsztaty i wywiadówki profilaktyczne oraz rozdawnictwo materiałów promujących treści programowe.

Projekt KIK/68 promowany był wśród władz rządowych i samorządowych województwa podlaskiego, a także na posiedzeniach Polsko – Białoruskiej i Polsko – Litewskiej Komisji Współpracy Przygranicznej w Białowieży i w Sejnach.

W 2014r. Projekt objął swoim zasięgiem ponad 73 000 mieszkańców województwa podlaskiego.

W ramach Projektu 60 szkół ponadgimnazjalnych w naszym województwie realizuje program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość?”. Adresowany jest on do młodzieży i dotyczy profilaktyki używania substancji psychoaktywnych (alkohol, tytoń, narkotyki, dopalacze) w kontekście norm i wyznawanych przez młodzież wartości. W 2014r. w programie uczestniczyło 2790 uczniów i ponad 600 rodziców.

11. PROMOCJA BEZPIECZNYCH ZACHOWAŃ

11.1. Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa 2014

Akcja „Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa” to coroczne działania profilaktyczno-edukacyjne przeznaczone dla dzieci i młodzieży, spędzającej ferie zimowe na terenie województwa. W ich realizację, poza pracownikami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, włącza się też Policja, Straż Pożarna i inne jednostki zaangażowane w ochronę zdrowia publicznego.

Działania te są realizowane w placówkach wypoczynku zimowego, świetlicach, domach kultury oraz osiedlowych klubach oraz placówkach oświatowych, w których odbywają się półkolonie dla uczniów na terenie całego województwa.

Działaniami objęto osoby od 6 do 18 lat. Głównym celem podczas realizacji interwencji nieprogramowej pod nazwą „Zimowa Szkoła Bezpieczeństwa” było prowadzenie działań edukacyjnych na temat: bezpiecznego spędzania czasu wolnego od nauki w szkole, zachowania higieny osobistej, udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, bezpieczeństwa w ruchu drogowym, szkodliwego wpływu na zdrowie: picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania innych środków odurzających, a także profilaktyki grypy i HIV/AIDS.

Podczas ferii zostało wygłoszonych 57 pogadanek, przeprowadzono 17 prelekcji, dokonano 57 dystrybucji materiałów informacyjno-edukacyjnych (ulotek, broszur, zakładki i innych). Uczestnicy wypoczynku zimowego mieli też okazję do obejrzenia prezentacji multimedialnych i spotów edukacyjnych.

11.2. Letnia Szkoła Bezpieczeństwa 2014

Nadrzędnym celem działań podejmowanych rokrocznie w ramach akcji „Letnia Szkoła Bezpieczeństwa” jest propagowanie bezpiecznego wypoczynku oraz promocja zdrowego, aktywnego stylu życia. W okresie letnich wakacji pracownicy pionu promocji zdrowia PIS na terenie woj. podlaskiego prowadzili w placówkach wypoczynku letniego wiele ciekawych spotkań edukacyjnych z dziećmi i młodzieżą, często w formie pogadanek czy prelekcji, urozmaiconych pokazami pouczających filmów i prezentacji multimedialnych. Nie zabrakło również zabaw prozdrowotnych (zagadki, krzyżówki, quizy, rebusy, kalambury, puzzle, konkursy wiedzy), a także imprez sportowo – rekreacyjnych. Jedną z nich odbyła się 29 czerwca 2014 r. na Stadionie Lekkoatletycznym w Białymstoku. Organizatorami akcji

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

---

byli: Urząd Miejski w Białymstoku, Białostocki Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz Powiatowa

z Czerwonego Boru. Pracownicy promocji zdrowia zorganizowali stoisko edukacyjno-informacyjne, przy którym prowadzili zajęcia edukacyjne oraz prowadzili dystrybucję materiałów oświatowo-zdrowotnych. W ramach zajęć dla dzieci organizowane były małe formy konkursowe (zgaduj-zgadule, testy wiedzy z zakresu higieny osobistej i szkodliwości biernego palenia), natomiast dla młodzieży i dorosłych prowadzone było poradnictwo nt. zdrowego stylu życia (racjonalne odżywianie i aktywność fizyczna), profilaktyki HIV/AIDS, dopalaczy, zapobiegania zakażeniom oraz zasad bezpieczeństwa podczas upałów. Dużym zainteresowaniem cieszyły się też pomiary zawartości tlenu węgla w wydychanym powietrzu u palaczy.

Akcje przeprowadzono również na plażach największego w powiecie grajewskim Jeziora Rajgrodzkiego. W działaniach wzięli udział funkcjonariusze Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku wspólnie z policjantami patroli wodnych z Komendy Powiatowej Policji w Grajewie i Augustowie, Strażą Pożarną w Grajewie, WOPR, Strażą Leśną oraz pracownikami Promocji Zdrowia i Epidemiologii PSSE w Grajewie. Jednym z działań było również spotkanie profilaktyczne na plaży Ośrodka wypoczynkowego „Knieja” w Rajgrodzie. Poprzez zabawę pracownicy PSSE w Grajewie, funkcjonariusze Policji i Straży Pożarnej przypomnieli młodym ludziom zasady bezpieczeństwa nad wodą, udzielania pierwszej pomocy itp. Młodzież miała okazję poćwiczyć techniki resuscytacji na fantomie, obejrzeć pokazy ratownictwa wodnego oraz tresury psa służbowego. Najmłodszy, w konkursie wiedzy o bezpieczeństwie nad wodą, otrzymali materiały profilaktyczno-instruktażowe oraz plażowe gadżety. Uczestnicy mogli również dokonać pomiaru poziomu cukru we krwi, pomiaru ciśnienia czy też pomiaru poziomu tlenu węgla w wydychanym powietrzu.

12. PROMOCJA ZDROWIA PSYCHICZNEGO

12.1. Program „Stres pod kontrolą”

Program edukacyjny „Stres pod kontrolą” jest cykliczną inicjatywą Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku kierowaną do uczniów klas maturalnych ze szkół ponadgimnazjalnych miasta Białostok i powiatu białostockiego. Głównym celem programu jest zwiększenie umiejętności radzenia sobie ze stresem w sytuacjach trudnych, ze szczególnym uwzględnieniem matury. Dodatkowo młodzież mogła poszerzyć swoją wiedzę na temat istoty stresu, jego objawów i uwarunkowań, dowiedzieć się jak stres wpływa na ich zdrowie, samopoczucie i sprawność psychospołeczną oraz ukształtować w sobie

umiejętności zapobiegania negatywnym skutkom stresu i redukcji napięcia emocjonalnego.

W 2014r. w działaniach uczestniczyło 3980 osób (uczniów i ich rodziców) z 23 szkół ponadgimnazjalnych. Zajęcia z młodzieżą prowadzili nauczyciele, wychowawcy, pedagodzy i psycholodzy szkolni, którzy dostarczali maturzystom niezbędnej wiedzy o stresie, jego przyczynach i technikach redukcji napięcia emocjonalnego. Wsparciem merytorycznym służyły zakłady opieki zdrowotnej zajmujące się zdrowiem psychicznym.

12.2. „Program Ochrony Zdrowia Psychicznego Mieszkańców Suwałk na lata 2011-2015”.

Głównym celem programu jest promocja zdrowia psychicznego i zapobieganie zaburzeniom psychicznym, poprzez upowszechnienie wiedzy na temat zdrowia psychicznego, kształtowania zachowań i stylów życia korzystnych dla zdrowia psychicznego oraz rozwijania umiejętności radzenia sobie w sytuacjach zagrażających zdrowiu psychicznemu. Działania w ramach programu skierowane były do mieszkańców powiatu suwalskiego, zwłaszcza do: uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ich rodziców, uczestników zorganizowanych form wypoczynku zimowego i letniego, studentów oraz pielęgniarek. W 2014r. program realizowano w 12 placówkach. Uczestniczyły w nim 452 osoby.

13. PROMOCJA HIGIENY OSOBISTEJ I OTOCZENIA

13.1. Program „Powiedz nie trądzikowi”

Problemy wieku dojrzewania są istotnym czynnikiem wpływającym na poziom samooceny i samoakceptacji młodzieży, w związku z tym w powiecie sokólskim realizowany był program „Powiedz nie trądzikowi”. Ma on na celu zwiększenie wiedzy i umiejętności młodzieży w zakresie dbałości o wygląd i zdrowie. Odbiorcami programu było 258 uczniów z 3 szkół ponadgimnazjalnych. Treści programowe realizowane były przez nauczycieli oraz pielęgniarki szkolne, na podstawie materiałów edukacyjnych będących na wyposażeniu programu i zgodnie ze scenariuszem zajęć. Prowadzono pogadanki, wykłady, szkolenia, emisję filmu.

13.2. Program „Higiena Osobista Warunkiem Zdrowia”

W powiecie monieckim podejmowane były działania służące zapobieganiu występowania chorób pasożytniczych związanych z brakiem higieny osobistej, tj. wszawicy i świerzbu. Akcja informacyjno-edukacyjna, skierowana do dzieci przedszkolnych, uczniów

szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ich rodziców, nastawiona była na kształtowanie prawidłowych postaw i nawyków higienicznych. Służyły temu pogadanki, prelekcje, konkursy plastyczne oraz akcje kontroli czystości. W 2014 roku, w programie uczestniczyło 1841 osób (uczniów i ich rodziców) z 20 placówek.

14. PROMOCJA WYCHOWANIA ZDROWOTNEGO

14.1. Program edukacyjny „Moje dziecko idzie do szkoły”

Program „Moje dziecko idzie do szkoły” realizowany jest w 13 powiatach województwa podlaskiego. Celem programu jest wspieranie prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego dzieci poprzez kształtowanie prawidłowych nawyków i umiejętności prozdrowotnych oraz podniesienie poziomu wiedzy rodziców na temat zdrowego stylu życia oraz czynników wpływających na zachowanie zdrowia. W 2014 roku grupę odbiorców stanowiły dzieci 5 i 6-letnie oraz ich rodzice (11348) z 118 przedszkoli i szkół podstawowych.

15. POZOSTAŁE DZIAŁANIA

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa podlaskiego obok wyżej wymienionych inicjatyw prozdrowotnych realizowała również działania profilaktyczne w zakresie:

- profilaktyki używania środków zastępczych tzw. dopalaczy,
- profilaktyki zatruc alkoholem metylowym,
- wczesnej opieki profilaktycznej kobiet w okresie ciąży, porodu i połogu,
- profilaktyki chorób przenoszonych przez krew,
- profilaktyki wszawicy,
- profilaktyki zakażeń wirusem EBOLA,
- profilaktyki chorób układu pokarmowego, w tym zatruc pokarmowych,
- zasad bezpieczeństwa na drodze oraz udzielania I pomocy przedmedycznej.

Ponadto pracownicy promocji zdrowia Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach współpracy z podległymi placówkami angażowali się w następujące działania:

- prowadzili edukację prozdrowotną uczniów i rodziców na zaproszenie przedszkoli i szkół różnego szczebla,
- brali udział w komisjach konkursowych i sędziowskich zmaganiach o charakterze prozdrowotnym (olimpiad, konkursów),

- udzielali poradnictwa metodycznego i merytorycznego osobom realizującym działania w placówkach oświatowych i jednostkach ochrony zdrowia,
- opracowywali oraz udostępniali pomoce dydaktyczne służące wspieraniu procesu dydaktycznego i uatrakcyjnianiu działań.

Podsumowanie

Działania z zakresu Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia w 2014r. zrealizowane były zgodnie z planem, aktualną sytuacją epidemiologiczną w województwie i poszczególnych powiatach oraz według ujednoliconych standardów i procedur. Duży nacisk kładziono na uzyskanie szerokiego zasięgu oddziaływań profilaktycznych, w związku z czym stosowano różnorodne kanały dotarcia do adresatów działań. Nawiązywano i podtrzymywano dotychczasową współpracę z władzami samorządowymi, instytucjami i organizacjami w środowisku lokalnym, dzięki czemu pozyskiwano środki finansowe przeznaczone na realizację i uatrakcyjnianie podejmowanych inicjatyw. Dążono do zwiększenia kompetencji zawodowych pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej poprzez organizowanie szkoleń oraz utrzymania wysokiego poziomu merytorycznego realizowanych działań w ramach współpracy z placówkami doskonalenia i specjalistami z różnych dziedzin.

Współdziałanie z jednostkami realizującymi programy edukacyjne, zawiązywanie lokalnych koalicji i nagłaśnianie działań pozwalały na szybsze i bardziej efektywne działanie w zakresie promocji zdrowia.

DZIAŁ LABORATORYJNY

W Dziale Laboratoryjnym w Białymstoku realizowane są zadania wynikające z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej w celu ochrony zdrowia publicznego. Działalność laboratorium oparta jest na systemie zarządzania jakością zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO 17025. Metody badawcze w większości są akredytowane. W skład laboratorium wchodzi 8 sekcji.

Laboratorium wykonuje badania:

- fizykochemiczne i mikrobiologiczne środków spożywczych, produktów kosmetycznych, próbek sanitarnych,
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- mikrobiologiczne wymazów sanitarnych,
- posiłków,
- żywności genetycznie modyfikowanej,
- fizykochemiczne i mikrobiologiczne wody do spożycia,
- mikrobiologiczne wody w kąpieliskach i miejscach przeznaczonych do kąpieli,
- powietrza wewnątrz pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi,
- materiału biologicznego,

oraz pomiary:

- w środowisku pracy i na stanowiskach pracy,
- pól elektromagnetycznych,
- testy specjalistyczne kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie radiografii ogólnej.

Sekcja Badania Żywności, Przedmiotów Użytku i Struktury Żywienia

Sekcja wykonuje badania w ramach ogólnokrajowego planu kontroli urzędowej i monitoringu, ustawowego nadzoru oraz badania zlecane przez klientów. W sekcji są wykonywane badania fizykochemiczne, organoleptyczne oraz ocena znakowania:

- żywności, posiłków,
- materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- kosmetyków,
- badania próbek sanitarnych,
- ocena teoretyczna żywienia.

W Sekcji w 2014 roku wykonano 3989 oznaczeń w 1530 próbkach.

Liczba zbadanych próbek.

Rodzaj badania	Liczba próbek
Środki spożywcze	1226
Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością	97
Kosmetyki	38
Próbki sanitarne	18
Posiłki	111

Ponadto przeprowadzono ocenę teoretyczną sposobu żywienia na podstawie zestawień dekadowych (40 zestawień).

Sekcja Badań Mikrobiologicznych

W sekcji wykonuje się badania mikrobiologiczne środków spożywczych w ramach ogólnokrajowego planu kontroli urzędowej i monitoringu, w ramach nadzoru sanitarnego i na zlecenie klienta zewnętrznego:

- wody przeznaczonej do spożycia, wody powierzchniowej,
- wód mineralnych,
- żywności, kosmetyków, wymazów sanitarnych.

W roku 2014 wykonano 13 067 oznaczeń w 4756 próbkach.

Liczba zbadanych próbek.

Rodzaj badania	Liczba próbek
Woda	3538
Środki spożywcze	951
Kosmetyki	21
Wymazy sanitarne	246

Sekcja Badań Żywności Genetycznie Zmodyfikowanej

Sekcja wykorzystuje metodę PCR:

- do badań materiału roślinnego zawartego w próbkach żywności/pasz w kierunku obecności lub względnej zawartości DNA zmodyfikowanego genetycznie,
- do wykrywania bakterii chorobotwórczych (*Campylobacter*, *Escherichia coli* O157) w żywności,
- do wykrywania obecności wirusa grypy typu A (w tym wirusa grypy pandemicznej A/H1N1/v) oraz typu B w materiale biologicznym.

W 2014 roku zbadano 222 próbki w kierunku obecności materiału zmodyfikowanego genetycznie, wykonano 73 oznaczenia w kierunku obecności bakterii chorobotwórczych w żywności (próbki wspólne z Sekcją Badań Mikrobiologicznych) oraz 69 oznaczeń w kierunku obecności wirusa grypy (próbki wspólne z Sekcją Badań Epidemiologiczno-Klinicznych).

Sekcja Badań Powietrza, Wody i Gleby

Sekcja wykonuje badania fizykochemiczne:

Wody:

- przeznaczonej do spożycia,
- powierzchniowej wykorzystywanej do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia,
- naturalnej wody mineralnej, źródlanej i stołowej.

Powietrza wewnątrz pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi:

- oznaczanie zanieczyszczeń emitowanych przez materiały budowlane (rozpuszczalniki organiczne, związki pochodzące z ksylamitów, formaldehyd).

W 2014 roku w sekcji zbadano 2320 próbek i wykonano 20 826 oznaczeń.

Sekcja Analizy Instrumentalnej

Sekcja wykonuje oznaczenia:

- zawartości metali szkodliwych dla zdrowia metodą absorpcyjnej spektrometrii atomowej w mineralizatach próbek żywności, próbkach środowiskowych,
- mykotoksyn, dozwolonych substancji dodatkowych w ekstraktach próbek żywności metodą GC, GC/MS, HPLC,
- rozpuszczalników organicznych i innych węglowodorów w próbkach środowiskowych.

W 2014 roku w sekcji wykonano 13 742 oznaczenia (większość wspólnie z Sekcją Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy, Sekcją Badania Żywności, Przedmiotów Użytku i Struktury Żywienia oraz Sekcją Badań Powietrza, Wody i Gleby).

Sekcja Badań Epidemiologiczno-Klinicznych

Sekcja wykonuje badania materiału biologicznego:

a) bakteriologiczne:

- do książeczek zdrowia w kierunku wykrywania pałeczek z rodzaju *Salmonella* i *Shigella*,
- identyfikację szczepów *Salmonella* i *Shigella*.

b) wirusologiczne – izolacja wirusów grypy na tkance MDCK,

c) serologiczne w kierunku wykrywania zakażeń:

- krztuśca,
- durów i paradurów,
- wirusa opryszczki – Herpes Simplex,
- rotawirusów i adenowirusów, astrowirusów, norowirusów,
- parainfluenzy typu 1, 2 i 3, RSV, adenowirusów metodą immunofluorescencji bezpośredniej.

d) molekularne - w kierunku wirusów grypy typu A oraz typu B.

W 2014r. w sekcji przebadano 30 201 próbek materiału biologicznego, wykonując przy tym 60 516 oznaczeń.

Sekcja Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy

Sekcja zajmuje się:

- pobieraniem próbek do oceny narażenia zawodowego na czynniki chemiczne i pyły przemysłowe,
- badaniem chemicznych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badaniem pyłowych zanieczyszczeń powietrza na stanowiskach pracy,
- badaniem czynników biologicznych w środowisku pracy,
- pomiarami hałasu słyszalnego, hałasu infradźwiękowego i hałasu ultradźwiękowego na stanowiskach pracy,
- pomiarami hałasu w pomieszczeniach przeznaczonych do przebywania ludzi,
- pomiarami drgań mechanicznych o ogólnym działaniu na organizm człowieka i działających na organizm człowieka przez kończyny górne na stanowiskach pracy,
- oceną warunków pracy w środowisku zimnym, umiarkowanym i gorącym,
- pomiarami oświetlenia elektrycznego miejsc pracy.

W 2014r. Sekcja Badań i Pomiarów w Środowisku Pracy WSSE wykonała badania w 60 zakładach pracy w województwie podlaskim. W zakładach tych przeprowadzono pomiary czynników fizycznych na 212 stanowiskach pracy, badania stężenia czynników chemicznych na 40 stanowiskach pracy, badania stężenia pyłu (frakcja wdychana i frakcja respirabilna) na 55 stanowiskach pracy. Pracownicy sekcji wykonali 932 pomiary czynników fizycznych, 361 oznaczeń chemicznych czynników szkodliwych dla zdrowia w 283 próbkach powietrza, pobrano i oznaczono 87 próbek powietrza w zakresie badania stężenia pyłu na stanowiskach pracy.

Ponadto przeprowadzono pomiary hałasu w 5 pomieszczeniach przeznaczonych do przebywania ludzi.

Sekcja Badań i Pomiarów w Zakresie Higieny Radiacyjnej ze Stanowiskami Pracy ds. Pomiarów Radiacyjnych w Łomży

Sekcja zajmuje się wykonywaniem pomiarów:

- pól elektromagnetycznych dla celów BHP i ochrony ludzi i środowiska,
- aktywności właściwej cezu 137 i potasu 40 metodą spektrometryczną,
- aktywności właściwej cezu 137 i strontu 90 metodą radiochemiczną,
- dozymetrycznych w środowisku pracy i otoczeniu, w związku ze zastosowaniem promieniowania rentgenowskiego,

oraz wykonuje:

- testy specjalistyczne kontroli jakości aparatów rentgenowskich w zakresie radiografii ogólnej, w zakresie fluoroskopii, w zakresie stomatologii, w zakresie mammografii oraz kontroli jakości stomatologicznych aparatów rentgenowskich,
- poświadczenia radiologiczne świadectw eksportowych na produkty rolno - spożywcze pochodzenia nie zwierzęcego do krajów Unii Europejskiej.

W 2014r. pracownicy sekcji wykonali 11 152 pomiary oraz 51 oznaczeń radiochemicznych.

W Dziale Laboratoryjnym w 2014 roku w ramach nadzoru sanitarnego wykonano ogółem 11 206 badań i 36 449 oznaczeń, w tym:

- 12 980 - oznaczeń chemicznych,
- 10 600 - oznaczeń fizycznych,
- 12 869 - oznaczeń mikrobiologicznych.

Laboratorium WSSE w Białymstoku:

- zatrudnia kompetentny personel, przeszkolony, posiadający wiedzę i doświadczenie zawodowe,
- posiada odpowiednie, wysokospecjalistyczne wyposażenie pomiarowo-badawcze oraz certyfikowane materiały odniesienia,
- stosuje w badaniach uznane i wiarygodne metody badawcze,
- prowadzi wewnętrzną kontrolę jakości wyników badań oraz bierze udział w międzylaboratoryjnych badaniach biegłości,
- doskonalą system zarządzania,
- wdraża nowe techniki i rozszerza systematycznie zakres metod akredytowanych,
- prowadzi nadzór merytoryczny nad działalnością laboratoriów funkcjonujących w systemie zintegrowanym w PSSE w Łomży i w Suwałkach,
- organizuje szkolenia i konsultacje w zakresie swojej działalności.

SYSTEM ZARZĄDZANIA JAKOŚCIĄ W DZIAŁALNOŚCI INSPEKCYJNEJ

W Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. podlaskiego wdrożony jest jednolity system zarządzania jakością oparty na spełnieniu wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17020 „Ocena zgodności - Wymagania dotyczące działania różnych rodzajów jednostek przeprowadzających inspekcję”.

Celem udokumentowanego i stale nadzorowanego systemu zarządzania jakością jest:

- poprawa skuteczności zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego,
- gwarancja takiego samego trybu postępowania podczas każdej kontroli,
- gwarancja precyzyjnych i wnikliwych kontroli przeprowadzanych zgodnie z najlepszą praktyką,
- gwarancja uzyskiwania wiarygodnych i odtwarzalnych wyników kontroli,
- wykorzystywanie tego mechanizmu w celu zapewnienia publicznego zaufania w odniesieniu do wiarygodności działań istotnych z punktu ochrony zdrowia ludzkiego.

Przyjęta polityka jakości jest realizowana w oparciu o:

1. wysoką etykę zawodową pracowników,
2. bezstronność i niezależność pracowników od jakichkolwiek nacisków finansowych, handlowych i innych, mogących wpływać na ich osąd,
3. zachowanie poufności informacji uzyskiwanych podczas kontroli oraz ochronę praw własności klienta,
4. powszechną i świadomą odpowiedzialność każdego pracownika za jakość wszystkich czynności,
5. wysoki poziom kompetencji personelu,
6. wiarygodność i rzetelność prowadzonych kontroli,
7. przeprowadzanie czynności kontrolnych w oparciu o jednolite zasady i metody zgodnie z udokumentowanymi procedurami kontroli opartymi na obowiązujących przepisach prawnych,
8. promocję zdrowego stylu życia.

Służy to przede wszystkim **ZAPEWNIENIU BEZPIECZEŃSTWA SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNEGO** na terenie woj. podlaskiego w obszarach działania zgodnych z Ustawą o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

SYSTEM ZARZĄDZANIA I AKREDETACJA DZIAŁALNOŚCI LABORATORYJNEJ

Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Białymstoku posiada akredytację od 2000 roku (**Certyfikat akredytacji AB 311**). Akredytacja jest najlepszym potwierdzeniem wiarygodności wyników. Zakres akredytacji jest bardzo szeroki i obejmuje badania:

- biochemiczne i biologiczne produktów rolnych w tym pasz, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- chemiczne, produktów rolnych w tym pasz, kosmetyków i wyrobów chemicznych, wody, powietrza, ceramiki, materiałów opakowaniowych, wyrobów z tworzyw sztucznych i gum, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- kliniczne medyczne obiektów i materiałów biologicznych,
- dotyczące inżynierii środowiska – oświetlenia, mikroklimatu, drgań, pola elektromagnetycznego w środowisku pracy i ogólnym oraz od urządzeń a także hałasu w środowisku pracy i w środowisku ogólnym,
- mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych, kosmetyków, wody, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- właściwości fizycznych wody, wyposażenia medycznego, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- radiochemiczne i promieniowania w środowisku, produktów rolnych w tym pasz dla zwierząt, wyposażenia medycznego, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności,
- sensoryczne materiałów opakowaniowych, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi - w tym żywności.

Akredytowane są również Oddziały Laboratoryjne: Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży (**Certyfikat akredytacji AB 635**) i Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach (**Certyfikat akredytacji AB 530**).

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łomży posiada akredytację od 30.07.2009r.

W zakresie akredytacji przeprowadza badania:

- chemiczne żywności, wody, powietrza, pyłów, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi,

- dotyczące inżynierii środowiska pracy – hałasu w środowisku pracy, oświetlenia, drgań,
- mikrobiologiczne obiektów i materiałów biologicznych ludzkich, wody, wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi – w tym żywności,
- właściwości fizycznych wyrobów konsumpcyjnych przeznaczonych dla ludzi – w tym żywności.

Oddział Laboratoryjny Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Suwałkach posiada akredytację od 07.09.2004r.

W zakresie akredytacji przeprowadza badania:

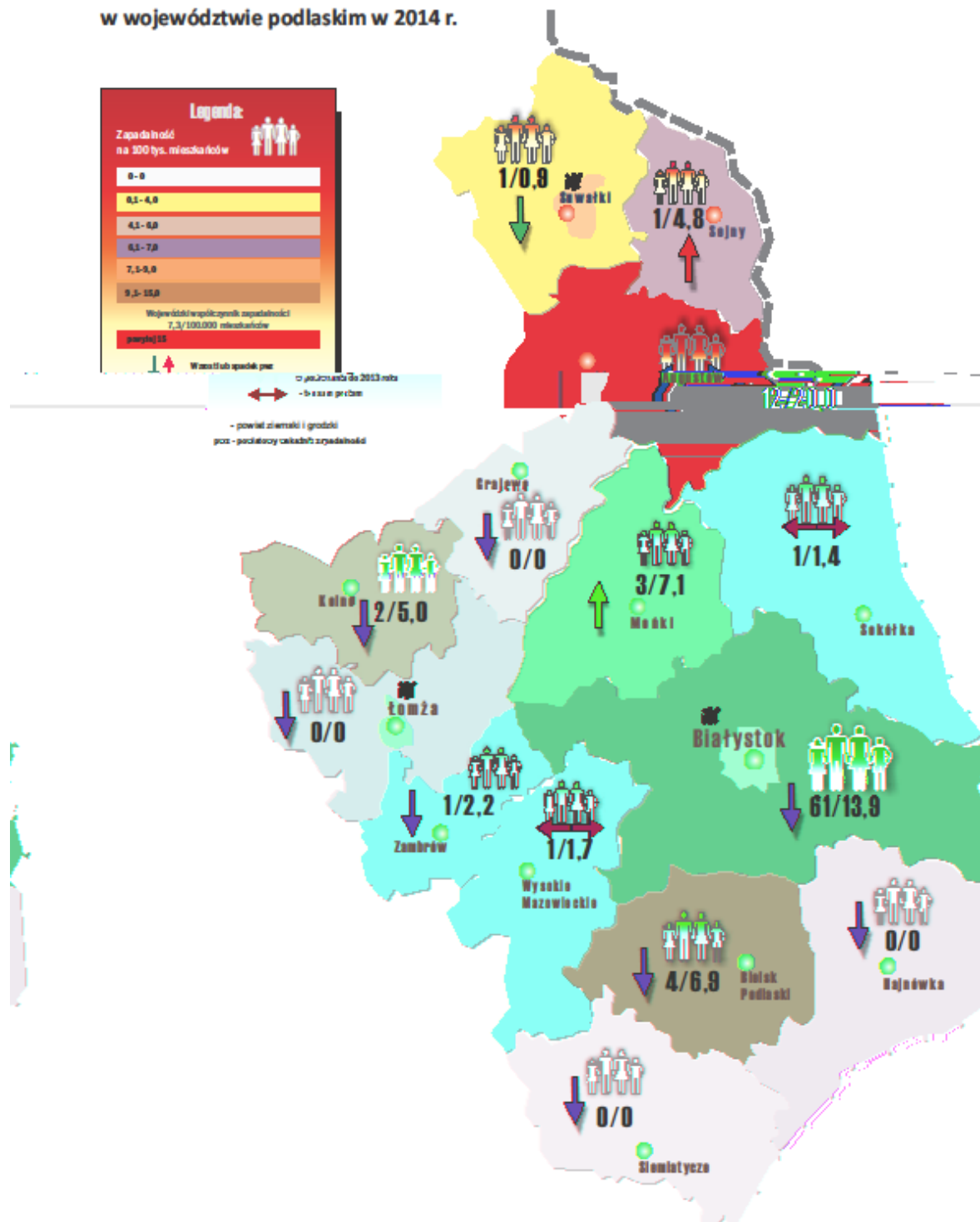
- chemiczne wody, żywności,
- biologiczne produktów rolnych,,
- medyczne materiałów biologicznych,
- mikrobiologiczne wody, żywności, materiałów biologicznych ludzkich i innych,
- sensoryczne żywności, wody.

Szczegółowe zakresy akredytacji znajdują się na stronie www.pca.gov.pl

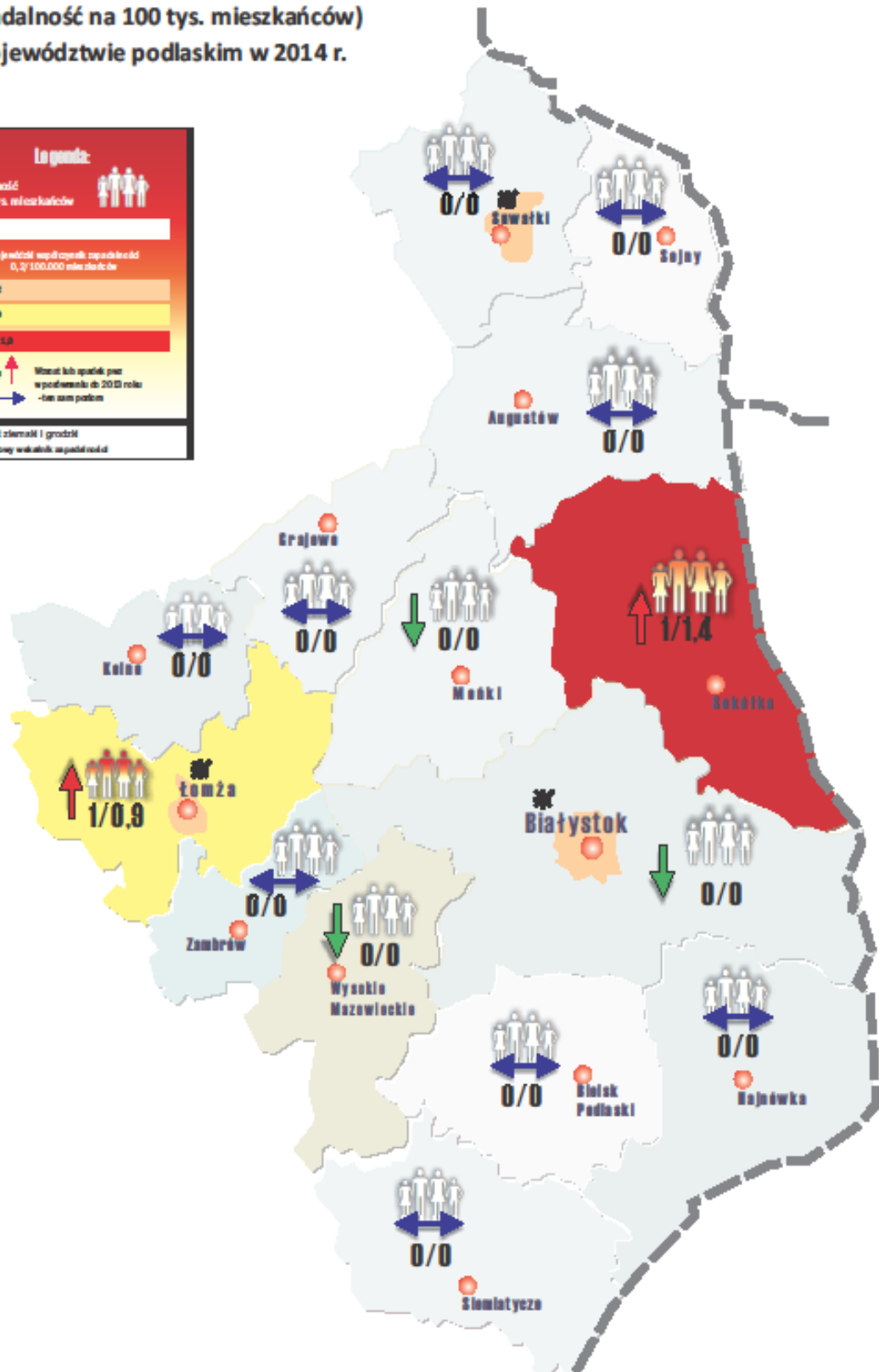
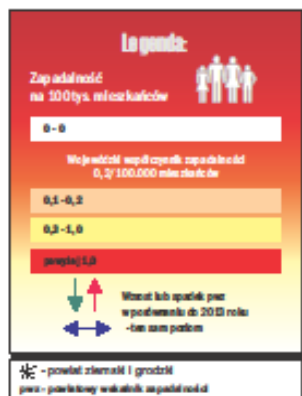
Laboratoria utrzymują i rozszerzają zakresy akredytacji.

Certyfikaty akredytacji potwierdzają wysoką jakość usług świadczonych przez laboratoria zgodnych ze standardami systemu zarządzania wg normy PN-EN ISO 17025.

ZACHOROWANIA NA KRZTUSIEC
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2014 r.

ZACHOROWANIA NA CHOROBY MENINGOKOWĄ - POSOCZNICĘ
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2014 r.

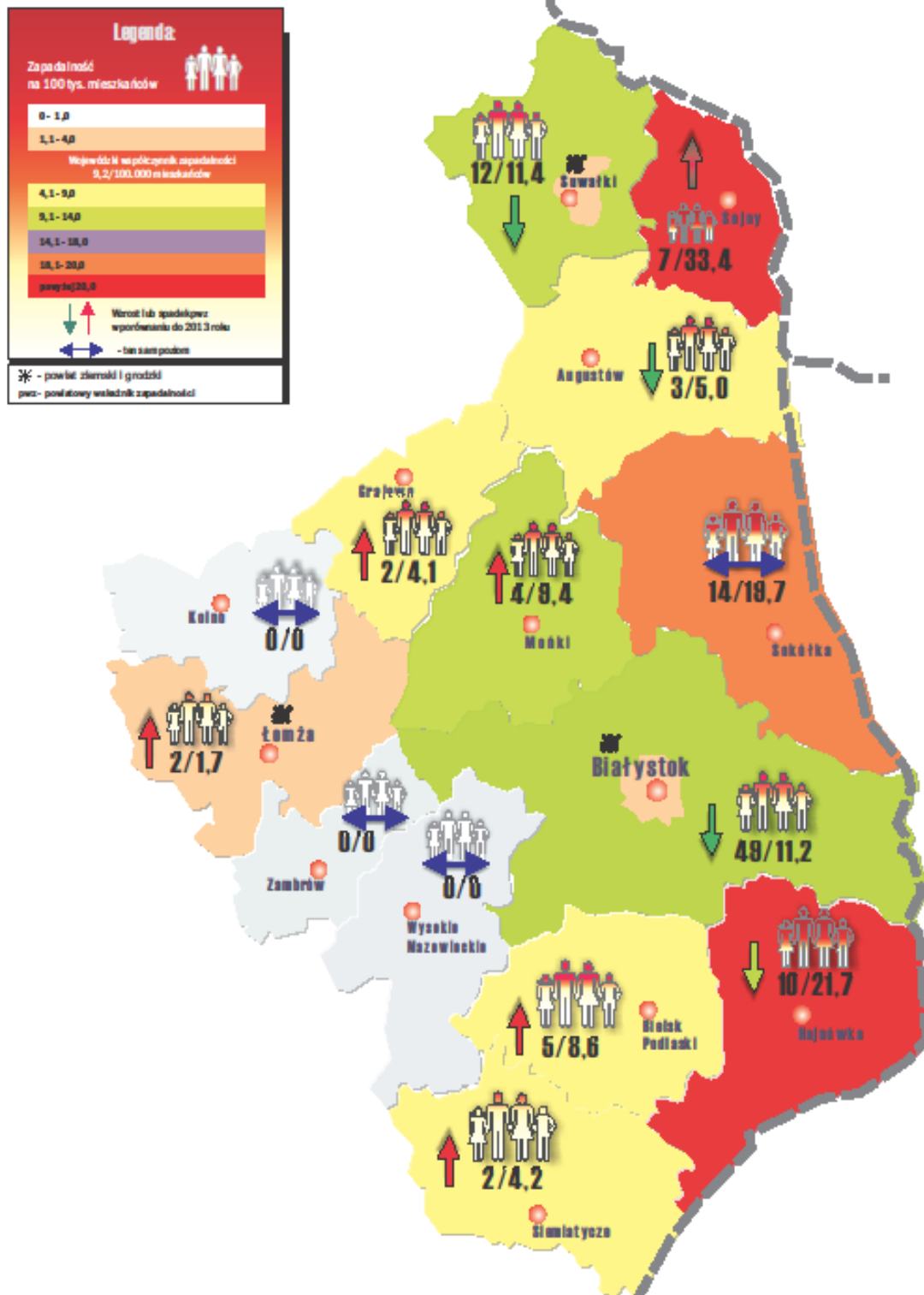

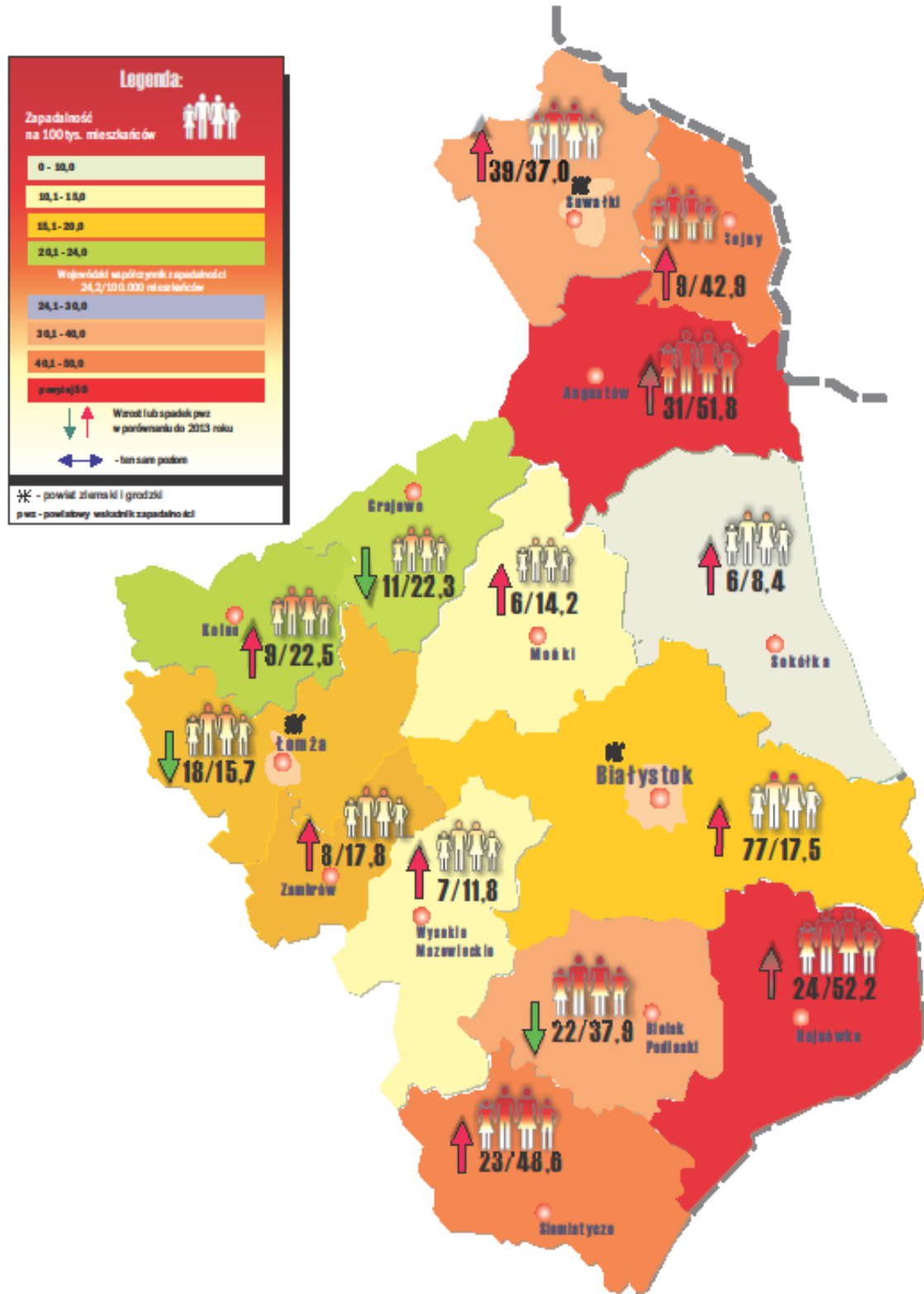

ZACHOROWANIA NA WIRUSOWE ZAPALENIE MÓZGU PRZENOSZONE PRZEZ KLESZCZE

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2014 r.

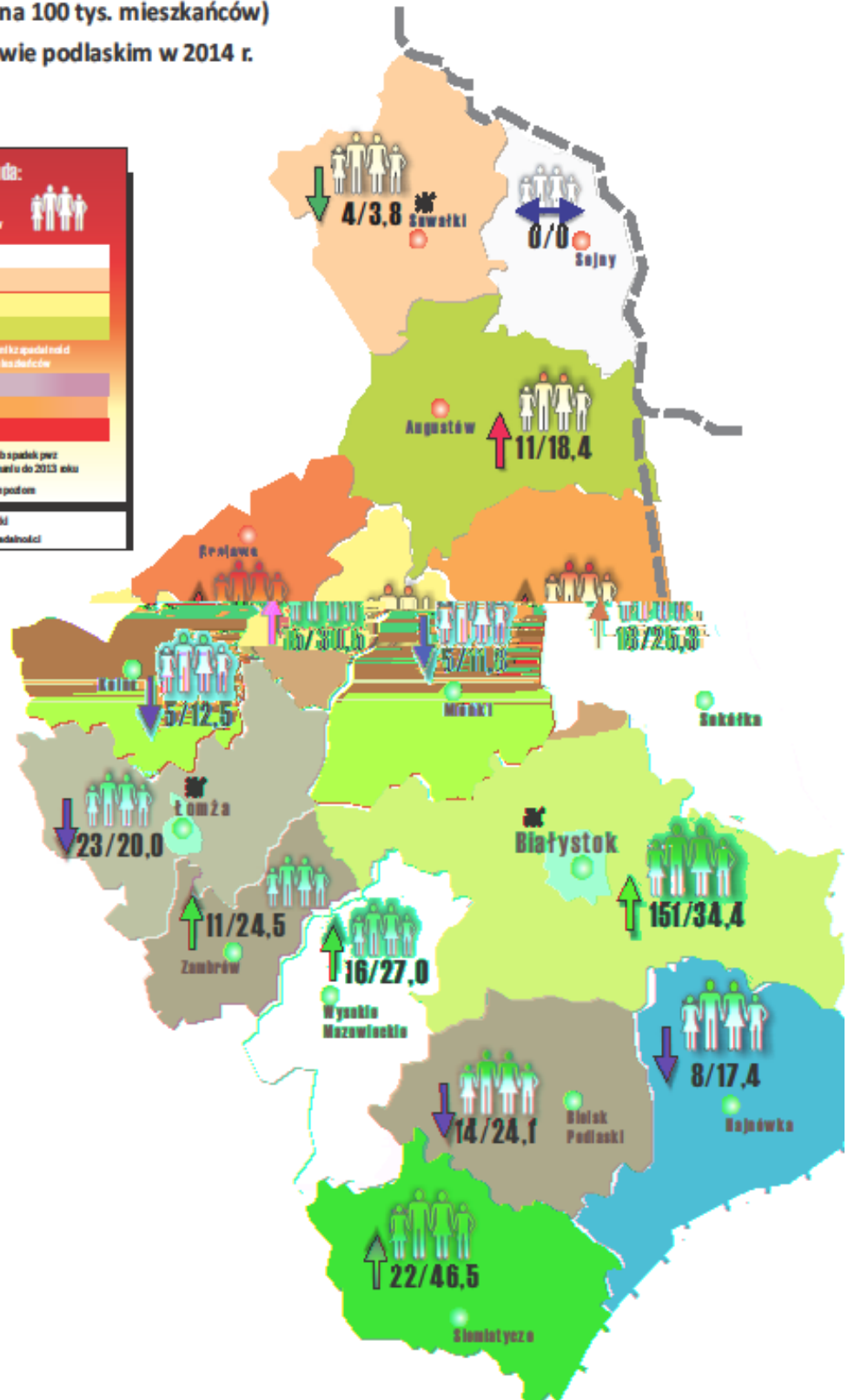
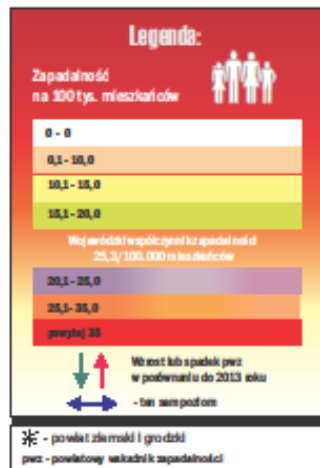
WSKAŹNIK ZASZCZEPIENIA OSÓB NARAŻONYCH NA ZAKAŻENIE WIRUSEM WŚCIEKLIZNY na terenie województwa podlaskiego w 2014 r.

ZACHOROWANIA NA SALMONELOZĘ - zatrucie pokarmowe

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

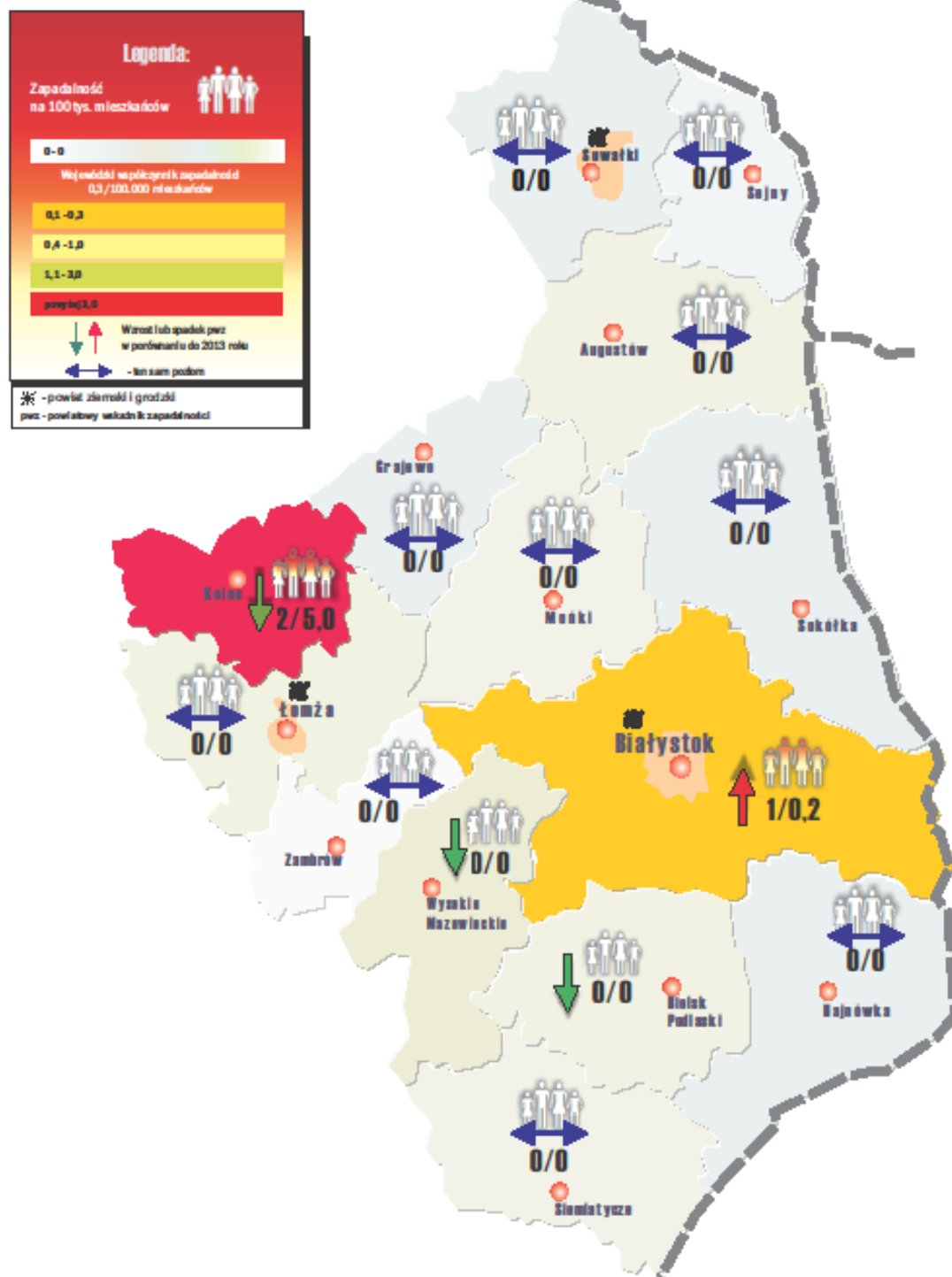
w województwie podlaskim w 2014 r.

ZACHOROWANIA NA WZW typu B (ostre)

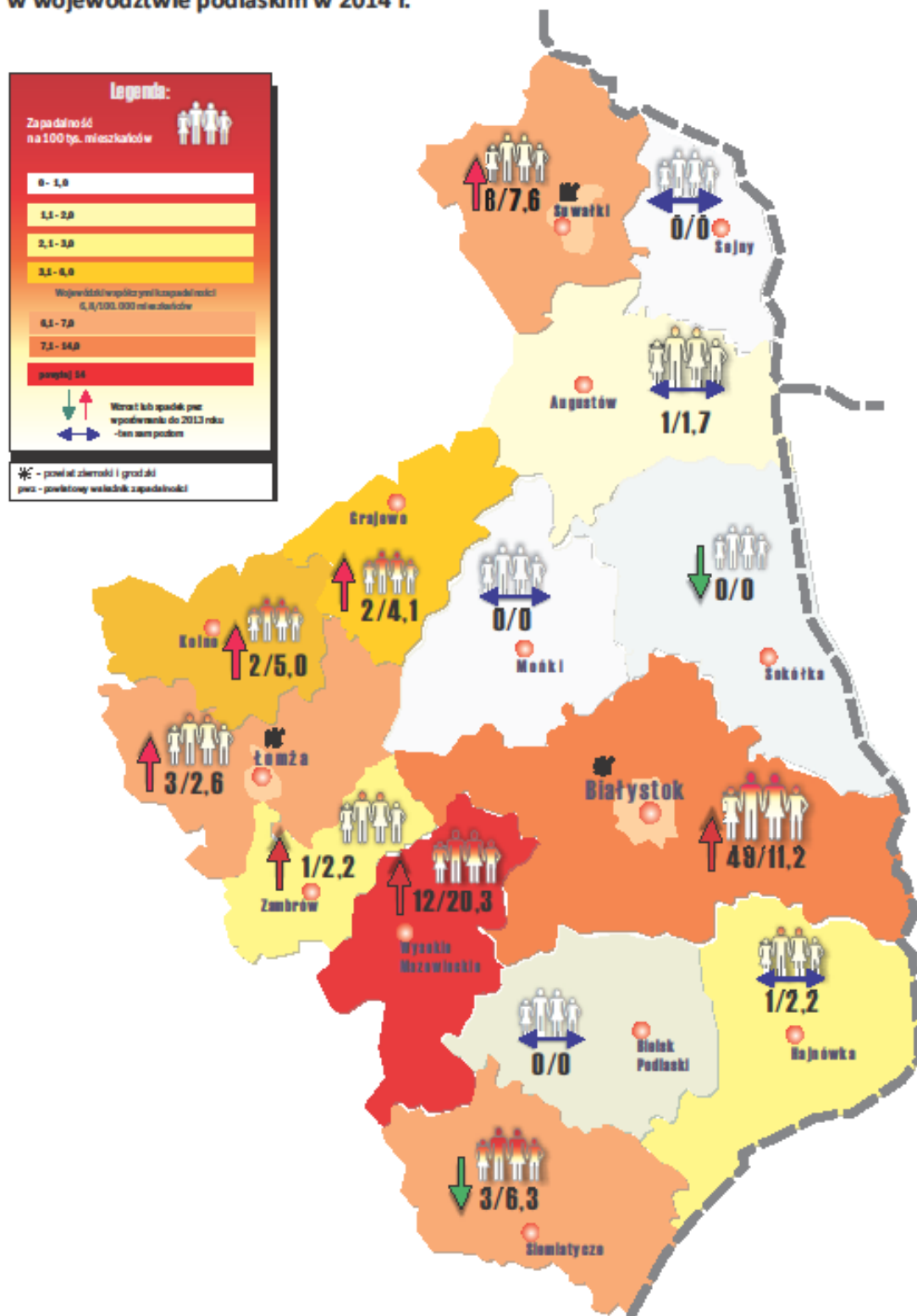
(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)

w województwie podlaskim w 2014 r.

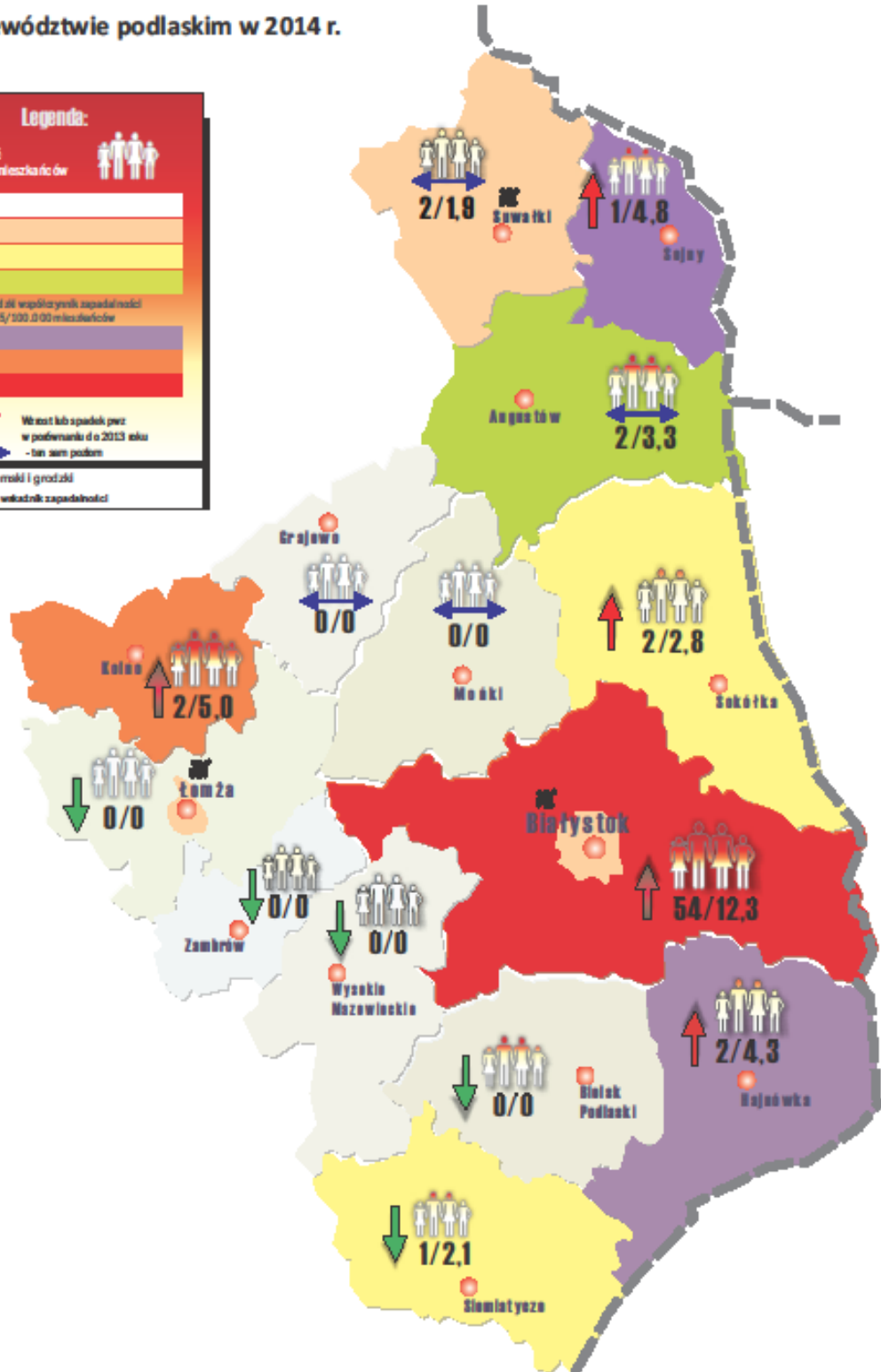
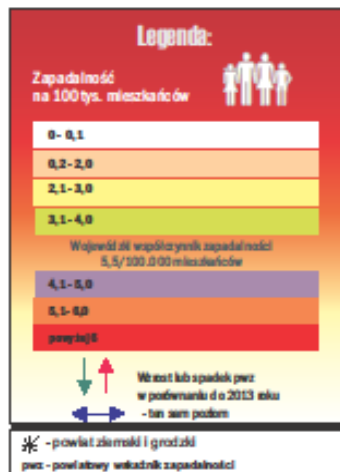

ZACHOROWANIA NA WZW typu B (przewlekłe)

(zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
w województwie podlaskim w 2014 r.

ZACHOROWANIA NA WZW typu C (wg definicji przypadku z 2005 r.)
 (zapadalność na 100 tys. mieszkańców)
 w województwie podlaskim w 2014 r.

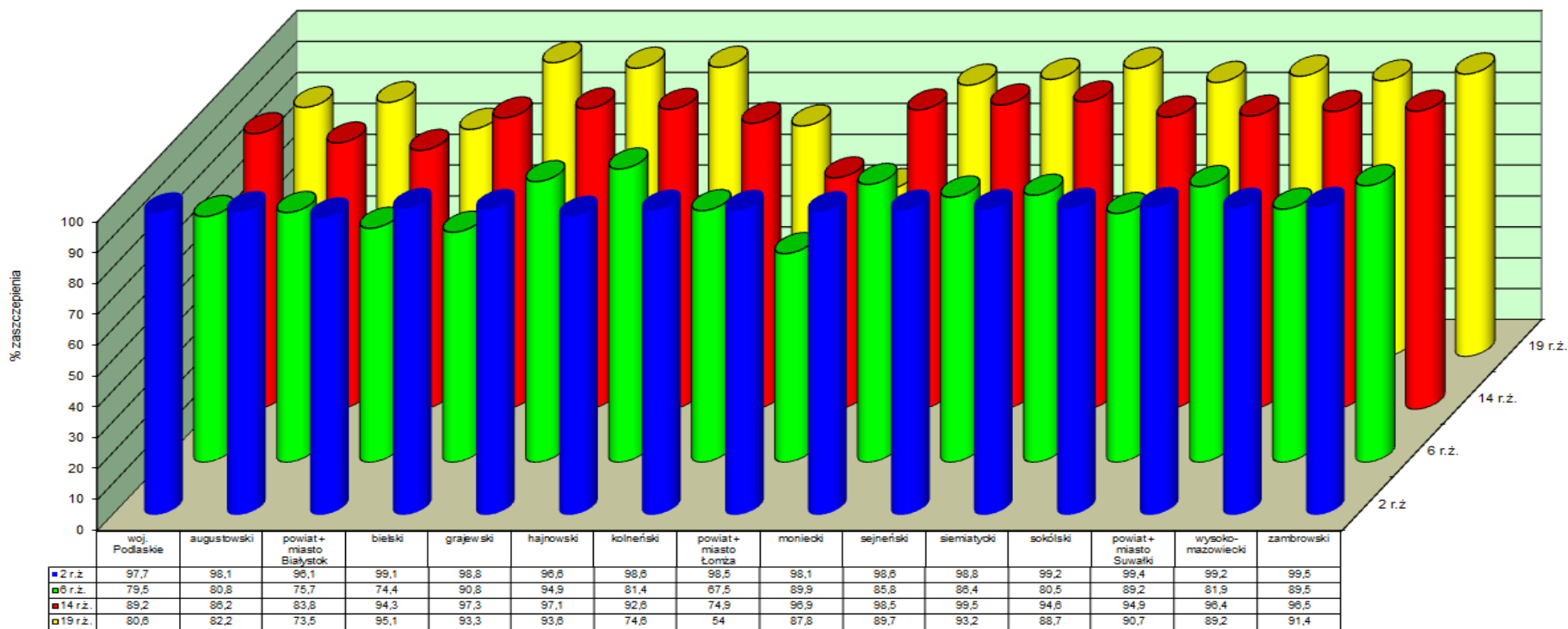

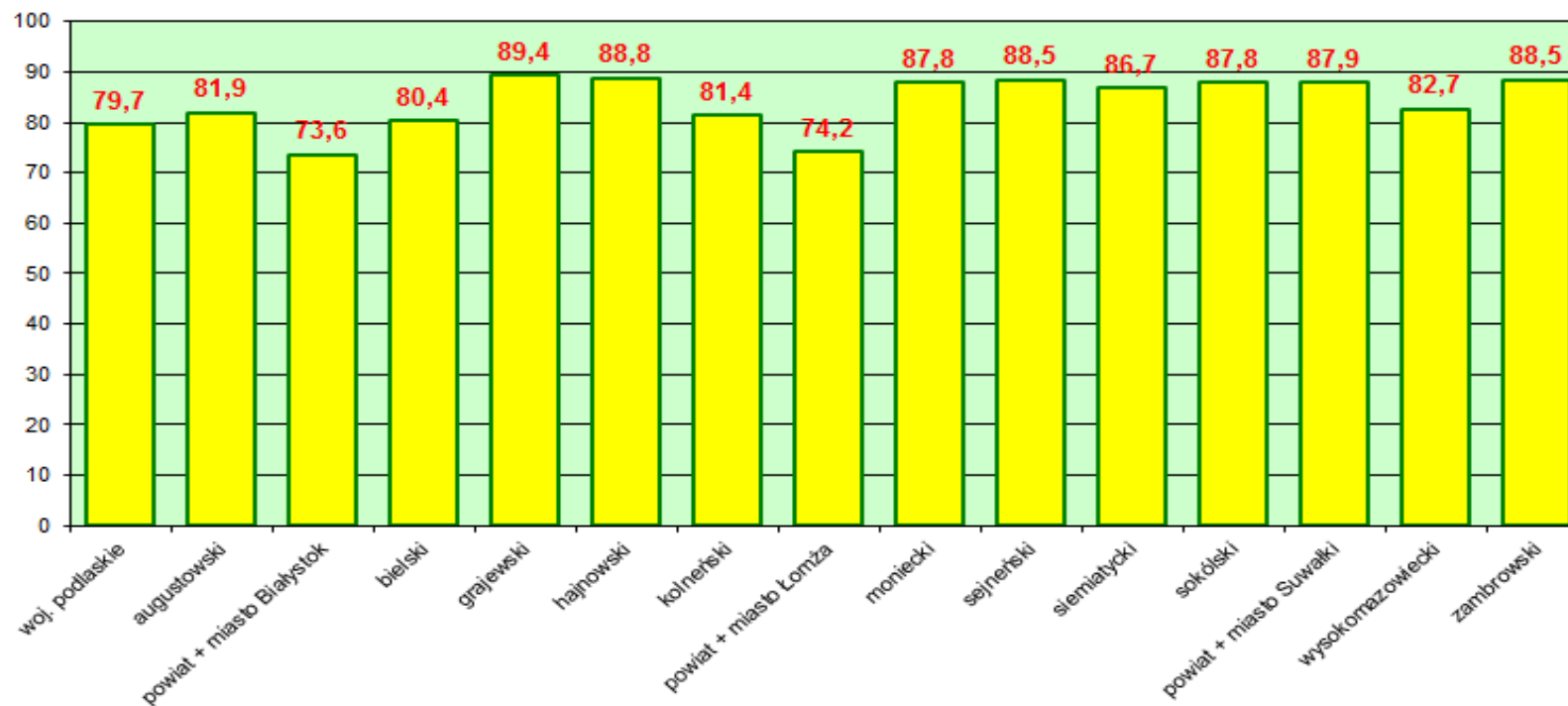
Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

załącznik nr 12

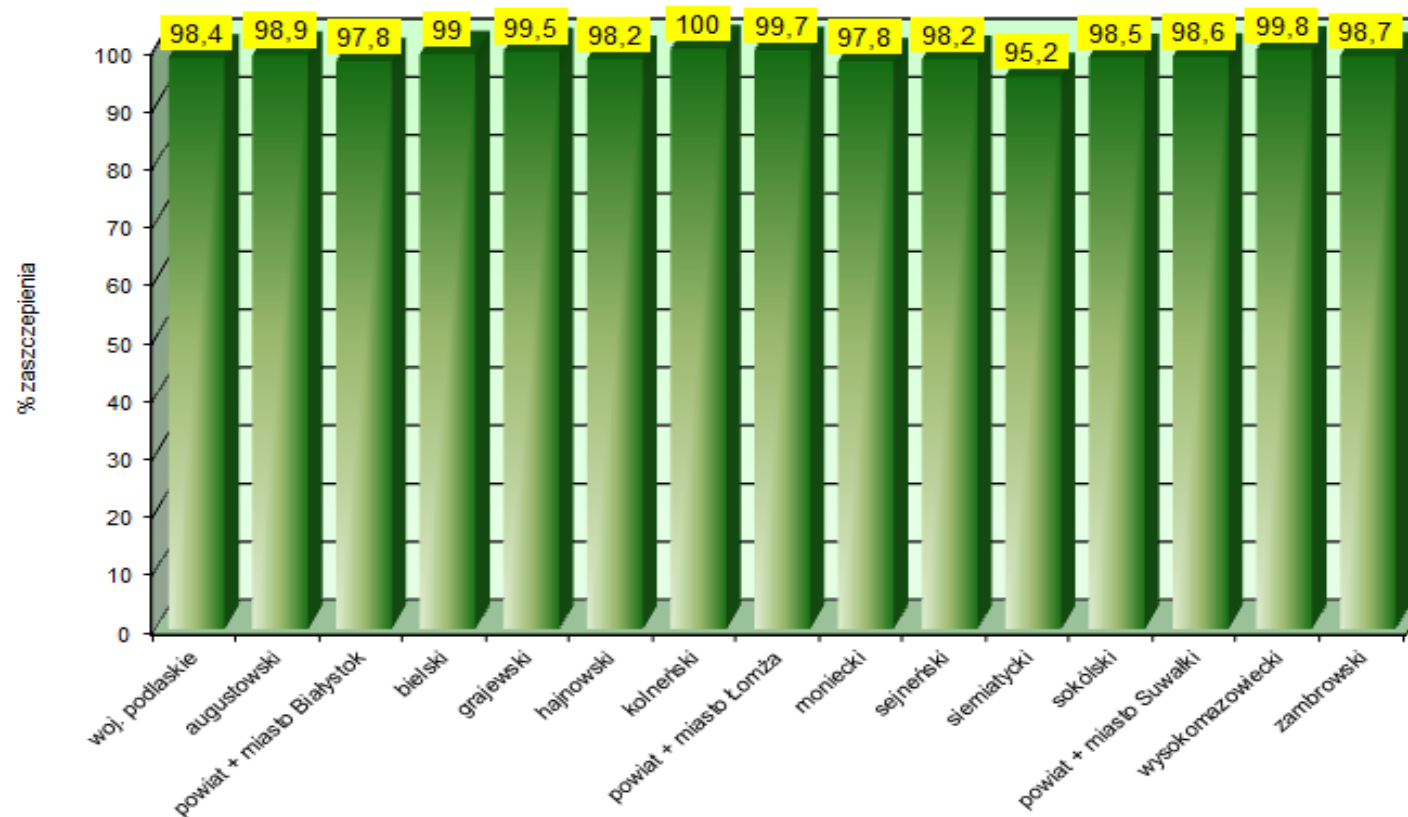
Wykonawstwo szczepień obowiązkowych dzieci i młodzieży przeciw błonicy i tężcowi prowadzonych szczepionkami finansowanymi przez MZ w 2014r. w woj. podlaskim

Wykonawstwo szczepień obowiązkowych dzieci w 2 roku życia przeciw odrze, śwince i różyczce prowadzonych szczepionkami finansowanymi przez MZ w 2014r. w województwie podlaskim

Wykonawstwo szczepień obowiązkowych noworodków przeciw gruźlicy prowadzonych szczepionkami finansowanymi przez MZ w 2014r. w województwie podlaskim

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

załącznik nr15

Wykaz administratorów wodociągów			
powiat	nazwa administratora	adres administratora	nazwy administrowanych wodociągów
1	2	3	4
augustowski	Wodociągi i Kanalizacje Miejskie Sp. z o.o. w Augustowie	16-300 Augustów ul. Filtrowa 2	Augustów
	Zakład Gospodarki Komunalnej w Lipsku	16-315 Lipsk ul. Stolarska 3	Lipsk, Skieblewo, Krasne
	Zakład Gospodarki Komunalnej w Bargłowie Kościelnym	16-320 Bargłów Kościelny ul. Augustowska 47	Bargłów Kościelny, Pomiany, Tajno Stare
	Samorządowy Zakład Gospodarki Komunalnej w Płaskiej	16-326 PłaskaPłaska 54	Płaska, Serski Las, Strzelcowizna, Gruszki, Rudawka
	Wodociągi Podlaskie Sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Nowinka, Bryzgiel, Jaziewo, Krasnybór, Kamień
	„Optima” Sp. z o.o. w Olecku	19-400 Olecko Aleja Zwycięstwa 6	Pruska Mała, Rutki, Netta Janówka, Grabowo
białostocki ziemski i grodzki	Wodociągi Białostockie Sp. z o. o.	15-404 Białystok ul. Młynowa 52/1	Białystok
	FADOM-BUD Sp. z o.o.	15-703 Białystok Al. Jana Pawła II 79	FADOM-BUD
	Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Łapach	18-100 Łapy ul. Płonkowska 44	Łapy, Daniłowo Duże, Płonka Strumianka, Bokiny, Uhowo, Brzozowo Stare
	Wodociągi Podlaskie Sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Baciuty, Czaczki Małe, Pomigacze, Tołcze, Turośń Dolna, Ignatki Osiedle, Juchnowiec Kościelny, Kleosin, Wojszki, Suraż
	Komunalny Zakład Budżetowy w Supraślu	16-030 Supraśl ul. Zielona 5	Grabówka, Ogrodniczki, Supraśl, Zaścianki
	Urząd Gminy w Dobrzyniewie Dużym	16-002 Dobrzyniewo Duże, ul. Białostocka 25	Bohdan, Dobrzyniewo Duże, Fasty, Jaworówka, Kopisk, Obrubniki
	Komunalny Zakład Budżetowy w Gródku	16-040 Gródek ul. Fabryczna 12/1	Bielewicz, Bobrowniki, Gródek, Waliły
	Przedsiębiorstwo Komunalne w Czarnej Białostockiej sp. z o.o.	16-020 Czarna Białostocka ul. Piłsudskiego 62	Czarna Białostocka, Czarna Wieś Kościelna, Niemczyn
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej w Michałowie	16-050 Michałowo ul. Białostocka 70	Garbary, Jałówka, Michałowo, Sokole, Szymki
	Urząd Miejski w Zabłudowie	16-060 Zabłudów ul. Rynek 8	Białostoczek, Krynickie, Kuriany, Pawły, Zabłudów
	Zakład Gospodarki Komunalnej w Wasilkowie	16-010 Wasilków ul. Białostocka 7/p. 21	Nowodworce, Rybniki
	Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszaniowej w Tykocinie	16-080 Tykocin ul. Browarna 2	Bagienki, Jeżewo Stare, Pajewo, Saniki, Sierki, Stelmachowo, Tykocin
	Zakład Energetyki Ciepłej Wodociągów i Kanalizacji w Choroszczy Sp. z o. o.	16-070 Choroszcz ul. Sienkiewicza 25A	Barszczewo, Choroszcz, Rogowo, Złotoria
	Urząd Gminy w Zawadach	16-075 Zawady Plac Wolności 12	Cibory Gałęckie, Zawady
	KURAT Sp. z o.o.	15-740 Białystok ul. Antoniukowska 11	RSP Łużany

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Wykaz administratorów wodociągów			
powiat	nazwa administratora	adres administratora	nazwy administrowanych wodociągów
1	2	3	4
białostocki ziemski i grodzki c. d.	Nadleśnictwo Supraśl	16-030 Supraśl ul. Podsupraśl 8	Nadleśnictwo Supraśl
	Spółdzielnia Mieszkaniowa „KROKUS” w Dobrzyniówce	16-060 Zabłudów Dobrzyniówka 65	Sobolewo, Dobrzyniówka
	Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna w Zubrach	16-040 Gródek Zubry 76	Zubry
	Uniwersytecki Dziecięcy Szpital Kliniczny	15-274 Białystok ul. Waszyngtona 17	UDSK wodociąg lokalny
	Spółdzielnia Mleczarska w Łapach	18-100 Łapy ul. Brańska 8	SM w Łapach
	SP Psychiatryczny ZOZ im. St. Deresza	16-070 Choroszcz Plac Z. Brodowicza 1	Szpitala Psychiatrycznego w Choroszczu wodociąg lokalny
	Dom Pomocy Społecznej „Jawor” w Jałowie	16-050 Michałowo Jałówka, ul. Leśna 11	Wodociąg DPS w Jałowie wodociąg lokalny
	Dom Pomocy Społecznej w Białymstoku – Filia w Bobrowej	15-530 Białystok ul. Baranowicka 203	DPS w Białymstoku – Filia w Bobrowej wodociąg lokalny
	Centrum Administracyjne Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych im. Janusza Korczaka w Krasnem	16-060 Zabłudów Krasne	Centrum Administracyjne Obsługi Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych im. Janusza Korczaka w Krasnem - wodociąg lokalny
bielski	Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.	17-100 Bielsk Podlaski ul. Studziwodzka 37	Bielsk Podlaski
	Zakład Usług Komunalnych	17-100 Bielsk Podlaski ul. Mickiewicza 46	Bielsk Podlaski (gminy), Rajsk, Bolesty
	Gmina Orla	17-106 Orla, ul. Mickiewicza 5	Orla, Oleksze
	Miasto Brańsk	17-120 Brańsk ul. Rynek 8	Brańsk
	Gmina Brańsk	17-120 Brańsk ul. Rynek 8	Domanowo, Koszewo, Kalnica, Brzeźnica
	Gmina Rudka	17-123 Rudka ul. Brańska 13	Rudka
	Zakład Usług Komunalnych w Wyszkach	17-132 Wyszki ul. Usługowa 11	Budlewo
	Wodociągi Podlaskie Sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Boćki
grajewski	Zakład Wodociągów i Kanalizacji	19-200 Grajewo, ul. Sienkiewicza 34	Grajewo
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	19-206 Rajgród ul. Warszawska 2A	Rajgród
	Wielobranżowe Przedsiębiorstwo Komunalne Spółka z o.o.	19-230 Szczuczyn ul. Sienkiewicza 1	Szczuczyn, Niedźwiadna, Wólka
	Wodociągi Wiejskie Sp. z o.o.	18-402 Łomża ul. Akademicka 18	Wąsosz, Ławsk, Zalesie
	Zakład Komunalny	19-213 Radziłów pl. 500 lecia 14	Radziłów, Święcienin, Łoje Awissa, Słucz
	Urząd Gminy w Grajewie	19-200 Grajewo ul. Komunalna 6	Wojewodzin, Białaszewo

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Wykaz administratorów wodociągów			
powiat	nazwa administratora	adres administratora	nazwy administrowanych wodociągów
1	2	3	4
hajnowski	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	17-200 Hajnówka ul. J. Słowackiego 29	Hajnówka (miejski), Dubicze Cerkiewne, Orzeszkowo, Nowoberezowo
	Wodociągi Podlaskie Sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Narew, Iwanki, Łosinka, Białowieża, Kleszczele I, Kleszczele II, Suchowolce, Klejniki, Czyże
	Gmina Narewka	17-220 Narewka ul. Białowieska 1	Narewka, Siemianówka; Masiewo
	Gmina Czeremcha	17-240 Czeremcha ul. Duboisa 14	Kuzawa
	Nadleśnictwo Białowieża	17-230 Białowieża ul. Wojciechówka 4	Czerlonka
kolneński	Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej i Gospodarki Wodno-Ściekowej Sp. z o.o.	18-500 Kolno ul. Witosa 4	Kolno
	Gmina Kolno	18-500 Kolno ul. Wojska Polskiego 20	Janów, Zabiele, Kumelsk
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Stawiskach	18-520 Stawiski ul. Polowa 21	Stawiski, Sokoły, Karwowo
	Zakład Gospodarki Komunalnej w Małym Płocku	18-516 Mały Płock ul. Ogrodowa 1	Korzeniste, Rogienice
	Gmina Grabowo	18-507 Grabowo ul. Wł. Sikorskiego 1	Grabów, Gnatów
	Gmina Turośl	18-525 Turośl ul. Jana Pawła II 49	Turośl, Leman
łomżyński ziemski i grodzki	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Łomży	18-400 Łomża ul. Zjazd 23	Łomża, Piątnica, Drozdowo, Dobrzyjałowo, Jezioro
	Wodociągi Wiejskie Sp. z o.o.	18-402 Łomża ul. Akademicka 18	Jarnuty, Bacze Suche, Siemień, Podgórze, Modzele Stare
	Gmina Zbójna	18-416 Zbójna, ul. Łomżyńska 64	Zbójna
	Komunalny Zakład Budżetowy w Nowogrodzie	18-414 Nowogród ul. Łomżyńska 41	Nowogród, Sławiec
	Komunalny Zakład Budżetowy w Jedwabnem	18-420 Jedwabne ul. Mickiewicza 4	Jedwabne, Orlikowo
	Gmina Przytuły	18-423 Przytuły ul. Supska 10	Nowa Kubra
	Gmina Miastkowo	18-413 Miastkowo, ul. Łomżyńska 32	Miastkowo, Łuby Kiertany
	Zakład Gospodarki Komunalnej w Śniadowie	18-411 Śniadowo ul. Ostrołęcka 11	Stare Ratowo, Szczepankowo
	Spółdzielnia Kółek Rolniczych	18-430 Wizna ul. Łomżyńska 3	Wizna, Bożejewo, SKR Wizna
	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Chor. Jana Szymańskiego w Marianowie	18-421 Piątnica Marianowo 7	Wodociąg Zespołu Szkół im. Chorążego Jana Szymańskiego zaopatrujący w wodę miejscowość Marianowo gm. Piątnica

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Wykaz administratorów wodociągów			
powiat	nazwa administratora	adres administratora	nazwy administrowanych wodociągów
1	2	3	4
moniecki	Urząd Gminy Krypno	19-111 Krypno Krypno Kościelne 23	Długołęka, Ruda
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Mońkach	19-100 Mońki ul. Kolejowa 21	Mońki, Kulesze
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Knyszynie	19-120 Knyszyn ul. Rynek 39	Knyszyn, Zofiówka
	Zakład Usług Komunalnych w Goniądzu	19-110 Goniądz ul. Kościuszki 21	Goniądz, Osowiec, Downary, Wroceń, Białosuknie
	Wodociągi Podlaskie Sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Jaświły, Dolistowo, Mikicin, Krasne Folwarczne, Słomianka
	Urząd Gminy w Trzciannem	19-104 Trzcianne, ul. Wojska Polskiego 10	Trzcianne, Laskowiec
sejneński	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej w Sejnach Sp. z o.o.	16-500 Sejny ul. 1 Maja 15	Sejny, Krasnopol
	Obsługa Komunalna Gminy Sejny w Sejnach	16-500 Sejny ul. Świerczewskiego 1	Berzniki, Burbiszki
	Urząd Gminy w Gibach	16-506 Giby 74 A	Giby
	Gospodarka Komunalna Gminy Puńsk w Puńsku	16-515 Puńsk ul. Mickiewicza 23	Puńsk, Pelele
siemiatycki	Wodociągi Podlaskie Sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Kłopoty Stanisławy, Tołwin, Czarna Średnia, Nurzec-Stacja, Grodzisk, Czartajew, Tymianka, Perlejewo, Moczydły Pszczółki
	Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Siemiatyczach	17-300 Siemiatycze ul. A. Krajowej 26	Siemiatycze
	Gminny Zakład Gospodarki Komunalnej w Drohiczynie	17-312 Drohiczyn ul. Montera 7	Drohiczyn, Narojki
	Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Dziadkowice	17-306 Dziadkowice 36	Dziadkowice, Hornowo, Dołubowo
	Zakład Gospodarki Komunalnej w Mielniku	17-307 Mielnik ul. Popław 8	Mielnik
	Gmina Milejczyce	17-332 Milejczyce ul. Szkolna 5	Milejczyce
sokólski	Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Sokółce	16-100 Sokółka ul. Targowa 15	Sokółka, Bogusze, Stara Kamionka, Stara Rozedranka
	Wodociągi Podlaskie Sp. z o.o. w Zaściankach	15-521 Białystok ul. Usługowa 6	Janów, Białousy, Korycin, Bombła, Długi Ług, Jałówka, Nierošno, Stock, Zwierzyniec Wielki
	Zakład Komunalny w Krynkach	16-120 Krynki ul. Garbarska 16	Krynki, Górka, Kruszyniany (od 01.11.2014r. przyłączony do wodociągu Górka)
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Kuźnicy	16-123 Kuźnica Pl. 1000-lecia PP 1	Kuźnica, Kuścińce
	Zakład Obsługi Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Sidrze	16-124 Sidra ul. Fabryczna 4	Sidra, Makowlany, Krzysztoforowo
	Zakład Gospodarki Komunalnej w Szudziałowie	16-113 Szudziałowo, ul. Bankowa 1	Szudziałowo, Babiki
	Urząd Gminy w Nowym Dworze Referat Komunalny	16-205 Nowy Dwór ul. Sidrzańska 11	Nowy Dwór, Dubašno, Rogacze

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

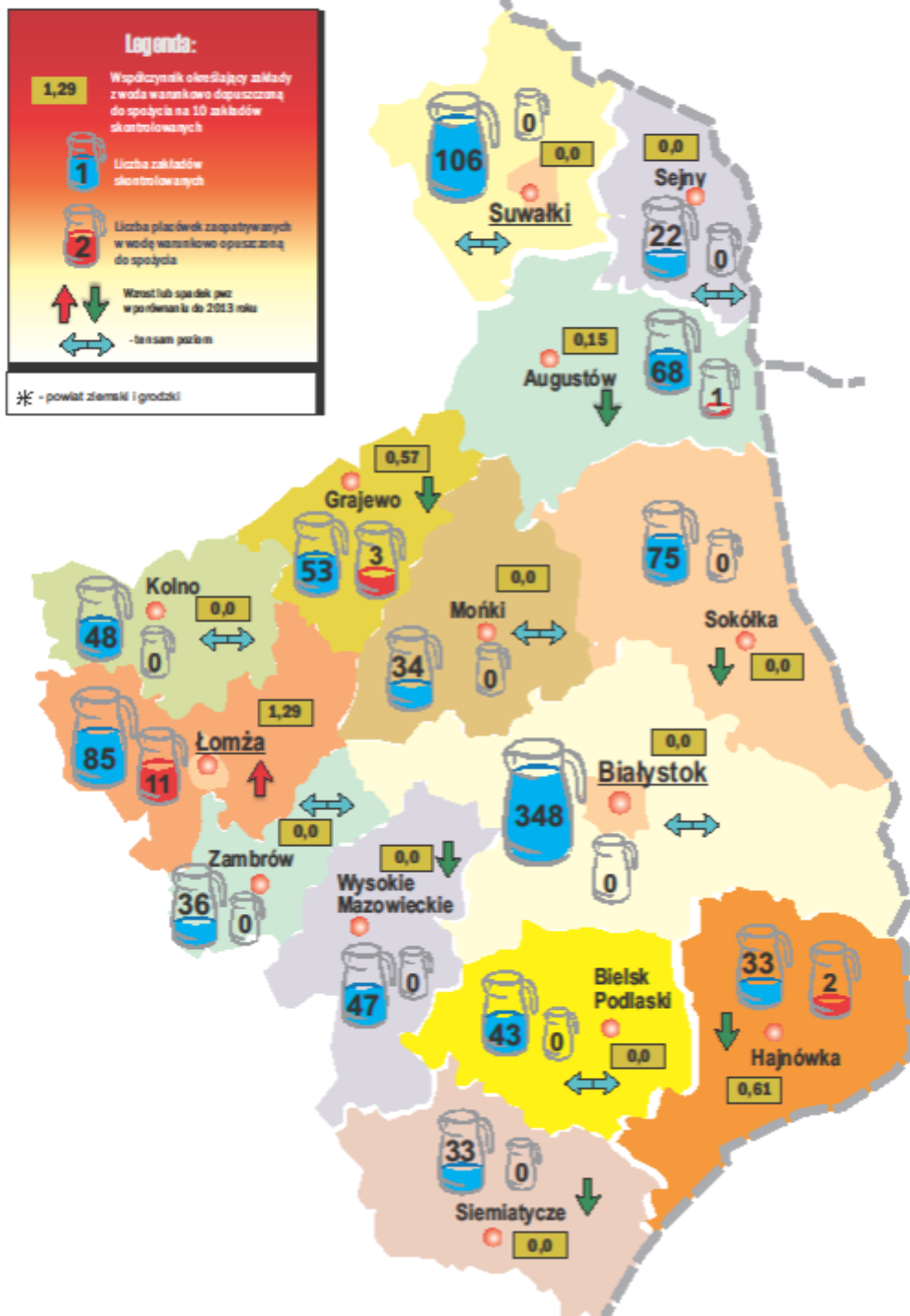
Wykaz administratorów wodociągów			
powiat	nazwa administratora	adres administratora	nazwy administrowanych wodociągów
1	2	3	4
	Centrokom Sp. z o.o. w Suchowoli	16-150 Suchowola ul. Goniądzka 58	Suchowola, Leśniki, Kopciówka
	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Dąbrowie Białostockiej	16-200 Dąbrowa Białostocka, ul. Gen. Sulika 1	Dąbrowa Białostocka
	SP ZOZ w Sokółce	16-100 Sokółka ul. Sikorskiego 40	SPZOZ W Sokółce wodociąg lokalny
suwalski ziemski i grodzki	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Zakład Wodociągów i Kanalizacji „Optima” Sp. z o.o. w Olecku	16-400 Suwałki ul. Sikorskiego 14	Suwałki
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	19-400 Olecko Aleja Zwycięstwa 6	Bakałarzewo, Przerośl, Śmieciuchówka
	Zakład Instalacji Sanitarnych Marian Ciszewski	16-404 Jeleniewo ul. Słoneczna 3	Białorogi, Gulbieniszki, Jeleniewo, Szurpiły
	Spółdzielnia Mieszkaniowa „DROZD”	16-424 Filipów ul. Polna 8	Czarne, Filipów, Motule Stare
	Zakład Wodociągowo-Budowlany, Mariusz Obuchowski	19-420 Kowale Oleckie ul. Witosy 4	Garbas Drugi, Mieruniszki
	Aleksander Bobrowski Usługi Hydrauliczno - Budowlane	16-406 Rutka Tartak Potopy 14	Rutka Tartak
	Spółdzielnia Mieszkaniowa, Przebród	16-411 Szypliszki Słobódka 45/4	Kaletnik, Szypliszki, Podwojponie,
	WODNIK Wodociągi i Kanalizacje Marek Wnuk	16-400 Suwałki Przebród 3	Przebród
	Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej	16-400 Suwałki ul. Zacisze 7	Nowa Wieś, Płociczno, Stary Folwark, Turówka Stara, Dubowo
	Urząd Gminy, Wiżajny	16-420 Raczki ul. Kolejowa 4	Raczki, Wierciochy, Podwysokie
		16-407 Wiżajny ul. Rynek 1	Wiżajny
wysokomazowiecki	Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej w Wysokim Mazowieckiem Sp. z o.o.	18-200 Wysokie Mazowieckie, ul. 1 Maja 6	Wysokie Mazowieckie, Jabłonka Kościelna, Kalinowo Czosnowo, Mazury
	Wodociągi Wiejskie Sp. z o.o.	18-402 Łomża ul. Akademicka 18	Gródek, Piętki Gręzki, Wyszonki Kościelne
	Gmina Czyżew	18-220 Czyżew ul. Mazowiecka 34	Czyżew, Rosochate Kościelne
	Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Sokolach	18-218 Sokoły ul. Kolejowa 31	Sokoły, Bruszewo, Jeńki, Drągi
	Gmina Kobylin Borzymy	18-204 Kobylin Borzymy ul. Główna 11	Kobylin Borzymy, Stypułki Święchy, Pszczółczyn, Wnory Stare
	Przedsiębiorstwo Robót Komunalnych FARE w Ciechanowcu	18-230 Ciechanowiec ul. Podlaska 1	Ciechanowiec, Radziszewo Sieńczuch
	Zakład Wodociągów Kanalizacji i Oczyszczania w Szepietowie	18-210 Szepietowo ul. Główna 6	Szepietowo, Szepietowo Podleśne, Dąbrówka Kościelna, Wojny Krupy, Bryki, Średnica
	Gmina Nowe Piekuty	18-212 Nowe Piekuty ul. Główna 8	Nowe Piekuty, Wierzbowizna
Gmina Kulesze Kościelne	18-208 Kulesze Kościelne ul. Główna 6	Kulesze Kościelne, Czarnowo Biki	

Ocena stanu sanitarnego województwa podlaskiego za 2014 rok

Wykaz administratorów wodociągów			
powiat	nazwa administratora	adres administratora	nazwy administrowanych wodociągów
1	2	3	4
	DPS w Kozarzach	18-230 Ciechanowiec Kozarze	DPS w Kozarzach wodociąg lokalny
zambrowski	Zambrowskie Ciepłownictwo i Wodociągi Sp. z o.o.	18-300 Zambrów ul. Papieża J. P. 5	Zambrów
	Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o.	18-305 Szumowo ul. 1-go Maja 50	Szumowo, Pęczratka, Lętownica, Srebrny Borek, Wyszomierz, Paproć Duża
	Wodociągi Wiejskie Sp. z o.o.	18-402 Łomża ul. Akademicka 18	Rutki, Szlasy Lipno
	Urząd Gminy w Kołakach	18-315 Kołaki ul. Kościelna 11	Kołaki Kościelne, Szczodruchy, Zanie
	Spółdzielnia Mieszkaniowa NAREW	18-312 Rutki Kossaki Grądy Woniecko 16/11	Grądy Woniecko
	Pomorska Instytucja Gospodarki Budżetowej "POMERANIA" Oddział w Czerwonym Borze	18-400 Łomża Czerwony Bór 23	Czerwony Bór
	Zakład Wodociągów, Kanalizacji i Energetyki Ciepłej w Wysokiem Mazowieckiem Sp. z o.o.	18-200 Wysokie Mazowieckie ul. 1-go Maja 6	Mrocзки, Poryte Jabłoń

KWESTIONOWANA JAKOŚĆ WODY W PLACÓWKACH OŚWIATOWO-WYCHOWAWCZYCH
na terenie województwa podlaskiego w 2014 r.

WYDAWANIE CIEPŁYCH POSIŁKÓW UCZNIOM SZKÓŁ PODSTAWOWYCH I GIMNAZJALNYCH

(łącznie z dziećmi z oddziałów zerowych przy szkołach podstawowych)
na terenie województwa podlaskiego w latach 2013 - 2014 r.

